



รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

การพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง
มารดาวัยรุ่น และครอบครัว

Career Skills Development for Youth Females, Teen Moms,
and Family



ผู้วิจัย/หัวหน้าโครงการวิจัย:

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิษณุ อภิธมาจารย์โยธิน

ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในหอทะเบียน 05 สค 2564
เลขทะเบียน 1034624
เลขเรียกหนังสือ ๑ H๑ 75๗

๒
พ ๗๖๔
๒๕๖๒

สนับสนุนโดย

งบประมาณแผ่นดิน

แผนบูรณาการพัฒนาศักยภาพ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัยและนวัตกรรม

ประจำปีงบประมาณ 2562

หัวข้อวิจัย :	การพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว
ผู้วิจัย :	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชฌุ อภิสมภารโยธิน
หน่วยงาน :	คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
ปีพุทธศักราช :	2562

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์ความต้องการในด้านการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพของวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวในลักษณะของการจัดการความรู้และการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น 2) เพื่อพัฒนาแนวทางในการถ่ายทอดนวัตกรรมที่จำเป็นเพื่อตอบสนองความต้องการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว 3) เพื่อจัดทำคู่มือการบริหารองค์ความรู้และเผยแพร่ข้อเสนอแนะกิจกรรมเชิงนโยบายเพื่อใช้ในการกำหนดเป็นแผนหรือโครงการในเชิงนโยบายสำหรับการปฏิบัติและขับเคลื่อนของท้องถิ่นในการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว โดยใช้การวิจัยและพัฒนา โดยทำการจัดการความรู้และถ่ายทอดความรู้ร่วมกับวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว จำนวนรวม 500 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาของการจัดการความรู้ และใช้สถิติความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการประเมินความพึงพอใจผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความสนใจเข้าร่วมการให้ความรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพระดับปานกลาง ร้อยละ 40.00 รองลงมาคือมีความสนใจระดับมาก ร้อยละ 28.00 ความต้องการในด้านการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพ พบว่า ความต้องการในด้านการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพ ของวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวที่มีความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ การส่งเสริมความรู้ในการสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์หรือชิ้นงานที่ไม่ซ้ำกับตลาด และสามารถจำหน่ายให้เกิดรายได้ การส่งเสริมทักษะด้านภาษา และด้านเทคโนโลยี การอบรมพัฒนาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ก่อให้เกิดรายได้ การเรียนรู้เรื่องการเลี้ยงไส้เดือนพร้อมการอบรมหรือสาธิตวิธีการเลี้ยง และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรให้เป็นสินค้า เป็นต้น แนวทางในการถ่ายทอดนวัตกรรมด้านองค์ความรู้เพื่อตอบสนองความต้องการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวที่สำคัญมากที่สุด ได้แก่ การให้ความรู้ผ่านการอบรมและสาธิตแบบมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ รองลงมา ได้แก่ การให้ความรู้ผ่านสื่อออนไลน์ ได้แก่ ไลน์ เฟสบุ๊ค และแอปพลิเคชันต่างๆ ที่สามารถเข้าถึงง่าย เป็นต้น แนวทางการบริหารองค์ความรู้เพื่อนำไปสู่ภาคปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดคือการกำหนดโครงการที่มีลักษณะเป็นแบบดุลยภาพระหว่างกลุ่ม (Group Equilibrium Model) สำหรับข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย พบว่า แนวทางในการกำหนดนโยบายหรือโครงการให้เกิดประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการจำเป็นได้อย่างแท้จริงนั้นจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการรับฟังความคิดเห็นและความต้องการ ซึ่งวิธีที่ดีที่สุดคือการให้ความรู้ผ่านการอบรมและสาธิตแบบมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ซึ่งต้องให้ความสำคัญกับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียเนื่องจากเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากโครงการ ซึ่งจะช่วยให้เกิดการจูงใจอันนำไปสู่การมีส่วนร่วมและความผูกพันหรือยอมรับในการปฏิบัติ อันจะนำไปสู่การพัฒนาความรู้หรือทักษะที่ก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์และถูกนำไปต่อยอดและปฏิบัติได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ จากการอบรมให้ความรู้ในด้านการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพเรื่องการเพาะเลี้ยงไส้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อการอบรมให้ความรู้ด้านการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพอยู่ในระดับมาก $\bar{X}=3.57$

คำสำคัญ: การพัฒนา, ทักษะทางด้านอาชีพ, วัยรุ่นหญิง, มารดาวัยรุ่น, ครอบครัว

Research Title : Career Skills Development for Youth Females, Teen Moms, and Family
Researcher : Asst. Prof. Dr. Phitsanu Aphismacharayothin
Faculty / Division : Faculty of Social Sciences
Fiscal Year 2019

ABSTRACT

The research of Career Skills Development for Youth Females, Teen Moms, and Family aims 1) to analyze the needs in career skills development by knowledge management and participation, 2) to develop the way of innovation transferring for supplying needs in career skills development, 3) to provide knowledge management manual and publish the policy suggestion for planning or project setting to practice and community driving in career skills development for youth females, teen moms, and family. The researcher using research and development methodology by knowledge management and knowledge transfer with totally 500 youth females, teen moms, and family. The data analyze by using content analysis and using statistics of frequency, percentage, mean, and standard deviation for satisfaction assessment. The results found that most of the samples were interested in learning to develop their career skills at a moderate level (40.00%) followed by a high level (28.00%). The study of needs found that most important of needs in career skills development were including the promoting of the knowledge about the creation of unique artifacts or revenue workpieces that could be sold in the market, the promoting of language and technology skills development, the learning about the profitable careers, the training of earthworm farming or the demonstration of earthworm farming, and, the processing of agricultural products into goods, etc. The most important guidelines for the way of innovation transferring for supplying needs in career skills development of youth females, teen moms, and family were including the learning through participation training and demonstration, followed by the learning through social media such as line, facebook, and accessible applications. The knowledge management for highest effective implementation was the project formation by using group equilibrium model. For the policy suggestion, found that, the effective way of policy or project implementation was depended on the focus on listening the opinion and needs of stakeholders. The best way was doing by using participation training and demonstration technique. It was usually to emphasize on stakeholders because they were received direct impacts. This would help to incentives and leading to engagement and commitment or acceptance in practice that could be providing knowledge or skill development achievement and sustainable practical. Beside, from the training and demonstration of career skills development about African night crawler earthworm breeding for youth females, teen moms, and family by the researcher found that the samples had satisfaction to the project at a high level $\bar{X}=3.57$

Keywords: Development, Career Skills, Youth Females, Teen Moms, Family

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนงบประมาณจากงบประมาณแผ่นดินแผนบูรณาการพัฒนาศักยภาพ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัยและนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ 2562

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงมาได้ด้วยดี ขอขอบพระคุณท่านอธิการบดีมหาวิทยาลัยนเรศวร ตลอดจน คณะบดีคณะสังคมศาสตร์ หัวหน้าภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ผู้ประสานงานวิจัยของคณะสังคมศาสตร์และของมหาวิทยาลัยนเรศวร สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้ให้ความกรุณาในการให้คำปรึกษา แนะนำ และแก้ไขปัญหาต่างๆ ในระหว่างการดำเนินการวิจัยเป็นอย่างดีมาโดยตลอด ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและระลึกถึงพระคุณของท่าน เป็นอย่างสูง จึงขอขอบพระคุณด้วยความเคารพยิ่ง

ขอขอบพระคุณผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดในพื้นที่ทำการศึกษ ซึ่งรวมถึงผู้ให้ข้อมูลทุกท่านและผู้ที่เกี่ยวข้องต่างๆ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล

ขอขอบพระคุณทุกๆ ท่านที่มีส่วนช่วยเหลือในการทำวิจัยเล่มนี้ให้สำเร็จด้วยดี ซึ่งผู้วิจัยไม่สามารถจะกล่าวนามได้ทั้งหมด ณ ที่นี้

ท้ายสุดนี้ความดีของวิจัยเล่มนี้ขอมอบเพื่อตอบแทนพระคุณคุณพ่อสอน อภิสมจารย์โยธิน และคุณแม่พุทธชาติ อภิสมจารย์โยธิน (บิดาและมารดา) คุณยาย คุณตา คุณปู่ คุณย่า ตลอดจนครูบา อาจารย์ ผู้เลี้ยงดู อบรมสั่งสอน ให้ความรัก และความเมตตาแก่ผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชญ์ อภิสมจารย์โยธิน

ผู้วิจัย/หัวหน้าโครงการ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ	1
1.2 คำถามการวิจัย	5
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	6
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ	11
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	12
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม	13
2.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ	13
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการด้านทักษะอาชีพ	25
2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	26
2.4 ช่องว่างของงานวิจัย	30
2.5 กรอบแนวคิดของงานวิจัย	31
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	32
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	32
3.2 ตัวแปรหรือเนื้อหาที่ศึกษา	33
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	35
3.4 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ	37
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูลและพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูล	38
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล	39

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	41
4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น	41
4.2 ความต้องการในด้านการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพ	42
4.3 แนวทางในการถ่ายทอดนวัตกรรมด้านองค์ความรู้	48
4.4 แนวทางการบริหารองค์ความรู้และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	56
4.5 การถ่ายทอดองค์ความรู้และประเมินความพึงพอใจ	67
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	83
5.1 สรุปผลการวิจัย	83
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	87
5.3 ข้อเสนอแนะของการวิจัย	90
เอกสารอ้างอิง	93
ภาคผนวก	101
ภาคผนวก ก ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	102
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	106
ภาคผนวก ค ประมวลภาพกิจกรรมการอบรมให้ความรู้	113
ภาคผนวก ง เอกสารการรับรองจริยธรรมการวิจัย	117
ภาคผนวก จ หลักฐานการได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย	119
ประวัติผู้วิจัย	124
คู่มือการบริหารองค์ความรู้และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	แทรก A
บทความวิจัยที่ตีพิมพ์	แทรก B

สารบัญญัตินำ

ตารางที่		หน้า
3.1	กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	33
4.1	ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง.....	41
4.2	การวิเคราะห์ความต้องการในด้านการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพ.....	46
4.3	การวิเคราะห์แนวทางในการถ่ายทอดนวัตกรรมด้านองค์ความรู้.....	55
4.4	การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น.....	80
4.5	การวิเคราะห์ความพึงพอใจที่มีต่อการอบรมให้ความรู้.....	82



สารบัญญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 ลำดับชั้นแห่งความต้องการของมาสโลว์.....	14
2.2 แปรลำดับชั้นของความต้อการของมาสโลว์.....	17
2.3 ทฤษฎี อี อาร์ จี (ERG) ของแอลเดอร์เฟอร์.....	18
2.4 กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	31
4.1 ตัวแบบของการกำหนดโครงการ.....	59
4.2 ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย.....	61
4.3 จุดยืนของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย.....	62
4.4 อำนาจของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย.....	63
4.5 กรอบอธิบายการนำโครงการไปปฏิบัติ.....	65
4.6 ไล่เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอลเลอร์.....	68
4.7 การเตรียมภาชนะและพื้นที่เพาะเลี้ยง.....	69-70
4.8 การเตรียมที่อยู่สำหรับไล่เดือน (Bedding).....	71-72
4.9 มวลของไล่เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอลเลอร์.....	73

บทที่ 1

บทนำ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว ประกอบไปด้วยบริบทความเป็นมาและความสำคัญ คำถามการวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย นิยามศัพท์เฉพาะ และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ดังนี้

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ

ข้อมูลจากรายงานของสำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ (2558) พบว่า แนวโน้มของการมีเพศสัมพันธ์ของกลุ่มนักเรียนหรือวัยรุ่นมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นโดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียนหญิง ซึ่งแม้ว่าการใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกในกลุ่มเยาวชนจะมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น แต่ยังคงพบว่าการใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ครั้งล่าสุดรวมทั้งการคุมกำเนิดด้วยวิธีที่เชื่อถือได้ในกลุ่มเยาวชนกลับมีแนวโน้มที่ลดลง ส่งผลให้เกิดปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นโดยเฉพาะอายุระหว่าง 20-25 ปี รวมถึงปัญหาการทำแท้งของวัยรุ่น การทอดทิ้งบุตร และการเป็นแม่วัยใสที่ขาดความพร้อมในการดูแลบุตร หากพิจารณาสถิติการสำรวจข้อมูลของหญิงคลอดที่มีอายุระหว่าง 15-19 ปีในปี 2557 พบว่า มีหญิงคลอดอายุระหว่าง 15-19 ปีทั่วประเทศจำนวน 112,278 คน คิดเป็นอัตราการคลอดมีชีพ 47.9 ต่อประชากรเพศหญิงอายุระหว่าง 15-19 ปีพันคน (สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์, 2557) โดยหากพิจารณาเฉพาะในจังหวัดพิษณุโลกพบว่า มีจำนวนถึง 1,471 คน คิดเป็นอัตราการคลอดมีชีพจำนวน 47.0 ต่อประชากรเพศหญิงอายุระหว่าง 15-19 ปีพันคนในจังหวัดพิษณุโลก (อารีรัตน์ จันทร์ลำภู, 2558) ซึ่งใกล้เคียงกับข้อมูลของในระดับประเทศที่มีอัตราการคลอดมีชีพถึง 47.9 ต่อประชากรหญิงอายุระหว่าง 15-19 ปีพันคน แสดงให้เห็นความรุนแรงของปัญหาอย่างมาก นอกจากนี้ จากการสำรวจของสำนัก

อนามัยการเจริญพันธุ์ (ม.ป.ป.) พบว่าอัตราของการแท้งหรือการสิ้นสุดการตั้งครรภ์ด้วยการแท้งบุตรเกิดขึ้นได้ทั้งการแท้งเองตามธรรมชาติ การยุติการตั้งครรภ์ตามกฎหมายอาญามาตรา 305 และการตัดสินใจทำแท้ง ด้วยวิธีการต่างๆ และการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นมาก โดยในปี 2542 พบว่าร้อยละ 28.5 ของการแท้งทั้งหมดเกิดจากการทำแท้ง ร้อยละ 60 ของผู้ทำแท้งมีอายุต่ำกว่า 25 ปี และร้อยละ 30 เป็นวัยรุ่นที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี โดยร้อยละ 40 ของผู้หญิงหลังแท้งนั้นจำเป็นต้องเข้ารับการรักษาด้วยภาวะแทรกซ้อนที่รุนแรง และการสำรวจสุขภาพประชาชนโดยการตรวจร่างกายปี 2551-2552 เรื่องการแท้งบุตรพบประวัติการแท้งบุตรในสตรีเยาวชน ร้อยละ 15.2 สำหรับสาเหตุการแท้งบุตรในครั้งสุดท้ายพบว่าร้อยละ 65.4 เป็นการแท้งตามธรรมชาติ ร้อยละ 22.8 เป็นการแท้งโดยเหตุผลทางการแพทย์และร้อยละ 10.7 เป็นการแท้งเพราะไม่พร้อมที่จะมีบุตร และจากข้อมูลรายงานการเฝ้าระวังการแท้งในประเทศไทยปี 2554 โดยผู้ป่วยแท้งที่ยินยอมเข้าร่วมในการตอบแบบสอบถามจำนวน 1,425 ราย พบว่า ร้อยละ 32.7 ของการแท้งทั้งหมดเกิดจากการทำแท้ง ร้อยละ 53.0 ของผู้ทำแท้งมีอายุต่ำกว่า 25 ปี ร้อยละ 28.0 เป็นวัยรุ่นที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี และร้อยละ 30.2 ของผู้ทำแท้งมีสถานภาพเป็นนักเรียนหรือนักศึกษาซึ่งนับว่าเป็นปัญหาอย่างยิ่ง

ผลกระทบที่เกิดจากการตั้งครรภ์ของสตรีเยาวชนที่เพิ่มมากขึ้นนั้นได้ก่อให้เกิดปัญหาของความพร้อมในด้านการดำรงชีวิตและคุณภาพชีวิตของเด็กที่ให้แก่เกิดใหม่ซึ่งจะเป็นผลสำคัญในการพัฒนาประเทศในอนาคต เนื่องจากอัตราการคลอดของสตรีเยาวชนเพิ่มสูงขึ้นจะทำให้มีแนวโน้มที่สวนทางกับการเกิดจากประชากรหญิงวัยอื่นๆ ที่ลดลงในช่วงเวลาเพียงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ประชากรผู้หญิงวัย 10-19 ปีมีจำนวนลดลงถึง 966,000 คน เป็นการลดจำนวนของผู้หญิงวัยนี้เฉลี่ยปีละ 80,000 ราย จากที่มีจำนวนทั้งหมด 5.46 ล้านคนในปี 2543 เหลือเพียง 4.5 ล้านคนในปี 2555 ขณะที่ข้อมูลจากการคาดประมาณประชากรของคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเมื่อปี 2555 คาดว่าอีก 30 ปีข้างหน้าหากข้อสมมุติฐานการเกิดยังคงมีแนวโน้มคงเดิมจะทำให้ในปี 2588 จะมีจำนวนเด็กเกิดใหม่ในประเทศไทยลดลงเหลือเพียงปีละประมาณ 500,000 รายเท่านั้น ซึ่งมีนัยยะว่าประเทศไทยจะมีภาระทางเศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพเพิ่มสูงมากขึ้นเพราะในปัจจุบันพบว่ามีค่าเฉลี่ยของการคลอดในแต่ละวันเป็นการคลอดของสตรีเยาวชนอายุต่ำกว่า 15 ปี มากถึง 10 ราย โดย 0.6 รายมีลูกแล้วสองคนและในแต่ละวันจะมีการคลอดของสตรีเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปีทั่วประเทศมากถึง 355 ราย โดยจำนวน 1 ใน 3 เป็นการตั้งครรภ์โดยไม่ตั้งใจ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2556) ปรัชญาการณณ์เหล่านี้ได้แสดงให้เห็นสถานการณ์ปัญหาของการเป็นมารดาวัยรุ่นในกลุ่มสตรี

เยาวชนที่มีอายุระหว่าง 20-25 ปีได้อย่างชัดเจน ปัญหาการตั้งครรรค์และการเป็นมารดาวัยรุ่นของสตรีเยาวชนได้ส่งผลกระทบต่อสตรีเยาวชนที่หึงต่อจิตใจ ร่างกาย อารมณ์ สังคมและการดำรงชีวิตจนเป็นปัญหาที่ครอบครัว ชุมชน และสังคมได้รับผลกระทบอย่างมาก การมีวุฒิภาวะที่ไม่เพียงพออาจทำให้วัยรุ่นขาดความรับผิดชอบและอาจส่งผลให้เกิดปัญหาทางสังคมอื่นๆ ได้ (พิชญ อภิสมจารโยธิน, 2560) จึงจำเป็นต้องมีการจัดการชีวิตที่เหมาะสม โดยเฉพาะเรื่องการส่งเสริมทักษะที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข สิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง เพราะนอกจากที่จะต้องได้รับความทุกข์ยากจากปัญหาที่ส่งผลทางด้านจิตใจแล้วยังเกี่ยวข้องกับการจัดการชีวิตในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านครอบครัว สังคม การศึกษา อาชีพ เศรษฐกิจ และการเงิน (วรารกรณ์ สามโกเศศ, 2556) นอกจากนี้ หากไม่สามารถดูแลตนเองและบุตรได้ก็จะส่งผลกระทบต่อครอบครัวหรือพ่อแม่ของมารดาวัยรุ่นสตรีเยาวชน ทำให้ต้องรับภาระและได้รับผลกระทบจากการปรับตัวทางสภาพจิตใจและสังคมที่เกิดขึ้นด้วย สตรีเยาวชนที่เป็นมารดาวัยรุ่นจำนวนมากที่ต้องได้รับความยากลำบากในหลายลักษณะทั้งการไม่ยอมรับของครอบครัวหรือไม่สามารถดูแลได้ การเป็นสาเหตุของปัญหาที่ทำให้เกิดเด็กกำพร้าที่ถูกทอดทิ้งเนื่องจากความไม่พร้อม และการขาดโอกาสในการศึกษาเท่าที่ควรจะได้รับ เป็นต้น (นิสาพร วัฒนศัพท์ และศุภสิทธิ์ พรรณารุโณทัย, 2558) นอกจากนี้ ปัญหาสุขภาพจิตที่เกิดขึ้นกับกลุ่มเยาวชนวัยรุ่นหญิงซึ่งเป็นกลุ่มเปราะบางและกลุ่มมารดาวัยรุ่นสตรีเยาวชน และครอบครัวส่วนใหญ่ที่เห็นได้ชัดเจน ได้แก่ ความรู้สึกหวาดกลัว ขาดความเชื่อมั่นกับอนาคตที่จะก้าวเดินต่อไป ทำให้เกิดความเครียด เกิดภาวะซึมเศร้า เกิดรูปแบบอารมณ์ด้านลบ เป็นต้น (นวพรรษ บุญชาญ, 2557) ซึ่งจำเป็นที่จะต้องมีการบริหารจัดการชีวิตในเรื่องการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวที่เหมาะสมเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการพัฒนาตนเองและเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป โดยในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (2555-2559) ได้นำเรื่องการจัดตั้งครรรค์ของสตรีเยาวชนเป็นอีกประเด็นสำคัญที่จะต้องเร่งแก้ไขปัญหาการตั้งครรรค์ไม่พร้อมในวัยรุ่นซึ่งนับเป็นปัญหาสังคมที่ทวีความรุนแรงและส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ในการดูแลเด็กและเยาวชนของประเทศไทย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ, 2555) นอกจากนี้ ตามพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรรค์ในวัยรุ่น พ.ศ.2559 ได้ระบุในมาตรา 5 ว่าวัยรุ่นมีสิทธิตัดสินใจด้วยตนเองและมีสิทธิได้รับข้อมูลข่าวสารความรู้ การบริการอนามัยเจริญพันธุ์ การเป็นส่วนตัว ได้รับการจัดสวัสดิการสังคมอย่างเสมอภาค ไม่ถูกเลือกปฏิบัติและได้รับสิทธิที่เป็นประโยชน์อย่างถูกต้อง ครบถ้วน

และเพียงพอ (ราชกิจจานุเบกษา, 2559; พิษณุ อภิสมการโยธิน, 2562) แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากครอบครัวของวัยรุ่นหญิงและมารดาวัยรุ่นนิยมแก้ปัญหาด้วยการให้นักเรียนที่ตั้งครรภ์ลาออกจากโรงเรียนและให้แต่งงานเพื่อสร้างครอบครัว และลดแรงเสียดทานจากสังคมที่ตีตรา ส่งผลต่อเนื่องให้ชีวิตครอบครัวของวัยรุ่นที่ไม่มีความพร้อมมักประสบปัญหาในการดำเนินชีวิตและการเลี้ยงดูบุตร และสืบเนื่องจากการมีระดับการศึกษาต่ำ ส่งผลให้ไม่สามารถหางานที่มีรายได้เพียงพอให้เลี้ยงดูตนเองและครอบครัวอย่างมีคุณภาพ และมักไม่ได้รับความช่วยเหลือหรือร่วมรับผิดชอบจากฝ่ายชาย ตลอดจนครอบครัวและเครือญาติอันเนื่องมาจากการตีตราทางสังคม นอกจากนี้ มีรายงานของธนาคารโลกที่ศึกษาต้นทุนการเสียโอกาสที่เกิดจากการตั้งครรภ์และออกจากโรงเรียนกลางคันของวัยรุ่น พบว่ามีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศอย่างมาก ตัวอย่างเช่น ในประเทศบราซิลซึ่งมีระดับการพัฒนาประเทศคล้ายคลึงกับประเทศไทย พบว่าบราซิลจะมีผลผลิตเพิ่มขึ้นอีก 3.5 พันล้านเหรียญหากหญิงวัยรุ่นทุกคนไม่ประสบปัญหาตั้งครรภ์ก่อนอายุ 20 ปี ซึ่งแสดงให้เห็นว่ายังมีวัยรุ่นตั้งครรภ์จำนวนมาก ต้นทุนการเสียโอกาสทางเศรษฐกิจจะยิ่งส่งผลกระทบต่อชุมชน และประเทศมากกว่าต่อตัวบุคคล อีกทั้งต้นทุนค่าใช้จ่ายที่ประเทศต้องสูญเสียในการดูแลแม่และเด็กในกลุ่มนี้ นับว่ามีมูลค่าไม่น้อย ยกตัวอย่างประเทศสหรัฐอเมริกา ในปี 2551 พบว่าเกิดต้นทุนค่าใช้จ่ายประมาณ 11 พันล้านเหรียญต่อปี ในการจัดการดูแลคุณภาพชีวิต (กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย, 2557)

นอกจากนี้ ในสังคมไทยยังพบว่าวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวจำนวนมากต่างประสบปัญหาทางเศรษฐกิจภายในครอบครัวแบบเดียวกัน คือ รายได้ไม่เพียงพอ รายได้ไม่มีความแน่นอน บางครอบครัวมีอาชีพรับจ้างได้ค่าจ้างวันละ 150-200 บาท ซึ่งไม่เพียงพอที่จะเลี้ยงดูสมาชิกครอบครัว ซึ่งผู้หารายได้หลักของครอบครัวจะมีเพียง 1-2 คน คือ พ่อหรือแม่ของแม่วัยรุ่น หรือทั้งพ่อและแม่ รายได้ของครอบครัวเป็นรายได้ที่มีความไม่แน่นอน รายได้น้อย หัวหน้าครอบครัวคือผู้หารายได้หลักเข้าสู่ครอบครัวยังต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายภายในบ้านทั้งหมดและต้องเลี้ยงดูสมาชิกหลายคนภายในบ้าน บทบาทหน้าที่ในเรื่องของรายได้ของสมาชิกในบ้านที่เหลือนางคนหารายได้จากงานที่มีเป็นบางช่วงหรือหารายได้ไปวันๆ และพอเงินหมดค่อยหาใหม่หรือทำงานได้แต่ไม่ทำและทำงานไม่ได้เนื่องจากเจ็บป่วย โดยวัยรุ่นหญิงและมารดาวัยรุ่น ยังคงใช้เงินจากหัวหน้าครอบครัวเป็นหลักอยู่ ถึงแม้ว่าจะออกไปรับจ้างบ้างแต่ก็ยังเป็นรายได้ที่ได้มาเพียงน้อยนิด ส่งผลกระทบต่อปัญหาการหารายได้ของครอบครัวที่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของสมาชิกในครอบครัวได้ทั้งหมด อีกทั้งสมาชิกภายในครอบครัวมีจำนวนมากที่ต้องได้รับการดูแล (ขวัญตา ตุ่มหิรัญและจิตตินันท์ เชชะคุปต์,

2553) จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการส่งเสริมอาชีพโดยเฉพาะการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว เพื่อให้สามารถมีโอกาสในการประกอบอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัวได้อย่างเพียงพอ

ความรับผิดชอบของวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวจำเป็นต้องร่วมกันรับผิดชอบในการผ่อนเบาภาระต่างๆ ของครอบครัวที่หลายคนยังต้องพึ่งพาพ่อแม่ พร้อมทั้งทุ่มเทเวลาและความสามารถในการพัฒนาตนเองด้านการฝึกอาชีพ โดยครอบครัวจำเป็นต้องร่วมกันให้ความสนับสนุนและช่วยเหลืออย่างเต็มกำลัง ช่วยถ่ายทอดทักษะที่จำเป็น หากสมาชิกในครอบครัวไม่อาจช่วยเหลือได้แล้วตนเองจะต้องแสวงหาความช่วยเหลือจากผู้มีทักษะเชี่ยวชาญจากภายนอก ในการให้ความช่วยเหลือหรือแนะนำวิธีการดำเนินชีวิตของทั้งวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวซึ่งเป็นอีกกลุ่มที่เป็นเสมือนกลุ่มเปราะบางในสังคมไทย และจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมพลังอำนาจในการพัฒนาทักษะและความรู้ที่จำเป็นสำหรับการทำงานและการประกอบอาชีพได้อย่างยั่งยืนและสามารถพึ่งพาตนเองได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นควรทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว ซึ่งหากบูรณาการการจัดการความรู้ที่ได้จากงานวิจัยมาใช้ประโยชน์โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของทั้งกลุ่มแม่เลี้ยงเดี่ยว สตรีเยาวชน และครอบครัวแล้ว ก็จะช่วยส่งเสริมให้เกิดความยั่งยืนและความสามารถในการพึ่งพาตนเอง ตลอดจนส่งเสริมให้เกิดรายได้ทั้งต่อตนเอง ครอบครัวและชุมชนได้ในระยะยาว อันจะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไปในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน โดยต้องตอบสนองความต้องการได้อย่างเหมาะสม

1.2 คำถามการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดคำถามสำหรับการวิจัยไว้ดังนี้

1.2.1 ความต้องการในด้านการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพของวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวเป็นอย่างไร

1.2.2 แนวทางในการถ่ายทอดนวัตกรรมด้านองค์ความรู้เพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวเป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ มีเป้าหมายเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้แก่

1.3.1 เพื่อวิเคราะห์ความต้องการในด้านการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพของวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่นและครอบครัวในลักษณะของการจัดการความรู้และการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น

1.3.2 เพื่อพัฒนาแนวทางในการถ่ายทอดนวัตกรรมการจัดการความรู้เพื่อตอบสนองความต้องการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว

1.3.3 เพื่อจัดทำคู่มือการบริหารองค์ความรู้และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อใช้ในการกำหนดเป็นแผนหรือโครงการในเชิงนโยบายสำหรับการปฏิบัติและขับเคลื่อนของท้องถิ่นในการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยทำการจัดการความรู้และการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นโดยผสมผสานการใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยในด้านพื้นที่ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เนื้อหาและตัวแปรไว้ดังนี้

1.4.1 ขอบเขตด้านพื้นที่และระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ศึกษาในอำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก ซึ่งใช้พื้นที่เป็นกรณีศึกษาคือพื้นที่ความรับผิดชอบของ รพ.สต. และ อบต. แห่งหนึ่งในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก โดยใช้ระยะเวลา 1 ปี คือ ระหว่างเดือนตุลาคม 2561 ถึงเดือนกันยายน 2562 โดยมีแผนการดำเนินงานโครงการวิจัยที่สอดคล้องตามแผนการวิจัยซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ได้แก่

1. ศึกษาแนวคิด เอกสารและการวิจัยที่เกี่ยวข้องและข้อมูลเบื้องต้นเรื่องความต้องการอาชีพของวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่นและครอบครัวจากเอกสารและวรรณกรรมทางวิชาการ

2. เก็บข้อมูลวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อการส่งเสริมทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่นและครอบครัวโดยเน้นการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น
3. วิเคราะห์ผลการวิจัยเพื่อให้ได้องค์ความรู้และประมวลองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยไปสู่แนวทางการพัฒนาเพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ในการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่นและครอบครัว
4. จัดการถ่ายทอดความรู้ที่เป็นประโยชน์ไปสู่เป้าหมายเพื่อสร้างความเข้าใจโดยสร้างเสริมความรู้หรือตระหนักรู้ การโน้มน้าวหรือสนใจ การตัดสินใจหรือประเมินค่าและการยืนยันหรือเกิดแนวโน้มนักกิจกรรม เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่นและครอบครัวผ่านการอบรมให้ความรู้
5. จัดทำคู่มือการบริหารองค์ความรู้และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดเป็นแผนหรือโครงการในเชิงนโยบายสำหรับการปฏิบัติและขับเคลื่อนของท้องถิ่นในการส่งเสริมการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่นและครอบครัว
6. ติดตามการให้ความรู้ผ่านการอบรมและถ่ายทอดเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง ในแก่ชุมชนเพื่อให้เกิดการจัดการความรู้ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพผ่านองค์ความรู้อย่างเป็นรูปธรรม ตามความต้องการของวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่นและครอบครัว
7. ติดตามควบคุมการดำเนินงานตามขั้นตอน PDCA โดยมุ่งเน้นการวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบการดำเนินงานเป็นระยะและปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ดำเนินการได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพ
8. การประเมินผลและความพึงพอใจของวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่นและครอบครัวที่เข้าร่วมการอบรมให้ความรู้
9. จัดทำรายงานผลการดำเนินโครงการวิจัยและเผยแพร่ผลงานทางวิชาการในวงกว้างผ่านบทความวิจัยและการเรียนการสอน
10. การติดตามและประเมินผลหลังสิ้นสุดการดำเนินงานของโครงการ

หมายเหตุ: การเผยแพร่ผลงานวิชาการในวงกว้าง ผู้วิจัยจะดำเนินการผ่านการจัดทำบทความวิจัย เพื่อตีพิมพ์ในวารสารที่อยู่ในฐานข้อมูลศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai-Journal Citation Index (TCI) Centre) และเผยแพร่ให้นักศึกษาในรายวิชาที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ รายวิชาประชากรและการอนามัยเจริญพันธุ์ ซึ่งเป็นรายวิชาที่ผู้วิจัยรับผิดชอบสอนให้กับนิสิตมหาวิทยาลัยนเรศวร เป็นต้น

โดยมีแผนการดำเนินงานตามขั้นตอนข้างต้น ดังตาราง

ปี (งบประมาณ)	กิจกรรม	ค.ค.	พ.ย.	ร.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
2562	1. ศึกษาแนวคิด เอกสารและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องและข้อมูลเบื้องต้นเรื่องความต้องการอาชีพของแม่เลี้ยงเดี่ยวสตรีเยาวชนและครอบครัว												
2562	2. เก็บข้อมูลการวิจัยกับแม่เลี้ยงเดี่ยวสตรีเยาวชน ครอบครัว โดยเน้นการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเพื่อจัดการความรู้												
2562	3. วิเคราะห์ผลการวิจัยเพื่อให้ได้องค์ความรู้และประมวลองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยไปสู่แนวทางการพัฒนาเพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ในการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่แม่เลี้ยงเดี่ยวสตรีเยาวชนและครอบครัว												
2562	4. จัดการถ่ายทอดความรู้สู่เป้าหมายเพื่อสร้างความเข้าใจ โดยสร้างเสริมความรู้หรือตระหนักรู้ การโน้มน้าวหรือสนใจ การตัดสินใจหรือประเมินค่าและการยืนยันหรือเกิดแนวโน้มนวัตกรรม เพื่อการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่แม่เลี้ยงเดี่ยวสตรีเยาวชนและครอบครัว												
2562	5. จัดทำคู่มือการบริหารองค์ความรู้และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดเป็นแผนหรือโครงการในเชิงนโยบาย												

ปี (งบประมาณ)	กิจกรรม	ค.ค.	ท.บ.	ร.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
2562	6. ติดตามการให้ความรู้ผ่านการอบรมและถ่ายทอดเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง ในกลุ่มชนในลักษณะกลุ่มใหญ่ เพื่อให้เกิดการจัดการความรู้ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพผ่านองค์ความรู้อย่างเป็นรูปธรรม												
2562	7. ติดตามขั้นตอนของการทำงาน												
2562	8. ประเมินผลความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมอบรมให้ความรู้												
2562	9. จัดทำรายงานผลการดำเนินโครงการวิจัยและเผยแพร่ผลงานทางวิชาการในวงกว้าง												
2562	10. การติดตามและประเมินผลหลังสิ้นสุดการดำเนินงานของโครงการ												

1.4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหาและตัวแปร

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการศึกษาประเด็นเนื้อหาเกี่ยวกับความความต้องการการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพของวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว และการส่งเสริมองค์ความรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว โดยมุ่งเน้นการจัดการความรู้และการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผู้วิจัยกำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาและการได้มาซึ่งข้อมูลโดยพิจารณาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ได้แก่ “เพื่อวิเคราะห์ความต้องการในด้านการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพของวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวในลักษณะของการจัดการความรู้และการมีส่วนร่วม” ผู้วิจัยใช้การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เพื่อให้กลุ่มตัว

อย่างมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและจัดการความรู้ในเรื่องความต้องการในด้านการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว

2. ขอบเขตการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 และ 3 ได้แก่ “เพื่อพัฒนาแนวทางในการถ่ายทอดนวัตกรรมการด้านองค์ความรู้เพื่อตอบสนองความต้องการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว” และ “เพื่อจัดทำคู่มือการบริหารองค์ความรู้และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อใช้ในการกำหนดเป็นแผนหรือโครงการในเชิงนโยบายสำหรับการปฏิบัติและขับเคลื่อนของท้องถิ่นในการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว” ผู้วิจัยใช้ข้อมูลที่ได้จากข้อที่ 1 และการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาทำการวิเคราะห์ความต้องการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพและแนวทางส่งเสริมองค์ความรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่นและครอบครัว แล้วหาข้อสรุปเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย แล้วทำการถ่ายทอดไปยังกลุ่มเป้าหมายซึ่งประกอบด้วยวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว ผ่านการอบรมให้ความรู้ เพื่อให้แนวทางในการถ่ายทอดนวัตกรรมการด้านองค์ความรู้เพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวอย่างเป็นรูปธรรม

1.4.3 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวซึ่งผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่างเพื่อเป็นกรณีศึกษา โดยแบ่งเป็นวัยรุ่นหญิงที่มีอายุ 20-25 ปี จำนวน 200 คน มารดาวัยรุ่นที่มีอายุ 20-25 ปี จำนวน 100 คน และครอบครัวของวัยรุ่นหญิงและมารดาวัยรุ่น (พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย หรือตัวแทนครอบครัว) จำนวน 200 คน ทำการสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบสโนว์บอล (Snowball Technique) โดยผู้วิจัยสุ่มเริ่มต้นด้วยการเข้าไปในพื้นที่แล้วคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) แล้วใช้วิธีการบอกต่อๆ กัน (Chain-Referral Method) จนได้กลุ่มตัวอย่างครบตามจำนวนที่ต้องการ ซึ่งเน้นใช้การคัดเลือกตัวอย่างแบบสมัครใจจำนวนรวมทั้งสิ้น 500 คน

โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกเข้า (Inclusion Criteria) คือ วัยรุ่นหญิงที่มีอายุ 20-25 ปี มารดาวัยรุ่นที่มีอายุ 20-25 ปี และครอบครัวที่เป็นบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไปและยินดีเข้าร่วมในการวิจัยครั้งนี้

และมีเกณฑ์การคัดออก (Exclusion Criteria) คือ ผู้ที่อ่านหนังสือไม่ออก และไม่มีเวลาตอบแบบสอบถามจนเสร็จสิ้นครบถ้วน

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์สำหรับการวิจัยไว้ดังนี้

1.5.1 *ความต้องการ* หมายถึง ความรู้สึกของวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวที่ประสงค์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่จำเป็นสำหรับตนเองและครอบครัว โดยในงานวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นความต้องการในด้านอาชีพและการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ

1.5.2 *ความต้องการในด้านการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพ* หมายถึง ความรู้สึกของวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวที่ประสงค์ที่จะมีโอกาสในการพัฒนาทักษะหรือความสามารถที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพหรือพัฒนาตนเองทางด้านความรู้ความสามารถต่างๆ ที่จำเป็นในการประกอบอาชีพของตนเองและครอบครัว

1.5.3 *วัยรุ่นหญิง* หมายถึง เยาวชนเพศหญิงหรือวัยรุ่นหญิงที่มีอายุระหว่าง 20-25 ปี บริบูรณ์ ตามนิยามขององค์การยูนิเซฟ (UNICEF, 2008) ที่ได้กำหนดอายุวัยรุ่นไว้จนถึงอายุ 25 ปี โดยการวิจัยนี้ หมายรวมถึงเยาวชนหญิงที่บรรลุนิติภาวะจากการเคยจดทะเบียนสมรสแล้วด้วย

1.5.4 *มารดาวัยรุ่น* หมายถึง เยาวชนเพศหญิงหรือวัยรุ่นหญิงที่มีอายุระหว่าง 20-25 ปี ที่มีสถานภาพในการเป็นมารดาที่ต้องเลี้ยงดูบุตรทั้งที่มีร่วมดูแลและดูแลแต่เพียงฝ่ายเดียวโดยปราศจากความร่วมรับผิดชอบจากบิดาของบุตร โดยอาจเกิดจากสาเหตุของการหย่าร้าง การแยกทางการมีเพศสัมพันธ์แบบชั่วคราวหรือ ไม่ได้ตั้งใจมีบุตร การท้องไม่พร้อม ถูกสามีทอดทิ้งหรือสามีเสียชีวิต เป็นต้น

1.5.5 *ครอบครัว* หมายถึง ตัวแทนญาติหรือพ่อและแม่ของวัยรุ่นหญิงและมารดาวัยรุ่น โดยเป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดในลักษณะของการอยู่ด้วยกันหรือเคยอยู่ด้วยกันมาหลายปีและมีลักษณะความสัมพันธ์เชิงบวกต่อกัน

1.5.6 *การพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพ* หมายถึง การพัฒนานวัตกรรมทางด้านองค์ความรู้หรือการพัฒนาความรู้ความสามารถที่จำเป็นของวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวเพื่อให้มีความรู้ในเรื่องทักษะหรือความสามารถที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพหรือสามารถพัฒนาตนเองทางด้านความรู้ความสามารถด้านต่างๆ ที่จำเป็นในการประกอบอาชีพของตนเองและครอบครัวได้

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับของงานวิจัยครั้งนี้ คือ สามารถใช้ประโยชน์เชิงนโยบาย สาธารณะให้เกิดองค์ความรู้และส่งเสริมการจัดการความรู้ที่ได้จากการวิจัยในการใช้ประโยชน์เชิงชุมชนสำหรับการส่งเสริมการพัฒนาทักษะด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว ตลอดจนสามารถจัดทำคู่มือการบริหารองค์ความรู้และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อใช้ในการกำหนด เป็นแผนหรือโครงการในเชิงนโยบายสำหรับการปฏิบัติและขับเคลื่อนของท้องถิ่นในการส่งเสริมการสร้างงานและอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวอย่างยั่งยืน



บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

การทบทวนวรรณกรรมของการวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว ผู้วิจัยได้มีการทบทวนเอกสาร ทฤษฎี วรรณกรรม ได้แก่ ทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ และแนวคิดเกี่ยวกับความต้องการด้านทักษะอาชีพ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมา กำหนดเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย โดยแบ่งออกเป็นส่วนต่างๆ ได้แก่

- 2.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ
 - 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการด้านทักษะอาชีพ
 - 2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 2.4 ช่องว่างของงานวิจัย
 - 2.5 กรอบแนวคิดของงานวิจัย
- โดยสามารถพิจารณาได้ ดังนี้

2.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ

ตามแนวคิดเกี่ยวกับความต้องการของแอบราฮัม มาสโลว์ (Abraham Maslow) จะเห็นได้ว่ามนุษย์มีความต้องการเรียงลำดับจากพื้นฐานไปยังระดับสูงสุด กล่าวคือมนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความต้องการอยู่เสมอและไม่มีวันสิ้นสุดและมากขึ้นเรื่อยๆ สิ่งที่มนุษย์ต้องการขึ้นอยู่กับสิ่งที่เขาได้รับ หรือมีอยู่แล้ว เมื่อความต้องการอย่างใดอย่างหนึ่งได้รับการตอบสนองแล้วก็ยังมีความต้องการนั้นต่อไป ได้แก่ ความต้องการในปัจจุบันที่จำเป็นในการดำรงชีวิต เป็นต้น นอกจากนี้ ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้วจะไม่ใช่สิ่งจูงใจพฤติกรรมของมนุษย์อีก แต่ความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองจะเป็นสิ่งจูงใจต่อไปและความต้องการของมนุษย์มีลำดับของสำคัญแตกต่างกัน ความต้องการมีหลาย

ด้าน บุคคลมีการแบ่งระดับความสำคัญ และความจำเป็นต่อชีวิตแตกต่างกัน และจะแสดงพฤติกรรมที่นำไปสู่ความต้องการที่มีความสำคัญมากกว่าก่อนเสมอ (เมธา หริมเทพาธิป, 2560)

ในอดีตนั้นทฤษฎีลำดับขั้นแห่งความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs) ได้แบ่งความต้องการของมนุษย์แบ่งออกเป็น 5 ชั้น (Boeree, 2006) ได้แก่

- 1) ความต้องการทางร่างกาย (Physiological Needs)
- 2) ความต้องการความมั่นคงและปลอดภัย (Safety Needs)
- 3) ความต้องการความรักและความผูกพัน (Love and Belonging Needs)
- 4) ความต้องการการยกย่องสรรเสริญ (Esteem Needs)
- 5) ความต้องการพัฒนาตนเองให้สมบูรณ์ (Need for Self-Actualization)

ซึ่งสามารถพิจารณาได้ดังภาพ



ภาพที่ 2.1 ลำดับขั้นแห่งความต้องการของมาสโลว์ (Maslow, 1943)

ความต้องการทางร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการพื้นฐานของร่างกาย เช่น ความหิว ความกระหาย ความต้องการทางเพศและการพักผ่อน เป็นต้น ความต้องการเหล่านี้เป็นความต้องการที่จำเป็นสำหรับมีชีวิตอยู่ มนุษย์ทุกคนมีความต้องการทางร่างกายอยู่เสมอจะขาดเสียไม่ได้ ถ้าอยู่ในสภาพที่ขาดจะกระตุ้นให้มีพฤติกรรมที่จะสนองความต้องการ ความต้องการความมั่นคงและ

ปลอดภัย (Safety Needs) เป็นความต้องการความมั่นคงปลอดภัยทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ และเป็นอิสระจากความกลัว และอันตรายจากผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม เป็นความต้องการที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครอง ความต้องการความรักและความผูกพัน (Love and Belonging Needs) เป็นความปรารถนาจะให้เป็นที่รักของผู้อื่น และต้องการมีความผูกพันกับผู้อื่นหรือมีความสัมพันธ์เป็นส่วนหนึ่ง สำหรับความต้องการการยกย่องสรรเสริญ (Esteem Needs) เป็นความต้องการที่จะประสบความสำเร็จ มีความสามารถและต้องการที่จะให้ผู้อื่นเห็นว่าตนเองมีความสามารถ มีคุณค่าและมีเกียรติ ต้องการได้รับความยกย่องและนับถือจากผู้อื่น ผู้ที่ได้รับตอบสนองในความต้องการนี้จะเป็นผู้ที่มีความมั่นใจในตัวเอง เป็นคนมีประโยชน์และมีค่าซึ่งตรงข้ามกับผู้ที่ขาดความต้องการประเภทนี้จะรู้สึกว่าคุณค่าของตนเองไม่มีความสามารถและมีปมด้อยหรือมองโลกในแง่ร้าย นอกจากนี้ มนุษย์ยังมีความต้องการสูงสุดก็คือ ความต้องการพัฒนาตนเองให้สมบูรณ์ (Need for Self-Actualization) ซึ่งเป็นความต้องการที่จะรู้จักตนเองตามสภาพที่แท้จริง กล้าที่จะตัดสินใจเลือกทางเดินของชีวิต รู้จักค่านิยมของตนเอง มีความจริงใจต่อตนเอง ปรารถนาที่จะเป็นคนดีที่สุดในที่จะมีความสามารถทำได้ ทั้งทางด้านสติปัญญา ทักษะ และอารมณ์ความรู้สึกโดยยอมรับตนเองทั้งส่วนดีและส่วนเสียได้ดี (กรรณิการ์ ตะนาวศรี, 2458; สุขาดาสร้อยสน, 2553; ศิริภิญญา ตระกูลรัมย์, 2556) ที่สำคัญที่สุดก็คือการมีสติที่จะยอมรับว่าตนเองใช้กลไกในการป้องกันตนในการปรับตัวและพยายามเปิดโอกาสให้ตนเองได้เผชิญกับความจริงของชีวิต เผชิญกับสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ โดยคิดว่าเป็นสิ่งที่ท้าทายน่าตื่นเต้นและมีความหมาย (จิรนนท์ พิมถาวร และคณะ, 2557; ภาภิรมย์ ศรีโสภากา, 2556; เสาร์วัลักษณ์ หนูสวัสดิ์, 2554) กระบวนการที่จะพัฒนาตนเองเต็มทีตามศักยภาพของตนเป็นกระบวนการที่ไม่มีจุดจบตลอดเวลาที่มีชีวิตอยู่ ซึ่งมนุษย์ทุกคนมีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองเต็มทีตามศักยภาพของตนเอง แต่มีเพียงมีน้อยคนที่จะพัฒนาได้ถึงขั้นสูงสุดนี้ได้อย่างสมบูรณ์ (เมธา ทริมเทพาธิป, 2560)

ในปัจจุบัน ความต้องการของมนุษย์ตามแนวคิดของมาสโลว์ได้ถูกแบ่งออกเป็น 8 ชั้น โดยที่เดอพอยและกิลสัน (DePoy and Gilson, 2012) ได้สรุป 8 ลำดับขั้นของความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs Pyramid) ไว้ดังนี้

1) ความต้องการทางร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการลำดับต่ำสุดและเป็นพื้นฐานของชีวิต ได้แก่ ความต้องการอาหาร น้ำ อากาศ ที่อยู่อาศัย ตลอดทั้งมีสภาพแวดล้อมการทำงานที่เหมาะสม เป็นต้น

2) ความต้องการความปลอดภัย (Need for Safety) เป็นความต้องการที่จะเกิดขึ้นหลังจากที่ความต้องการทางร่างกายได้รับการตอบสนองอย่างไม่ขาดแคลนแล้ว โดยเกี่ยวข้องกับความต้องการสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยจากอันตรายทั้งทางกายและจิตใจ ความมั่นคงในงาน ชีวิตและสุขภาพ

3) ความต้องการความรักและการยอมรับ (Need for Love and Acceptance) เมื่อมีความปลอดภัยในชีวิตและมั่นคงในการทำงานแล้ว มนุษย์จะต้องการความรัก มิตรภาพ ความใกล้ชิดผูกพัน ความต้องการเพื่อน ตลอดจนการมีโอกาสเข้าสมาคมสังสรรค์กับผู้อื่นและได้รับการยอมรับเป็นสมาชิกในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือหลายกลุ่ม

4) ความต้องการนับถือตนเองและได้รับการเคารพจากผู้อื่น (Need for Self-Esteem) เมื่อความต้องการความรักและการยอมรับได้รับการตอบสนองแล้ว มนุษย์จะต้องการสร้างสถานภาพของตัวเองให้สูงเด่น มีความภูมิใจและสร้างความนับถือตนเอง ขึ้นชมในความสำเร็จของงานที่ทำ ตลอดจนมีความรู้สึกมั่นใจในตนเองและมีเกียรติ

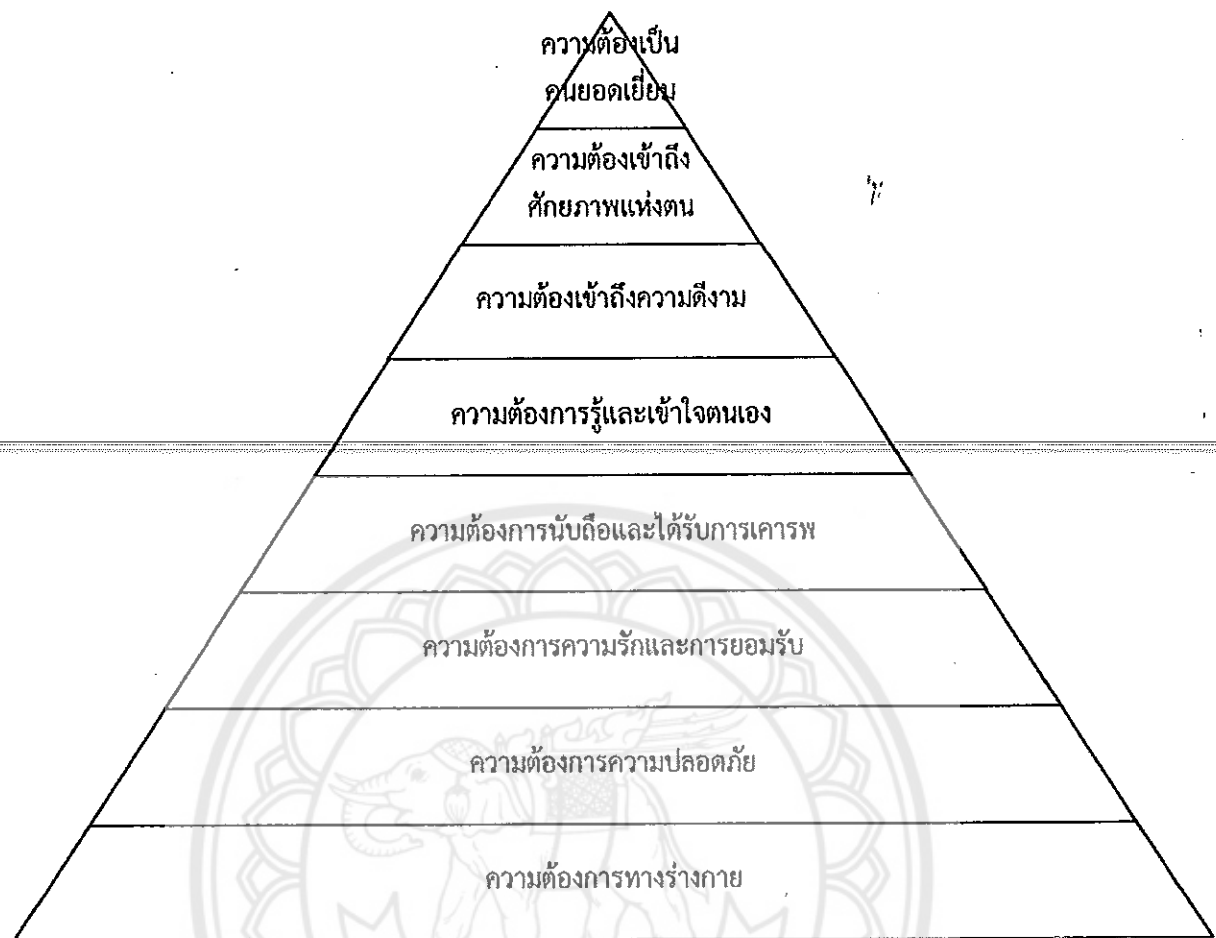
5) ความต้องการรู้และเข้าใจตนเอง (Knowledge and Understanding Needs) ในด้านความสามารถ ความสนใจ สิ่งที่ชอบ สิ่งที่ทำแล้วเกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคมอย่างแท้จริง โดยไม่ยึดติดกับตำแหน่งหน้าที่ในการทำงาน แต่ทำทุกอย่างที่เป็นความสบายใจของตนเองและเกิดประโยชน์ทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น

6) ความต้องเข้าถึงสุนทรียะความดีงามของชีวิต (Need for Aesthetics/Beauty) เพื่อให้มีความสามารถในการมองเห็นสิ่งสวยงามที่อยู่รอบตัวที่คนอื่นมองไม่เห็น เข้าใจว่าตนเองและสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่แยกกันไม่ออก และทุกสิ่งในโลกนี้ล้วนสวยงามและมีคุณค่าในตนเอง

7) ความต้องเข้าถึงศักยภาพแห่งตน (Self-Actualization Needs) ซึ่งเป็นความต้องการจะเติมเต็มศักยภาพของตนเอง ต้องการความสำเร็จในสิ่งที่ปรารถนาของตนเอง ความเจริญก้าวหน้าในการพัฒนาทักษะความสามารถให้ถึงขีดสุดยอด มีความเป็นอิสระในการตัดสินใจและคิดสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ และมีการก้าวสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้นในอาชีพและการงาน

8) ความต้องเป็นบุคคลที่ยอดเยี่ยมในการอุทิศตนเพื่อมวลมนุษยชาติ (Transcendence) ซึ่งเป็นความต้องการที่จะเป็นอัจฉริยะบุคคลที่สามารถสร้างประโยชน์ให้กับมนุษยชาติอย่างถึงที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้ และมีชีวิตอยู่เพื่อผู้อื่นอย่างแท้จริง

โดยสามารถพิจารณาได้ดังภาพ



ภาพที่ 2.2 แปรลำดับชั้นของความต้องการของมาสโลว์ (DePoy and Gilson, 2012)

ความต้องการทั้งแปดชั้นสามารถจำแนกออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ ความต้องการที่เกิดจากความขาดแคลน (Deficiency - Needs) ซึ่งเป็นความต้องการระดับพื้นฐาน ได้แก่ กลุ่มแรกคือความต้องการทางกายและความต้องการความปลอดภัย และความก้าวหน้าและพัฒนาตนเอง (Growth Needs) ได้แก่ กลุ่มที่สองคือความต้องการทางสังคม เกียรติยศ ชื่อเสียง และความต้องการเติมเต็มสมบูรณ์ให้ชีวิตซึ่งจัดได้ว่าเป็นความต้องการระดับสูง (เมธา ทริมเทพาธิป, 2560)

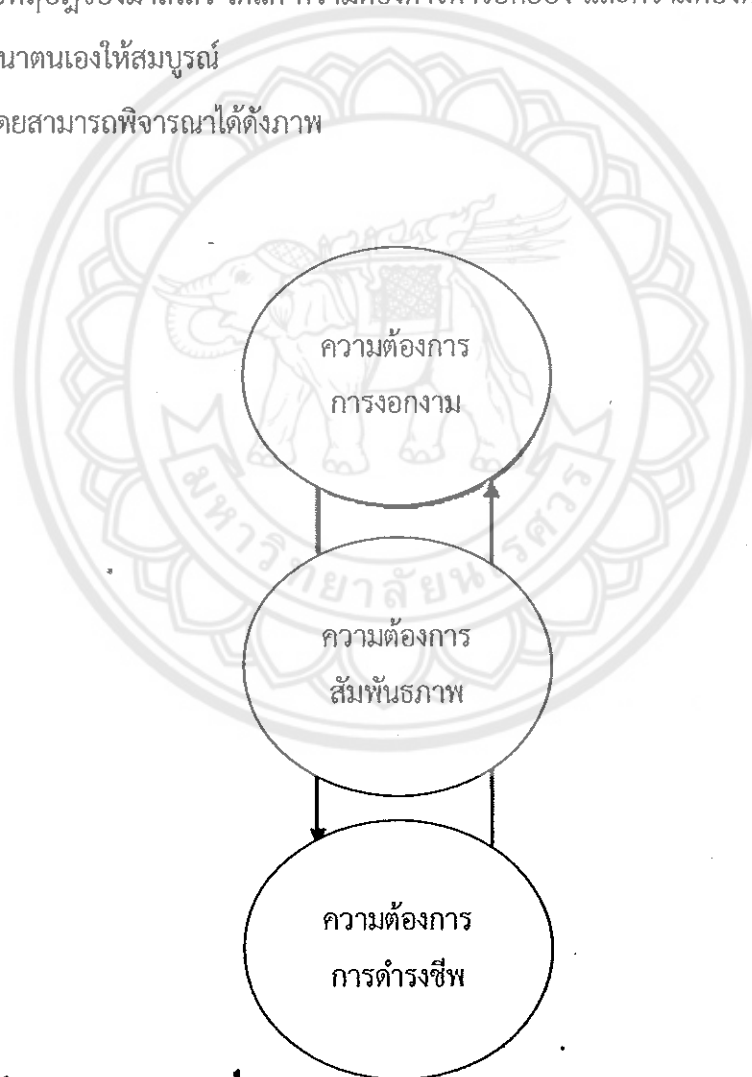
พัฒนาการของทฤษฎีความต้องการได้มีมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเห็นได้จากแนวคิดของแอลเดอร์เฟอร์ (Alderfer, 1980) ที่ได้นำทฤษฎีของมาสโลว์มาปรับและพัฒนาใหม่เป็นทฤษฎี Existence-Relatedness-Growth Theory: ERG Theory หรือเรียกว่าทฤษฎีความต้องการเชิงลำดับชั้นประยุกต์ของแอลเดอร์เฟอร์โดยสรุปความต้องการต่างๆ ของมนุษย์เป็น 3 กลุ่ม ซึ่งประกอบด้วย -

1. การดำรงชีพ (Existence) เป็นความต้องการที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยในการดำรงชีวิตของมนุษย์ เปรียบได้กับความต้องการทางร่างกายหรือสรีระ และความต้องการความมั่นคงและปลอดภัยของมาสโลว์

2. สัมพันธภาพ (Relatedness) เป็นความต้องการที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธระหว่างบุคคลหรือการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ได้แก่ ความต้องการความรักและความผูกพัน และความต้องการการยกย่องตามทฤษฎีของมาสโลว์

3. การงอกงาม (Growth) เป็นความต้องการที่จะพัฒนาศักยภาพในตนเอง ซึ่งถ้าเปรียบเทียบกับทฤษฎีของมาสโลว์ ได้แก่ ความต้องการการยกย่อง และความต้องการรู้จักตนเองอย่างแท้จริงและพัฒนาตนเองให้สมบูรณ์

โดยสามารถพิจารณาได้ดังภาพ



ภาพที่ 2.3 ทฤษฎี อี อาร์ จี (ERG) ของแอลเดอร์เฟอร์ (Alderfer, 1980)

เมื่อความต้องการขั้นต้นได้รับการตอบสนองแล้วก็จะเปลี่ยนไปสู่ความต้องการในขั้นสูงต่อไป ซึ่งสิ่งที่ทำให้ทฤษฎีของแอลเดอร์เฟอร์แตกต่างจากทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์คือ แอลเดอร์เฟอร์เชื่อว่า แรงผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมอาจเกิดจากความต้องการหลายๆ อย่างในเวลาเดียวกัน (Porter, Bigley and Steers, 2003 อ้างถึงใน เมธา ทริมเทพาธิป, 2560) นั่นเอง

อย่างไรก็ตาม เมื่อมนุษย์เข้ามาอยู่ในสังคมย่อมเกิดการเรียนรู้ทางสังคมและวัฒนธรรม ผลของการเรียนรู้ทางสังคมและวัฒนธรรม โดยเฉพาะประสบการณ์ทางสังคมและการอบรมเลี้ยงดูในวัยเด็ก มีส่วนอย่างมากในการหล่อหลอมให้บุคคลเกิดแรงจูงใจที่ผลักดันให้กระทำพฤติกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการ จึงทำให้แมคเคลแลนด์ (McClelland, 1987) แบ่งความต้องการออกเป็น 3 ลักษณะได้แก่

1. ความต้องการความสำเร็จ (Need for Achievement: n-Ach) เป็นความต้องการที่จะทำสิ่งต่างๆ ให้เต็มที่และดีที่สุดเพื่อความสำเร็จ มีความสมบูรณ์แบบและได้มาตรฐานดีเยี่ยม ซึ่งบุคคลที่ต้องการความสำเร็จ (n-Ach) สูง จะมีลักษณะชอบการแข่งขัน มีความชำนาญ มีความรับผิดชอบ กล้าเผชิญความล้มเหลว ชอบความท้าทายและมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการทำงาน และต้องการคำติชมเพื่อประเมินผลงานของตนเอง และปรับปรุงพัฒนาให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป

2. ความต้องการการมีอำนาจ (Need for Power: n-Pow) เป็นความต้องการอำนาจเพื่อที่จะควบคุมสิ่งแวดล้อมและมีอิทธิพลเหนือผู้อื่น บุคคลที่มีความต้องการอำนาจสูงจะแสวงหาวิถีทางเพื่อให้ตนมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่น ต้องการให้ผู้อื่นยอมรับหรือยกย่อง ต้องการความเป็นผู้นำ ต้องการงานให้เหนือกว่าบุคคลอื่น และจะกังวลเรื่องอำนาจมากกว่าการทำงานให้มีประสิทธิภาพ

3. ความต้องการสัมพันธ์ภาพที่ดี (Need for Affiliation: n-Aff) เป็นความต้องการได้รับหรือมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ต้องการสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อบุคคลอื่น บุคคลที่ต้องการความผูกพันสูงจะชอบสถานการณ์การร่วมมือมากกว่าสถานการณ์การแข่งขัน โดยจะพยายามสร้างและรักษาความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น มีความต้องการให้ผู้อื่นยอมรับในตนเองและมีแนวโน้มที่จะยอมตามความปรารถนาหรือบรรทัดฐานของผู้อื่น รวมทั้งคำนึงถึงความรู้สึกของผู้อื่นเป็นสำคัญมากกว่าความรู้สึกของตัวเอง

โดยทั่วไปมนุษย์ทุกคนล้วนแต่มีความต้องการทั้ง 3 ส่วนประกอบกัน โดยมีความเอนเอียงในด้านใดด้านหนึ่งไม่เท่ากัน จึงก่อให้เกิดการจูงใจที่ผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการนั้นๆ แตกต่างกัน (นุชลี อุภักย์, 2558 อ้างถึงใน เมธา ทริมเทพาธิป, 2560) แต่อย่างไรก็

ตามแมกคลีแลนดให้ความสนใจเป็นพิเศษกับความต้องการความสำเร็จอันเกิดการจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement Motivation) ซึ่งถือเป็นความต้องการที่ทำให้เกิดผลงานที่สร้างสรรค์และมีคุณค่า (McClelland and Boyatzis, 1982)

การพิจารณาเรื่องความต้องการของวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวนั้น จำเป็นต้องทำความเข้าใจผลกระทบที่เกิดจากการตั้งครรภ์ของสตรีเยาวชนเพื่อให้เห็นปัญหาและเข้าใจรูปแบบความต้องการของกลุ่มคนเหล่านี้ได้มากขึ้น โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2556) ได้วิเคราะห์ผลกระทบจากการตั้งครรภ์ของสตรีเยาวชนในมิติต่างๆ ไว้ดังนี้

1) ผลกระทบต่อสุขภาพ โดยพบความเสี่ยงต่อการได้รับเชื้อและสัมผัสโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ได้มาก ในแต่ละปีมีผู้ติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่มากกว่า 10,000 ราย และแนวโน้มการติดเชื้อในเยาวชนอายุระหว่างอายุ 15 - 24 ปี เพิ่มขึ้น แม้การติดโรคทางเพศไม่ได้เป็นผลจากการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นแต่เป็นผลจากการมีพฤติกรรมทางเพศที่ไม่ปลอดภัยที่จะนำไปสู่การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ไม่ว่าจะเป็นการไม่ใช้ถุงยางอนามัยหรือการใช้ถุงยางอนามัยอย่างไม่ถูกต้อง หากไม่ได้รับการรักษาที่ถูกต้องผลของโรคอาจทำให้เกิดภาวะการมีบุตรยาก ภาวะอักเสบในอุ้งเชิงกราน ท้องนอกมดลูก มะเร็งในเด็กผู้หญิง และผู้หญิง และอาจทำให้เด็กมีน้ำหนักน้อย คลอดก่อนกำหนด และทำให้เกิดอาการทางด้านร่างกายและประสาทในกลุ่มเด็กที่เกิดจากมารดาที่มีโรคติดต่อทางเพศ โดยวัยรุ่นหญิงมักจะมีความเป็นไปได้ที่จะติดเชื้อเอชไอวีมากกว่าวัยรุ่นชายจากปัจจัยทางกายภาพ และวัยรุ่นหญิงบางรายมีเพศสัมพันธ์กับชายที่มีอายุมากกว่าตนมาก การไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลและบริการต่างๆ และวิถีปฏิบัติทางสังคมและค่านิยมซึ่งทำให้ความสามารถในการป้องกันตัวเองของเด็กผู้หญิงลดน้อยลง หรือการเพิ่มความเสี่ยงทางอนามัยการเจริญพันธุ์ที่เกี่ยวกับการมีเพศสัมพันธ์ต่างตอบแทนรูปแบบต่างๆ (World Health Organization, 2008) ผลกระทบด้านสุขภาพของการตั้งครรภ์และคลอดบุตรในวัยรุ่น เกิดขึ้นทั้งจากปัจจัยด้านชีววิทยาและปัจจัยแวดล้อมด้านพฤติกรรม สังคมและเศรษฐกิจอื่นๆ ของแม่ที่ส่งผลต่อแม่และลูก โดยผลกระทบเหล่านี้อาจเกิดได้ขณะตั้งครรภ์ คลอดบุตร จนไปถึงผลกระทบภายหลังการคลอดบุตรทั้งระยะสั้น ระยะกลางและระยะยาว ผลกระทบเหล่านี้ในบางกรณีมีความรุนแรงถึงขั้นเสี่ยงต่อการเสียชีวิต เช่น การคลอดก่อนกำหนดหรือบางกรณีทำให้ทุพพลภาพในด้านร่างกายหรือจิตใจไปตลอดชีวิต เช่น การเจริญเติบโตและพัฒนาการที่ล่าช้าของทารกจากแม่วัยรุ่น เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2556) ตลอดจนมีความวิตกกังวลอย่างรุนแรงที่เกิดขึ้นกับแม่วัยรุ่นเมื่อทราบว่าคุณเองตั้งครรภ์โดยมีการศึกษาแสดงให้เห็นว่า เกือบครึ่งหนึ่งของหญิงที่ทำ

แห่งในประเทศไทยมีอายุต่ำกว่า 20 ปี และร้อยละ 30 ของการทำแท้งอย่างผิดกฎหมายเป็นการทำแท้งในวัยรุ่น (Warakamin, Boonthai et al., 2004) ซึ่งร้อยละ 24 ของวัยรุ่นที่ทำแท้งนี้เป็นนักเรียน (Intaraprasert and Pattarachai, 2006) และมีวัยรุ่นเป็นจำนวนมากที่ได้รับอันตรายจากอาการแทรกซ้อนจากการทำแท้ง

2) ผลกระทบต่อจิตใจ เป็นผลมาจากบริบททางความเชื่อ สังคมและวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีโดยเฉพาะในสังคมที่ยินยอมให้ชายเป็นใหญ่ ในทุกๆ ปีมีเยาวชนหญิงจำนวนหลายล้านคนจากทั่วโลกถูกบังคับให้แต่งงาน โดยคาดประมาณว่าร้อยละ 90 ของวัยรุ่นที่คลอดบุตรทั่วโลกเป็นเยาวชนหญิงที่แต่งงานแล้ว นั่นหมายความว่าเด็กวัยรุ่นจำนวนมากได้เปลี่ยนสภาพจากเด็กเป็นผู้หญิงที่แต่งงานแล้วและเป็นมารดาที่ต้องมีความรับผิดชอบแบบผู้ใหญ่ในทันที ซึ่งทำให้ต้องเปลี่ยนสถานะจากการเป็นเด็กที่อยู่ภายใต้การดูแลของพ่อแม่กลายเป็นภรรยาภายใต้อาณัติของสามีในทันที ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางเพศ เนื่องจากจะต้องขึ้นอยู่กับสามี และการไม่มีปากเสียง ขาดพลังอำนาจของการใช้ชีวิตครอบครัว และหากต้องกลายเป็นแม่วัยรุ่น ก็ยังได้รับผลกระทบทางด้านจิตใจมากยิ่งขึ้นจากทางสังคมและความรู้สึกภายใน แม้ว่าในประเทศไทยไม่ได้มีการแต่งงานในเด็กเช่นเดียวกับที่เห็นในสังคมและวัฒนธรรมของประเทศอื่นๆ การที่เยาวชนวัยรุ่นหญิงจำนวนมากต้องกลายเป็นแม่ตั้งแต่วัยเด็กย่อมทำให้ประสบการณ์ชีวิตหรือเป็นโรคซึมเศร้า เนื่องจากไม่ได้เตรียมตัวสำหรับการใช้ชีวิตครอบครัว การมีเพศสัมพันธ์หรือการตั้งครรภ์ หรือแม้แต่ในกรณีของการเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยว โดยเฉพาะในกรณีที่เด็กผู้หญิงถูกบังคับให้มีเพศสัมพันธ์ อาจจะทำให้รู้สึกว่ามีมลทินและการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นก็เป็นปัญหาที่ส่งผลกับวัยรุ่นหญิงและครอบครัวซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและแรงกดดันจากครอบครัวและชุมชนนำไปสู่ความพยายามยุติการตั้งครรภ์ แม้ว่าจะเป็นสิ่งผิดกฎหมายและไม่ปลอดภัย โดยยอมรับความเสี่ยงต่อสุขภาพจากการทำแท้งที่ไม่ปลอดภัย นอกจากนี้ เมื่อออกจากโรงเรียนผู้ปกครองจะให้ลูกแต่งงานเพื่อรักษาชื่อเสียง ซึ่งพบว่าครอบครัววัยรุ่นเกิดปัญหาทั้งเรื่องการดำเนินชีวิตและการเลี้ยงลูกเนื่องจากความไม่พร้อมด้านร่างกายและจิตใจ ขาดวุฒิภาวะ ขาดประสบการณ์ ขาดชีวิตอิสระ และไม่มีงานที่ดีทำรายได้ไม่เพียงพอเพราะเรียนมาน้อย เกิดปัญหาด้านเศรษฐกิจกลายเป็นภาระของพ่อแม่ทั้งสองฝ่าย กรณีพ่อแม่ไม่ช่วยเหลือหรือฝ่ายชายทอดทิ้งก็จะเครียด เกิดการทะเลาะและใช้ความรุนแรง หากไปอยู่บ้านฝ่ายชายทั้งๆ ที่ไม่ได้รับการยอมรับก็จะกระทบต่อจิตใจมารดาที่ตั้งครรภ์อย่างรุนแรง ส่วนพ่อแม่ที่ลูกตั้งครรภ์ก็จะรู้สึกอับอาย ผิดหวัง หรือเสียใจ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2556)

3) ผลกระทบต่อการศึกษา การตั้งครรรค์เป็นสาเหตุที่ทำให้วัยรุ่นที่เป็นนักเรียน ต้องหยุดเรียนหรือเลิกเรียน เพราะจำเป็นต้องหาเลี้ยงตัวเอง ในขณะที่ส่วนหนึ่งยังคงอาศัยอยู่กับพ่อแม่ของตนหรือครอบครัวสามี รวมทั้งการตั้งครรรค์ของนักเรียนยังไม่ได้รับการยอมรับในสังคมไทย (Nicaise, Tonguthai et al., 2000) ในระหว่างปี 2548-2552 มีนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 ลาออกจากโรงเรียนกลางคันรวม 135,342 คน ในจำนวนนี้มีสาเหตุจากการสมรสแล้วถึง 19,178 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 14 ของจำนวนนักเรียนที่ลาออกจากโรงเรียนกลางคันทั้งหมด และพบว่า การลาออกจากโรงเรียนด้วยสาเหตุจากการสมรสของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2, 3, 4, 5 และ 6 ทั้งหญิงและชายคิดเป็นร้อยละ 3, 6, 8, 6, 10 และ 11 ของการออกจากโรงเรียนกลางคันทั้งหมดในแต่ละชั้นตามลำดับ อย่างไรก็ตาม แม้ไม่มีข้อห้ามไม่ให้นักเรียนที่ตั้งครรรค์ไปเรียนหนังสือที่โรงเรียนแต่การตั้งครรรค์เป็นเหตุให้เสื่อมเสียชื่อเสียงของครอบครัว ทำให้รู้สึกอับอาย เนื่องจากการมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ได้แต่งงานเป็นพฤติกรรมที่ผิดจารีตสังคม ส่งผลให้ผู้ปกครองมักไม่ต้องการให้นักเรียนไปโรงเรียน ในขณะที่ตั้งครรรค์ นักเรียนจึงต้องหยุดเรียนหรือเลิกเรียนไปในที่สุด (คณะกรรมการการสาธารณสุข วุฒิสภา, 2554)

4) ผลกระทบต่อครอบครัวและอาชีพ ผู้ปกครองบางรายเลือกที่จะให้สตรีเียวางงานเพื่อแก้ปัญหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อรักษาชื่อเสียงของตนและวงศ์ตระกูล (Suwansuntorn and Laeheem, 2012) และพบว่าชีวิตครอบครัวของพ่อแม่วัยรุ่นมักประสบปัญหาทั้งการดำเนินชีวิตโดยทั่วไป และการเลี้ยงดูบุตรจากความไม่พร้อม ขาดการเตรียมตัวทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ขาดวุฒิภาวะ ไม่มี ความรู้และประสบการณ์ในการเลี้ยงดูบุตร ขาดชีวิตอิสระ นอกจากนี้การที่วัยรุ่นหญิงเลิกเรียนกลางคัน ส่งผลต่อชีวิตของแม่วัยรุ่นในระยะยาว ไม่สามารถหางานที่จะมีรายได้สูงตามที่ต้องการได้ หากฝ่ายชาย มีอายุใกล้เคียงกันก็อาจจะยังคงเป็นนักเรียน และไม่มีรายได้ หรือรายได้ไม่พอกับค่าใช้จ่าย ทำให้เกิด ปัญหาเศรษฐกิจในครอบครัวเป็นภาระของครอบครัว (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ, 2556) ในกรณีที่แม่วัยรุ่นไม่ได้รับความช่วยเหลือจากพ่อแม่หรือเครือญาติของตน หรือฝ่ายชายไม่รับผิดชอบหรือทอดทิ้งก็จะเกิดความเครียด มีการทะเลาะเบาะแว้งกันและมีการใช้ความรุนแรงตามมา และถ้าการตั้งครรรค์ในวัยรุ่นที่ไม่ได้แต่งงานเป็นสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ของสมาชิกในครอบครัวส่วนใหญ่ ทำให้พ่อแม่และญาติผู้ใหญ่ของวัยรุ่นคนนั้นรู้สึกผิดหวัง เสียใจ และอับอาย หากการตั้งครรรค์นั้นไม่เป็นที่ยอมรับของพ่อแม่ของฝ่ายชาย แต่แม่วัยรุ่นต้องแต่งงานและย้ายเข้าไปอยู่ที่บ้านของฝ่ายชายก็จะทำให้เกิดผลกระทบทางจิตใจต่อวัยรุ่นที่ตั้งครรรค์อย่างรุนแรง

5) ผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคม การตั้งครรรภ์ในวัยรุ่นสามารถแบ่งออกได้เป็นผลกระทบที่เกิดกับแม่และพ่อที่มีลูกตั้งแต่วัยรุ่น ได้แก่ต้นทุนค่าเสียโอกาสที่แม่วัยรุ่นและพ่อจะมีความสามารถในการจ่ายภาษีอากรให้กับประเทศชาติลดลงตลอดช่วงชีวิตของคนทั้งสอง รวมทั้งต้นทุนที่รัฐต้องจัดสวัสดิการทางสังคมให้กับแม่วัยรุ่น และผลกระทบที่เกิดกับเด็กที่เกิดจากแม่วัยรุ่น ได้แก่ต้นทุนที่รัฐต้องจัดสวัสดิการทางการแพทย์และสาธารณสุขจัดบริการทางสังคม และการศึกษาพิเศษให้กับเด็กที่เกิดจากแม่วัยรุ่น ต้นทุนการบังคับใช้กฎหมายกับเด็กที่เกิดจากแม่วัยรุ่นที่ก่อปัญหาสังคมเมื่อโตขึ้น (Hoffman, 2006) สำหรับผลกระทบค่าเสียโอกาสในการจ่ายภาษีลดลง ตั้งอยู่บนหลักฐานสำคัญที่ว่า การตั้งครรรภ์ในวัยรุ่นส่งผลให้แม่และพ่อที่มีลูกตั้งแต่ยังเป็นวัยรุ่นมีโอกาสทางการศึกษาลดลง มีทางเลือกในการทำงาน อาชีพและรายได้น้อยลงและการที่แม่หรือพ่อมีการศึกษาน้อยส่งผลให้ลูกมีโอกาสทางการศึกษาน้อยลงตามไปด้วย (Denise and Pol, 1982) นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาถึงผลกระทบจากการตั้งครรรภ์ในวัยรุ่นที่เกิดขึ้นข้ามรุ่น (Intergenerational Impact) โดยมีข้อมูลว่าบุตรสาวของแม่วัยรุ่นมีโอกาสตั้งครรรภ์และกลายเป็นแม่วัยรุ่นเช่นกันสูงถึงร้อยละ 33 สำหรับบุตรสาวที่เกิดจากแม่อายุ 17 ปีหรือน้อยกว่า และร้อยละ 17 สำหรับบุตรสาวที่เกิดจากแม่อายุ 18-19 ปี และร้อยละ 11 กรณีบุตรสาวที่เกิดจากแม่อายุ 20 ปีหรือมากกว่าจะตั้งครรรภ์ในวัยรุ่น (Corcoran, 1998) การศึกษาในอเมริกาพบว่าเด็กชายที่เกิดจากแม่อายุต่ำกว่า 17 ปี มีโอกาสก่ออาชญากรรมและถูกคุมขังมากกว่าแม่ที่อายุ 20 ปีขึ้นไป 2.2 เท่า และยังพบว่าผลกระทบจากการตั้งครรรภ์ในวัยรุ่นเกิดข้ามรุ่นคือลูกที่เกิดจากแม่วัยรุ่นมีโอกาสตั้งครรรภ์ในวัยรุ่นด้วย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2556)

นอกจากนี้ ผลที่เกิดขึ้นจากการการตั้งครรรภ์ของสตรีเยาวชนหรือการตั้งครรรภ์ก่อนวัยอันควร (แม่รักลูก, 2556) ที่มีต่อตัวของสตรีเยาวชนเอง ได้แก่

1) การเสียการเรียนเมื่อมีการตั้งครรรภ์เกิดขึ้นจิตใจของฝ่ายหญิงที่ยังไม่พร้อมจะมีบุตรก็จะไม่มีความต้องการเรียนรู้สิ่งใดๆเลย จนในที่สุดจะเป็นปัญหาของการขาดเรียนและโดดเรียน บางคนต้องลาออกจากทางโรงเรียนหรือสถานศึกษา ปัญหาเหล่านี้มักจะกระทบกับฝ่ายหญิงเป็นส่วนมาก ส่วนฝ่ายชายอาจจะยังเรียนต่อได้ตามปกติ

2) การเกิดการติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์เมื่อวัยรุ่นส่วนมากมักจะไม่ค่อยรู้จักการป้องกันหากต้องการมีเพศสัมพันธ์ความเสี่ยงที่จะติดเชื้อโรคจากอีกฝ่ายจึงเป็นเรื่องง่าย เช่น กามโรคและโรคเอดส์ ในส่วนของโรคเอดส์เป็นโรคที่ร้ายแรงมากเพราะยังไม่มีการรักษาที่หายขาดได้ ไม่มีวัคซีนป้องกัน และ

ถ้าหากฝ่ายหญิงตั้งท้องก็จะส่งผลให้เด็กในครรภ์เป็นโรคไปด้วย

3) สร้างความทุกข์ใจให้กับพ่อแม่และครอบครัว เพราะคนเป็นพ่อแม่มองต้องการเห็นอนาคตที่สดใสของลูก แต่เมื่อลูกตั้งครรภ์หรือตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรจึงเป็นเรื่องที่ทำให้ทุกข์ใจอย่างมาก และส่งผลกระทบต่อทั้งตัวสตรีเยาวตนเองและครอบครัว

4) เกิดความขัดแย้งในครอบครัวเกี่ยวกับเรื่องการเลี้ยงดูเด็กและเรื่องค่าใช้จ่ายที่ต้องเกิดขึ้นเกี่ยวกับตัวเด็กในอนาคต เพราะถ้าหากการตั้งครรภ์ของสตรีเยาวชนการอาจจะเป็นการตั้งครรภ์ที่ไม่มีความพร้อมนั่นเอง

5) เกิดปัญหาการหย่าร้างที่สูงมาก เพราะการตั้งครรภ์ของสตรีเยาวชนส่วนมากยังอยู่ในช่วงวัยเรียนหนังสือยังขาดความรับผิดชอบอยู่ และบางคู่ก็ไม่ได้ตั้งครรภ์เพราะความรัก แต่เป็นเพียงการอยากลองจึงทำให้ยังไม่พร้อมในการมีครอบครัว

สำหรับสถานการณ์การเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวในปัจจุบันครอบครัวพ่อหรือแม่เลี้ยงเดี่ยวในสังคมไทยมีจำนวนร้อยละ 7 ของจำนวนครอบครัวทั้งหมด ในจำนวนนี้แม่เลี้ยงเดี่ยวมีจำนวนมากกว่าร้อยละ 80 ของครอบครัวพ่อหรือแม่เลี้ยงเดี่ยว และมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตามปรากฏการณ์เช่นนี้สร้างความกังวลให้กับคนบางส่วนของสังคมที่อาจมองว่าการเพิ่มจำนวนของครอบครัวเดี่ยวและแม่เลี้ยงเดี่ยวเป็นสัญลักษณ์ของความเสื่อมถอยของสถาบันครอบครัวและบุตรที่เกิดขึ้นในครอบครัวเหล่านี้จนอาจกลายมาเป็นประชากรที่ด้อยคุณภาพของสังคมได้ในอนาคตหากไม่ได้รับการดูแลและแก้ไขปัญหาย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ปัญหาส่วนใหญ่ที่มารดาวัยรุ่นต้องเผชิญ ได้แก่ ปัญหาเรื่องความสัมพันธ์กับบุตร ปัญหาทางเศรษฐกิจ การไม่มีรายได้และการไม่มีงานทำ (พวงเพ็ญ ชุณหปราณ, 2543; อรสม สิทธิสาคร, 2551) นอกจากนี้ การใช้ชีวิตและความเป็นอยู่ทั่วไปส่วนใหญ่มีความแตกต่างจากเดิมอย่างชัดเจนตั้งแต่เรื่องรายรับและการใช้จ่ายและปัญหาสุขภาพจิตที่ต้องเผชิญกับความเครียด (จิรพันธ์ ทิมถาวร และคณะ, 2557) โดยมีหลายปัญหาที่จำเป็นต้องได้รับการให้เหมาะสม โดยเฉพาะการจัดการชีวิตในด้านสุขภาพ ด้านสังคม ด้านครอบครัว ด้านการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านเศรษฐกิจและการเงิน และด้านการเลี้ยงดูบุตร ที่เป็นสิ่งที่จำเป็นของทั้งวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่นและครอบครัว

ร. ๒๑
๑๕๑
.๕
หน้า ๖๕
๒๕๖๒สำนักวิทยบริการ
05 ต.ร. 25๖4

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการด้านทักษะอาชีพ

การทำงานหรืออาชีพ (Career) เป็นสิ่งที่มนุษย์จำเป็นต้องทำเพื่อการดำรงชีวิต โดยใช้ความรู้ ทักษะ และความสามารถของคนที่ได้รับจากการศึกษาและฝึกอบรม (สุรชาติ ถึกสถิตย์, 2555) ซึ่งเดอร์เซ็นโซและโรบินส์ (DeCenzo and Robbins, 1994) ได้ให้ความหมายของคำว่าอาชีพไว้ว่าเป็นลำดับของตำแหน่งซึ่งบุคคลดำรงอยู่ภายในช่วงชีวิต และการพัฒนาอาชีพ (Career Development) เป็นกระบวนการที่จะช่วยให้บุคคลจัดการกับอาชีพของตนเองได้ (DeCenzo and Robbins, 1994) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการประเมินศักยภาพของตนเอง การกำหนดเส้นทางอาชีพที่เหมาะสม การวางแผน และการฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมให้พัฒนาและเกิดความก้าวหน้าขึ้นในอนาคต

การพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพมีความสำคัญที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ ดังนี้

1. บุคคลที่มีความสามารถและประสบการณ์ ย่อมเป็นที่ต้องการขององค์กรทุกแห่งและสามารถที่จะหางานใหม่ได้อย่างรวดเร็วและง่ายขึ้น
2. บุคคลที่มีความสามารถสูงมักจะได้รับการพิจารณาเลือกให้มีโอกาสได้ทำงานกับองค์กรที่ดี และมีทางเลือกมากขึ้น
3. การพัฒนาทางด้านอาชีพจะช่วยเสริมภาพลักษณ์ที่ดี และเพิ่มทางเลือกในการประกอบอาชีพอิสระจนสามารถเลี้ยงดูครอบครัวได้
4. ช่วยทำให้บุคคลที่ได้รับการพัฒนาทางด้านอาชีพไม่กลายเป็นบุคคลที่ล้าสมัย เพราะมีโอกาสได้เพิ่มพูนความรู้และความสามารถต่างๆ ที่จำเป็นได้อย่างต่อเนื่อง

โดยทั่วไปการพัฒนาทางด้านอาชีพของบุคคลจะมุ่งเน้นการพัฒนาองค์ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) หรือพฤติกรรม (Behavior) และรวมไปถึงการเสริมสร้างทัศนคติ (Attitude) แรงจูงใจ (Motivation) หรืออุปนิสัย (Trait) ด้วย ซึ่งการพัฒนาคนในหลายองค์กรมักจะมุ่งเน้นผลการพัฒนาระยะสั้นมากกว่าระยะยาว ดังนั้น รูปแบบการพัฒนาและฝึกอบรมจึงออกมาในลักษณะของการพัฒนาความรู้ ทักษะ และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เพราะสามารถเห็นผลได้ทันที เช่น การฝึกอบรมซึ่งอาจจะใช้เวลาเพียงวันเดียว เป็นต้น นอกจากนี้แนวโน้มการพัฒนาคนในอนาคตจะไม่จำกัดเพียงแค่การพัฒนาความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม แต่ยังเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาทัศนคติ แรงจูงใจ และอุปนิสัยเพื่อให้คนหาความรู้เอง พัฒนาทักษะด้วยตัวเอง รวมถึงปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปตามทัศนคติที่เปลี่ยนไป ซึ่งองค์กรทุกองค์กรจำเป็นต้องพัฒนาจิตใจของคนมากขึ้น (สุรชาติ ถึก

สถิตย์, 2555) เพราะถ้าหากประสบความสำเร็จในการพัฒนาภายในจิตใจของคนแล้ว การพัฒนาด้านอื่นๆ ก็จะไม่ใช่ว่าเรื่องยากอีกต่อไป โดยแนวทางหนึ่งก็คือ การพัฒนาตนเอง (Self-Development) ซึ่งเป็นแนวทางที่มุ่งเน้นการพัฒนาจิตใจเพื่อสร้างแรงจูงใจในชีวิตก่อนเป็นอันดับแรก ซึ่งจะทำให้ได้รับประโยชน์มากที่สุด การพัฒนาแนวทางนี้จะเน้นการค้นหาตัวเอง การวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งของตัวเอง การกำหนดเป้าหมายในชีวิต การกำหนดแนวทางไปสู่เป้าหมาย รวมถึงการจัดทำแผนการดำเนินชีวิตที่เป็นรูปธรรม เพราะถ้ามีแผนการบริหารชีวิตที่ดีแล้วย่อมสามารถเชื่อมโยงเป้าหมายชีวิตไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ไม่ยากนัก นอกจากนี้ ถ้าสามารถบริหารชีวิตตัวเองได้ การบริหารงานก็ไม่ใช่ว่าเรื่องที่ยากอีกต่อไป เพราะคนที่ทำงานเก่งและทำงานดีนั้น ส่วนหนึ่งเกิดจากการที่คนๆ นั้นมีเป้าหมายในชีวิตที่ชัดเจน และมีแรงจูงใจในชีวิตที่เกิดจากแรงจูงใจภายใน (Internal Drive) ไม่ใช่แรงจูงใจภายนอก (External Drive) เท่านั้น (สุรชาติ ถีกสถิตย์, 2555) ซึ่งเป็นกลยุทธ์ในการพัฒนาคนโดยมุ่งเน้นการพัฒนาจากภายใน ซึ่งประกอบด้วยทัศนคติ และแรงจูงใจ เป็นต้น ไปสู่การพัฒนาภายนอก ได้แก่ ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม เป็นต้น

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว ผู้วิจัยได้ทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดดังนี้

รีนา ต๊ะดี (2560) ศึกษาเรื่องชีวิตวัยรุ่นหญิงเมื่อต้องเป็นแม่ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการเปลี่ยนผ่านของวัยรุ่นหญิงเมื่อกลายเป็นแม่ โดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีเรื่องการพัฒนาจิตสังคม ทฤษฎีการเปลี่ยนผ่าน และทฤษฎีแรงสนับสนุนทางสังคม เก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงในแม่วัยรุ่นผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย มีความสนใจเพศตรงข้ามและอยากรู้อยากลองในเรื่องเพศ นำไปสู่การตั้งครรภ์ซึ่งเป็นเหตุการณ์สำคัญในชีวิตที่ส่งผลกระทบต่อวัยรุ่นหญิงในหลายๆ ด้านได้แก่ผลกระทบทางด้านจิตใจ ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ และการเงิน และผลกระทบทางด้านสังคม รวมถึงส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงบทบาทของวัยรุ่นหญิงด้วย แต่อย่างไรก็ตาม การศึกษาครั้งนี้พบว่าการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นและการกลายมาเป็นแม่ของวัยรุ่นได้ส่งผล

กระทบในเชิงลบเพียงอย่างเดียว แต่ยังส่งผลกระทบต่อในเชิงบวกด้วย และวัยรุ่นหญิงสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่เกิดขึ้นได้ สามารถปรับตัวเข้ากับบทบาทใหม่ได้ในที่สุด โดยแรงสนับสนุนจากครอบครัวและคนรอบข้างมีส่วนสำคัญที่ช่วยผลักดันให้วัยรุ่นหญิงสามารถใช้ชีวิตใหม่ได้

อุมาภรณ์ กวีสิทธิ์ (2550) ศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตของสตรีและครอบครัวที่ไม่ได้วางแผนในการตั้งครรภ์ พบว่า การตั้งครรภ์ที่ไม่ได้วางแผนที่เกิดขึ้นกับสตรีอาจเนื่องมาจากเหตุผลหลายประการ ดังเช่น การตั้งครรภ์ที่เกิดจากการไม่ได้คุมกำเนิด เช่น การตั้งครรภ์ในสตรีที่มีบุตรเพียงพอแล้ว หรือไม่ได้มีการคุมกำเนิดในกลุ่มสตรีที่มีอายุมาก การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นที่มีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน หรือแม้แต่การตั้งครรภ์ที่เกิดจากการถูกล่วงละเมิดทางเพศ ถูกข่มขืนกระทำชำเรา ซึ่งการตั้งครรภ์ที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากการตั้งครรภ์ที่ไม่ได้วางแผนล่วงหน้าอาจจะกลายเป็นการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ และนำมาซึ่งการที่ต้องยุติการตั้งครรภ์นั้นลง ซึ่งผลกระทบโดยตรงที่จะเกิดขึ้นกับสตรีที่ตั้งครรภ์และครอบครัวนั้นเองที่จะต้องเผชิญกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อที่คงไว้ซึ่งคุณภาพชีวิตที่ดีทั้งของสตรีตั้งครรภ์ และครอบครัวนั่นเอง การประเมินว่าการตั้งครรภ์ครั้งนี้เป็นการตั้งที่ได้วางแผนหรือไม่ได้วางแผนนั้น สังคมไทยไม่ได้ระบุชัดเจนในการประเมินหรือตัดสิน เป็นสิ่งที่ทำยากและมีข้อจำกัดหลายประการ รวมถึงการประเมินว่าคุณภาพชีวิตของครอบครัวและสตรีที่ไม่ได้วางแผนในการตั้งครรภ์ดีหรือไม่นั้น และพยาบาลครอบครัวที่ถือว่าเป็นบุคลากรทางสุขภาพที่ดีถือว่าเป็นด่านแรกของการได้พบกับผู้รับบริการ ในการที่ประเมินสตรีตั้งครรภ์และครอบครัว และเป็นผู้ซึ่งมีบทบาทสำคัญจะต้องมีส่วนให้การดูแลสตรีตั้งครรภ์รวมทั้งครอบครัวอย่างใกล้ชิดโดยใช้กระบวนการพยาบาลในการประเมินสตรีและครอบครัว เหล่านั้นเพื่อส่งเสริมให้สตรีตั้งครรภ์และครอบครัวสามารถเผชิญปัญหาที่มากมายที่มากระทบกับการตั้งครรภ์ที่ไม่ได้วางแผนและสามารถที่จะตัดสินใจแก้ปัญหาพร้อมกับครอบครัว โดยลุล่วงจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นไปด้วยดีรวมถึงการมีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

คณะกรรมการยุโรป (European Commission, 2014) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการเป็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวและการจ้างงานในยุโรป (Single Parents and Employment in Europe) โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์คุณลักษณะของการเป็นครอบครัวพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวโดยการอธิบายและเปรียบเทียบ พบว่า ครอบครัวแบบเลี้ยงเดี่ยวส่วนใหญ่เป็นครอบครัวที่ขับเคลื่อนโดยแม่เลี้ยงเดี่ยว ซึ่งต้องสวมบทบาททั้งการทำงานในบ้านและการทำงานในลักษณะของการถูกจ้างนอกบ้านด้วย แต่เนื่องจากพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวส่วนใหญ่จำเป็นต้องมีหน้าที่ในการดูแลบุตร (Childcare) หลังจากชั่วโมงเรียนของบุตร (School Hours) ด้วย จึงต้องเผชิญกับความจำเป็นในเรื่องของเวลาการทำงานที่ควรจะต้องมี

ระยะเวลาที่สั้นกว่าชั่วโมงเรียนของบุตร และควรจะยืดหยุ่นให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ ได้แก่ เวลาของบุตร (Children's Hours) การดูแลในวันที่เจ็บป่วย (Sick Days) เวลาพักของการเรียน (School Breaks) และวันหยุด (Holidays) ด้วย จึงนับว่าเป็นเรื่องที่ทำหายอย่างมากสำหรับแม่เลี้ยงเดี่ยว งานวิจัยดังกล่าวมีข้อเสนอแนะให้พัฒนานโยบายให้สามารถส่งเสริมประสิทธิภาพในด้านโอกาสของการทำงาน และการสนับสนุนให้สามารถจัดการกับความท้าทายที่ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวต้องเผชิญในการดำรงชีวิต

กองทุนการศึกษาและคุ้มครองทางกฎหมายแก่สตรี (The Women's Legal Defense and Education Fund, 2012) ได้ทำการศึกษาเพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับแม่เลี้ยงเดี่ยวในสหรัฐอเมริกา (Single Motherhood in the United States) พบว่าการเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวนั้นพบได้โดยทั่วไปจำนวนมาก โดยมีจำนวนกว่า 1 ใน 4 ของครอบครัวในสหรัฐอเมริกา และพบว่าแม่เลี้ยงเดี่ยวย้อยละ 45 ไม่เคยสมรส และร้อยละ 55 เกิดจากการหย่าร้าง ซึ่งในจำนวนนั้นมีถึงร้อยละ 34 ที่แยกกันอยู่หรือเป็นม่าย นอกจากนี้แม่เลี้ยงเดี่ยวย้อยละ 50 มีบุตรหนึ่งคน และร้อยละ 30 มีบุตรสองคน ส่วนอีกร้อยละ 20 มีบุตรมากกว่า 2 คน ซึ่งมีแม่เลี้ยงเดี่ยวเพียง 1 ใน 4 เท่านั้นที่มีวุฒิการศึกษาหรือจบการศึกษาจากวิทยาลัย และมีจำนวนมากถึง 1 ใน 6 ที่ไม่จบมัธยมศึกษา สำหรับการประกอบอาชีพ พบว่าจำนวน 2 ใน 3 ของแม่เลี้ยงเดี่ยวต้องทำงานนอกบ้าน แต่อย่างไรก็ตาม พบว่ามีเพียงจำนวน 2 ใน 5 ของแม่เลี้ยงเดี่ยวเท่านั้นที่ถูกจ้างงานเต็มเวลา (Full-Time) ในปีที่ผ่านมา ซึ่งรายได้ของแม่เลี้ยงเดี่ยวนั้นได้รับเพียง 1 ใน 3 เท่าของค่าเฉลี่ยรายได้ของครอบครัวที่มีคู่สมรสอยู่ด้วยกัน ทั้งนี้รายได้ของครอบครัวแม่เลี้ยงเดี่ยวจำนวนครึ่งหนึ่งของทั้งหมดมีน้อยกว่า \$25,000 และมีเพียง 1 ใน 3 ของแม่เลี้ยงเดี่ยวที่ได้รับการสนับสนุนอย่างใดอย่างหนึ่งในการดูแลบุตรแต่ได้รับการสนับสนุนเฉลี่ยเดือนละ \$300 เท่านั้น ทำให้ 2 ใน 5 ของจำนวนครอบครัวแม่เลี้ยงเดี่ยวทั้งหมดต้องอยู่ในสถานะที่อยากจน ซึ่งส่งผลให้ได้กักงานส่วนใหญ่ในสังคมอเมริกาเป็นเด็กที่อยู่ในครอบครัวแม่เลี้ยงเดี่ยว จึงนำไปสู่การลาออกกลางคันจากโรงเรียน (School Dropout) ซึ่งเป็นที่เกี่ยวข้อกับภาวะไม่มีงานทำ (Joblessness) และปัญหาด้านการเจ็บป่วย (Ill Health) ของผู้ปกครอง ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติลดลงถึงร้อยละ 4 สำหรับ ความยากลำบากของครอบครัวแม่เลี้ยงเดี่ยวนั้น พบว่ามีจำนวน 2 ใน 5 ของครอบครัวแม่เลี้ยงเดี่ยวต้องเผชิญกับปัญหาความไม่ปลอดภัยด้านอาหาร (Food Insecure) จำนวน 1 ใน 5 ไม่มีประกันสุขภาพ (Health Insurance) จำนวน 1 ใน 3 ต้องใช้เงินที่ได้จากรายได้มากกว่าครึ่งไปกับค่าใช้จ่ายภายในบ้าน

นอกจากนี้พบว่าจำนวน 3 ใน 4 ของครอบครัวไร้บ้านเป็นครอบครัวแม่เลี้ยงเดี่ยวและ 1 ใน 4 ไม่มีงานทำหรือไม่มีอาชีพ

นิตี และ บาร์ตี (Nidhi and Bharti, 2009) ศึกษาปัญหาที่แม่เลี้ยงเดี่ยวเผชิญ (Problems Faced by Single Mothers) พบว่า บทบาทของแม่เลี้ยงเดี่ยวเมื่อต้องเผชิญกับภาวะของการเป็นหัวหน้าครอบครัวถูกเชื่อมโยงกับปัญหาของการดูแลบุตร อนาคตของครอบครัว และการหยุดชะงักของชีวิตปกติ นอกจากนี้ ยังต้องเผชิญกับปัญหาทางด้านสังคม อารมณ์ และเศรษฐกิจ ผลของการศึกษาเปิดเผยให้เห็นว่าปัญหาด้านการเงินเป็นปัญหาหลักที่ส่งผลกระทบต่อความเครียดของแม่เลี้ยงเดี่ยว ส่วนสภาพทางอารมณ์ของแม่เลี้ยงเดี่ยวเกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ที่ต้องอยู่เพียงลำพังโดยปราศจากคู่ชีวิต ทำให้แม่เลี้ยงเดี่ยวส่วนใหญ่เกิดความรู้สึกโดดเดี่ยว (Lonely) สิ้นหวัง (Hopeless) ไร้ที่พึ่ง (Helpless) และสูญเสียอัตลักษณ์แห่งตน (Lack of Identity) และสูญเสียความมั่นใจ (Lack of Confidence) และแม่เลี้ยงเดี่ยวจำนวนมากที่ต้องเผชิญกับปัญหาของการมีอาหารไม่เพียงพอ และต้องเผชิญกับภาวะซึมเศร้า และความยากลำบากในการดูแลบุตร

สำนักงานสำรวจสำมะโนของสหรัฐอเมริกา (U.S. Census Bureau, 2009) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการรับผิดชอบของพ่อและแม่ในการสนับสนุนช่วยเหลือบุตรของตนเอง (Custodial Mothers and Fathers and Their Child Support) พบว่า มีเด็กและเยาวชนจำนวน 1 ใน 4 หรือประมาณ 22 ล้านคนต้องเติบโตอยู่ในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นครอบครัวแม่เลี้ยงเดี่ยวมากกว่าพ่อเลี้ยงเดี่ยว โดยครอบครัวพ่อและแม่เลี้ยงเดี่ยวส่วนใหญ่ต้องเผชิญกับความกดดันในด้านการเงินและขาดโอกาสในการได้รับความรับผิดชอบร่วมจากอีกฝ่าย จึงนับว่าเป็นปัญหาที่ท้าทายต่อการดำรงชีวิตและความรับผิดชอบในการดูแล และการช่วยเหลือเลี้ยงดูบุตรของตนเองแต่เพียงฝ่ายเดียว

รีเบคคาร์ และเบรนท์ (Rebecca and Brian, 2008) ศึกษาเรื่องการเพิ่มขึ้นของปัญหาที่เกิดขึ้นกับแม่เลี้ยงเดี่ยวจากการถูกตัดขาดจากสวัสดิการ (Growing Problem of Disconnected Single Mothers) พบว่า ในสหรัฐอเมริกามีจำนวนครอบครัวที่ต้องเผชิญกับภาวะของการมีรายได้ต่ำมากขึ้น โดยในกลุ่มดังกล่าวเป็นครอบครัวของแม่เลี้ยงเดี่ยวจำนวนมาก ถึงแม้ว่าแม่เลี้ยงเดี่ยวจำนวนหนึ่งที่มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการทำงานของตนเอง แต่ยังคงพบกับแม่เลี้ยงเดี่ยวจำนวนมากที่เผชิญปัญหาความยากจนและตัดขาด (Disconnected) จากการชดเชยด้านสวัสดิการสังคมต่างๆ จึงส่งผลให้กลุ่มเหล่านี้ยิ่งยากจน ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือทั้งตัวแม่เลี้ยงเดี่ยวและบุตรของพวกเขาด้วย เพื่อให้ได้รับการตอบสนองทั้งด้านความต้องการความปลอดภัยในชีวิตและความเท่าเทียมในเชิงนโยบาย

ลีเบอร์ทาด (Libertad, 2005) ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดความชุกของการเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยว (The Determinants of the Prevalence of Single Mothers) โดยศึกษาใน 14 ประเทศ พบว่า ในหลายๆ ประเทศมีการเพิ่มขึ้นของระดับการสนับสนุนสาธารณะในด้านต่างๆ ซึ่งส่งผลให้เกิดการเพิ่มขึ้นของการตัดสินใจไม่แต่งงานและการหย่าของมารดาอย่างมีนัยสำคัญ แต่อย่างไรก็ตามยังคงพบว่ารายได้ที่ได้รับจากการทำงานของแม่เลี้ยงเดี่ยวนั้นต่ำกว่าที่ผู้ชายได้รับ โดยเฉพาะโอกาสในการจ้างงานของผู้หญิงที่แต่งงานแล้วในหลายๆ ประเทศนั้นมีน้อยกว่ามาก นอกจากนี้แม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีบุตรแต่ไม่เคยแต่งงานก็มีจำนวนที่น้อยกว่าแม่เลี้ยงเดี่ยวที่เกิดจากการหย่าร้าง ซึ่งแม่เลี้ยงเดี่ยวหลายคนต้องเผชิญกับภาวะค่าใช้จ่ายในการดูแลบุตรที่สูงและส่งผลกระทบต่อชีวิต

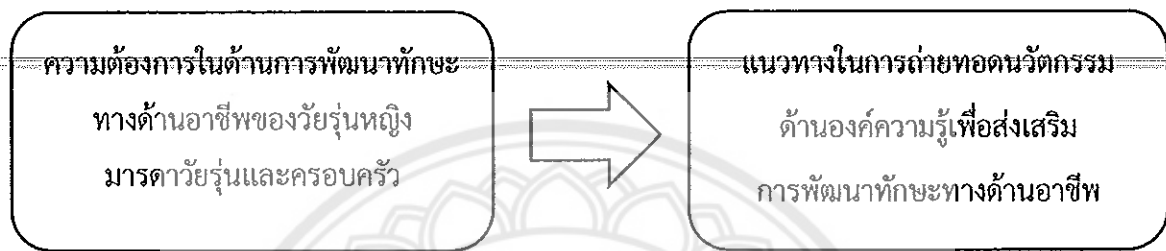
เลสลี และดิเดน (Leslie and Didben, 2004) ศึกษาเกี่ยวกับพ่อแม่วัยรุ่นและบุตร (Adolescent Parents and Their Children) พบว่า ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจจากการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นยังเกิดจากการที่วัยรุ่นหยุดเรียนเนื่องจากการตั้งครรภ์ และมีแนวโน้มที่จะกลับไปศึกษาต่อ การมีวุฒิการศึกษาต่ำเป็นอุปสรรคสำคัญในการได้งานที่มีความมั่นคงและให้ค่าตอบแทนสูง ด้วยเหตุนี้สถานะทางเศรษฐกิจของผู้ที่มีบุตรตั้งแต่ยังวัยรุ่นจึงมีแนวโน้มไม่ค่อยดีนัก ในด้านผลกระทบเชิงลบทางด้านสังคม การพัฒนาทางด้านอารมณ์ และความรู้สึกที่ยังไม่สมบูรณ์ของวัยรุ่นเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลให้ชีวิตคู่ต้องจบลง

2.4 ช่องว่างของงานวิจัย

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า งานวิจัยที่ผู้วิจัยพบส่วนใหญ่มักจะเป็นการวิจัยที่มุ่งเน้นศึกษาปัญหาของวัยรุ่นโดยรวมถึงปัญหาการตั้งครรภ์และการเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยว สถานการณ์ครอบครัวและปัญหาที่เกิดขึ้น รูปแบบการดำเนินชีวิตคุณภาพชีวิต ผลกระทบต่อชีวิตและจิตใจ และการสำรวจแนวโน้มของปัญหาการเป็นแม่วัยรุ่นและแม่เลี้ยงเดี่ยว แต่ไม่พบประเด็นของการวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบและความต้องการทางด้านอาชีพของมารดาวัยรุ่น และครอบคลุมถึงวัยรุ่นหญิงและครอบครัวด้วย ตลอดจนการจัดการความรู้และการส่งเสริมการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นควรดำเนินการวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่นและครอบครัวเพื่อให้เกิดประโยชน์ได้อย่างแท้จริง

2.7 กรอบแนวคิดของการวิจัย

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิด และตัวแปรตามขอบเขตของวัตถุประสงค์การวิจัย ดังกรอบแนวคิดของการวิจัย



ภาพที่ 2.4 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ผู้วิจัยทำการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ได้แก่ “เพื่อวิเคราะห์ความต้องการในด้านการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพของวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวในลักษณะของการจัดการความรู้และการมีส่วนร่วม” ผู้วิจัยใช้การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและจัดการความรู้ในเรื่องความต้องการในด้านการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว และทำการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 และ 3 ได้แก่ “เพื่อพัฒนาแนวทางในการถ่ายทอดนวัตกรรมด้านองค์ความรู้เพื่อตอบสนองความต้องการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว” และ “เพื่อจัดทำคู่มือการบริหารองค์ความรู้และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อใช้ในการกำหนดเป็นแผนหรือโครงการในเชิงนโยบายสำหรับการปฏิบัติและขับเคลื่อนของท้องถิ่นในการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว” ผู้วิจัยใช้ข้อมูลที่ได้จากข้อที่ 1 และการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาทำการวิเคราะห์ความต้องการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพและแนวทางส่งเสริมองค์ความรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพแล้วหาข้อสรุปเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย แล้วทำการถ่ายทอดไปยังกลุ่มเป้าหมายซึ่งประกอบด้วยวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว ผ่านการอบรมให้ความรู้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินงานวิจัยโดยประกอบไปด้วย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ตัวแปรที่ศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างและการพัฒนาคุณภาพเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ไว้ดังต่อไปนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยทำการจัดการความรู้โดยผสมผสานการใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ความรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งหนึ่งในอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 7,887 คน แยกเป็นชายจำนวน 3,815 คน คิดเป็นร้อยละ 48.37 และหญิงจำนวน 4,072 คนคิดเป็นร้อยละ 51.63 ซึ่งมีจำนวนครัวเรือน 2,787 ครัวเรือน (ข้อมูลจาก <http://www.wadprik.go.th>)

ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 500 คน ประกอบด้วย วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว ซึ่งผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่างเป็นกรณีศึกษา โดยแบ่งเป็นวัยรุ่นหญิงที่มีอายุ 20-25 ปี จำนวน 200 คน มารดาวัยรุ่นที่มีอายุ 20-25 ปี จำนวน 100 คน และครอบครัวของวัยรุ่นหญิงและมารดาวัยรุ่น (พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย หรือตัวแทนครอบครัว) จำนวน 200 คน ทำการสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบสโนว์บอล (Snowball Technique) โดยผู้วิจัยสุ่มเริ่มต้นด้วยการเข้าไปในพื้นที่แล้วคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) แล้วใช้วิธีการบอกต่อๆ กัน (Chain-

Referral Method) จนได้กลุ่มตัวอย่างครบตามจำนวนที่ต้องการ ซึ่งเน้นใช้การคัดเลือกตัวอย่างแบบ สุ่มครใจจำนวนรวมทั้งสิ้น 500 คน ดังตาราง

ตารางที่ 3.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ลำดับ	ประเภท	จำนวน (คน)
1.	วัยรุ่นหญิงที่มีอายุ 20-25 ปี	200
2.	มารดาวัยรุ่นที่มีอายุ 20-25 ปี	100
3.	ครอบครัวของวัยรุ่นหญิงและมารดาวัยรุ่น ที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป	200
รวม		500

โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกเข้า (Inclusion Criteria) คือ วัยรุ่นหญิงที่มีอายุ 20-25 ปี มารดา
วัยรุ่นที่มีอายุ 20-25 ปี และครอบครัวที่เป็นบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไปและยินดีเข้าร่วมการวิจัย

และมีเกณฑ์การคัดออก (Exclusion Criteria) คือ ผู้ที่อ่านหนังสือไม่ออก และไม่มีเวลา
ตอบแบบสอบถามจนเสร็จสิ้นครบถ้วน

หลังจากได้ผลการวิจัยแล้วผู้วิจัยได้ทำการถ่ายทอดความรู้ผ่านการอบรมให้ความรู้เรื่อง
การพัฒนาทักษะทางการประกอบอาชีพให้แก่กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และ
ครอบครัวที่สนใจ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์การวิจัย

3.2 ตัวแปรหรือเนื้อหาที่ศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยทำการ
จัดการความรู้โดยผสมผสานการใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิธีวิจัยเชิง
คุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยทำการศึกษาประเด็นเนื้อหาเกี่ยวกับความความต้องการการ
พัฒนาทักษะทางด้านอาชีพของวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว และการส่งเสริมองค์ความรู้

เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว โดยมุ่งเน้นการจัดการ ความรู้ร่วมกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผู้วิจัยกำหนดขอบเขตด้านตัวแปรและการได้มาซึ่งข้อมูลโดยพิจารณาตาม วัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยศึกษาตัวแปรและเนื้อหา ดังนี้

1. ความต้องการการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพของวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และ ครอบครัว เป็นการศึกษาความต้องการในด้านการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพของวัยรุ่นหญิง มารดา วัยรุ่น และครอบครัวในลักษณะของการจัดการความรู้และการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น

2. การส่งเสริมองค์ความรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดา วัยรุ่น และครอบครัว เป็นการศึกษาแนวทางพัฒนาการถ่ายทอดนวัตกรรมด้านองค์ความรู้เพื่อ ตอบสนองความต้องการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว

ซึ่งการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ได้แก่ “เพื่อวิเคราะห์ความต้องการในด้านการ พัฒนาทักษะทางด้านอาชีพของวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวในลักษณะของการจัดการความรู้ และการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น” ผู้วิจัยใช้การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์ เพื่อให้เข้าใจความต้องการในด้านการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และ ครอบครัว และการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 และ 3 ได้แก่ “เพื่อพัฒนาแนวทางในการถ่ายทอด นวัตกรรมด้านองค์ความรู้เพื่อตอบสนองความต้องการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว” และ “เพื่อจัดทำคู่มือการบริหารองค์ความรู้และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เพื่อใช้ในการกำหนดเป็นแผนหรือโครงการในเชิงนโยบายสำหรับการปฏิบัติและขับเคลื่อนของท้องถิ่น ในการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว” ผู้วิจัยใช้ข้อมูลที่ได้จาก ข้อที่ 1 มาทำการวิเคราะห์ความต้องการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพและแนวทางส่งเสริมองค์ความรู้ เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่นและครอบครัว แล้วหาข้อสรุปเพื่อจัดทำ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย แล้วทำการถ่ายทอดความรู้ไปยังกลุ่มเป้าหมายผ่านการอบรมให้ความรู้ เพื่อให้ ได้แนวทางในการถ่ายทอดนวัตกรรมด้านองค์ความรู้เพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่ วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวโดยการได้มาซึ่งเนื้อหาข้อมูลตามตัวแปรที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการศึกษาไว้ทั้งหมด 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 จัดการความรู้และการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นผ่านกัรสัมภาษณ์ กับกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้ข้อมูล 1) ความต้องการการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพของวัยรุ่นหญิง มารดา

วัยรุ่น และครอบครัว และ 2) แนวทางพัฒนาการถ่ายทอดนวัตกรรมด้านองค์ความรู้เพื่อตอบสนองความต้องการในการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว

ขั้นตอนที่ 2 นำเสนอองค์ความรู้และประมวลองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยไปสู่การพัฒนาเพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ โดยจัดการถ่ายทอดความรู้สู่กลุ่มเป้าหมายเพื่อสร้างความเข้าใจและความตระหนักถึงความจำเป็นในการจัดการความรู้โดยใช้เทคนิคการยอมรับนวัตกรรม (Everett, 2003)

ขั้นตอนที่ 3 การนำความรู้และเทคโนโลยีไปสู่กลุ่มเป้าหมายโดยการจัดทำคู่มือการบริหารองค์ความรู้และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อใช้ในการกำหนดเป็นแผนหรือโครงการในเชิงนโยบายสำหรับการปฏิบัติและขับเคลื่อนของท้องถิ่นในการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว

ขั้นตอนที่ 4 ติดตามและให้ความรู้ผ่านการอบรมและถ่ายทอดเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่องให้แก่กลุ่มเป้าหมาย เพื่อส่งเสริมให้เกิดการจัดการความรู้ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นเทคนิคการติดตามควบคุมการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ (Schewhart, 1980)

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมการอบรมให้ความรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยี

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการเก็บข้อมูลแบบผสมผสาน (Mixed Methods) ระหว่างการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Methodology) และการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Methodology) โดยใช้เครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

1.3.1 การเก็บข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ได้แก่ “เพื่อวิเคราะห์ความต้องการในด้านการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพของวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวในลักษณะของการจัดการความรู้และการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น” ผู้วิจัยใช้การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์และเปิดประเด็นคำถามเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและจัดการความรู้ ซึ่งประกอบด้วยแนวข้อคำถามจำนวน 2 ข้อได้แก่

1) “ความต้องการในด้านการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวในลักษณะของการจัดการความรู้และการมีส่วนร่วมมีอะไรบ้าง”

2) “แนวทางพัฒนาการถ่ายทอดนวัตกรรมด้านองค์ความรู้เพื่อตอบสนองความต้องการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวได้อย่างยั่งยืนเป็นอย่างไร”

ซึ่งผู้วิจัยใช้แบบบันทึกการสัมภาษณ์ในการบันทึกข้อมูล แล้วนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ความต้องการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพและแนวทางส่งเสริมองค์ความรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่นและครอบครัว แล้วหาข้อสรุปเพื่อจัดทำข้อเสนอและเชิงนโยบาย ซึ่งเป็นการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 และ 3 ได้แก่ “เพื่อพัฒนาแนวทางในการถ่ายทอดนวัตกรรมด้านองค์ความรู้เพื่อตอบสนองความต้องการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว” และ “เพื่อจัดทำคู่มือการบริหารองค์ความรู้และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อใช้ในการกำหนดเป็นแผนหรือโครงการในเชิงนโยบายสำหรับการปฏิบัติและขับเคลื่อนของท้องถิ่นในการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว” แล้วนำไปถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีผ่านการอบรมให้แก่กลุ่มเป้าหมาย

1.3.2 การเก็บข้อมูลเพื่อประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการเข้าร่วมการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีผ่านการอบรม ผู้วิจัยใช้การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 การสอบถามข้อมูลเบื้องต้น ประกอบด้วยข้อคำถามแบบให้เลือกตอบ (Check List) และปลายเปิดให้เติมคำตอบ (Open Ended) จำนวน 4 ข้อ เพื่อสอบถามประเภทผู้ให้ข้อมูล เพศ อายุ และความสนใจในการเข้าร่วมการให้ความรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพ

ส่วนที่ 2 การสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการให้ความรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพ จำนวน 10 ข้อ ลักษณะเป็นคำถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ดังนี้

มากที่สุด	หมายถึง	ตรงกับความพึงพอใจระดับมากที่สุด
มาก	หมายถึง	ตรงกับความพึงพอใจระดับมาก
ปานกลาง	หมายถึง	ตรงกับความพึงพอใจระดับปานกลาง
น้อย	หมายถึง	ตรงกับความพึงพอใจระดับน้อย
น้อยที่สุด	หมายถึง	ตรงกับความพึงพอใจระดับน้อยที่สุด

โดยให้กลุ่มตัวอย่างเลือกตอบเพียง 1 ตัวเลือก เกณฑ์การให้คะแนนโดยเรียงลำดับคะแนน ตั้งแต่น้อยที่สุดไปถึงมากที่สุด มีคะแนนตั้งแต่ 1 ถึง 5 คะแนนตามลำดับ ดังนี้

มากที่สุด	ระดับคะแนนเท่ากับ	5	คะแนน
มาก	ระดับคะแนนเท่ากับ	4	คะแนน
ปานกลาง	ระดับคะแนนเท่ากับ	3	คะแนน
น้อย	ระดับคะแนนเท่ากับ	2	คะแนน
น้อยที่สุด	ระดับคะแนนเท่ากับ	1	คะแนน

3.4 การสร้างและการพัฒนาเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาเครื่องมือโดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาทฤษฎี แนวคิด หลักการ จากหนังสือ ตำรา เอกสาร วรรณกรรม และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวลเพื่อกำหนดเป็นโครงสร้างของเครื่องมือ
3. สร้างแนวคำถามในการสัมภาษณ์และข้อคำถามในแบบสอบถามตามขอบเขตของเนื้อหาครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และตามรายละเอียดของนิยามศัพท์เฉพาะของตัวแปร
4. ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

4.1 ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

นำแบบสอบถามและแบบบันทึกการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านเพื่อตรวจสอบความครอบคลุมครบถ้วนของเนื้อหาในประเด็น และสาระสำคัญตรงตามพฤติกรรมที่ต้องการวัด รวมทั้งความเหมาะสมของสำนวนภาษา และปรับปรุงแก้ไข แล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยต้องมีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป (พิชญ อภิสมจารโยธิน, 2562)

4.2 นำแบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลในเชิงปริมาณที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้ให้ข้อมูลซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ในโครงการอบรมให้ความรู้ที่มีลักษณะใกล้เคียง

4.3 แบบสอบถามที่เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scales) หาค่าอำนาจจำแนกด้วยวิธีหาสหสัมพันธ์รายข้อกับคะแนนรวม (Corrected Total-Item Correlation) ซึ่งจะต้องมีค่าตั้งแต่ 0.2 ขึ้นไป

4.4 หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่ใช้เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด แบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยต้องมีค่าตั้งแต่ 0.75 ขึ้นไป (ธีรศักดิ์ อุ่นอารมย์เลิศ, 2548 อ้างถึงใน พิษณุ อภิสมการโยธิน, 2557; พิษณุ อภิสมการโยธิน, 2560) ดังสูตร

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_T^2} \right]$$

โดยที่

α = ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

k = จำนวนข้อคำถาม

S_i^2 = ความแปรปรวนของคะแนนรายข้อ

S_T^2 = ความแปรปรวนของคะแนนทั้งหมด

ผลการวิเคราะห์ :

ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความพึงพอใจ เท่ากับ 0.936

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูลและพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอนต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยดำเนินการตามขั้นตอนจริยธรรมการวิจัย และคำนึงถึงประเด็นจริยธรรมของนักวิจัยและจริยธรรมการวิจัยอย่างเคร่งครัด และคำนึงถึงการพิทักษ์สิทธิ ปกปิดข้อมูลที่บ่งชี้ตัวตนและการรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูลอย่างเต็มที่

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการพัฒนาปรับปรุงจนมีคุณภาพที่เหมาะสม พร้อมนำหนังสือขออนุญาตในการเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง และขอความอนุเคราะห์ในการช่วยเก็บข้อมูลจากผู้ช่วยเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยได้อธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัย ตลอดจนขั้นตอนการเก็บข้อมูลให้เข้าใจตรงกัน ซึ่งผู้วิจัยได้ให้กลุ่มตัวอย่างหรือผู้ให้ข้อมูลลงนามยินยอมเข้าร่วมการวิจัยอย่างเต็มใจและสามารถปฏิเสธการให้ข้อมูลได้ตลอดขั้นตอนของการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. ผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ รูปแบบการนำข้อมูลไปใช้ สิทธิของผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย ในการบอกเลิก หรือหยุดให้ข้อมูลได้ตลอดเวลา และการไม่เปิดเผยชื่อและตัวตนของผู้ให้ข้อมูล และให้ผู้ให้ข้อมูลยินยอม ตามขั้นตอนของกระบวนการวิจัยโดยคำนึงถึงจริยธรรมในการวิจัย

4. ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามที่ได้จากการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง แล้วจึงทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและแบบบันทึกการสัมภาษณ์ โดยใช้เฉพาะแบบสอบถามและแบบบันทึกการสัมภาษณ์ที่มีข้อมูลครบถ้วน นำมาจัดระเบียบข้อมูล ลงรหัส แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูล

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. การวิเคราะห์ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ได้แก่ “เพื่อวิเคราะห์ความต้องการในการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพของวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวในลักษณะของการจัดการความรู้และการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น” ผู้วิจัยใช้การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วหาคำสำคัญ (Key Words) และนำมาจัดกลุ่ม (Group) สร้างหัวข้อย่อยสรุป และสรุปนำเสนอผลเป็นตาราง (Table) ประกอบการบรรยายเป็นความเรียง (Description)

2. การวิเคราะห์ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ได้แก่ “เพื่อพัฒนาแนวทางในการถ่ายทอดนวัตกรรมด้านองค์ความรู้เพื่อตอบสนองความต้องการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว” ผู้วิจัยใช้ข้อมูลที่ได้จากข้อที่ 1 และการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจาก

การสัมภาษณ์มาทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วหาคำสำคัญ (Key Words) และนำมาจัดกลุ่ม (Group) สร้างหัวข้อย่อยสรุปและใช้การตีความ (Interpretive) ให้ได้แนวทางในการถ่ายทอดนวัตกรรมด้านองค์ความรู้ในการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว ผ่านการพรรณนา (Descriptive) เป็นความเรียงเนื้อหา

3. การวิเคราะห์ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ได้แก่ “เพื่อจัดทำคู่มือการบริหารองค์ความรู้และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อใช้ในการกำหนดเป็นแผนหรือโครงการในเชิงนโยบายสำหรับการปฏิบัติและขับเคลื่อนของท้องถิ่นในการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว” ผู้วิจัยใช้ข้อมูลที่ได้จากข้อที่ 1 และข้อที่ 2 มาทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วหาคำสำคัญ (Key Words) และนำมาจัดกลุ่ม (Group) สร้างหัวข้อย่อยสรุปและใช้การตีความ (Interpretive) ให้ได้คู่มือการบริหารองค์ความรู้ผ่านการพรรณนา (Descriptive) เป็นความเรียงเนื้อหา และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อใช้ในการกำหนดเป็นแผนหรือโครงการในเชิงนโยบายสำหรับการปฏิบัติและขับเคลื่อนของท้องถิ่นในการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวต่อไป

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ความพึงพอใจที่มีต่อการเข้าร่วมการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีผ่านการอบรมให้ความรู้ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. การสอบวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ได้แก่ ประเภทผู้ให้ข้อมูล เพศ อายุ และความสนใจในการเข้าร่วมการให้ความรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพ ซึ่งเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ผู้วิจัยใช้สถิติความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ในการวิเคราะห์

2. การวิเคราะห์ความพึงพอใจที่มีต่อการให้ความรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพ ซึ่งเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ผู้วิจัยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ประเมินแบบอิงเกณฑ์ โดยแบ่งคะแนนเป็น 5 ระดับ (Best, 1981 อ้างถึงใน พิษณุ อภิสมจารโยธิน, 2560) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49	หมายถึง	มีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49	หมายถึง	มีความพึงพอใจในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49	หมายถึง	มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49	หมายถึง	มีความพึงพอใจในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00	หมายถึง	มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว ซึ่งมีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อวิเคราะห์ความต้องการในด้านการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพของวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวในลักษณะของการจัดการความรู้และการมีส่วนร่วม 2) เพื่อพัฒนาแนวทางในการถ่ายทอดนวัตกรรมด้านองค์ความรู้เพื่อตอบสนองความต้องการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว และ 3) เพื่อจัดทำคู่มือการบริหารองค์ความรู้และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อใช้ในการกำหนดเป็นแผนหรือโครงการในเชิงนโยบายสำหรับการปฏิบัติและขับเคลื่อนของท้องถิ่นในการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว โดยผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ผลการวิจัย ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างทำการสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบสโนว์บอล (Snowball Technique) โดยผู้วิจัยสุ่มเริ่มต้นด้วยการเข้าไปในพื้นที่แล้วคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) โดยพิจารณาจากเกณฑ์คัดเลือกแล้วใช้วิธีการบอกต่อกัน (Chain-Referral Method) จนได้กลุ่มตัวอย่างครบตามจำนวนที่ต้องการ สามารถพิจารณาได้ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

ประเภทของกลุ่มตัวอย่าง (n=500)	ความถี่ (คน)	ร้อยละ
1. วัยรุ่นหญิงที่มีอายุ 20-25 ปี	200	40.00
2. มารดาวัยรุ่นที่มีอายุ 20-25 ปี	100	20.00
3. ครอบครัวของวัยรุ่นหญิงและมารดาวัยรุ่น อายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป	200	40.00
รวม	500	100.00

จากตารางที่ 4.1 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างจำนวน 500 คน ประกอบด้วยวัยรุ่นหญิงที่มีอายุ 20-25 ปี จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 เป็นครอบครัวของวัยรุ่นหญิงและมารดาวัยรุ่นที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 และมารดาวัยรุ่นที่มีอายุ 20-25 ปี จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00

4.2 ความต้องการในด้านการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพ

การวิเคราะห์ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ได้แก่ “เพื่อวิเคราะห์ความต้องการในด้านการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพของวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวในลักษณะของการจัดการความรู้และการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น” ผู้วิจัยใช้การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์และเปิดประเด็นคำถามเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและจัดการความรู้ ซึ่งประกอบด้วยแนวข้อคำถามคือ “ความต้องการในด้านการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวในลักษณะของการจัดการความรู้และการมีส่วนร่วมมีอะไรบ้าง” ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วหาคำสำคัญ (Key Words) และนำมาจัดกลุ่ม (Group) สร้างหัวข้อย่อสรุป และสรุปนำเสนอผลเป็นตาราง (Table) ประกอบการบรรยายเป็นความเรียง (Description) ซึ่งจากการวิเคราะห์คำตอบที่ได้จากการจัดการความผ่านการสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่าง สามารถพิจารณาในประเด็นสำคัญๆ ซึ่งผู้วิจัยขอยกตัวอย่างบางประเด็นจากบทสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างมานำเสนอและสรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์ทั้งหมดออกมาเป็นตารางแสดงความถี่ (Frequency) และ ร้อยละ (Percentage) เพื่อให้เห็นประเด็นสำคัญต่างๆ ดังนี้

ประเด็นเนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง พบว่า ความต้องการในด้านการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพของวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวที่สำคัญประกอบด้วย การส่งเสริมความรู้ในการสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์หรือชิ้นงานที่ไม่ซ้ำกับตลาดและสามารถจำหน่ายให้เกิดรายได้ การส่งเสริมทักษะที่สำคัญในการแสวงหาอาชีพ ได้แก่ ทักษะด้านภาษา ทักษะด้านเทคโนโลยี และความต้องการในการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้เรื่องการเลี้ยงไส้เดือนพร้อมการสาธิต เป็นต้น ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างบทสัมภาษณ์ดังนี้

“...พัฒนาอาชีพที่ผู้หญิงสามารถทำได้ เช่น มีกิจกรรมสอนทำตุ๊กตา สอนเย็บผ้า สอนแปรรูปสินค้าเกษตร หรืออะไรก็ได้หมด ขอให้เป็นอาชีพพวกนี้เป็นอาชีพง่าย ๆ ที่ผู้หญิงสามารถทำได้ ตอนนี้เรื่องอาชีพมันสำคัญพยายามที่จะไม่กดดันตัวเอง ผ่อนคลายและค่อยๆแก้ไขปัญหาทีละจุด แต่ก็ต้องมีอาชีพก่อน...”

ชมพู (นามสมมติ) อายุ 23 ปี เพศหญิง, มารดาวัยรุ่น

“...มีแรงกดดันเรื่องเรียนจากคนในครอบครัวและความกดดันตัวเองเรื่องค่าใช้จ่าย อยากให้มีการให้ความรู้เกี่ยวกับอาชีพต่าง ๆ ต้องมีการฝึกทักษะให้แก่มากๆ คน มีอาชีพอะไรก็ได้ที่เหมาะสมของแต่ละคน...”

ไซโย (นามสมมติ) อายุ 21 ปี เพศหญิง, วัยรุ่นหญิง

“...อยากให้มีการจัดตั้งอบรมเพื่อฝึกอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น เพราะแม่วัยรุ่นส่วนใหญ่ต้องเลี้ยงลูกอยู่บ้าน จึงไม่มีรายได้มาจุนเจือครอบครัว ควรส่งเสริมให้มีอาชีพ และหางานอดิเรกที่สามารถทำอยู่กับบ้านได้ เช่น สิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ ที่สามารถขายได้ และสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว...”

แตงโม (นามสมมติ) อายุ 24 ปี เพศหญิง, มารดาวัยรุ่น

“...อยากให้เน้นแนวข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับอาชีพ โดยเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับลักษณะงาน คุณสมบัติของ ผู้ประกอบอาชีพนั้น แนวโน้มในอนาคต รายได้หรือผลตอบแทน ข้อจำกัดและความเสี่ยง โอกาสก้าวหน้า วัยรุ่นจะต้องรู้จักนำข้อมูลหลายๆ ด้าน มาเปรียบเทียบแล้วจึงตัดสินใจ...”

นาคี (นามสมมติ) อายุ 39 ปี เพศหญิง, ครอบครัว

“...อยากให้มีการจัดอบรมหรือโฆษณาเกี่ยวกับอาชีพ อาจจะจัดตั้งชมรมมีอาชีพหรือเป็นอาชีพเสริม มีวิทยากรมาให้ความรู้เกี่ยวกับอาชีพนั้น ๆ

เพื่อให้พวกเขาเหล่านั้นได้มีการประกอบอาชีพเพื่อใช้ในการเลี้ยงดูตนเอง และบุตรหลานและส่งเสริมการประกอบอาชีพที่สุจริต...”

แหว (นามสมมติ) อายุ 23 ปี เพศหญิง, มารดาวัยรุ่น

“...ต้องการให้พัฒนาในหลายๆ ด้าน เช่น การให้ความรู้ของการทำ กิจกรรมร่วมกัน เพื่อที่จะได้นำไปใช้อย่างถูกต้อง รู้จักฝึกฝนหรือฝึกหัดใน กิจกรรมที่สนใจ เพื่อนำไปประกอบอาชีพได้...”

แหว (นามสมมติ) อายุ 20 ปี เพศหญิง, วัยรุ่นหญิง

“...ต้องการให้ช่วยกันพัฒนาทักษะของวัยรุ่นแต่ละคน ว่าถนัดในด้านอะไร เพื่อให้เด็กวัยรุ่นได้ออกมาทำในสิ่งที่ตนเองชอบมากยิ่งขึ้น เพราะยิ่งสังคม สนับสนุนก็จะเริ่มมีคนสนใจ เอาใจใส่ในทุกๆ เพศและทุกวัย เพราะวัยรุ่นก็มีแรงกดดันเรื่องเรียนจากคุณในครอบครัวและความกดดันเรื่องการเงินด้วย เหมือนกัน...”

แพรว (นามสมมติ) อายุ 20 ปี เพศหญิง, วัยรุ่นหญิง

“...อยากให้มหาวิทยาลัยหรืออาจารย์มาแนะนำอาชีพที่ไม่เสี่ยงเกินไป ทำการ จัดโครงการอบรมเพื่อให้ความรู้แหล่งเป้าหมายกลุ่มต่างๆ โดยแบ่งตาม ความสามารถในการประกอบอาชีพของแต่ละกลุ่ม งานที่สามารถเลี้ยงดู ดูแลบุตรไปด้วยได้เพื่อลดปัญหาให้กับคนในครอบครัว...”

พรรณ (นามสมมติ) อายุ 20 ปี เพศหญิง, มารดาวัยรุ่น

“...พัฒนาความคิด ทักษะทางด้านภาษาและกิจกรรมต่างๆ และครอบครัว มีส่วนช่วยในการส่งเสริมการเรียนรู้ทางด้านภาษา...”

วรรณ (นามสมมติ) อายุ 40 ปี เพศหญิง, ครอบครัว

“...จัดกิจกรรมอบรมแก่ผู้ที่สนใจในทักษะอาชีพในเนื้อหาที่สอดคล้องกับ ความเป็นจริง อาชีพต้องเหมาะสมกับคุณสมบัติแต่ละบุคคล...”

ทอง (นามสมมติ) อายุ 28 ปี เพศชาย, ครอบครัว

“...อยากได้รับการอบรมอาชีพอะไรก็ได้ที่บ้านได้ เพราะต้องเลี้ยงลูก แล้วนำความสามารถที่เราออกมาถ่ายทอด ซึ่งจะเป็นการเพิ่มทักษะให้แก่ตนเอง ช่วยให้การฝึกทักษะนี้นำไปเป็นความรู้ทางด้านอาชีพในอนาคตได้ และสามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองได้ดี...”

คณิต (นามสมมติ) อายุ 40 ปี เพศหญิง, มารดาวัยรุ่น

“...มีการจัดการอบรมเพื่อถ่ายทอดความรู้ต่างๆ จากบุคลากรที่มีการยกย่อง อาจจะเป็นแพทย์ อาจารย์มหาวิทยาลัยหรือ หน่วยงานต่างๆที่มีวัตถุประสงค์ในการให้ความรู้แก่บุคคลอื่นๆ เกี่ยวกับทักษะด้านอาชีพ หรืออาจมีการสร้างศูนย์เพิ่มรายได้ภายในชุมชน เพื่อเปิดโอกาสให้กับบุคคลโดยมีการเรียนการสอนผลิตภัณฑ์ที่ทำด้วยมือทุกขั้นตอน สามารถเพิ่มมูลค่าของสินค้าจนสร้างรายได้ และทักษะอาชีพให้กับบุคคลเหล่านี้ ทำให้เจ้าของผลงานรู้สึกภาคภูมิใจ และถือเป็นแรงผลักดันให้บุคคลหลายคนมีความหวังที่จะอยู่ในระบบของสังคมต่อไป...”

เนตร (นามสมมติ) อายุ 22 ปี เพศหญิง, วัยรุ่นหญิง

“...อยากเลี้ยงไส้เดือนเป็น เห็นเขากันว่าเลี้ยงง่ายขายได้ราคาดี คนที่อยู่บ้านพอมีที่นิดหน่อยก็เลี้ยงได้ แต่ก็เลี้ยงไม่จำเป็นต้องมีคนสอนแนะนำ...”

จูน (นามสมมติ) อายุ 21 ปี เพศหญิง, มารดาวัยรุ่น

“...ถ้าอยากทำก็คงเป็นอะไรก็ได้ที่ชาวบ้าน ชาวนา ชาวสวน เขากันทำได้ ทำแล้วลดปุ๋ยได้ก็ดีเพราะราคาสูงมาก ซื้ไส้เดือนช่วยได้ก็อยากเลี้ยง...”

ตาล (นามสมมติ) อายุ 32 ปี เพศชาย, ครอบครัว

“...เคยเห็นในข่าวว่าเขาเลี้ยงไส้เดือนกันก็ขายได้ ขายได้ทั้งตัวทั้งขี้มัน ขายได้ราคาแพง ถ้าสอนได้ก็อยากให้สอน...”

ตุน (นามสมมติ) อายุ 20 ปี เพศหญิง, วัยรุ่นหญิง

“...เห็นที่ กศน. เขาก็พูดถึงการเลี้ยงไส้เดือนว่าเป็นอาชีพได้ ถ้าได้มีความรู้เรื่องนี้และได้ไส้เดือนมาลองเลี้ยงเป็นอาชีพได้ก็คงดี...”

แพรว (นามสมมติ) อายุ 20 ปี เพศหญิง, มารดาวัยรุ่น

“...ไส้เดือนดินขายได้ทั้งตัวทั้งปุ๋ย ก็อยากลองเลี้ยงดู อยากให้สอนเรื่องนี้ บางทีเราก็ไม่รู้จะเริ่มต้นยังไง ต้องมีคนชี้แนะจะได้ทำได้ไม่ต้องไม่เข้าใจอยู่อย่างนี้ เพราะอยากเลี้ยงมาก...”

คริส (นามสมมติ) อายุ 23 ปี เพศชาย, ครอบครัว

“...เห็นในอินเทอร์เน็ตเค้าบอกว่าเลี้ยงไส้เดือนก็เป็นอาชีพได้ บางคนก็มีรายได้ดีมาก ๆ ก็อยากลองดูบ้าง อยากให้อบรมเรื่องนี้เพราะอยากเข้าไปร่วมฟังแน่นอน...”

ภัก (นามสมมติ) อายุ 20 ปี เพศหญิง, วัยรุ่นหญิง

ผู้วิจัยได้สรุปประเด็นจากคำสำคัญที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 500 คน โดย สามารถพิจารณาได้ดังตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 การวิเคราะห์ความต้องการในด้านการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพ

ความต้องการในด้านการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพ	ความถี่	ร้อยละ
1. การส่งเสริมความรู้ในการสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์หรือชิ้นงานที่ไม่ซ้ำกับตลาดและสามารถจำหน่ายให้เกิดรายได้	113	22.60
2. การส่งเสริมทักษะที่สำคัญในการแสวงหาอาชีพ ได้แก่ ทักษะด้านภาษา และทักษะด้านเทคโนโลยี เป็นต้น	104	20.80
3. อบรมพัฒนาความรู้เกี่ยวกับอาชีพอะไรก็ได้ที่ก่อให้เกิดรายได้	101	20.20
4. การส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้เรื่องการเลี้ยงไส้เดือนพร้อมการอบรมหรือสาธิตวิธีการเลี้ยง	61	12.20

ความต้องการในด้านการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพ	ความถี่	ร้อยละ
5. การแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรให้เป็นสินค้า	56	11.20
6. การทำเครื่องสำอาง ได้แก่ ยาสระผม สบู่ เป็นต้น	22	4.40
7. การผลิตอาหารแปรรูปและช่องทางการจัดจำหน่าย	17	3.40
8. การขายสินค้าออนไลน์ หรือขายบนอินเทอร์เน็ต	4	0.80
9. การปลูกพืชออร์แกนิก หรือผักปลอดสารพิษ	3	0.60
10. ทักษะและแนวทางสำหรับการเป็นผู้ประกอบการ	3	0.60
11. การผลิตขนมหรืออาหารทานเล่นเพื่อจัดจำหน่าย	2	0.40
12. การจัดทำบัญชีครัวเรือนและวางแผนการใช้จ่าย	2	0.40
13. การอบรมเรื่องการผลิตดอกไม้ประดิษฐ์และโมบาย	2	0.40
14. การจัดทำกระเป๋าหรือรองเท้าสตรีเพื่อจัดจำหน่าย	2	0.40
15. ความรู้เรื่องการขายสินค้าอย่างมืออาชีพ	2	0.40
16. การตัดเย็บเสื้อผ้าบุรุษและสตรีหรือการซ่อมแซมเสื้อผ้า	2	0.40
17. ทักษะด้านงานช่างและการซ่อมแซมรถจักรยานยนต์	1	0.20
18. การผลิตพวงหรีดหรือจัดดอกไม้สำหรับงานมงคล	1	0.20
19. การผลิตตุ๊กตา หมอน หรือพวงกุญแจที่ระลึก	1	0.20
20. การทำอาหาร หรือประกอบอาชีพขายอาหาร	1	0.20
รวม	500	100.00

จากตารางที่ 4.2 แสดงให้เห็นว่า ความต้องการในด้านการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพของวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวที่มีความสำคัญมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ การส่งเสริมความรู้ในการสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์หรือชิ้นงานที่ไม่ซ้ำกับตลาดและสามารถจำหน่ายให้เกิดรายได้ การส่งเสริมทักษะที่สำคัญในการแสวงหาอาชีพ ได้แก่ ทักษะด้านภาษา และทักษะด้านเทคโนโลยี เป็นต้น อบรมพัฒนาความรู้เกี่ยวกับอาชีพอะไรก็ได้ที่ก่อให้เกิดรายได้ การส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้เรื่องการเลี้ยงไส้เดือนพร้อมการอบรมหรือสาธิตวิธีการเลี้ยง และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรให้เป็นสินค้า รองลงมา ได้แก่ การทำเครื่องสำอาง ได้แก่ ยาสระผม สบู่ เป็นต้น การผลิตอาหารแปรรูปและช่องทางการจัดจำหน่าย การขายสินค้าออนไลน์หรือขายบนอินเทอร์เน็ต การปลูกพืชออร์แกนิกหรือ

อฝึกปลอดภัยพิช ทักษะและแนวทางสำหรับการเป็นผู้ประกอบการ การผลิตขนมหรืออาหารทานเล่น เพื่อจัดจำหน่าย การจัดทำบัญชีครัวเรือนและวางแผนการใช้จ่าย การอบรมเรื่องการผลิตดอกไม้ประดิษฐ์และโมบาย การจัดทำกระเป๋าหรือรองเท้าสตรีเพื่อจัดจำหน่าย ความรู้เรื่องการขายสินค้าอย่างมืออาชีพ การตัดเย็บเสื้อผ้าบุรุษและสตรีหรือการซ่อมแซมเสื้อผ้า ทักษะด้านงานช่างและการซ่อมแซมรถจักรยานยนต์ การผลิตพวงหรีดหรือจัดดอกไม้สำหรับงานมงคล การผลิตตุ๊กตา หมอน หรือพวงกุญแจที่ระลึก และการทำอาหาร หรือประกอบอาชีพขายอาหาร โดยมีสัดส่วนของการตอบในแต่ละประเด็นคิดเป็นร้อยละ 22.60, 20.80, 20.20, 12.20, 11.20, 4.40, 3.40, 0.80, 0.60, 0.60, 0.40, 0.40, 0.40, 0.40, 0.40, 0.20, 0.20, 0.20 และ 0.20 ตามลำดับ

4.3 แนวทางในการถ่ายทอดนวัตกรรมด้านองค์ความรู้

การวิเคราะห์ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ได้แก่ “เพื่อพัฒนาแนวทางในการถ่ายทอดนวัตกรรมด้านองค์ความรู้เพื่อตอบสนองความต้องการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว” ผู้วิจัยใช้ข้อมูลที่ได้จากข้างต้น และการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์และเปิดประเด็นคำถามเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและจัดการความรู้ ซึ่งประกอบด้วยแนวข้อคำถามคือ “แนวทางพัฒนาการถ่ายทอดนวัตกรรมด้านองค์ความรู้เพื่อตอบสนองความต้องการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวได้อย่างยั่งยืนเป็นอย่างไร” มาทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วหาคำสำคัญ (Key Words) และนำมาจัดกลุ่ม (Group) สร้างหัวข้อย่อยสรุปและใช้การตีความ (Interpretive Approach) ให้ได้แนวทางในการถ่ายทอดนวัตกรรมด้านองค์ความรู้ในการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่นและครอบครัว ผ่านการพรรณนา (Descriptive) เป็นความเรียงเนื้อหา ซึ่งจากการวิเคราะห์คำตอบที่ได้จากการจัดการความผ่านการสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่าง สามารถพิจารณาในประเด็นสำคัญๆ ซึ่งผู้วิจัยขอยกตัวอย่างบางประเด็นจากบทสัมภาษณ์ของกลุ่มตัวอย่างมานำเสนอและ

สรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์ทั้งหมดออกมาเป็นตารางแสดงความถี่ (Frequency) และ ร้อยละ (Percentage) เพื่อให้เห็นประเด็นสำคัญต่างๆ ดังนี้

ประเด็นเนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง พบว่า แนวทางในการถ่ายทอดนวัตกรรมการด้านองค์ความรู้เพื่อตอบสนองความต้องการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวที่สำคัญประกอบด้วย การให้ความรู้ผ่านการอบรมและสาธิตแบบมีส่วนร่วม การให้ความรู้ผ่านสื่อออนไลน์ และการใช้สื่อสิ่งพิมพ์หรือสื่อโฆษณาต่างๆ เป็นต้น ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างบทสัมภาษณ์ดังนี้

“...แนวทางการถ่ายทอดนวัตกรรมการหรือความรู้ผ่านการให้ความรู้ ให้ได้ลองทำ ลองสาธิตแบบมีส่วนร่วม และมีเอกสารประกอบ เป็นเอกสารที่กะทัดรัด อ่านง่าย ถ้ามีนวัตกรรมหรือผลงานดีก็สามารถจัดพิมพ์ลงใบความรู้ แจกตามสถานที่ราชการ หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ หรือสถานที่ที่คนเยอะๆ...”

น้ำชา (นามสมมติ) อายุ 23 ปี เพศหญิง, มารดาวัยรุ่น

“...การให้ความรู้ทางสื่อออนไลน์ เข้าถึงง่าย ประหยัดเวลาในการติดต่อสื่อสาร สะดวกและรวดเร็ว มีการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริง สามารถใช้กับคนกลุ่มใหญ่ กลุ่มย่อยหรือรายบุคคลในสถานที่ต่างกันได้ หรือใช้วิดีโอที่เข้าใจง่ายน่าติดตาม วิดีทัศน์ เหมาะกับการใช้สำหรับการสอน ผู้ชมได้เห็นภาพได้ยินเสียง ถ้าการผลิตที่ดี มีคุณภาพ ปัจจุบันมักใช้ศิลปะในการดึงดูดความสนใจ...”

ชิน (นามสมมติ) อายุ 20 ปี เพศหญิง, วัยรุ่นหญิง

“...สื่อทางดิจิทัลทีวี เป็นสิ่งที่ทุกคนเข้าถึง พบบ่อย หากน่านวัตกรรมมานำเสนอผ่านช่องทางนี้ ประชาชนจะสามารถรับข่าวสารได้เป็นอย่างดีและรวดเร็ว...”

ศรี (นามสมมติ) อายุ 50 ปี เพศหญิง, ครอบครัว

“...สื่อโซเชียลต่างๆ เข้าถึงง่ายมากในปัจจุบัน เพราะทุกคนต่างมีโทรศัพท์ ถ้านำข้อมูลต่างๆเผยแพร่ จะสามารถกระจายได้ง่ายกว่าช่องทางอื่นๆ ตัวอย่างช่องทาง เช่น เฟสบุ๊ก ไลน์ ทวิตเตอร์...”

ธาร (นามสมมติ) อายุ 24 ปี เพศหญิง, มารดาวัยรุ่น

“...ให้ความรู้ผ่านหนังสือพิมพ์ แม้ในปัจจุบันคนจะอ่านน้อย เพราะมีสื่อ อินเทอร์เน็ต แต่ก็มีคนจำนวนไม่น้อยที่ยังชอบและสนใจอยู่...”

ไพโร (นามสมมติ) อายุ 47 ปี เพศชาย, ครอบครัว

“...อบรมสอนให้ทำ มีอาจารย์ที่ไม่ดุเครียดมากมาสอนทำให้พวกเขาเข้าใจ และรู้สึกตื่นเต้นกับอาชีพที่สอนนั้นอยู่เสมอ ทำให้รู้สึกว่าอาชีพนี้ไม่ได้น่าเบื่ออย่างที่คิด ให้ได้ร่วมลงมือทำตาม จะทำได้ง่ายกว่าฟังเฉยๆ...”

พนา (นามสมมติ) อายุ 23 ปี เพศหญิง, มารดาวัยรุ่น

“...ให้เจ้าหน้าที่รัฐ อบต. หรือนักพัฒนามาทำการถ่ายทอดความรู้ความ เข้าใจเพื่อเป็นแนวคิด เพื่อช่วยในการหาแนวทางในการประกอบอาชีพ ให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว...”

สง่า (นามสมมติ) อายุ 44 ปี เพศหญิง, ครอบครัว

“...การถ่ายทอดนวัตกรรมที่ยั่งยืนเพื่อตอบสนองความต้องการ คือ การ ถ่ายทอดความรู้และความเข้าใจด้วยการอบรมให้ความรู้ให้แก่วัยรุ่นหญิง เพื่อเป็นทักษะในการพัฒนาอาชีพ ให้มีส่วนร่วมลงมือทำด้วย ต้องทำให้เขา เข้าใจถึงสิ่งที่ทำให้ไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ โครงการอบรมแบบมีส่วนร่วม นั้นดีที่สุดในชีวิตใช้วิธีอื่นมากเพราะได้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมเรียนรู้ถูกฝึก ผ่านการลงมือทำด้วยตัวเอง ไม่ค่อยชอบฟังบรรยายเฉยๆ มันไม่ได้อะไร...”

สมิง (นามสมมติ) อายุ 20 ปี เพศหญิง, วัยรุ่นหญิง

“...มีการประชาสัมพันธ์ให้รับรู้ทางด้านอินเทอร์เน็ต เพื่อที่จะรวบรวมคนที่สนใจในการพัฒนางานมาร่วมด้วยช่วยกันสอน หรือฝึกฝน และจะได้สืบทอดต่อกันไปในรุ่นหลัง...”

ริตา (นามสมมติ) อายุ 20 ปี เพศหญิง, วัยรุ่นหญิง

“...สอนผ่านวิทยุเสียงตามสายตอนเช้าเพราะได้ยินกันทั่ว ช่วยกันต่อยอดนวัตกรรมจากรุ่นสู่รุ่นเพื่อที่จะคงไว้ในภายภาคหน้า และช่วยกันพัฒนาให้มันดียิ่งขึ้นไป จัดการให้เป็นระบบระเบียบเพื่อคนรุ่นหลังสืบทอดไป...”

นิตา (นามสมมติ) อายุ 41 ปี เพศหญิง, ครอบครัว

“...การประชาสัมพันธ์หรือให้ผู้นำชุมชนหรือผู้หลักผู้ใหญ่อาวุโสให้ความรู้เรื่องความจำเป็นที่ต้องประกอบอาชีพ เพื่อให้เค้าตระหนักและคิดที่พัฒนาตนเองเพื่อครอบครัว...”

สันติ (นามสมมติ) อายุ 24 ปี เพศหญิง, มารดาวัยรุ่น

“...อบรมทำให้น่าสนใจหรือมีความน่าหลงใหลและให้มีส่วนร่วมเห็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาตนเอง ให้ลงมือทำจริงด้วย...”

จิน (นามสมมติ) อายุ 23 ปี เพศหญิง, วัยรุ่นหญิง

“...ให้โรงเรียน กศน. เป็นหลักช่วยให้มีเทคโนโลยีมาช่วยในการติดต่อสื่อสาร ทำให้เข้าถึงสิ่งต่างๆได้ง่ายมากขึ้น สามารถที่จะส่งต่อความรู้ที่มีออกไปสู่ผู้อื่นได้มากกว่าเดิม เพื่อที่จะได้ถ่ายทอดแก่ผู้อื่นและได้แลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้กัน...”

ภาคี (นามสมมติ) อายุ 45 ปี เพศหญิง, ครอบครัว

“...ให้เข้ารับการอบรมให้ความรู้ในเรื่องการประกอบอาชีพแบบมีส่วนร่วมลงมือทำจริง...”

สบาย (นามสมมติ) อายุ 20 ปี เพศหญิง, วัยรุ่นหญิง

“...ให้ความรู้ในเรื่องวิชาชีพแก่วัยรุ่นหญิงที่ออกจากการศึกษามาแล้วบุตร
อบรมความรู้และจัดกิจกรรมที่สนับสนุนงานแก่มารดาวัยรุ่นและครอบครัว
ให้มึงานทำ ให้ความรู้และทักษะการทำงานที่เข้าใจง่ายและให้คนในชุมชน
มีงานทำและมีรายได้...”

ต้นน้ำ (นามสมมติ) อายุ 21 ปี เพศหญิง, มารดาวัยรุ่น

“...ส่งเสริมและสนับสนุนให้วัยรุ่น มารดาวัยรุ่น ให้มีงานทำเพื่อสามารถ
เลี้ยงชีพตนเองได้ เช่น ส่งเสริมให้ทำงานง่ายๆได้ที่บ้าน ซึ่งสามารถทำได้
ง่ายและไม่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ ส่งเสริมการให้ความรู้ ด้านอาชีพแก่
มารดาวัยรุ่น หรือก่อตั้งเป็นสมาคมอาชีพ เพื่อส่งเสริมให้มารดาวัยรุ่นมี
กิจกรรมและรายได้เพิ่มมากขึ้น การเปิดโอกาสในการพัฒนาอาชีพที่ดี การ
จัดกับความรู้ในทักษะที่เขามีนำมาพัฒนาให้ถูกทาง จัดการอบรมเกี่ยวกับ
อาชีพ การสร้างอาชีพ –อบรมเกี่ยวกับการทดลองทำหรือประกอบอาชีพที่
สนใจ...”

เสียง (นามสมมติ) อายุ 22 ปี เพศหญิง, มารดาวัยรุ่น

“...จัดอบรมความรู้ทางด้านชุมชน การได้โอกาสได้ทดลองงาน เปิดโอกาส
ให้มารดาวัยรุ่นมีสิทธิ์เข้าลองงาน และสมัครงาน และมีโอกาสที่จะกลับเข้า
ไปเรียนต่อและฝึกฝนทักษะที่จะนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ ให้วัยรุ่น
หญิง มารดาวัยรุ่น มีอาชีพและการทำงานที่พร้อมเพียงให้พวกเขา สร้าง
ธุรกิจในชุมชนให้พวกเขามีอาชีพส่งเสริมคนในครอบครัวหรือสร้างอาชีพที่
ให้รายได้พวกเขา โดยเริ่มจากการให้ความรู้ให้พวกเขาได้พัฒนาที่เขาของ
อาชีพนั้นๆ ทำเป็นการอบรมหรือสร้างโครงการภายในชุมชนมีผู้นำและ
ผู้ดูแลโครงการนี้เพื่อให้พวกเขาสร้างเป็นรายได้ได้เลี้ยงครอบครัวและเป็น
อาชีพของตัวเองในอนาคต...”

น้ำใจ (นามสมมติ) อายุ 20 ปี เพศหญิง, วัยรุ่นหญิง

“...ต้องการให้มีการจัดกิจกรรมด้านทักษะอาชีพที่สามารถเข้าร่วมได้ ความน่าสนใจของกิจกรรมที่จัดและความรู้ที่ได้รับมีโอกาสประสบความสำเร็จมาก เพราะบางเวลาผู้คนก็ไม่ว่างที่จะมาเข้าร่วมได้ด้วยอาชีพหาเข้ากินค่า และฐานะทางบ้านก็ไม่ได้ร่ำรวยอะไร คนส่วนใหญ่จึงมุ่งเน้นไปที่ สิ่ง que เห็นผลลัพท์ได้อย่างชัดเจน สนับสนุนให้วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว ให้มีงานทำและเลี้ยงชีพได้ การรวมกันเป็นกลุ่มให้ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติอาชีพทางปฏิบัติเช่น มีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน...”

สเนห์ (นามสมมติ) อายุ 22 ปี เพศหญิง, มารดาวัยรุ่น

“...ทำบอร์ดความรู้ด้านอาชีพและจัดอบรมให้ชุมชนมีส่วนร่วมด้วย จัดตั้งศูนย์ฝึกและอบรมทักษะวิชาชีพและให้ความรู้แก่วัยรุ่นหญิงที่ไม่ได้กลับศึกษาต่อเพื่อลดปัญหาการว่างงานและยากจน โรงเรียนคนสูงอายุก็เป็นหลักได้เพราะรัฐเค้ายกกำลังสนับสนุน...”

ชวนชื่น (นามสมมติ) อายุ 51 ปี เพศหญิง, ครอบครัว

“...การอบรมให้ความรู้แต่ก็คงจะไม่พ้นเรื่องของการหารายได้เลี้ยงตัวเอง เพราะในปัจจุบันนี้เรื่องเงินทองมีผลกระทบมากต่อความเป็นอยู่ของชาวบ้านจึงคิดว่าการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพเป็นสิ่งที่ผู้บริหารหมู่บ้าน ชุมชน หรือผู้คน ควรตระหนักและคิดให้รอบคอบ อาจจะนัดประชุมร่วมกันและให้ทุกคนนำเสนอแนวคิดต่างๆ ขึ้นแล้วพิจารณาถึงความเป็นไปได้ด้วย...”

สง่างาม (นามสมมติ) อายุ 28 ปี เพศหญิง, ครอบครัว

“...สอนและให้ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติอาชีพ เป็นรายได้ได้เลี้ยงครอบครัว สอนและให้ความรู้ มีส่วนร่วมในการทำชิ้นงานหรือการปฏิบัติงาน มีความยั่งยืนมีสถานการณ์จริงที่มีการนำความรู้ไปใช้แล้ว สามารถสร้างอาชีพให้กับตัวเองแบบยั่งยืน มีการลงมือปฏิบัติงานเพื่อให้

ได้ผลสำเร็จในระยะยาวที่สามารถจับต้องได้ การอบรมให้ความรู้ แนวทางในการประกอบอาชีพที่ไม่ได้กระทบกระเทือนร่างกายมากหรืออาจจะเป็นแนวทางในการทำอาชีพเสริม เพื่อให้รายได้เลี้ยงตัวเอง เน้นให้บุคคลเหล่านี้มีส่วนร่วมเป็นพิเศษ เนื่องจากแรงงานในสังคมไม่ต้องการบุคคลเหล่านี้มาประกอบอาชีพมากนัก สนับสนุนให้มีการนำของใช้หรือทรัพยากรในท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างรายได้...”

สมจิต (นามสมมติ) อายุ 36 ปี เพศชาย, ครอบครัว

“...ให้ผู้นำชุมชนสร้างโครงการธุรกิจหรือจัดการธุรกิจให้กับเด็กวัยรุ่นที่ไม่ได้เรียนหนังสือ เพราะเด็กบางคนเมื่อต้องมาเป็นแม่คนแล้วก็กลับไปใช้ชีวิตวัยรุ่นไม่ได้ กลับไปเรียนหนังสือไม่ได้ต้องอยู่ที่บ้านเลี้ยงลูก แต่ถ้าเราสร้างโอกาสให้เด็กเหล่านี้พัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้เขา เช่น การให้ความรู้ให้พวกเขามีส่วนร่วมก็เปิดโอกาสให้พวกเขาได้ใช้ชีวิต...”

สบายดี (นามสมมติ) อายุ 23 ปี เพศหญิง, มารดาวัยรุ่น

“...อบรมแบบให้ลองทำจริง มีการให้ความรู้ทางด้านทักษะอาชีพ โดยมีการนำสื่อที่มีความน่าสนใจ มาช่วยกันคิดและพัฒนาจนเกิดเป็นสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ใหม่ๆที่มีความแตกต่างออกไปจากผลิตภัณฑ์ชิ้นอื่นๆ เพื่อเป็นการสร้างรายได้ และพยายามสอดแทรกกระบวนการคิดวิเคราะห์ในทุกขั้นตอน นอกจากจะช่วยให้คิดเป็นแล้ว ยังสร้างความเข้มแข็งเพื่อการประกอบอาชีพในอนาคตที่ยั่งยืนต่อไป...”

สุดสวย (นามสมมติ) อายุ 21 ปี เพศหญิง, วัยรุ่นหญิง

“...อยากให้อบรมให้ความรู้แบบได้มีส่วนร่วมเพราะปัจจุบันมีอาชีพใหม่ๆเกิดขึ้นมากมายก็นำเอาอาชีพตรงนั้นมาปรับปรุงให้เข้ากับกลุ่มงานและความสนใจของวัยรุ่น เพื่อให้ผู้ลงมือทำได้และมีความสุขกับการทำอาชีพกล้าที่จะทำโดยไม่กลัวและไม่เกินความสามารถของตนเอง...”

สวยสุด (นามสมมติ) อายุ 20 ปี เพศหญิง, มารดาวัยรุ่น

ผู้วิจัยได้สรุปประเด็นจากคำสำคัญที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 500 คน โดย สามารถพิจารณาได้ดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 การวิเคราะห์แนวทางในการถ่ายทอดนวัตกรรมการด้านองค์ความรู้

แนวทางในการถ่ายทอดนวัตกรรมการด้านองค์ความรู้	ความถี่	ร้อยละ
1. การให้ความรู้ผ่านการอบรมและสาธิตแบบมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ	203	40.60
2. การให้ความรู้ผ่านสื่อออนไลน์ ได้แก่ ไลน์ เฟสบุ๊ก และแอปพลิเคชัน	87	17.40
3. การใช้สื่อสิ่งพิมพ์หรือสื่อโฆษณาต่างๆ ในพื้นที่สาธารณะ	79	15.80
4. การใช้สื่อบุคคล ได้แก่ บุคลากรภาครัฐ และนักอาสาพัฒนา เป็นต้น	72	14.40
5. การใช้สื่อโทรทัศน์ในการให้ความรู้เรื่องอาชีพแบบเข้าใจง่าย	15	3.00
6. การใช้สื่อวีดิทัศน์ที่มีภาพและเสียงที่น่าสนใจ	13	2.60
7. การประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสายของวิทยุชุมชน	10	2.00
8. การให้ผู้นำชุมชนหรือผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชนเป็นผู้ถ่ายทอด	9	1.80
9. การเปิดโอกาสในการศึกษาผ่านโรงเรียนผู้สูงวัยในชุมชน	7	1.40
10. การให้ศูนย์การศึกษานอกระบบ (กศน.) เป็นศูนย์กลาง	5	1.00
รวม	500	100.00

จากตารางที่ 4.4 แสดงให้เห็นว่า แนวทางในการถ่ายทอดนวัตกรรมการด้านองค์ความรู้เพื่อตอบสนองความต้องการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวที่มีความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ การให้ความรู้ผ่านการอบรมและสาธิตแบบมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ รองลงมา ได้แก่ การให้ความรู้ผ่านสื่อออนไลน์ ได้แก่ ไลน์ เฟสบุ๊ก และแอปพลิเคชันต่างๆ ที่สามารถเข้าถึงง่าย การใช้สื่อสิ่งพิมพ์หรือสื่อโฆษณาต่างๆ ในพื้นที่สาธารณะ การใช้สื่อบุคคล ได้แก่ บุคลากรภาครัฐ และนักอาสาพัฒนา เป็นต้น การใช้สื่อโทรทัศน์ในการให้ความรู้เรื่องอาชีพแบบเข้าใจง่าย การใช้สื่อวีดิทัศน์ที่มีภาพและเสียงที่น่าสนใจ การประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสายของวิทยุชุมชน การให้ผู้นำชุมชนหรือผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชนเป็นผู้ถ่ายทอด การเปิดโอกาสในการศึกษาผ่านโรงเรียนผู้สูงวัยในชุมชน และการให้ศูนย์การศึกษานอกระบบ (กศน.) เป็นศูนย์กลาง โดยมีสัดส่วนของการตอบในแต่ละประเด็นคิดเป็นร้อยละ 40.60, 17.40, 15.80, 14.40, 3.00, 2.60, 2.00, 1.80, 1.40 และ 1.00 ตามลำดับ

4.4 แนวทางการบริหารองค์ความรู้และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การวิเคราะห์ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ได้แก่ “เพื่อจัดทำคู่มือการบริหารองค์ความรู้และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อใช้ในการกำหนดเป็นแผนหรือโครงการในเชิงนโยบายสำหรับการปฏิบัติและขับเคลื่อนของท้องถิ่นในการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว” ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ทั้งหมดในเรื่องความต้องการในด้านการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพของวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว และแนวทางในการถ่ายทอดนวัตกรรมด้านองค์ความรู้เพื่อตอบสนองความต้องการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวที่ได้ข้างต้นมาทำการวิเคราะห์แนวทางการบริหารองค์ความรู้และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วหาคำสำคัญ (Key Words) และนำมาจัดกลุ่ม (Group) สร้างหัวข้อย่อยสรุปและใช้การตีความ (Interpretive Approach) ให้ได้คู่มือการบริหารองค์ความรู้ผ่านการพรรณนา (Descriptive) เป็นความเรียงเนื้อหา และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อใช้ในการกำหนดเป็นแผนหรือโครงการในเชิงนโยบายสำหรับการปฏิบัติและขับเคลื่อนของท้องถิ่นในการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวต่อไป

ในเบื้องต้นผู้วิจัยได้ทำการสำรวจโดยการสอบถามและรับฟังความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง โดยมีกระบวนการพิจารณาประเด็นความต้องการด้านการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งประกอบด้วยวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว โดยผู้วิจัยขอสรุปการได้มาซึ่งโครงการนำร่องเพื่อสาธิตโดยพิจารณารูปแบบการกำหนดโครงการตามความต้องการด้านการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพของวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว โดยประยุกต์จากงานวิจัยเรื่องการวิเคราะห์และประเมินผลนโยบายสาธารณะด้านเศรษฐกิจและสุขภาพ: กรณีศึกษาโครงการน้ำดื่มสะอาดของตำบลหนองดินแดง จังหวัดนครปฐม ของ พิษณุ อภิสมจารโยธิน (2559) มาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์รูปแบบการกำหนดโครงการ เพื่อให้เห็นความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโครงการที่สามารถก่อให้เกิดประโยชน์ได้อย่างแท้จริง ดังนั้นจึงเป็นเหตุผลให้ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์รูปแบบของการกำหนดโครงการดังกล่าว

การวิเคราะห์รูปแบบการกำหนดโครงการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว ทำโดยการจัดการความรู้ผ่านการสัมภาษณ์ การสังเกต และการศึกษาหาข้อมูลเพิ่มเติมของผู้วิจัย และวิเคราะห์เนื้อหา โดยพิจารณาองค์ประกอบ 3 ส่วน ได้แก่ ตัวแบบของการ

กำหนดโครงการ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของโครงการ และกระบวนการในการนำไปปฏิบัติโดยการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีผ่านการอบรมให้ความรู้ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ตัวแบบของการกำหนดโครงการ

สำหรับโครงการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว ด้วยการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีผ่านการอบรมให้ความรู้ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์จากข้อมูลที่ได้ทั้งหมดออกมาเป็นตัวแบบของการกำหนดโครงการแบบดุลยภาพระหว่างกลุ่ม (Group Equilibrium Model) ซึ่งประยุกต์มาจากทฤษฎีของ พิษณุ อภิสมการโยธิน (2559) โดยตอบสนองต่อความกดดันของกลุ่ม ได้แก่ การต่อรอง (Bargaining) การประนีประนอม (Compromising) ระหว่างความต้องการที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ โดยจะพยายามที่จะก่อให้เกิดการรวมกลุ่มเสี่ยงข้างมาก เพื่อให้การประนีประนอมประสบผลสำเร็จโดยง่าย ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากเนื้อความส่วนหนึ่งจากการสัมภาษณ์ดังนี้

“... อยากให้ทำโครงการทำสบู่ เครื่องสำอาง หรือทำสินค้า ทำของใช้ ทำยาสระผม อาหารแปรรูป หรือไม่ก็ทำการเกษตรเพราะมีชาวนาอยู่บ้าง แต่บางคนเขาก็อยากให้มีอาชีพกัน ฉันอะไรก็ได้เพราะสนใจอยู่แล้ว...”

คุณหญิง (นามสมมติ) อายุ 20 ปี เพศหญิง, วัยรุ่นหญิง

“... เลี้ยงไส้เดือนก็ดีนะ คนที่นี้ทำเกษตรกันเยอะ เห็นเขว่ามันทำปุ๋ยได้ ปลุกอะไรก็ได้ ตัวมันก็ขายได้ หาไม่ยากถ้าจะเอามาเลี้ยงก็น่าสนใจ ...”

คุณยาย (นามสมมติ) อายุ 20 ปี เพศหญิง, วัยรุ่นหญิง

“... รายได้ก็อยากได้ อาชีพก็อยากมี อยากได้อาชีพเสริมมากกว่า แต่ก็ไม่รู้จะทำอะไรดีเพราะตอนนี้ก็รับจ้างเขา ถ้าเลี้ยงสัตว์จะตัวอะไรก็ได้ที่เลี้ยงง่ายและขายได้ราคาดีก็น่าสนใจ ไส้เดือนถ้าเลี้ยงง่ายก็อยากเลี้ยง เห็นเขาว่าไม่ต้องซื้ออาหารเลี้ยงไม่เปลืองเงินดี ...”

คุณแทน (นามสมมติ) อายุ 42 ปี เพศชาย, ครอบครัว

“... ถ้ามีอาชีพที่ไม่ลงทุนมากก็เป็นไปได้เพราะฉันเองก็ไม่ค่อยมีเงินลงทุน
อยากค้าขาย อยากมีร้านอะไรก็ได้ แต่ถ้ามีเงินทุนก็ไม่ยาก ...”

คุณเนส (นามสมมติ) อายุ 20 ปี เพศหญิง, มารดาวัยรุ่น

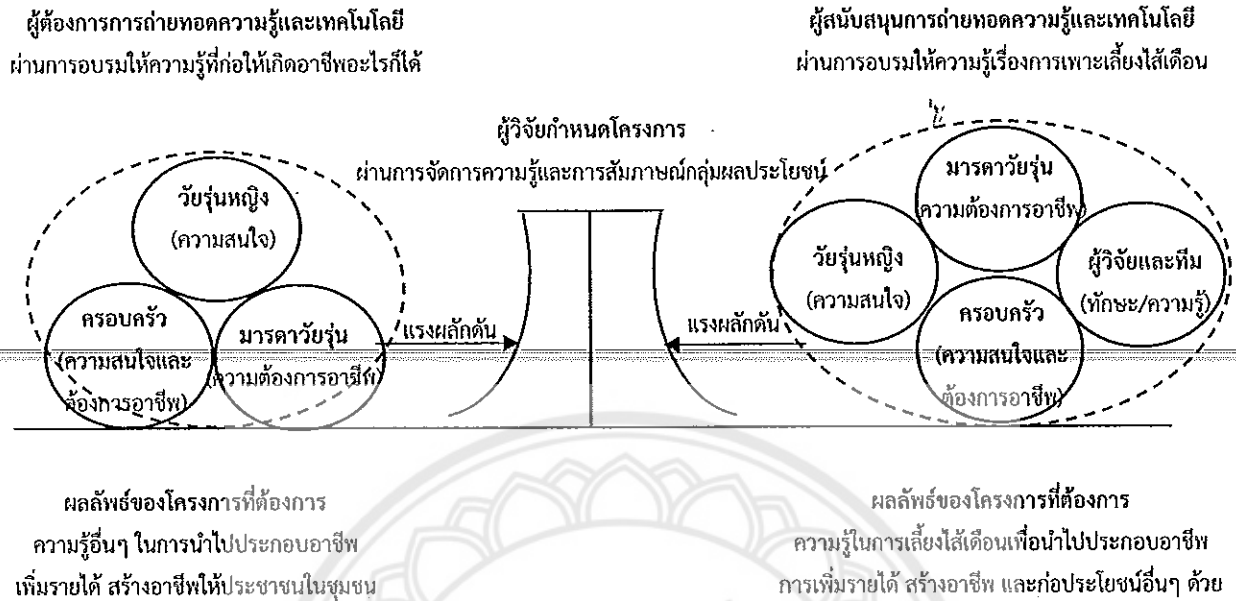
“... เลี้ยงไส้เดือนเป็นตัวเลือกที่ดีเพราะผมก็ทำเกษตรอยู่ อยากเป็น
การเกษตรไม่มีสารพิษเลี้ยงไส้เดือนได้ปัยจากขี้ไส้เดือน และเอาตัวไส้เดือน
ไปขายได้ราคาสูงมาก อยากทำเป็นอาชีพเพราะน่าสนใจ ...”

คุณชาย (นามสมมติ) อายุ 40 ปี เพศชาย, ครอบครัว

“... เห็นในข่าวที่ว่ามีคนเลี้ยงไส้เดือนดิน เลี้ยงง่ายขายดี ได้เงินมาก อยากมี
ความรู้ในการเลี้ยงและอยากทำเป็นอาชีพ ...”

คุณเจน (นามสมมติ) อายุ 21 ปี เพศหญิง, มารดาวัยรุ่น

ซึ่งผู้วิจัยได้เสนอประเด็นการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีผ่านการอบรมให้ความรู้เรื่อง
การเพาะเลี้ยงไส้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์ (African Night Crawler : AF) ซึ่งเป็น
โครงการสาธิต ซึ่งผู้วิจัยและคณะทำงานโครงการมีความรู้และสามารถถ่ายทอดได้ เพื่อเป็นทางเลือก
ให้กับกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโครงการวิจัยครั้งนี้ โดยจากการสอบถามความคิดเห็นผ่านการสัมภาษณ์
หลังจากที่ผู้วิจัยได้ให้แนวคิดดังกล่าวแล้ว พบว่ามีกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นกลุ่มผลประโยชน์ในสองลักษณะที่
เป็นการต่อรอง (Bargaining) การประนีประนอม (Compromising) ระหว่างความต้องการที่แตกต่าง
กันซึ่งเป็นตัวแบบของการกำหนดโครงการแบบดุลยภาพระหว่างกลุ่ม (Group Equilibrium Model)
ดังภาพที่ 4.1



ภาพที่ 4.1 ตัวแบบของการกำหนดโครงการ

จากภาพที่ 4.1 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มผลประโยชน์ในการต่อรอง (Bargaining) การประนีประนอม (Compromising) ประกอบด้วย 2 กลุ่มใหญ่ คือ

กลุ่มที่หนึ่ง ประกอบด้วย วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ที่ต้องการการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีผ่านการอบรมให้ความรู้ที่ก่อให้เกิดอาชีพอะไรก็ได้ โดยไม่ระบุชัดเจน โดยมีทั้งความต้องการในการก่อให้เกิดแนวทางในการกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชน เพิ่มรายได้ สร้างอาชีพให้ประชาชนในชุมชน โดยมีแนวคิดที่ต้องการเลือกทำโครงการด้านอาชีพ และผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ การเกษตร อาหารแปรรูป ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง และอื่นๆ ที่รวมถึงทักษะด้านภาษาและเทคโนโลยี เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่หนึ่งนี้ก็ยินดีที่จะให้ความร่วมมือไม่ว่าโครงการจะเป็นไปในทิศทางของการให้ความรู้ผ่านการอบรมในเรื่องใดก็ได้โดยพิจารณาตามความเป็นไปได้

กลุ่มที่สอง ประกอบด้วย วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ที่ต้องการการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีผ่านการอบรมให้ความรู้ที่ก่อให้เกิดอาชีพโดยไม่ระบุชัดเจนว่า

ต้องการเพาะเลี้ยงไส้เดือน ซึ่งกลุ่มนี้มีผู้วิจัยและทีม ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้และทักษะในการให้ความรู้เรื่อง การเพาะเลี้ยงไส้เดือน ทำให้สามารถผลักดันให้เกิดความเป็นไปได้ในการกำหนดโครงการถ่ายทอด ความรู้และเทคโนโลยีผ่านการอบรมให้ความรู้เรื่องการเพาะเลี้ยงไส้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอ เลอร์ (African Night Crawler : AF) เพื่อเป็นโครงการสาธิต

ซึ่งหากพิจารณาจะพบว่า แนวทางที่เป็นไปได้มากที่สุดคือการถ่ายทอดความรู้และ เทคโนโลยีผ่านการอบรมให้ความรู้เรื่องการเพาะเลี้ยงไส้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์ (African Night Crawler : AF) เนื่องจากมีผู้ให้ความสนใจจากกลุ่มผู้รับผลประโยชน์ทั้งวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว ตลอดจนความพร้อมของผู้วิจัยในฐานะวิทยาการให้ความรู้และความพร้อม ในการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ ในการสาธิต ตลอดจนสามารถก่อให้เกิดความรู้เพื่อนำไปประกอบอาชีพ เป็น การส่งเสริมให้เกิดรายได้ สร้างอาชีพ และประโยชน์อื่นๆ ได้แก่ การเกษตรปลอดสารพิษ การลดต้นทุน ในการเกษตรโดยการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ การก่อให้เกิดประโยชน์ต่อทรัพยากรดินในการปรับสภาพดิน และ ง่ายต่อการผลิตและจัดจำหน่าย โดยมุ่งเน้นความเป็นไปได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกการถ่ายทอดความรู้และ เทคโนโลยีผ่านการอบรมให้ความรู้เรื่องการเพาะเลี้ยงไส้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์ เพื่อให้ บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยต่อไป

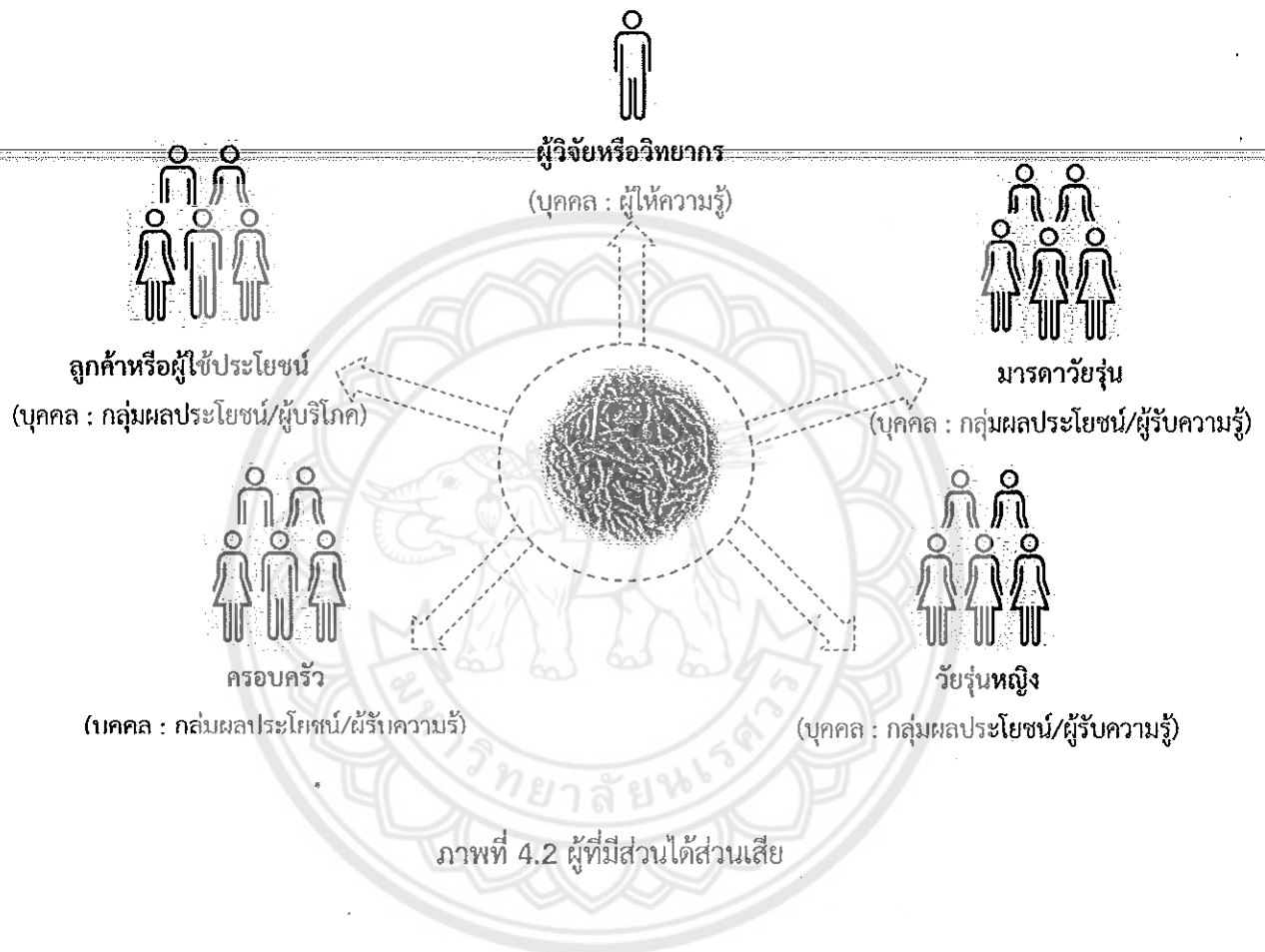
2. ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของโครงการ

การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) วางอยู่บนแนวคิดพื้นฐานว่าในการดำเนิน โครงการเพื่อการพัฒนา ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่างๆ (Players or Actors) อาจจะเป็นบุคคล กลุ่ม ผลประโยชน์ หรือกลุ่มทางสังคม ซึ่งย่อมเกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากโครงการ โดยการ วิเคราะห์จึงประกอบด้วยกรอบการหาค่าประกอบหลัก 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ใครหรือผู้เล่น (Player) จุดยืน (Position) และอำนาจ (Power) ดังนี้

1) ใครหรือผู้เล่น (Player)

สำหรับการวิเคราะห์ที่เริ่มต้นจากการระบุว่าใครบ้างที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการนั้น ผู้วิจัยได้พิจารณาถึงผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้เล่นมีใครบ้าง และมีลักษณะอย่างไร (ใคร : ลักษณะ) ซึ่งการ ถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีผ่านการอบรมให้ความรู้เรื่องการเพาะเลี้ยงไส้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน

ไนท์ ครอเลอร์ มีผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย 5 กลุ่ม ประกอบด้วย ผู้วิจัยหรือวิทยากร วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น ครอบครัว และกลุ่มลูกค้าหรือผู้ใช้ประโยชน์จากผลผลิต ดังภาพที่ 4.2

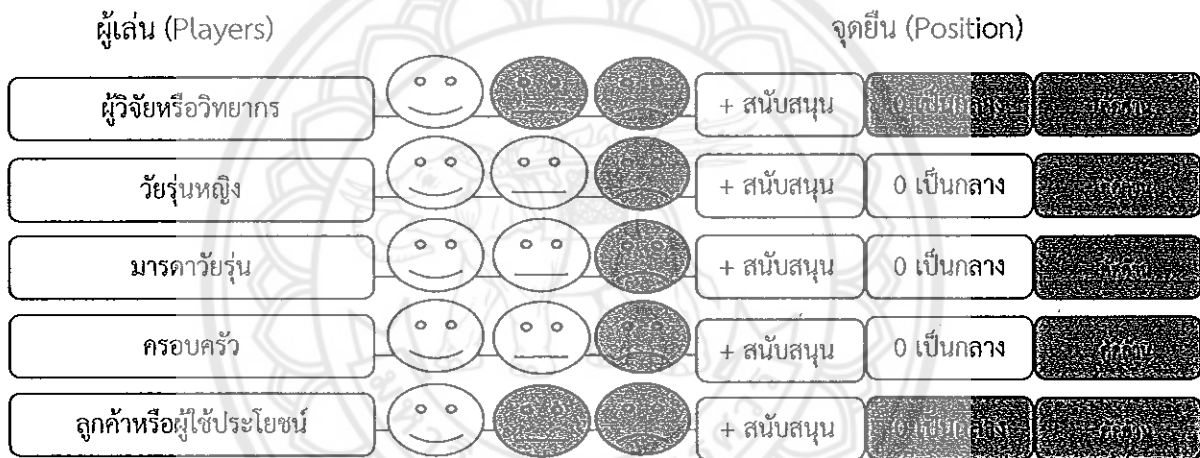


จากภาพที่ 4.2 แสดงให้เห็นว่า ผู้เล่น (Players) หรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 5 กลุ่ม ประกอบด้วย ผู้วิจัยหรือวิทยากร ซึ่งมีเป็นบุคคลซึ่งมีลักษณะคือผู้การให้ความรู้แก่ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียที่เข้ารับการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีผ่านการอบรมให้ความรู้เรื่องการเพาะเลี้ยงไส้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์ โดยมีผู้เข้าร่วมอบรมให้ความรู้ ได้แก่ วัยรุ่นหญิงซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลซึ่งมีลักษณะเป็นกลุ่มผลประโยชน์ในการได้รับความรู้ มารดาวัยรุ่นซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลซึ่งมีลักษณะเป็นกลุ่มผลประโยชน์ในการได้รับความรู้ และครอบครัวซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลซึ่งมีลักษณะเป็นกลุ่มผลประโยชน์ในการได้รับความรู้ นอกจากนี้ยังมีกลุ่มลูกค้าหรือผู้ใช้ประโยชน์จากผลผลิตซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลซึ่งมีลักษณะ

เป็นกลุ่มผลประโยชน์ในการบริโภคหรือใช้ประโยชน์จากผลผลิตที่ได้ ซึ่งเป็นผู้รับผลประโยชน์ที่ได้จากโครงการด้วยเช่นกัน

2) จุดยืน (Position)

เมื่อสามารถระบุที่มีส่วนได้ส่วนเสียแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการพิจารณาว่าผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย แต่ละกลุ่มมีจุดยืนอย่างไรโดยพิจารณาลักษณะการสนับสนุน การคัดค้าน หรือการเป็นกลาง ซึ่งผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีผ่านการอบรมให้ความรู้เรื่องการเพาะเลี้ยงไส้เดือน สายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์ มีจุดยืนซึ่งสามารถพิจารณาได้ดังภาพที่ 4.3



ภาพที่ 4.3 จุดยืนของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย

จากภาพที่ 4.3 แสดงให้เห็นจุดยืน (Position) ของผู้เล่น (Players) หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้ง 5 กลุ่ม โดยผู้วิจัยหรือวิทยากรเป็นผู้ที่มีจุดยืนในการสนับสนุน (+) โดยเป็นผู้ขับเคลื่อนการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีผ่านการอบรมให้ความรู้เรื่องการเพาะเลี้ยงไส้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์ โดยผู้เข้าร่วมอบรมให้ความรู้ ได้แก่ วัยรุ่นหญิงเป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่มีจุดยืนทั้งการสนับสนุน (+) และเป็นกลาง (0) มารดาวัยรุ่นเป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่มีจุดยืนทั้งการสนับสนุน (+) และเป็นกลาง (0) และครอบครัวเป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่มีจุดยืนทั้งการสนับสนุน (+) และเป็นกลาง (0) นอกจากนี้ยังมีกลุ่มลูกค้าหรือผู้ใช้ประโยชน์เป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่มีจุดยืนในการสนับสนุน (+) ด้วยเช่นกัน เพราะเป็นผู้ที่ได้รับผลประโยชน์ในฐานะผู้บริโภคและใช้ประโยชน์จากผลผลิต

3) อำนาจ (Power)

ในการพิจารณามิติเรื่องอำนาจของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้วิจัยพิจารณาอำนาจผ่านการครอบครองทรัพยากรซึ่งแบ่งเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

1. ทรัพยากรที่จับต้องได้ (Tangible Resources) ได้แก่ เงินหรือทุน พื้นที่เพาะเลี้ยง และสมาชิกในครอบครัวของตนเองหรือผู้ให้การสนับสนุน

2. ทรัพยากรที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Resources) ได้แก่ ความรู้ ความมุ่งมั่น และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่สำคัญ

เมื่อสามารถระบุผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียและจุดยืนได้แล้วผู้วิจัยได้ทำการพิจารณาว่าผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียแต่ละกลุ่มมีอำนาจมากน้อยเพียงใด ซึ่งพิจารณาความสามารถในการครอบครองทรัพยากรโดยเกณฑ์พิจารณา คือ

หากสามารถครอบครองทรัพยากรที่จับต้องได้และไม่ได้ระหว่าง 1-2 รายการ หมายถึง มีอำนาจน้อย

หากสามารถครอบครองทรัพยากรที่จับต้องได้และไม่ได้ระหว่าง 3-4 รายการ หมายถึง มีอำนาจปานกลาง

หากสามารถครอบครองทรัพยากรที่จับต้องได้และไม่ได้ระหว่าง 5-6 รายการ หมายถึง มีอำนาจมาก

การพิจารณามิติเรื่องอำนาจนั้นจะช่วยให้เห็นได้ชัดเจนในเรื่องของความเป็นไปได้ที่กลุ่มตัวอย่างจะนำความรู้และทักษะทางด้านอาชีพที่ได้ไปใช้ประโยชน์หรือปฏิบัติได้จริงมากยิ่งขึ้น ซึ่งสามารถพิจารณาได้ดังภาพที่ 4.4

ผู้เล่น (Players)	จุดยืน (Position)	อำนาจ (Power)						ระดับ
		Tangible Resources			Intangible Resources			
		เงิน หรือทุน	พื้นที่	จำนวน สมาชิก	ความรู้	ความ มุ่งมั่น	การเข้า ถึง ข้อมูล	
ผู้วิจัยหรือวิทยากร	+	✓	✓	✓	✓	✓	✓	มาก
วัยรุ่นหญิง	+ 0	×	✓	×	×	✓	✓	ปานกลาง
มารดาวัยรุ่น	+ 0	×	✓	×	×	✓	✓	ปานกลาง
ครอบครัว	+ 0	×	✓	✓	×	✓	✓	ปานกลาง
ลูกค้าหรือผู้ใช้ประโยชน์	+	✓	×	×	✓	×	✓	ปานกลาง

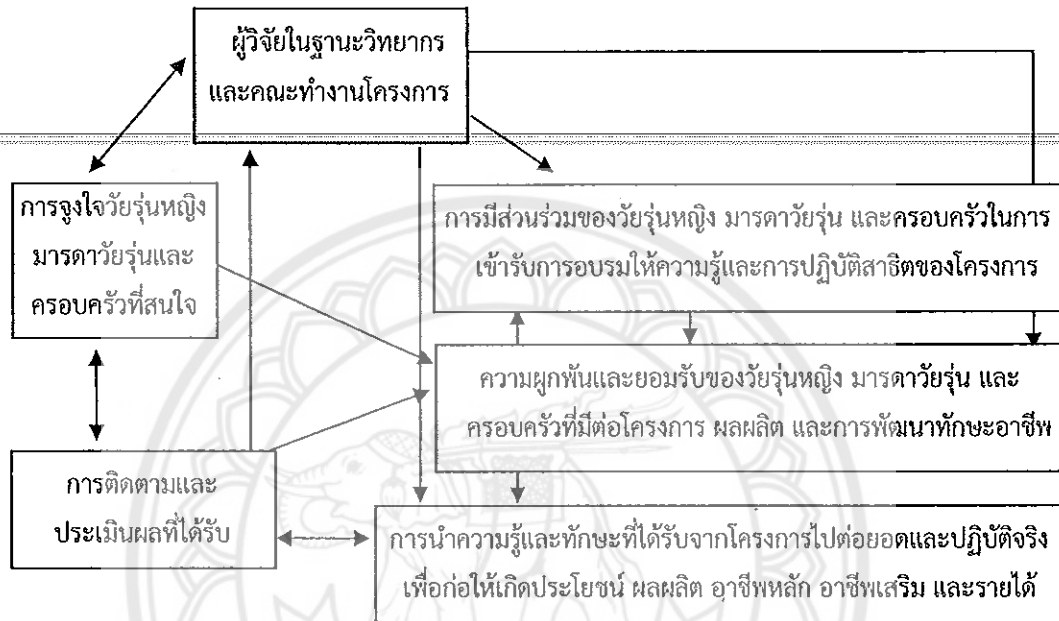
ภาพที่ 4.4 อำนาจของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย

จากภาพที่ 4.4 แสดงให้เห็นอำนาจ (Power) จากทรัพยากรของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทั้ง 5 กลุ่ม โดยผู้วิจัยหรือวิทยากรเป็นผู้ที่มีอำนาจในระดับมาก เนื่องจากเป็นผู้ที่ได้รับเงินทุน มีพื้นที่สำหรับทำการเพาะเลี้ยงสาธิตและมีสมาชิกที่ให้การสนับสนุนในการดำเนินโครงการซึ่งเป็นทรัพยากรที่จับต้องได้ นอกจากนี้ยังมีความรู้ ความมุ่งมั่นในการดำเนินโครงการและความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารซึ่งเป็นทรัพยากรที่จับต้องไม่ได้ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยผลักดันให้เกิดประสิทธิภาพของการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีผ่านการอบรมให้ความรู้เรื่องการเพาะเลี้ยงไส้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์ โดยผู้เข้าร่วมอบรมให้ความรู้ ได้แก่ วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่นและครอบครัวเป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่มีอำนาจในระดับปานกลาง ซึ่งหากได้รับการสนับสนุนด้านเงินหรือทุนและการให้ความรู้ ก็จะสามารถทำให้มีโอกาสมีอำนาจในระดับมาก ในที่นี้คือภาพสะท้อนความสำคัญของการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพด้วยการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีผ่านการอบรมให้ความรู้เรื่องการเพาะเลี้ยงไส้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวได้มีอำนาจในตนเองในการเป็นผู้ประกอบอาชีพได้ในอนาคต นอกจากนี้กลุ่มลูกค้าหรือผู้ใช้ประโยชน์ก็จะได้รับผลต่อเนื่องได้ด้วยเช่นกัน

3. กระบวนการในการนำไปปฏิบัติโดยการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีผ่านการอบรมให้ความรู้

จากการที่ผู้วิจัยได้พิจารณาความพร้อมและความเป็นไปได้ของการเลือกประเด็นที่จะให้ความรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวแล้ว พบว่า แนวทางที่เป็นไปได้ที่สุด คือ การส่งเสริมอาชีพอย่างยั่งยืนแบบเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีผ่านการอบรมให้ความรู้เรื่องการเพาะเลี้ยงไส้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์ (African Night Crawler : AN) ซึ่งเป็นโครงการสาธิตที่ได้แนวคิดมาจากนายสุธาภูมิ สุดสาย ซึ่งสถานที่ในการจัดการเพาะเลี้ยงสาธิตอยู่ที่อำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก โดยมีเป้าหมายในการส่งเสริมทักษะทางด้านอาชีพผ่านการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีผ่านการอบรมให้ความรู้เรื่องการเพาะเลี้ยงและการเลือกผลผลิตที่ได้จากการเพาะเลี้ยงสำหรับจัดจำหน่าย ซึ่งผู้วิจัยใช้กรอบในการอธิบายกระบวนการในการนำไปปฏิบัติโดยการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีผ่านการอบรมให้ความรู้ โดยมุ่งเน้น

ความสำคัญของการมีส่วนร่วม (Participation) และการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการยอมรับและเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสามารถพิจารณาได้ดังภาพที่ 4.5



ภาพที่ 4.5 กรอบอธิบายการนำโครงการไปปฏิบัติ

สำหรับข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่นและครอบครัวนั้น ผู้วิจัยได้พิจารณาจากข้อมูลที่ได้จากการวิจัยและพิจารณาจากกระบวนการได้มาซึ่งโครงการ และการต่อยอดให้เกิดประโยชน์ ซึ่งได้ข้อสรุปเป็นข้อเสนอแนะดังนี้

1.แนวทางในการกำหนดนโยบายหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพของวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่นและครอบครัวให้เกิดประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการ จำเป็นได้อย่างแท้จริงนั้นจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการรับฟังความคิดเห็นและความต้องการของวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่นและครอบครัว เนื่องจากเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง ซึ่งแนวทางที่เหมาะสมที่สุดคือการส่งเสริมความรู้ในการสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์หรือชิ้นงานที่ไม่ซ้ำกับตลาดและสามารถจำหน่ายให้เกิดรายได้ การส่งเสริมทักษะที่สำคัญในการแสวงหาอาชีพ ได้แก่ ทักษะด้านภาษา และ

ทักษะด้านเทคโนโลยี เป็นต้น อบรมพัฒนาความรู้เกี่ยวกับอาชีพอะไรก็ได้ที่ก่อให้เกิดรายได้ การส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้เรื่องการเลี้ยงไส้เดือนพร้อมการสาธิต และการแปรรูปผลิตภัณฑ์การเกษตร เป็นต้น

2.แนวทางในการทำให้นโยบายหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพของวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่นและครอบครัวเป็นที่ยอมรับและเกิดการมีส่วนร่วมสูงสุดนั้น จำเป็นต้องคำนึงถึงการถ่ายทอดนวัตกรรมองค์ความรู้ที่ตอบสนองกับความต้องการหรือความสามารถในการเข้าถึงของวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว ซึ่งวิธีที่ดีที่สุดคือการให้ความรู้ผ่านการอบรมและสาธิตแบบมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ นอกจากนี้ควรใช้ช่องทางอื่นเพื่อบูรณาการให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ได้แก่ การให้ความรู้ผ่านสื่อออนไลน์ ได้แก่ ไลน์ เฟสบุ๊ก และแอปพลิเคชันต่างๆ ที่สามารถเข้าถึงง่าย การใช้สื่อสิ่งพิมพ์หรือสื่อโฆษณาต่างๆ ในพื้นที่สาธารณะ การใช้สื่อบุคคล ได้แก่ บุคลากรภาครัฐ และนักอาสาพัฒนา เป็นต้น การใช้สื่อโทรทัศน์ในการให้ความรู้เรื่องอาชีพแบบเข้าใจง่าย การใช้สื่อวีดิทัศน์ที่มีภาพและเสียงที่น่าสนใจ การประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสายของวิฑูรย์ชุมชน การให้ผู้นำชุมชนหรือผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชนเป็นผู้ถ่ายทอด การเปิดโอกาสในการศึกษาผ่านโรงเรียนผู้สูงวัยในชุมชน และการให้ศูนย์การศึกษาครอบครัว (กศน.) เป็นศูนย์กลาง เป็นต้น

3.แนวทางในการนำนโยบายหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพของวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่นและครอบครัวไปปฏิบัตินั้นจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการบริหารองค์ความรู้ โดยในการกำหนดโครงการที่จะปฏิบัติจำเป็นต้องพิจารณาถึงการต่อรอง (Bargaining) การประนีประนอม (Compromising) ระหว่างความต้องการที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ โดยจะพยายามที่จะก่อให้เกิดการรวมกลุ่มเสียงข้างมาก เพื่อให้การประนีประนอมประสบความสำเร็จโดยง่าย และต้องให้ความสำคัญกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่างๆ หรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียเนื่องจากเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากโครงการ ซึ่งจะช่วยให้เกิดการจูงใจอันนำไปสู่การมีส่วนร่วมและความผูกพันหรือยอมรับในการปฏิบัติ อันจะนำไปสู่การพัฒนาความรู้หรือทักษะที่ก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์และถูกนำไปต่อยอดและปฏิบัติได้อย่างยั่งยืน

4.สิ่งสำคัญที่ผู้กำหนดนโยบายหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพของวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่นและครอบครัวไม่สามารถมองข้ามได้คือการส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวในการแสดงความคิดเห็นและความต้องการและร่วมคิดร่วมกำหนดนโยบาย ร่วมหาแนวทางในการปฏิบัติที่สอดคล้องและตอบสนองความเป็นไปได้ในการนำไปสู่การปฏิบัติร่วมกัน และร่วมเรียนรู้ร่วมกัน ตลอดจนร่วมประเมินผลและวิเคราะห์แนวทางในการ

พัฒนาการดำเนินงานด้วย เพื่อให้เกิดความยั่งยืนและเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) ให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวในการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพของตนเองและต่อยอดไปสู่การประกอบอาชีพและสร้างรายได้ให้กับตนเองและครอบครัวเพื่อให้สามารถเลี้ยงดูตนเอง บุตรและครอบครัวได้อย่างยั่งยืนและสามารถพึ่งพิงตนเองได้อย่างแท้จริง

4.5 การถ่ายทอดองค์ความรู้และประเมินความพึงพอใจ

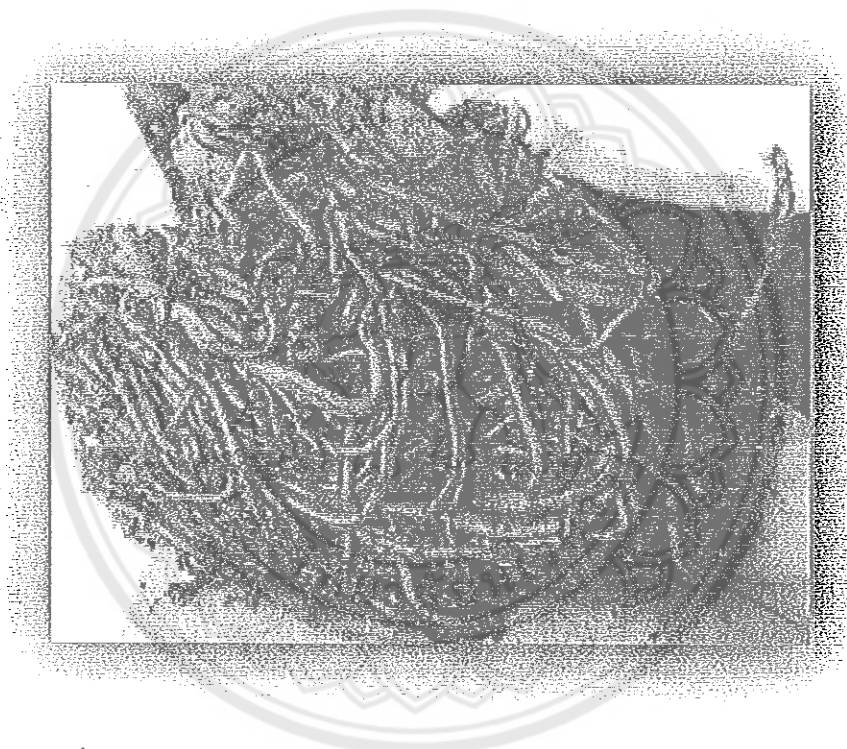
หลังจากได้ผลการวิจัยทั้งหมดแล้วผู้วิจัยได้ทำการถ่ายทอดความรู้ผ่านการอบรมให้ความรู้เรื่องการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวที่สนใจเข้าร่วม เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยผู้วิจัยเป็นวิทยากร ซึ่งเนื้อหาที่ผู้วิจัยถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยไปยังกลุ่มตัวอย่างที่สนใจ หลังจากการอบรมให้ความรู้ (ภาพกิจกรรมในภาคผนวก)

ผู้วิจัยได้ประสานขอความอนุเคราะห์จากนายสุธาสุมิ สุดสาย ในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้วิจัยและให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่องในการเป็นคณะกรรมการโครงการในลักษณะอาสาสมัครจิตอาสา เพื่อให้เกิดแนวทางในการส่งเสริมความรู้ในลักษณะการทดลองสาธิตประกอบกับการศึกษาผ่านเอกสารและข้อมูลทางวิชาการที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดแนวทางในการอบรมให้ความรู้อย่างมีประสิทธิภาพและทำการบรรยายให้ความรู้ด้านหลักการที่เกี่ยวข้องโดยผู้วิจัยเป็นวิทยากรหลัก โดยทำการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีผ่านการอบรมให้ความรู้แบบแบ่งกลุ่มย่อยโดยมีนักศึกษาอาสาสมัครแบบจิตอาสาเป็นทีมปฏิบัติงาน โดยทำการอบรมให้ความรู้จำนวน 10 ครั้ง โดยบรรยายกลุ่มย่อยประกอบการสาธิตกลุ่มละ 30-60 นาที สลับต่อเนื่องทั้งวันซึ่งใช้ระยะเวลาครั้งละ 2 วัน โดยเนื้อหาที่ให้ความรู้ในครั้งนี้ประกอบด้วยความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับไส้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์ การเพาะเลี้ยงและจัดจำหน่าย และทำการประเมินผลลัพธ์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับไส้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์

ไส้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์ (African Night Crawler หรือ AF) เป็นไส้เดือนที่เมื่อโตเต็มที่จะมีขนาดใหญ่ โดยมีความยาวได้มากถึง 25 เซนติเมตร ลำตัวของไส้เดือนสาย

พันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์จะมีสีน้ำตาลแดงปนเทา สามารถอยู่ได้ในสถานที่ที่มีอุณหภูมิสูงโดยกินซากอินทรีย์วัตถุที่เน่าสลายเป็นอาหาร ซึ่งกินได้รวดเร็วกว่า และขยายพันธุ์ได้ค่อนข้างเร็ว ไข่เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์แต่ละตัวสามารถผลิตไข่ได้มากกว่า 300 ฟองต่อปี และใช้ระยะฟักตัวระหว่าง 0.5-1 เดือน ซึ่งจะใช้ระยะเวลาในการโตเต็มวัยระหว่าง 5-10 เดือน ดังนั้นจึงเป็นไข่เดือนสายพันธุ์ที่มีความเหมาะสมในการนำมาใช้ในกระบวนการผลิตปุ๋ยหมักมูลไส้เดือนดิน (จิรายุ นุชนนท์ และคณะ, 2560; พิชรี สำโรงเย็น, 2558) โดยลักษณะของไส้เดือนที่ทำการเลี้ยงสาธิตสามารถพิจารณาได้ดังภาพที่ 4.6



ภาพที่ 4.6 ไส้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์ (ถ่ายจากสถานที่สาธิต)

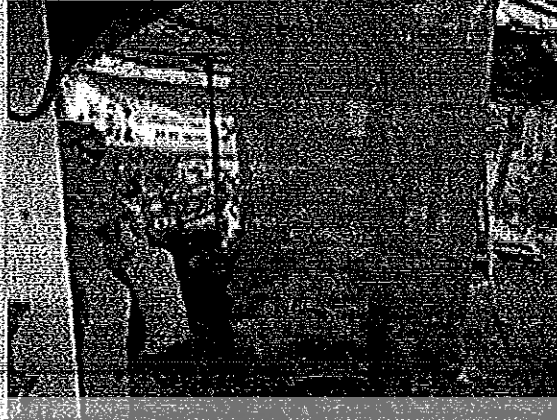
ปัจจุบันมีการเพาะเลี้ยงไส้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์ และมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงและการเพาะพันธุ์อย่างแพร่หลาย โดยไส้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์มีถูกใช้ประโยชน์ในการกำจัดขยะอินทรีย์และได้ผลผลิตเป็นตัวไส้เดือนดินและปุ๋ยมูลไส้เดือนดินซึ่งเป็นปุ๋ยที่มีคุณสมบัติดีมากและเหมาะสมสำหรับการใช้ในการเกษตรซึ่งจะช่วยปรับสภาพดินและฟื้นฟูความเสื่อมโทรมของดิน ตลอดจนสามารถปรับสภาพดินให้มีความเหมาะสมกับการเพาะปลูกพืชได้อย่างดี (สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดอำนาจเจริญ, ม.ป.ป.)

2) การเพาะเลี้ยงและการจัดจำหน่าย

การเพาะเลี้ยงไส้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์ มีขั้นตอนไม่ยาก (กิตติ วิรุณพันธ์ และคณะ, 2553; สุลีลัก อารักษ์ธรรม และสุชาดา สาณสันต์, 2557; พุ้ซรี สำโรงเย็น, 2558; สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดอำนาจเจริญ, ม.ป.ป.) สามารถทำได้โดยการเตรียมภาชนะที่สะดวกสำหรับผู้เลี้ยง ได้แก่ กะละมัง แอ่งขอบซีเมนต์ และชั้นพลาสติก เป็นต้น ที่มีขนาดเหมาะสมแล้วแต่จะสะดวกหาได้ในพื้นที่ ดังภาพที่ 4.7



ภาพที่ 4.7 การเตรียมภาชนะและพื้นที่เพาะเลี้ยง (ถ่ายจากสถานที่สาธิต)

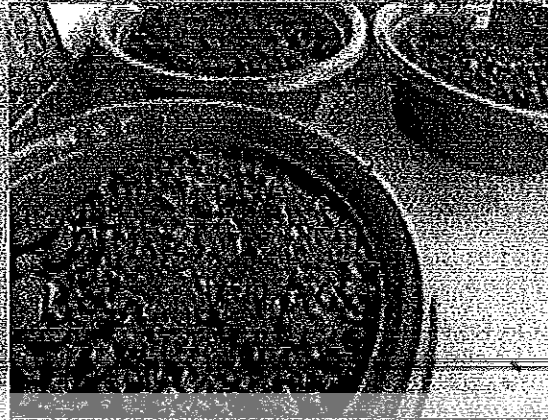


(c)

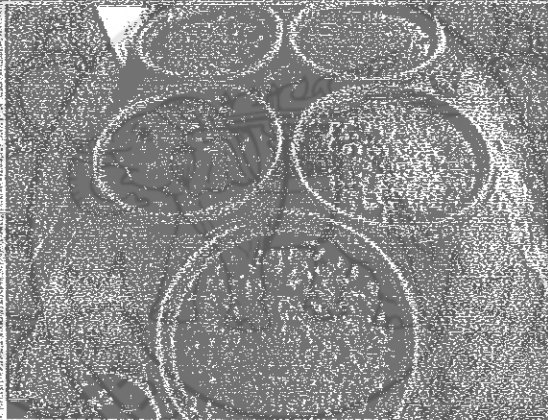
ภาพที่ 4.7 การเตรียมภาชนะและพื้นที่เพาะเลี้ยง (ถ่ายจากสถานที่สาธิต) (ต่อ)

จากภาพที่ 4.7 การเตรียมภาชนะโดยนำมาทำการเจาะรู (a) เพื่อให้สามารถระบายน้ำ (b) ได้เพื่อป้องกันไม่ให้น้ำท่วมขังในภาชนะเพาะเลี้ยงเด็ดขาด ซึ่งหากเป็นการเลี้ยงในแอ่งขอบซีเมนต์ จำเป็นต้องทำให้พื้นที่ลาดเอียงลงมาที่ขอบด้านใดด้านหนึ่งไว้และทำที่ระบายน้ำเพื่อให้ระบายน้ำออกได้ นอกจากนี้พื้นที่หรือโรงเรือนที่ใช้ (c) เพาะเลี้ยงควรตั้งอยู่ในที่ร่มและมีอากาศถ่ายเทได้สะดวก

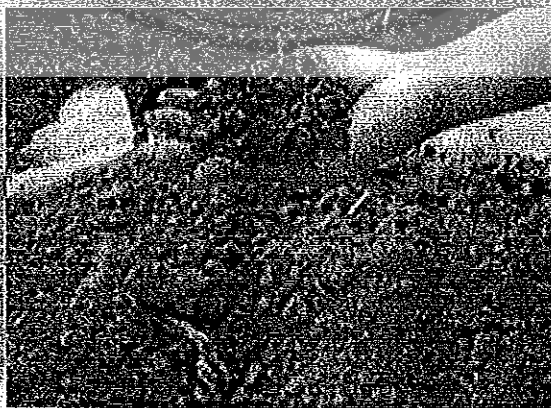
การเตรียมที่อยู่สำหรับไส้เดือน (Bedding) สามารถแบ่งออกเป็นการเตรียมที่อยู่สำหรับไส้เดือนแบบช้าและแบบเร็ว โดยการเตรียมที่อยู่สำหรับไส้เดือนแบบช้าจะใช้ปุ๋ยหมักทั่วไป ได้แก่ เศษพืช ใบไม้ ปุ๋ยมูลสัตว์ที่ผ่านการหมักเพื่อคลายความร้อนอย่างน้อย 1-2 เดือนแล้วจึงจะสามารถนำมาใช้ในการเลี้ยงไส้เดือนได้เนื่องจากไส้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์ไวต่อความเป็นกรดเป็นด่างมากจึงต้องระมัดระวังเรื่องอุณหภูมิที่สูงเกินไปเพื่อป้องกันไส้เดือนหนี ส่วนการเตรียมที่อยู่สำหรับไส้เดือนแบบเร็วจะใช้มูลวัวหรือมูลควายแห้งนำไปแช่น้ำประมาณ 20-30 วันแล้วแยกออกมาพักไว้ในที่ร่มประมาณ 2-3 วันเพื่อให้แห้งก่อนนำมาใส่ภาชนะสำหรับเลี้ยงไส้เดือนได้ ดังภาพที่ 4.8



(d)



(e)

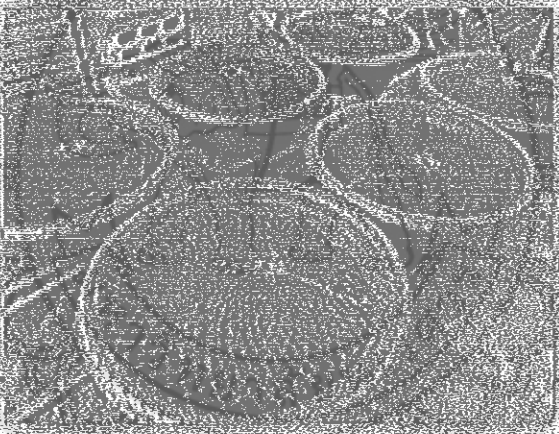


(f)

ภาพที่ 4.8 การเตรียมที่อยู่สำหรับไส้เดือน (Bedding) (ถ่ายจากสถานที่สาธิต)



(g)



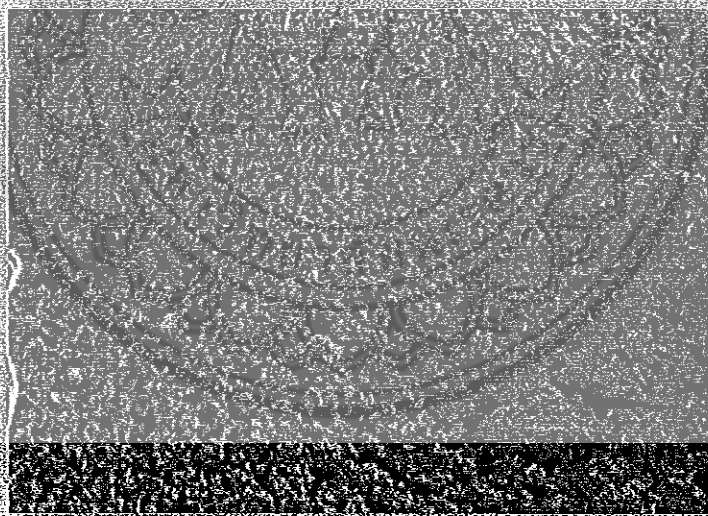
(h)

ภาพที่ 4.8 การเตรียมที่อยู่สำหรับไส้เดือน (Bedding) (ถ่ายจากสถานที่สาธิต) (ต่อ)

จากภาพที่ 4.8 การเตรียมที่อยู่สำหรับไส้เดือน (Bedding) โดยนำมูลวัวใส่ลงในกะละมังที่เตรียมไว้ (d) แล้วเทน้ำลงไปให้ท่วมมูลวัวก่อนแช่ทิ้งไว้ 20-30 วัน (e) เมื่อครบตามกำหนดให้ทำการเทน้ำออกและแยกมูลวัวไว้เพื่อตากแดดให้แห้ง (f) จากนั้นเมื่อมูลวัวแห้งแล้วให้นำมูลวัวใส่ลงในกะละมังที่จะใช้เป็นภาชนะเพาะเลี้ยงปริมาณ $\frac{3}{4}$ ส่วน แล้วนำไส้เดือนใส่ลงไปจำนวนกำมือ (g) แล้วใช้ตาข่ายคลุมเพื่อป้องกันกบหรือสัตว์ปีกมาคุ้ยเขี่ยกินไส้เดือนแล้วทิ้งไว้ 30 วัน (h) ซึ่งผู้เลี้ยงต้องคอยรดน้ำให้มีความชื้นสัปดาห์ละ 1 ครั้ง จนครบกำหนดเพื่อทำการเก็บผลผลิตต่อไป

การให้อาหารไส้เดือนสามารถพิจารณาได้ตามลักษณะของการเตรียมที่อยู่สำหรับไส้เดือน (Bedding) โดยการเตรียมที่อยู่สำหรับไส้เดือนแบบเร็วไม่จำเป็นต้องให้อาหารไส้เดือนเพราะไส้เดือนสามารถกินมูลวัวที่เตรียมเป็นที่เพาะเลี้ยงได้นั่นเอง ส่วนโดยการเตรียมที่อยู่สำหรับไส้เดือนแบบช้าจะให้ อาหารไส้เดือน ได้แก่ ผักหรือผลไม้ต่างๆ ในครัวเรือนที่ทำการสับย่อยให้มีขนาดเล็กเพื่อให้ไส้เดือน สามารถกินหมดได้รวดเร็วขึ้น โดยสิ่งที่ห้ามใช้เป็นอาหารสำหรับไส้เดือน ได้แก่ ฟริก มะนาว หอม กระเทียม และสิ่งที่มีลักษณะก่อให้เกิดความเป็นกรดในที่อยู่สำหรับไส้เดือน (Bedding) ซึ่งประโยชน์อีก ด้านหนึ่งของการให้อาหารไส้เดือนคือเป็นการช่วยกำจัดขยะอินทรีย์ในครัวเรือนได้ แต่ข้อควรระวังคือ หากมีการให้อาหารปริมาณที่มากเกินไปอาจส่งผลต่อให้แมลงเข้ามาในที่อยู่สำหรับไส้เดือน (Bedding) แล้วจะมีโอกาสเห็นกหรือสัตว์ปีกเข้ามาด้วยเช่นกัน

สำหรับผลผลิตที่ได้จากการเลี้ยงไส้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์ นอกจากจะได้ ตัวไส้เดือนที่ขยายพันธุ์และขนาดใหญ่ขึ้นเพื่อจัดจำหน่ายแล้ว ยังได้มูลไส้เดือนที่สามารถจำหน่ายให้กับ เกษตรกรสำหรับใช้เป็นปุ๋ยอินทรีย์ได้อย่างดีด้วย ดังภาพที่ 4.9



ภาพที่ 4.9 มูลของไส้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์ (ถ่ายจากสถานที่สาธิต)

มูลของไส้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์ สามารถขายได้ราคาที่สูง โดย ราคาในท้องตลาดอยู่ที่ระหว่าง 25-35 บาท/กิโลกรัม ส่วนตัวของไส้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์ นั้นมีราคาสูงถึงระหว่าง 500-700 บาท/กิโลกรัม ซึ่งสามารถที่จะก่อให้เกิดรายได้สำหรับวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครัวครัวที่สนใจทำการเลี้ยงเป็นอาชีพได้อย่างดี โดยแหล่งในการจำหน่ายผลผลิต

แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ การจัดจำหน่ายด้วยตนเอง และการจัดจำหน่ายผ่านฟาร์มที่เป็นเครือข่าย ซึ่งจะมีข้อดีและข้อเสียแตกต่างกัน โดยการจัดจำหน่ายด้วยตนเองจะมีข้อดีคือสามารถทำให้ผู้เลี้ยงสามารถกำหนดราคาขายได้สูงเทียบเท่ากับราคาตลาดโดยไม่ผ่านคนกลางทำให้ได้กำไรจากผลผลิตสูงกว่าแต่มีข้อเสียคือต้องหาแหล่งจำหน่ายด้วยตนเองและอาจมีคู่แข่งจำนวนมาก ส่วนการจัดจำหน่ายผ่านฟาร์มที่เป็นเครือข่ายจะมีข้อดีคือเมื่อได้ผลผลิตแล้วผู้เลี้ยงจะสามารถส่งผลผลิตทั้งหมดขายให้กับฟาร์มเครือข่ายที่ผู้เลี้ยงซื้อตัวไส้เดือนมาในช่วงแรกทำให้สามารถขายผลผลิตได้อย่างต่อเนื่องและแน่นอน โดยไม่ต้องเหนื่อยที่จะหาตลาดเองตลอดจนไม่มีคู่แข่ง นอกจากนี้ยังสามารถแบ่งผลผลิตบางส่วนเพื่อไปจำหน่ายด้วยตนเองได้อีกด้วย ส่วนข้อเสียคือราคาผลผลิตที่ฟาร์มเครือข่ายรับซื้อจะมีราคาต่ำกว่าราคาตลาดทั่วไป ตัวอย่างเช่น มูลไส้เดือนที่มีราคาตลาดเท่ากับ 35 บาท/กิโลกรัม จะสามารถจำหน่ายให้แก่ฟาร์มเครือข่ายได้ในราคาประมาณ 20 บาท/กิโลกรัม ส่วนตัวไส้เดือนมีราคาตลาดเท่ากับ 600 บาท/กิโลกรัม จะสามารถจำหน่ายให้แก่ฟาร์มเครือข่ายได้ในราคาประมาณ 500 บาท/กิโลกรัม เป็นต้น

3) การประเมินผลลัพท์

สำหรับการประเมินผลลัพท์ที่เกิดจากการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีผ่านการอบรมให้ความรู้ในด้านการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพเรื่องการเพาะเลี้ยงไส้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์ (African Night Crawler : AF) ผู้วิจัยได้ทำการประเมินผลลัพท์ในเชิงปริมาณ ได้แก่ ผลผลิตที่ได้จากการสาธิต และผลลัพท์ในเชิงคุณภาพ ได้แก่ การนำไปต่อยอดและปฏิบัติ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) ผลลัพท์ในเชิงปริมาณ

การประเมินผลลัพท์ในเชิงปริมาณ ได้แก่ ผลผลิตที่ได้จากการสาธิต ซึ่งการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีผ่านการอบรมให้ความรู้ในการวิจัยครั้งนี้มีระยะเวลาการสาธิตทำการเพาะเลี้ยงทั้งสิ้น 5 เดือน ผู้วิจัยทำการประเมินผลลัพท์ในเชิงปริมาณโดยแบ่งออกเป็นผลผลิตในด้านตัวไส้เดือนและผลผลิตในด้านมูลไส้เดือน ดังนี้

1.1 ผลผลิตในด้านตัวไส้เดือน

กระบวนการเลี้ยงไส้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์เป็นไปอย่างราบรื่นเพราะ หากทำตามขั้นตอนก็จะสามารถเลี้ยงไส้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์ได้อย่างง่ายดาย เนื่องจากไม่ได้มีขั้นตอนที่ซับซ้อนหรือเพาะเลี้ยงได้ไม่ยากนัก ทั้งผู้วิจัยและทีมวิจัยตลอดจนกลุ่มตัวอย่าง ที่สนใจเข้าร่วมโครงการได้ทำตามขั้นตอนการเพาะเลี้ยงจนสามารถเห็นผลลัพธ์ได้ โดยพิจารณาจาก ผลผลิตด้านตัวไส้เดือนในลักษณะการสาธิตตามระยะเวลาการเพาะเลี้ยงสาธิตทั้ง 5 เดือนได้ดังนี้

เดือนที่ทำการสาธิต	จำนวนผลผลิตด้านตัวไส้เดือน	หมายเหตุ
เดือนที่ 1	1.00 กิโลกรัม	ผลผลิตตัวไส้เดือนสายพันธุ์
เดือนที่ 2	2.10 กิโลกรัม	แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์ หาก
เดือนที่ 3	5.50 กิโลกรัม	ต้องการจำหน่ายจะสามารถ
เดือนที่ 4	7.30 กิโลกรัม	จำหน่ายได้ในราคา 500 บาท
เดือนที่ 5	13.70 กิโลกรัม	ต่อกิโลกรัม

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การสาธิตการเพาะเลี้ยงไส้เดือนสายพันธุ์ แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์ ได้ก่อให้เกิดผลผลิตในเชิงปริมาณโดยทำให้เกิดการเพิ่มจำนวนและขนาดการเติบโตของ ไส้เดือนทำให้ได้ไส้เดือนที่มีน้ำหนักโดยรวมเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในระยะเวลาการสาธิตเพียง 5 เดือนได้ก่อนให้เกิดจำนวนผลผลิตไส้เดือนที่เพิ่มขึ้นจากเดือนแรกที่มีผลผลิตเพียง 1 กิโลกรัม เพิ่มขึ้น เป็น 13.70 กิโลกรัมในเดือนที่ 5 โดยคิดเป็นร้อยละ 1,370.00 ของการเพิ่มปริมาณผลผลิตด้านตัว ไส้เดือน ซึ่งสามารถก่อให้เกิดรายได้ในระยะยาวได้เป็นอย่างดีหากมีการนำไปปฏิบัติจริง

1.2 ผลผลิตในด้านมูลไส้เดือน

แม้กระบวนการเลี้ยงไส้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์เป็นไปอย่างราบรื่น แต่ เนื่องจากการเตรียมที่อยู่สำหรับไส้เดือน (Bedding) ในระยะแรกมีผลให้ไส้เดือนปรับตัวและต้องใช้เวลา จึงทำให้ไส้เดือนกินอาหารช้าและเนื่องจากจำนวนไส้เดือนที่เพาะเลี้ยงในระยะแรกมีน้อยซึ่งส่งผลให้มูล ไส้เดือนที่เป็นผลผลิตออกมาในระยะแรกจึงมีน้อยตามไปด้วย ซึ่งผู้วิจัยและทีมวิจัยตลอดจนกลุ่ม

ตัวอย่างที่สนใจเข้าร่วมโครงการได้ทำตามขั้นตอนการเพาะเลี้ยงจนสามารถเห็นผลลัพท์ได้ โดยพิจารณาจากผลผลิตด้านมูลไส้เดือนในลักษณะการสาธิตตามระยะเวลาการเพาะเลี้ยงสาธิตทั้ง 5 เดือนได้ดังนี้

เดือนที่ทำการสาธิต	จำนวนผลผลิตด้านมูลไส้เดือน	หมายเหตุ
เดือนที่ 1	0.97 กิโลกรัม	ผลผลิตมูลไส้เดือนสายพันธุ์ แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์ หาก
เดือนที่ 2	1.60 กิโลกรัม	ต้องการจ้งหน่วยจะสามารถ
เดือนที่ 3	2.90 กิโลกรัม	จำหน่ายได้ในราคา 35 บาท
เดือนที่ 4	6.70 กิโลกรัม	ต่อกิโลกรัม
เดือนที่ 5	7.10 กิโลกรัม	

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การสาธิตการเพาะเลี้ยงไส้เดือนสายพันธุ์ แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์ ได้ก่อให้เกิดผลผลิตในเชิงปริมาณโดยทำให้เกิดการเพิ่มจำนวนและขนาดการเติบโตของไส้เดือนทำให้ได้มูลไส้เดือนที่มีน้ำหนักโดยรวมเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในระยะเวลาการสาธิตเพียง 5 เดือนได้ก่อนให้เกิดจำนวนผลผลิตมูลไส้เดือนที่เพิ่มขึ้นจากเดือนแรกที่มีผลผลิตเพียง 0.97 กิโลกรัม เป็น 7.10 กิโลกรัมในเดือนที่ 5 โดยคิดเป็นร้อยละ 731.96 ของการเพิ่มปริมาณผลผลิตด้านมูลไส้เดือน ซึ่งสามารถก่อให้เกิดรายได้ในระยะยาวได้เป็นอย่างดีหากมีการนำไปปฏิบัติจริง

2) ผลลัพท์ในเชิงคุณภาพ

การประเมินผลลัพท์ในเชิงคุณภาพ ได้แก่ การนำไปต่อยอดและปฏิบัติ จากการศึกษาให้แก่มูลนิธิตัวอย่างที่สนใจเข้าร่วมการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีผ่านการอบรมให้ความรู้ในด้านการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพเรื่องการเพาะเลี้ยงไส้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์ ในระยะแรกของการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีผ่านการอบรมให้ความรู้กับกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เนื่องจากการเพาะเลี้ยงไส้เดือนสายพันธุ์ แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์ ผู้เพาะเลี้ยงจำเป็นต้องมีเงินทุนตั้งต้นในการลงทุนประมาณ 2,500-3000 บาท ซึ่งนับว่าเป็นจำนวนที่สูงสำหรับกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ถึงแม้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่สนใจเข้ารับการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีผ่านการอบรมให้ความรู้ในด้านการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพเรื่องการเพาะเลี้ยงไส้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์ทั้งหมดจะมีความสนใจอย่างจริงจังและผลลัพท์ที่ได้จากทุกคนที่เข้าร่วมโครงการเป็นไปในทางที่ดี มีความพึงพอใจ และ

เห็นประโยชน์ที่จะได้รับ แต่มีกลุ่มตัวอย่างเพียง 3 คนเท่านั้นที่มีความพร้อมในการนำไปต่อยอดได้โดยทันทีอย่างเป็นรูปธรรมและยืนยันที่จะทำการเลี้ยงไส้เดือนต่อไป เพื่อผลประโยชน์จากผลผลิตในระยะยาว ซึ่งผลจากการนำไปต่อยอดระหว่างการสาธิตและหลังจากการสาธิตของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 คน ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์และสรุปได้ดังนี้

ผู้นำไปต่อยอดและปฏิบัติจริงคนที่ 1 : คุณชาย (นามสมมติ) อายุ 40 ปี เพศชาย อาชีพ
ชาวสวน เป็นกลุ่มตัวอย่างประเภทครอบครัว

คุณชาติเป็นเจ้าของไร่ผักปลอดสารพิษ (Organic Farm) แห่งหนึ่งในอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก คุณชาติเคยทราบข้อมูลและประโยชน์ของการเลี้ยงไส้เดือนสายพันธุ์ แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์มาแล้วเบื้องต้นเพียงเล็กน้อยจึงมีความสนใจที่จะเข้าร่วมโครงการการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีผ่านการอบรมให้ความรู้ในด้านการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพเรื่องการเพาะเลี้ยงไส้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์เพราะคาดหวังว่าอาจก่อให้เกิดประโยชน์กับไร่ผักปลอดสารพิษของตนเอง หลังจากที่ได้เข้าร่วมการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีผ่านการอบรมให้ความรู้ในด้านการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพเรื่องการเพาะเลี้ยงไส้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์ คุณชาติรู้สึกพึงพอใจกับผลผลิตด้านมูลไส้เดือนเป็นอย่างมาก เพราะได้ทดลองนำมูลไส้เดือนไปใช้กับแปลงพืชของตนเองทำให้ได้ผลผลิตงอกงามโดยไม่ต้องใช้สารเคมีจากปุ๋ย โดยคุณชาติให้ความเห็นว่า “... ผมยกย่องให้มูลไส้เดือนเป็นปุ๋ยอันดับหนึ่ง ...” ส่วนผลผลิตด้านตัวไส้เดือนนั้นคุณชาติได้แบ่งบางส่วนไปปล่อยไว้ตามแปลงผักผลไม้ต่างๆ ของตนเอง เพื่อทดสอบว่าการพรวนดินของไส้เดือนจะมีประสิทธิภาพหรือไม่ ซึ่งแม้ว่ายังไม่เห็นประสิทธิผลเด่นชัดเนื่องจากข้อจำกัดด้านระยะเวลา และเนื่องจากการปรับปรุงหน้าดินนั้นต้องใช้เวลาพอสมควรแต่ก็เห็นได้ว่าคุณชาติเล็งเห็นประโยชน์ที่ได้จากการเพาะเลี้ยงไส้เดือนในลักษณะต่อยอด นอกจากนี้จะคุณชาติยังสนใจที่จะรับซื้อมูลไส้เดือนที่ได้หากมีผู้ที่ทำการเพาะเลี้ยงเพิ่มเติมทั้งหมดเท่าที่จะผลิตได้ในอนาคต โดยคุณชาตินับได้ว่าเป็นตัวอย่างของสมาชิกในครอบครัวที่สนใจนำไปต่อยอดและปฏิบัติได้จริงอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งจากการปฏิบัติได้ก่อให้เกิดการใช้ประโยชน์จากผลผลิตกับการเกษตรเพื่อลดต้นทุนจากการใช้ปุ๋ยเคมีและทำให้ได้ผลผลิตที่ปลอดสารเคมี

ผู้นำไปต่อยอดและปฏิบัติจริงคนที่ 2 : คุณเจน (นามสมมติ) อายุ 21 ปี เพศหญิง อาชีพ
ค้าขาย เป็นกลุ่มตัวอย่างประเภทมารดาวัยรุ่น

คุณเจนเป็นมารดาวัยรุ่นที่มีบุตรตั้งแต่อายุยังน้อย ได้ทราบข่าวว่ามีโครงการการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีผ่านการอบรมให้ความรู้ในด้านการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพเรื่องการเพาะเลี้ยงไส้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์ จึงได้ติดต่อมาเพื่อสอบถามรายละเอียดของโครงการเพราะตนเองต้องการมีอาชีพเสริมและสนใจที่จะเข้าร่วม หลังจากที่ได้เข้ารับการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีผ่านการอบรมให้ความรู้ในด้านการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพเรื่องการเพาะเลี้ยงไส้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์ คุณเจนมีความพึงพอใจกับผลผลิตที่ได้รับ เพราะถึงแม้ว่าจะอยู่ในช่วงเริ่มต้นและเป็นเพียงการสาธิตแต่ก็ยังคงให้เกิดผลผลิตที่ได้เป็นอย่างดีและเป็นรูปธรรมและชัดเจน คุณเจนจึงได้นำผลผลิตทั้งแบบมูลไส้เดือนและแบบตัวไส้เดือนไปทดลองปฏิบัติและต่อยอดด้วยตนเอง ซึ่งระหว่างช่วงเวลาของการสาธิตและหลังจากการสาธิตคุณเจนได้นำผลผลิตของตนเองที่ได้ไปทดลองวางขายหน้าบ้านของตนเอง ซึ่งก็มีคนมาซื้อผลผลิตนั้น ซึ่งคุณเจนให้ความเห็นว่า “... ถึงแม้ว่าจะขายได้ไม่มาก แต่เชื่อว่าอนาคตหากเป็นที่รู้จักมากกว่านี้จะสามารถสร้างรายได้ให้ได้มากพอสมควร...” ดังนั้นคุณเจนจึงเป็นตัวอย่างของมารดาวัยรุ่นที่สนใจนำไปต่อยอดและปฏิบัติได้จริงอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งจากการปฏิบัติได้ก่อให้เกิดความพึงพอใจที่มีต่อผลผลิต รวมถึงรู้สึกภูมิใจกับสิ่งที่ตนเองสร้างขึ้นมา ทำให้มุ่งมั่นที่จะพัฒนาการเลี้ยงไส้เดือนของตนเองให้มีคุณภาพที่ดี มีผลผลิตที่ดี และเผยแพร่ประโยชน์ให้ผู้อื่นได้รับรู้ ซึ่งเชื่อว่าในอนาคตการเลี้ยงไส้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์จะก่อให้เกิดรายได้เพื่อเลี้ยงครอบครัวต่อไปได้

ผู้นำไปต่อยอดและปฏิบัติจริงคนที่ 3 : คุณหญิง (นามสมมติ) อายุ 20 ปี เพศหญิง อาชีพรับจ้าง เป็นกลุ่มตัวอย่างประเภทวัยรุ่นหญิง

คุณหญิง เป็นผู้เข้าร่วมโครงการที่สนใจโดยช่วงแรกของการทำโครงการการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีผ่านการอบรมให้ความรู้ในด้านการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพเรื่องการเพาะเลี้ยงไส้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์นั้นคุณหญิงยังไม่ได้ต้องการที่จะนำไปต่อยอดหรือปฏิบัติจริง เพราะคิดว่าทำได้ยากและลำบาก แต่เนื่องจากมีความสนใจในเรื่องดังกล่าวอยู่บ้างจึงได้หาช่องทางในการสืบค้นข้อมูลและความรู้เบื้องต้นจากเว็บไซต์ (Website) ต่างๆ จนเริ่มเห็นว่าทำได้ไม่ยากอย่างที่คิด และสนใจเข้าร่วมโครงการเพื่อทดลองปฏิบัติ ซึ่งระหว่างช่วงเวลาที่ทำการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีผ่านการอบรมให้ความรู้ในด้านการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพเรื่องการเพาะเลี้ยงไส้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์คุณหญิงได้นำไส้เดือนจำนวน 1 กิโลกรัมไปทดลองเพาะเลี้ยงที่บ้าน

ของตนเองด้วย ซึ่งหลังจากคุณหญิงได้ดำเนินการเพาะเลี้ยงตามขั้นตอนต่างๆ ที่ได้รับความรู้ไปแล้ว คุณหญิงได้นำมูลไส้เดือนที่ผลิตได้ไปใส่ในดินเพื่อเป็นปุ๋ยให้กับไม้ดอกไม้ประดับในบ้านของตนเองและพบว่าต้นไม้มีสุขภาพที่ดี สีสดสวยและให้ดอกดี โดยคุณหญิงได้ให้ข้อมูลว่า “...ได้ลองนำเอามูลไส้เดือนไปใส่ในแปลงผักดู สังเกตเห็นว่าผักโตไว และดูสุขภาพดีมาก ...” ซึ่งคุณหญิงได้ทำการเพาะเลี้ยงไส้เดือนต่อเนื่องหลังจากที่สิ้นสุดการสาธิตและให้ความรู้ของโครงการ จึงเป็นตัวอย่างของวัยรุ่นหญิงที่สนใจนำไปต่อยอดและปฏิบัติได้อย่างแท้จริง ซึ่งจากการปฏิบัติได้ก่อให้เกิดประโยชน์ในเรื่องของการนำผลผลิตไปใช้ในการเกษตรและการเพาะปลูกและการจัดจำหน่ายที่ก่อให้เกิดรายได้

จากข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ผลลัพธ์ในเชิงปริมาณ ได้แก่ ผลผลิตที่ได้จากการสาธิต และผลลัพธ์ในเชิงคุณภาพ ได้แก่ การนำไปต่อยอดและปฏิบัติ จากการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีผ่านการอบรมให้ความรู้ในด้านการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพเรื่องการเพาะเลี้ยงไส้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์ (African Night Crawler : AN) นั้นเป็นไปได้ด้วยดีและก่อให้เกิดประโยชน์ได้อย่างเป็นรูปธรรมในทิศทางที่ดี โดยก่อให้เกิดผลผลิตทั้งในด้านตัวไส้เดือนและมูลไส้เดือน ตลอดจนมีผู้ที่สนใจทั้งมารดาวัยรุ่น วัยรุ่นหญิง และครอบครัวที่นำไปต่อยอดและปฏิบัติจริงอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในเรื่องของการเพาะเลี้ยง การใช้ประโยชน์จากผลผลิตด้านตัวไส้เดือนที่ได้ในการจัดจำหน่ายและปรับสภาพดิน และการใช้ประโยชน์จากมูลไส้เดือนที่ได้ในการจัดจำหน่ายและใช้เป็นปุ๋ยอินทรีย์สำหรับการเพาะปลูก โดยทำให้เกิดความพึงพอใจ ภาคภูมิใจและเล็งเห็นประโยชน์ในด้านการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพทั้งที่เป็นอาชีพหลักและอาชีพเสริมได้เป็นอย่างดี ดังนั้น การเพาะเลี้ยงไส้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์จึงสามารถสร้างรายได้ให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่นและครอบครัวได้จริง หากนำไปต่อยอดและปฏิบัติ และแท้จริงแล้วการเลี้ยงไส้เดือนไม่ได้ยากหรือมีซับซ้อน ตลอดจนมีการลงทุนที่น้อยหากเทียบกับผลผลิตที่ได้ในระยะยาว เพราะไส้เดือนจะให้ผลผลิตมากขึ้นหลายเท่าตัวจากการเริ่มต้นและลงทุนในครั้งแรกเพียงครั้งเดียวเท่านั้น จึงคุ้มค่ากับการนำมาเป็นอาชีพทั้งอาชีพหลักและอาชีพเสริม

ผู้วิจัยได้ทำการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการเข้าร่วมการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีผ่านการอบรมให้ความรู้ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วม ได้แก่ ประเภทกลุ่มตัวอย่าง เพศ อายุ และความสนใจเข้าร่วมการให้ความรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพ ซึ่งเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ผู้วิจัยใช้สถิติความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ในการวิเคราะห์ สามารถพิจารณาได้ดังตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

ข้อมูลเบื้องต้น (n=500)	ความถี่	ร้อยละ
1. ประเภทกลุ่มตัวอย่าง		
วัยรุ่นหญิง	200	40.00
มารดาวัยรุ่น	100	20.00
ครอบครัว	200	40.00
รวม	500	100.00
2. เพศ		
ชาย	90	18.00
หญิง	410	82.00
รวม	500	100.00
3. อายุ		
20-21 ปี	280	56.00
22-23 ปี	30	6.00
24-25 ปี	40	8.00
มากกว่า 25 ปี	150	30.00
(Minimum = 20 ปี ; Maximum = 48 ปี)		
รวม	500	100.00
4. ความสนใจเข้าร่วมการให้ความรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพ		
สนใจมากที่สุด	60	12.00
สนใจมาก	140	28.00
สนใจปานกลาง	200	40.00
สนใจน้อย	20	4.00
สนใจน้อยที่สุด	10	2.00
ไม่สนใจแต่เข้าร่วมเพราะอยากพัฒนาตนเอง	70	14.00
รวม	500	100.00

จากตารางที่ 4.4 แสดงให้เห็นว่า ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโครงการ มีดังนี้

1.ประเภทกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นวัยรุ่นหญิง จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 ครอบครัว จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 และมารดาวัยรุ่น จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00

2.เพศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 410 คน คิดเป็นร้อยละ 82.00 และเป็นเพศชาย จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 18.00

3.อายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20-21 ปี จำนวน 280 คน คิดเป็นร้อยละ 56.00 รองลงมาคืออายุมากกว่า 25 ปี จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 อายุระหว่าง 24-25 ปี จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 8.00 และอายุระหว่าง 22-23 ปี จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 6.00 ตามลำดับ

4.ความสนใจเข้าร่วมการให้ความรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความสนใจระดับปานกลาง จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 รองลงมาคือมีความสนใจระดับมาก จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 28.00 ไม่สนใจแต่เข้าร่วมเพราะอยากพัฒนาตนเอง จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 14.00 มีความสนใจระดับมากที่สุด จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 12.00 มีความสนใจระดับน้อย จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 4.00 และมีความสนใจระดับน้อยที่สุด จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.00 ตามลำดับ

การวิเคราะห์ความพึงพอใจที่มีต่อการเข้าร่วมการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีผ่านการอบรมให้ความรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพ ซึ่งเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ผู้วิจัยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ประเมินแบบอิงเกณฑ์ โดยแบ่งคะแนนเป็น 5 ระดับ ซึ่งสามารถพิจารณาได้ดังตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 การวิเคราะห์ความพึงพอใจที่มีต่อการอบรมให้ความรู้

ความพึงพอใจ (n=500)	\bar{x}	S.D.	ระดับ
1. ความพึงพอใจในด้านการนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง	3.62	0.741	มาก
2. ความพึงพอใจในด้านโอกาสการพัฒนาอาชีพของตนเอง	3.60	0.758	มาก
3. ความพึงพอใจต่อประโยชน์ที่ได้รับ	3.59	0.698	มาก
4. ความพึงพอใจในด้านการพัฒนาทักษะของตนเอง	3.59	0.739	มาก
5. ความพึงพอใจต่อองค์ความรู้ที่ได้รับ	3.59	0.769	มาก
6. ความพึงพอใจต่อการพัฒนาความรู้ของตนเอง หลังจากได้เข้าร่วมโครงการ	3.58	0.727	มาก
7. ความพึงพอใจต่อโครงการในภาพรวม	3.56	0.748	มาก
8. ความพึงพอใจต่อการถ่ายทอดความรู้ของวิทยากร	3.57	0.668	มาก
9. ความพึงพอใจต่อสถานที่ในการจัดโครงการ	3.52	0.715	มาก
10 ความพึงพอใจต่อระยะเวลาในการดำเนินโครงการ	3.47	0.697	ปานกลาง
เฉลี่ยความพึงพอใจ	3.57	0.579	มาก

จากตารางที่ 4.5 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโครงการมีความพึงพอใจต่อการอบรมให้ความรู้ด้านการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย (\bar{x}) เท่ากับ 3.57 (S.D.=0.579) โดยหากพิจารณาความพึงพอใจรายข้อคำถามสามารถพิจารณาข้อคำถามที่มีความพึงพอใจสูงสุดไปจนถึงต่ำสุดตามระดับของค่าเฉลี่ยได้คือ ความพึงพอใจในด้านการนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ความพึงพอใจในด้านโอกาสการพัฒนาอาชีพของตนเอง ความพึงพอใจต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการส่งเสริมพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพ ความพึงพอใจในด้านการพัฒนาทักษะของตนเองที่เกิดจากการเข้าร่วมโครงการ ความพึงพอใจต่อองค์ความรู้ที่ได้รับ ความพึงพอใจต่อการพัฒนาความรู้ของตนเองหลังจากได้เข้าร่วมโครงการ ความพึงพอใจต่อโครงการในภาพรวม ความพึงพอใจต่อการถ่ายทอดความรู้ของวิทยากร และความพึงพอใจต่อสถานที่ในการจัดโครงการ ซึ่งอยู่ในระดับมาก และความพึงพอใจต่อระยะเวลาในการดำเนินโครงการ ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย (\bar{x}) เท่ากับ 3.62, 3.60, 3.59, 3.59, 3.59, 3.58, 3.56, 3.57, 3.52 และ 3.47 (S.D.=0.741, 0.758, 0.698, 0.739, 0.769, 0.727, 0.748, 0.668, 0.715 และ 0.697) ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว

ซึ่งมีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อวิเคราะห์ความต้องการในด้านการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพของวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวในลักษณะของการจัดการความรู้และการมีส่วนร่วม 2) เพื่อพัฒนาแนวทางในการถ่ายทอดนวัตกรรมด้านองค์ความรู้เพื่อตอบสนองความต้องการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว และ 3) เพื่อจัดทำคู่มือการบริหารองค์ความรู้และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อใช้ในการกำหนดเป็นแผนหรือโครงการในเชิงนโยบายสำหรับการปฏิบัติและขับเคลื่อนของท้องถิ่นในการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว ซึ่งการวิเคราะห์ผลการวิจัยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ คือ สามารถใช้ประโยชน์เชิงนโยบายสาธารณะให้เกิดองค์ความรู้และส่งเสริมการจัดการความรู้ที่ได้จากการวิจัยในการใช้ประโยชน์เชิงชุมชนสำหรับการส่งเสริมการพัฒนาทักษะด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว ตลอดจนสามารถจัดทำคู่มือการบริหารองค์ความรู้และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อใช้ในการกำหนดเป็นแผนหรือโครงการในเชิงนโยบายสำหรับการปฏิบัติและขับเคลื่อนของท้องถิ่นในการส่งเสริมการสร้างงานและอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวอย่างยั่งยืน โดยสามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และ ข้อเสนอแนะของการวิจัยได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยโดยนำเสนอข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง และสรุปผลการวิจัยโดยพิจารณาตามเนื้อหาที่ได้และวัตถุประสงค์ของการวิจัยซึ่งสามารถพิจารณาได้ดังต่อไปนี้

1. กลุ่มตัวอย่างจำนวน 500 คน ประกอบด้วยวัยรุ่นหญิงที่มีอายุ 20-25 ปี จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 เป็นครอบครัวของวัยรุ่นหญิงและมารดาวัยรุ่น ที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 และมารดาวัยรุ่นที่มีอายุ 20-25 ปี จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 410 คน คิดเป็นร้อยละ 82.00 และเป็นเพศชาย จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 18.00 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 20-21 ปี จำนวน 280 คน คิดเป็นร้อยละ 56.00 รองลงมาคืออายุมากกว่า 25 ปี จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 อายุระหว่าง 24-25 ปี จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 8.00 และอายุระหว่าง 22-23 ปี จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 6.00 ตามลำดับ นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความสนใจเข้าร่วมการให้ความรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพระดับปานกลาง จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 รองลงมาคือมีความสนใจระดับมาก จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 28.00 ไม่สนใจแต่เข้าร่วมเพราะอยากพัฒนาตนเอง จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 14.00 มีความสนใจระดับมากที่สุด จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 12.00 มีความสนใจระดับน้อย จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 4.00 และมีความสนใจระดับน้อยที่สุด จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.00 ตามลำดับ

2. ความต้องการในด้านการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพของวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว พบว่า ความต้องการในด้านการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพ ของวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวที่มีความสำคัญมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ การส่งเสริมความรู้ในการสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์หรือชิ้นงานที่ไม่ซ้ำกับตลาดและสามารถจำหน่ายให้เกิดรายได้ การส่งเสริมทักษะที่สำคัญในการแสวงหาอาชีพ ได้แก่ ทักษะด้านภาษา และทักษะด้านเทคโนโลยี เป็นต้น อบรมพัฒนาความรู้เกี่ยวกับอาชีพอะไรก็ได้ที่ก่อให้เกิดรายได้ การส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้เรื่องการเลี้ยงไส้เดือนพร้อมการอบรมหรือสาธิตวิธีการเลี้ยง และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรให้เป็นสินค้า รองลงมา ได้แก่ การทำเครื่องสำอาง ได้แก่ ยาสระผม สบู่ เป็นต้น การผลิตอาหารแปรรูปและช่องทางการจัดจำหน่าย การขายสินค้าออนไลน์หรือขายบนอินเทอร์เน็ต การปลูกพืชออร์แกนิกหรือผักปลอดสารพิษ ทักษะและแนวทางสำหรับการเป็นผู้ประกอบการ การผลิตขนมหรืออาหารทานเล่นเพื่อจัดจำหน่าย การจัดทำบัญชีครัวเรือนและวางแผนการใช้จ่าย การอบรมเรื่องการผลิตดอกไม้ประดิษฐ์และโมบาย การจัดทำกระเป๋าหรือรองเท้าสตรีเพื่อจัดจำหน่าย ความรู้เรื่องการขายสินค้าอย่างมืออาชีพ การตัดเย็บเสื้อผ้าบุรุษและสตรีหรือการซ่อมแซมเสื้อผ้า ทักษะด้านงานช่างและการซ่อมแซมรถจักรยานยนต์ การผลิต

พวงหรีดหรือจัดดอกไม้สำหรับงานมงคล การผลิตตุ๊กตา หมอน หรือพวงกุญแจที่ระลึก และการทำอาหาร หรือประกอบอาชีพขายอาหาร

3. แนวทางในการถ่ายทอดนวัตกรรมด้านองค์ความรู้เพื่อตอบสนองความต้องการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว พบว่า แนวทางในการถ่ายทอดนวัตกรรมด้านองค์ความรู้เพื่อตอบสนองความต้องการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวที่มีความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ การให้ความรู้ผ่านการอบรมและสาธิตแบบมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ รองลงมา ได้แก่ การให้ความรู้ผ่านสื่อออนไลน์ ได้แก่ ไลน์ เฟสบุ๊ก และแอปพลิเคชันต่างๆ ที่สามารถเข้าถึงง่าย การใช้สื่อสิ่งพิมพ์หรือสื่อโฆษณาต่างๆ ในพื้นที่สาธารณะ การใช้สื่อบุคคล ได้แก่ บุคลากรภาครัฐ และนักอาสาพัฒนา เป็นต้น การใช้สื่อโทรทัศน์ในการให้ความรู้เรื่องอาชีพแบบเข้าใจง่าย การใช้สื่อวีดิทัศน์ที่มีภาพและเสียงที่น่าสนใจ การประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสายของวิทยุชุมชน การให้ผู้นำชุมชนหรือผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชนเป็นผู้ถ่ายทอด การเปิดโอกาสในการศึกษาผ่านโรงเรียนผู้สูงวัยในชุมชน และการให้ศูนย์การศึกษานอกระบบ (กศน.) เป็นศูนย์กลาง

4. แนวทางการบริหารองค์ความรู้และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย สามารถพิจารณาได้ดังนี้

4.1 แนวทางการบริหารองค์ความรู้ พบว่า การบริหารองค์ความรู้เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดคือการกำหนดโครงการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่นและครอบครัวที่มีลักษณะเป็นแบบดุลยภาพระหว่างกลุ่ม (Group Equilibrium Model) โดยตอบสนองต่อความกดดันของกลุ่ม ได้แก่ การต่อรอง (Bargaining) การประนีประนอม (Compromising) ระหว่างความต้องการที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ โดยจะพยายามที่จะก่อให้เกิดการรวมกลุ่มเสี่ยงข้างมาก เพื่อให้การประนีประนอมประสบผลสำเร็จโดยง่าย ซึ่งผู้วิจัยได้เสนอประเด็นการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีผ่านการอบรมให้ความรู้เรื่องการเพาะเลี้ยงไส้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์ (African Night Crawler : AN) ซึ่งเป็นโครงการสาธิต โดยกระบวนการในการนำไปปฏิบัติโดยการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีผ่านการอบรมให้ความรู้ โดยมุ่งเน้นความสำคัญของการมีส่วนร่วม (Participation) และการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการยอมรับและเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

4.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย พบว่า ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายประกอบด้วย 1) แนวทางในการกำหนดนโยบายหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพของวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่นและครอบครัวให้เกิดประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการจำเป็นได้อย่างแท้จริง นั้นจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการรับฟังความคิดเห็นและความต้องการของวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น

และครอบครัว เนื่องจากเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง 2) แนวทางในการทำให้นโยบายหรือโครงการที่เป็นที่ยอมรับและเกิดการมีส่วนร่วมสูงสุดนั้น จำเป็นต้องคำนึงถึงการถ่ายทอดนวัตกรรมองค์ความรู้ที่ตอบสนองกับความต้องการหรือความสามารถในการเข้าถึงของวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว ซึ่งวิธีที่ดีที่สุดคือการให้ความรู้ผ่านการอบรมและสาธิตแบบมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ 3) แนวทางในการนำนโยบายหรือโครงการไปปฏิบัตินั้นจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการบริหารองค์ความรู้ โดยในการกำหนดโครงการที่จะปฏิบัติจำเป็นต้องพิจารณาถึงการต่อรอง (Bargaining) การประนีประนอม (Compromising) ระหว่างความต้องการที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ โดยจะพยายามที่จะก่อให้เกิดการรวมกลุ่มเสี่ยงข้างมาก เพื่อให้การประนีประนอมประสบผลสำเร็จโดยง่าย และต้องให้ความสำคัญกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่างๆ หรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียเนื่องจากเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากโครงการ ซึ่งจะช่วยให้เกิดการจูงใจอันนำไปสู่การมีส่วนร่วมและความผูกพันหรือยอมรับในการปฏิบัติ อันจะนำไปสู่การพัฒนาความรู้หรือทักษะที่ก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์และถูกนำไปต่อยอดและปฏิบัติได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ 4) สิ่งสำคัญที่ผู้กำหนดนโยบายหรือโครงการที่ไม่สามารถมองข้ามได้คือการส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวในการแสดงความคิดเห็นและความต้องการและร่วมคิดร่วมกำหนดนโยบาย ร่วมหาแนวทางในการปฏิบัติที่สอดคล้องและตอบสนองความเป็นไปได้ในการนำไปสู่การปฏิบัติร่วมกัน และร่วมเรียนรู้ร่วมกัน ตลอดจนร่วมประเมินผลและวิเคราะห์แนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานด้วย เพื่อให้เกิดความยั่งยืนและเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) ให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวในการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพของตนเองและต่อยอดไปสู่การประกอบอาชีพและสร้างรายได้ให้กับตนเองและครอบครัวเพื่อให้สามารถเลี้ยงดูตนเอง บุตรและครอบครัวได้อย่างยั่งยืนและสามารถพึ่งพิงตนเองได้อย่างแท้จริง

5. การถ่ายทอดองค์ความรู้และประเมินความพึงพอใจ พบว่า หลังจากได้ผลการวิจัยทั้งหมดแล้วผู้วิจัยได้ทำการถ่ายทอดความรู้ผ่านการอบรมให้ความรู้ เกิดผลลัพธ์ในเชิงปริมาณ ได้แก่ ผลผลิตที่ได้จากการสาธิต และผลลัพธ์ในเชิงคุณภาพ ได้แก่ การนำไปต่อยอดและปฏิบัติ จากการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีผ่านการอบรมให้ความรู้ในด้านการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพเรื่องการเพาะเลี้ยงไส้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์ (African Night Crawler : AF) ซึ่งจากการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโครงการมีความพึงพอใจต่อการอบรมให้ความรู้ด้านการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.57 โดยหาก

พิจารณาความพึงพอใจรายข้อคำถามสามารถพิจารณาข้อคำถามที่มีความพึงพอใจสูงสุดไปจนถึงต่ำสุดตามระดับของค่าเฉลี่ยได้คือ ความพึงพอใจในด้านการนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ความพึงพอใจในด้านโอกาสการพัฒนาอาชีพของตนเอง ความพึงพอใจต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการส่งเสริมพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพ ความพึงพอใจในด้านการพัฒนาทักษะของตนเองที่เกิดจากการเข้าร่วมโครงการ ความพึงพอใจต่อองค์ความรู้ที่ได้รับ ความพึงพอใจต่อการพัฒนาความรู้ของตนเองหลังจากได้เข้าร่วมโครงการ ความพึงพอใจต่อโครงการในภาพรวม ความพึงพอใจต่อการถ่ายทอดความรู้ของวิทยากร และความพึงพอใจต่อสถานที่ในการจัดโครงการ ซึ่งอยู่ในระดับมาก และควมพึงพอใจต่อระยะเวลาในการดำเนินโครงการ ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.62, 3.60, 3.59, 3.59, 3.59, 3.58, 3.56, 3.57, 3.52 และ 3.47 ตามลำดับ

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้อภิปรายผลการวิจัยโดยพิจารณาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย

1) เพื่อวิเคราะห์ความต้องการในด้านการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพของวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวในลักษณะของการจัดการความรู้และการมีส่วนร่วม 2) เพื่อพัฒนาแนวทางในการถ่ายทอดนวัตกรรมด้านองค์ความรู้เพื่อตอบสนองความต้องการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว และ 3) เพื่อจัดทำคู่มือการบริหารองค์ความรู้และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อใช้ในการกำหนดเป็นแผนหรือโครงการในเชิงนโยบายสำหรับการปฏิบัติและขับเคลื่อนของท้องถิ่นในการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. ผลการวิจัยพบว่าความต้องการในด้านการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพของวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวที่มีความสำคัญมากที่สุดได้แก่ การส่งเสริมความรู้ในการสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์หรือชิ้นงานที่ไม่ซ้ำกับตลาดและสามารถจำหน่ายให้เกิดรายได้ การส่งเสริมทักษะที่สำคัญในการแสวงหาอาชีพ ได้แก่ ทักษะด้านภาษา และทักษะด้านเทคโนโลยี เป็นต้น อบรมพัฒนาความรู้เกี่ยวกับอาชีพอะไรก็ได้ที่ก่อให้เกิดรายได้ การส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้เรื่องการเลี้ยงไส้เดือนพร้อมการอบรมหรือสาธิตวิธีการเลี้ยง และการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรให้เป็นสินค้า เป็นต้น ซึ่งล้วนแต่

เป็นเรื่องของการต้องการพัฒนาทักษะของตนเองให้สามารถประกอบอาชีพอันก่อนให้เกิดรายได้และสามารถทำได้จริงในภาวะที่ต้องดูแลบุตรและครอบครัวหรือระหว่างการศึกษาของตนเองไปด้วยพร้อมกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ รินา ต๊ะดี (2560) และอุมาภรณ์ กวีสิทธิ์ (2550) ที่พบว่าผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจและการเงินส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงบทบาทและการปรับตัว และส่งผลต่อคุณภาพชีวิต ดังนั้นจึงมีความต้องการอาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง และสอดคล้องกับการศึกษาของนิธิ และ บาร์ตี (Nidhi and Bharti, 2009) ที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างต้องเผชิญกับภาวะของการเป็นหัวหน้าครอบครัวถูกเชื่อมโยงกับปัญหาของกรดูแลบุตรซึ่งจำเป็นต้องมีรายได้ที่เพียงพอและมีเวลาที่เหมาะสม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของลิเบอร์ตาด (Libertad, 2005) และเลสลีย์ และดิดเบนน์ (Leslie and Didben, 2004) ที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างต้องเผชิญกับปัญหาเรื่องรายได้และการจ้างงานและผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ จึงจำเป็นต้องได้รับการตอบสนองความต้องการในด้านอาชีพที่ก่อให้เกิดรายได้ ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่าการต้องเผชิญกับภาวะในชีวิตได้ส่งผลต่อชีวิตในระยะยาว ได้แก่ การไม่สามารถหางานที่จะมีรายได้สูงตามที่ต้องการได้ ไม่มีรายได้ หรือรายได้ไม่พอกับค่าใช้จ่าย ทำให้เกิดปัญหาเศรษฐกิจในครอบครัวจนกลายเป็นเป็นภาระของครอบครัว (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2556) หากไม่มีทางเลือกในการงานหรืออาชีพและรายได้น้อยลงจะส่งผลกระทบต่อปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคม (Denise and Pol, 1982) ซึ่งโดยทั่วไปการพัฒนาทางด้านอาชีพของบุคคลทำได้โดยการพัฒนาองค์ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) หรือพฤติกรรม (Behavior) เป็นต้น (สุรชาติ ถีกสถิตย์, 2555) อันจะนำไปสู่การพัฒนาตนเอง (Self-Development) และการพัฒนาอาชีพ (Career Development) ซึ่งนับว่าเป็นกระบวนการที่จะช่วยให้บุคคลจัดการประกอบอาชีพของตนเองได้ (DeCenzo and Robbins, 1994) และหากได้รับการตอบสนองความต้องการด้านอาชีพก็จะช่วยให้สามารถจัดการกับตนเองในเรื่องการตอบสนองความต้องการพื้นฐาน (DePoy and Gilson, 2012) จนนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้มากขึ้นภายใต้การเผชิญปัญหาต่างๆ ในการดำรงชีวิตของวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่นและครอบครัว ซึ่งความต้องการเหล่านี้เป็นความต้องการที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต

2. ผลการวิจัยพบว่าแนวทางในการถ่ายทอดคุณธรรมด้านองค์ความรู้เพื่อตอบสนองความต้องการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวที่มีความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ การให้ความรู้ผ่านการอบรมและสาธิตแบบมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ สอดคล้องกับการศึกษาของสำนักงานสำรวจสำมะโนของสหรัฐอเมริกา (U.S.-Census Bureau, 2009) ที่พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องเผชิญกับความกดดันในด้านการเงินและขาดโอกาส และต้องได้รับการสนับสนุน

ช่วยเหลือทั้งในด้านการให้ความรู้ การส่งเสริมอาชีพ และการพัฒนาในด้านต่างๆ จึงนับว่าเป็นปัญหาที่ท้าทายต่อการดำรงชีวิตและความรับผิดชอบในการดูแลและการช่วยเหลือ และจากการศึกษาของรีเบคคาร์ และเบรนท์ (Rebecca and Brian, 2008) พบว่ากลุ่มตัวอย่างต้องเผชิญกับภาวะของการมีรายได้ต่ำมากขึ้นซึ่งจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือและพัฒนาในลักษณะที่เป็นไปได้และความเท่าเทียมในเชิงนโยบาย และสอดคล้องกับข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาของคณะกรรมการยุโรป (European Commission, 2014) และกองทุนการศึกษาและคุ้มครองทางกฎหมายแก่สตรี (The Women's Legal Defense and Education Fund, 2012) ที่เสนอแนะให้พัฒนานโยบายให้สามารถส่งเสริมประสิทธิภาพในด้านโอกาสของการทำงาน และการสนับสนุนให้สามารถจัดการกับความท้าทายที่ต้องเผชิญในการดำรงชีวิต ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า โดยทั่วไปการพัฒนาทางด้านอาชีพของบุคคลจะมุ่งเน้นการพัฒนาองค์ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) หรือพฤติกรรม (Behavior) เป็นต้น ซึ่งรูปแบบการพัฒนาและมีกรอบจึงออกมาในลักษณะของการพัฒนาความรู้ ทักษะ และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เพราะสามารถเห็นผลได้ทันที เช่น การฝึกอบรมซึ่งอาจจะใช้เวลาเพียงวันเดียว เป็นต้น (สุรชาติ ถีกสถิตย์, 2555) นอกจากนี้ ตามพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ.2559 ได้ระบุในมาตรา 5 เรื่องสิทธิได้รับข้อมูลข่าวสารความรู้ ได้รับการจัดสวัสดิการสังคมอย่างเสมอภาค ไม่ถูกเลือกปฏิบัติและได้รับสิทธิที่เป็นประโยชน์อย่างถูกต้อง ครบถ้วนและเพียงพอ (ราชกิจจานุเบกษา, 2559; พิษณุ อภิสมจารโยธิน, 2562) ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญ ดังนั้นการส่งเสริมการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่นและครอบครัวด้วยการให้ความรู้ผ่านการอบรมและสาธิตแบบมีส่วนร่วมในการปฏิบัติจึงนับว่าเป็นวิธีที่เหมาะสมอย่างยิ่ง

3. ผลการวิจัยพบว่าการบริหารองค์ความรู้และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อใช้ในการกำหนดเป็นแผนหรือโครงการในเชิงนโยบายสำหรับการปฏิบัติและขับเคลื่อนของท้องถิ่นในการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว เป็นการกำหนดโครงการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่นและครอบครัวมีลักษณะเป็นแบบดุลยภาพระหว่างกลุ่ม (Group Equilibrium Model) โดยตอบสนองต่อความกดดันของกลุ่ม ได้แก่ การต่อรอง (Bargaining) การประนีประนอม (Compromising) ระหว่างความต้องการที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ โดยจะพยายามที่จะก่อให้เกิดการรวมกลุ่มเสี่ยงข้างมาก เพื่อให้การประนีประนอมประสบผลสำเร็จโดยง่าย โดยการกำหนดข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ได้จากการวิจัยจะมุ่งเน้นการเสนอแนะให้จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการรับฟังความคิดเห็นและความต้องการของวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่นและ

ครอบครัว เนื่องจากเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง ซึ่งวิธีที่ดีที่สุดคือการให้ความรู้ผ่านการอบรมและสาธิตแบบมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ซึ่งสิ่งสำคัญที่ผู้กำหนดนโยบายหรือโครงการที่ไม่สามารถมองข้ามได้คือการส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของของรีเบคคา และเบรนท์ (Rebecca and Brian, 2008) ที่ให้ความสำคัญกับความจำเป็นต้องการสนับสนุนช่วยเหลือและพัฒนาในลักษณะที่เป็นไปได้และความเท่าเทียมในเชิงนโยบาย และสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของคณะกรรมการยุโรป (European Commission, 2014) และกองทุนการศึกษาและคุ้มครองทางกฎหมายแก่สตรี (The Women's Legal Defense and Education Fund, 2012) ที่เสนอแนะให้พัฒนานโยบายให้สามารถส่งเสริมประสิทธิภาพในด้านโอกาส และการสนับสนุนให้สามารถจัดการกับความท้าทายที่ต้องเผชิญในการดำรงชีวิต ทั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดทำคู่มือการบริหารองค์ความรู้และข้อเสนอแนะเชิงนโยบายโดยมีรายละเอียดดังเอกสารแทรกที่แนบท้ายเล่ม

5.3 ข้อเสนอแนะของการวิจัย

จากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางข้อเสนอแนะขึ้นดังต่อไปนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลของการวิจัย

1. จากการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความต้องการพัฒนาทักษะอาชีพในลักษณะต่างๆที่สามารถก่อให้เกิดอาชีพและรายได้ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พัฒนาสังคมจังหวัด องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล และสถาบันการศึกษาต่างๆ ควรกำหนดนโยบายหรือส่งเสริมการพัฒนาทักษะต่างๆ เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว ได้แก่ การส่งเสริมความรู้ในการสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์หรือชิ้นงานที่ไม่จำกัดตลาดและสามารถจำหน่ายให้เกิดรายได้ การส่งเสริมทักษะที่สำคัญในการแสวงหาอาชีพ ได้แก่ ทักษะด้านภาษา และทักษะด้านเทคโนโลยี เป็นต้น อบรมพัฒนาความรู้เกี่ยวกับอาชีพอะไรก็ได้ที่ก่อให้เกิดรายได้ การส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้เรื่องการเงินเสียสละพร้อมการอบรมหรือสาธิตวิธีการเลี้ยง การแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรให้เป็นสินค้า การทำเครื่องสำอาง ได้แก่ ยาสระผม สบู่ เป็นต้น การผลิตอาหารแปรรูปและช่องทางการจัดจำหน่าย การขายสินค้าออนไลน์หรือขายบนอินเทอร์เน็ต การปลูกพืช

ออร์แกนิกหรือผักปลอดสารพิษ ทักษะและแนวทางสำหรับการเป็นผู้ประกอบการ การผลิตขนมหรืออาหารทานเล่นเพื่อจัดจำหน่าย การจัดทำบัญชีครัวเรือนและวางแผนการใช้จ่าย การอบรมเรื่องการผลิตดอกไม้ประดิษฐ์และโมบาย การจัดทำกระเป๋าหรือรองเท้าสตรีเพื่อจัดจำหน่าย ความรู้เรื่องการขายสินค้าอย่างมืออาชีพ การตัดเย็บเสื้อผ้าบุรุษและสตรีหรือการซ่อมแซมเสื้อผ้า ทักษะด้านงานช่างและการซ่อมแซมรถจักรยานยนต์ การผลิตพวงหรีดหรือจัดดอกไม้สำหรับงานมงคล การผลิตตุ๊กตา หมอนหรือพวงกุญแจที่ระลึก และการทำอาหาร หรือประกอบอาชีพขายอาหาร

2. จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการ

ถ่ายทอดนวัตกรรมด้านองค์ความรู้ที่จะช่วยให้ตอบสนองความต้องการในลักษณะต่างๆ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พัฒนาสังคมจังหวัด องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล และสถาบันการศึกษาต่างๆ ควรพัฒนาแนวทางในการดำเนินงานให้ตอบสนองความต้องการของวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่นและครอบครัว ได้แก่ การให้ความรู้ผ่านการอบรมและสาธิตแบบมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การให้ความรู้ผ่านสื่อออนไลน์ ได้แก่ ไลน์ เฟสบุ๊ก และแอปพลิเคชันต่างๆ ที่สามารถเข้าถึงง่าย การใช้สื่อสิ่งพิมพ์หรือสื่อโฆษณาต่างๆ ในพื้นที่สาธารณะ การใช้สื่อบุคคล ได้แก่ บุคลากรภาครัฐ และนักอาสาพัฒนา เป็นต้น การใช้สื่อโทรทัศน์ในการให้ความรู้เรื่องอาชีพแบบเข้าใจง่าย การใช้สื่อวีดิทัศน์ที่มีภาพและเสียงที่น่าสนใจ การประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสายของวิฑูรย์ชุมชน การให้ผู้นำชุมชนหรือผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชนเป็นผู้ถ่ายทอด การเปิดโอกาสในการศึกษาผ่านโรงเรียนผู้สูงวัยในชุมชน และการให้ศูนย์การศึกษานอกระบบ (กศน.) เป็นศูนย์กลาง

3. จากการวิจัยแสดงให้เห็นว่าแนวทางในการบริหารองค์ความรู้เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพคือการกำหนดโครงการที่มีลักษณะเป็นแบบดุลยภาพระหว่างกลุ่ม (Group Equilibrium Model) โดยตอบสนองต่อความกดดันของกลุ่ม ได้แก่ การต่อรอง (Bargaining) การประนีประนอม (Compromising) ระหว่างความต้องการที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ โดยจะพยายามที่จะก่อให้เกิดการรวมกลุ่มเสียงข้างมาก เพื่อให้การประนีประนอมประสบผลสำเร็จโดยง่าย ดังนั้น หากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พัฒนาสังคมจังหวัด องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล และสถาบันการศึกษาต่างๆ จะดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดจำเป็นต้องพิจารณารูปแบบการกำหนดโครงการดังกล่าว

4. การกำหนดนโยบายหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพของวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่นและครอบครัวให้เกิดประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการ

จำเป็นได้อย่างแท้จริงนั้นจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการรับฟังความคิดเห็นและความต้องการของวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่นและครอบครัว เนื่องจากเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง

5. การทำให้นโยบายหรือโครงการที่เป็นที่ยอมรับและเกิดการมีส่วนร่วมสูงสุดนั้นจำเป็นต้องคำนึงถึงการถ่ายทอดความรู้ที่ตอบสนองกับความต้องการหรือความสามารถในการเข้าถึงของวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว ซึ่งวิธีที่ดีที่สุดคือการให้ความรู้ผ่านการอบรมและสาธิตแบบมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ

6. การนำนโยบายหรือโครงการไปปฏิบัตินั้นจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่างๆ หรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียเนื่องจากเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากโครงการ ซึ่งจะช่วยให้เกิดการจูงใจอันนำไปสู่การมีส่วนร่วมและความผูกพันหรือยอมรับในการปฏิบัติ อันจะนำไปสู่การพัฒนาความรู้หรือทักษะที่ก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์และถูกนำไปต่อยอดและปฏิบัติได้อย่างยั่งยืน

7. ควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวในการแสดงความคิดเห็นและความต้องการและร่วมคิดร่วมกำหนดนโยบาย ร่วมหาแนวทางในการปฏิบัติที่สอดคล้องและตอบสนองความเป็นไปได้ในการนำไปสู่การปฏิบัติร่วมกัน และร่วมเรียนรู้ร่วมกัน ตลอดจนร่วมประเมินผลและวิเคราะห์แนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานด้วย เพื่อให้เกิดความยั่งยืนและเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment)

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการนำแนวทางที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวในพื้นที่อื่นๆ และในขณะเดียวกันควรมีการหาแนวทางในการต่อยอดผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ให้เกิดความยั่งยืนและขยายวงกว้างได้มากยิ่งขึ้นในพื้นที่ที่ทำการศึกษาและพื้นที่ใกล้เคียง

2. ควรทำการศึกษาในลักษณะเดียวกันกับกลุ่มอื่นๆ ที่เป็นผู้ที่ต้องเผชิญกับความท้าทายในการดำรงชีวิต ได้แก่ ผู้สูงอายุ ผู้พิการ เด็ก และกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศ เป็นต้น เพื่อให้บุคคลเหล่านี้ได้มีโอกาสในการได้รับการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพที่สามารถตอบสนองความต้องการได้อย่างแท้จริงและสามารถต่อยอดเป็นอาชีพที่ก่อให้เกิดรายได้ในการดูแลตนเองและครอบครัวได้อย่างยั่งยืน



เอกสารอ้างอิง

กมลชนก ขำสุวรรณ และบุรเทพ โชคนานุกุล. (2555). *ครอบครัวแม่เดี่ยว: การเป็นชายขอบและความไม่เป็นธรรมในสังคม ในประชากรชายขอบและความเป็นธรรม ในสังคมไทย*. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม.

กรรณิการ์ ตะนาวศรี. (2548). *ภาวะพฤติกรรมสุขภาพของเกษตรกรชาวสวนผลไม้ จังหวัดตราด*.

วิทยานิพนธ์หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย. (2557). *ผลกระทบที่เกิดจากสถานการณ์การตั้งครุภในวัยรุ่น*. สืบค้นเมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2561 จาก www.lovecarestation.com.

ขวัญตา ตุ่มหิรัญและจิตตินันท์ เดชะคุปต์. (2553). *สภาพการดำเนินชีวิตของครอบครัวพ่อแม่วัยรุ่นและบริการทางสังคมสำหรับครอบครัว*. เอกสารประกอบงานประชุมวิชาการครอบครัวศึกษาปี 2553. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

คณะกรรมการการสาธารณสุขจิตสภา (2554). *สรุปผลการสัมมนา เรื่อง เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัฐวรรษด้านการส่งเสริมความเท่าเทียมกันทางเพศและด้านการสาธารณสุข*. วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2554 ณ ห้องประชุมคณะกรรมการ อาคารรัฐสภา 2 กรุงเทพมหานคร.

จิรนนท์ พิมถาวร, โสวัตตรี ณ ถลาง และ อรณัดดา ชินศรี. (2557). *ลักษณะและรูปแบบการดำเนินชีวิตของมารดาในครอบครัวแม่เลี้ยงเดี่ยวในกรุงเทพมหานคร*. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 40(1), 85-97.

ชลลดา จารุศิริชัยกุล. (ม.ป.ป.). *เป็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวอย่างมีคุณภาพ*. นนทบุรี :สำนักพัฒนาสุขภาพจิต.

ชาลินี สุริยนเปล่งแสง. (ม.ป.ป.). *ความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมและลักษณะการเป็นพ่อแม่ของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีบุตรปฐมวัยในกรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธีรศักดิ์ อุ่นอรณเลิศ. (2548). *เครื่องมือวิจัยทางการศึกษา*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พวงเพ็ญ ชุมพรปาน. (2543). *การปรับตัวของสตรีที่เลี้ยงดูบุตรตามลำพังในชุมชนเมือง*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิชณุ อภิสมภารโยธิน. (2557). รูปแบบการใช้การแพทย์แบบผสมผสานของผู้ป่วยโรกระบบกล้ามเนื้อและโครงร่างในจังหวัดนครปฐม. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*, 34(4), 171-189.

พิชณุ อภิสมภารโยธิน. (2558). *เอกสารการสอนวิชาประชากรและการอนามัยเจริญพันธุ์*. พิษณุโลก : ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร .

พิชณุ อภิสมภารโยธิน. (2560). *เรื่องเพศกับการแพทย์: อนามัยเจริญพันธุ์ในมิติของสังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ: ทริปเฟล็ด เอ็ดดูเคชั่น.

พิชณุ อภิสมภารโยธิน. (2560). *ความท้าทายในการบริหารระบบสุขภาพชุมชนของไทย: กรณีศึกษานำร่องในจังหวัดนครสวรรค์ ประเทศไทย*. *วารสาร มทร.อีสาน*, 4(2), 61-76.

พิชณุ อภิสมภารโยธิน. (2560). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตระหนักในเรื่องความงามและพฤติกรรมการใช้เครื่องสำอางที่ไม่ได้มาตรฐานของผู้หญิงไทย. *วารสารสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยทักษิณ*, 6(1), 194-216.

พิชณุ อภิสมภารโยธิน. (2562). *สมรรถนะหลัก ภารกิจสำคัญ และรายการพฤติกรรมที่จำเป็นภายใต้การเผชิญความท้าทายในการบริหารจัดการบริการสุขภาพ*. กรุงเทพมหานคร: ทริปเฟล็ด เอ็ดดูเคชั่น.

พิชณุ อภิสมภารโยธิน. (2562). *ชีวิตรอดเชิงพรรณนาและเชิงอนุมานเบื้องต้นสำหรับการวิจัย*. กรุงเทพมหานคร: ทริปเฟล็ด เอ็ดดูเคชั่น.

ภาภิรมย์ ศรีโสภา. (2556). *คุณภาพชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในจังหวัดกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นิสาพร วัฒนศัพท์ และศุภสิทธิ์ พรรณนารุโณทัย. (2558). *โครงการจัดทำชุดสวัสดิการพื้นฐานเพื่อการดูแลเด็กด้อยโอกาสนอกระบบและเด็กกลุ่มเสี่ยงในระบบการศึกษา*. พิษณุโลก: ศูนย์วิจัยและติดตามความเป็นธรรมทางสุขภาพ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

นวพรรษ บุญชาญ. (2557). *ปัญหาสุขภาพจิตพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว*. กรุงเทพมหานคร. เดลินิวส์ :

โนวาบิส. (2559). *การจัดความสำคัญก่อนหลัง เพื่อความสำเร็จในชีวิต*. สืบค้นเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2559 จาก <http://www.novabizz.com>.

ภาภิรมย์ ศรีโสภา และบุรณีภาณุจนฉวัลย์. (2558). *คุณภาพชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในจังหวัดกรุงเทพมหานครของชมรมเครือข่ายครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว*. *จุฬาลงกรณ์เวชสาร*, 59(2), 181 – 93.

เมธา หริมเทพาธิป. (2560). แนวคิดทฤษฎีทางจิตวิทยา. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2560 จาก <https://www.gotoknow.org/user/0818150908/profile>.

แมร์กลูก. (2556). ท้องไม่พร้อม ปัญหาหัวใจของวัยรุ่นท้องก่อนวัยอันควร. สืบค้นเมื่อวันที่ 4 เมษายน 2559 จาก www.maerakluke.com.

รีนา ต๊ะดี. (2560). ชีวิตวัยรุ่นหญิงเมื่อต้องเป็นแม่ “ความเป็นธรรม” และ “ความเป็นไท” ด้านเพศและการเจริญพันธุ์ ความท้าทายที่ไม่สิ้นสุด, 1(1), 159-172.

ราชกิจจานุเบกษา. (2559). พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559. ประกาศ ณ วันที่ 30 มีนาคม 2559.

วรากรณ์ สามโกเศศ. (2556). ความสามารถในการจัดการและชีวิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

ศิริกัญญา ตระกูลรัมย์. (2556). การพัฒนาการเห็นคุณค่าแห่งตนของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 7(2), 205-212.

ศิริรัตน์ แอดสกุล. (2556). สถานการณ์ครอบครัวไทย: กรณีศึกษาครอบครัวพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารการเมืองการบริหารและกฎหมาย, 5(1), 17-45.

สุชาติ สร้อยสน. (2553). ประสบการณ์ด้านจิตใจของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในการเลี้ยงดูบุตร: การศึกษาเชิงคุณภาพ. วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุชาติ ถีกสภิตย์. (2555). ความรู้มีอยู่ทั่วไป แล้วแต่ว่าใครจะใส่ใจ. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2560 จาก <https://www.gotoknow.org/blog/learning16010206>.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555-2559. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี :

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2556). แม่วัยใสความท้าทายการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น. กรุงเทพมหานคร: บริษัทแอดวานส์ปรีนติ้งจำกัด

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพิษณุโลก. (2559). Teenage Pregnancy. เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการที่ป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น จังหวัดพิษณุโลก ประจำปี 2559 เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2559.

สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์. (2557). อัตราการคลอดในวัยรุ่นอายุ -15 ปี ต่อประชากรหญิงอายุ 19-15. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.

สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์. (2558). *Fact Sheet* วัยรุ่น...วัยเรียนกับอนามัยการเจริญพันธุ์. นนทบุรี: กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข.

สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์. (ม.ป.ป.). *การให้บริการอนามัยการเจริญพันธุ์ คู่มือสำหรับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

เสารวัลักษณ์ หนูสวัสดิ์. (2554). *ความต้องการพัฒนาตนเองของพนักงานบริษัทเมดไลน์ จำกัด*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

อรสม สิทธิสาร. (2551). *อยู่อย่างไม่แพ้เมื่อเป็น แม่เลี้ยงเดี่ยว(พ่อ)*. นนทบุรี: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.).

อุมาภรณ์ กวีสิทธิ์. (2560). *คุณภาพชีวิตของสตรีและครอบครัวที่ไม่ได้วางแผนในการตั้งครรภ์โอกาส : สำคัญสำหรับบทบาทของการพยาบาลครอบครัว*. กลุ่มวิชาการพยาบาลครอบครัว คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

อารีรัตน์ จันทร์ลำภู. (2558). *ข้อมูลหญิงคลอด พ.ศ.2557*. นนทบุรี: สำนักการอนามัยเจริญพันธุ์ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข.

Alderfer, P. (1980). The Methodology of Organizational Diagnosis. *Professional Psychology*, 11(1), 459-468.

Berrein, F. (1968). *General and Social Systems*. New Brunswick: Rutgers University Press.

Best, J. (1981). *Research in Education*. London, India: Prentice-Hall.

Boeree, G. (2006). *History of Psychology*. Pennsylvania: Shippensburg University.

Cronbach, L. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*, 16(3), 297-334.

Corcoran, J. (1998). Consequences of adolescent pregnancy/parenting: a review of the literature. *Soc Work Health Care*, 27(2), 49-67.

DeCenzo, A. and Robbins, S. (1994). *Fundamentals of Human Resource Management*, Binder Ready Version. New York: Wiley.

Denise, D. and Pol, L. (1982). The Individual Economic Costs of Teenage Childbearing. *Family Relations*, 31(2), 249-259.

- DePoy, E., and Gilson, S. (2012). Social work practice with disability: Moving from the perpetuation of a client category to local through global human rights and social justice. *Revista de Asistencia Sociala / Social Work Review*, 11(1), 11-22.
- Everett, R. (2003). *Diffusion of Innovations*. 5th edition. New York: Free Press.
- European Commission. (2014). *Single parents and employment in Europe*. , CA: European Union Programme for Employment and Social Solidarity.
- Goffman, E. (1963). *Stigma: notes on the management of spoiled identity*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall.
- Green , L. and Krueter, M. (1999). *Health Promotion Planning An Education Approach*. 3rd ed. Toronto: Mayfield Publishing Company.
- Hoffman, S. (2006). *By the Numbers: Public Costs of Teen Childbearing*. Washington, DC: The National Campaign to Prevent Teen Pregnancy.
- Intaraprasert, S. and Pattarachai, S. (2006). *Teens' problems in modern society: unplanned and unwanted pregnancy*. 2st ed. Bangkok: The Royal College of Thai Pediatricians.
- James, K. (1982). *The Life Management Model: The Integrated Systems Approach to Professional Mental Health Worker Burnout*. Dissertation of Doctor of Philosophy, Ohio State University.
- Krejcie, R. and Morgan, D. (1970). Determining Sampling Size for Research Activities. *Journal of Education and Psychological Measurement*, 10(11), 308.
- Kuder, G. and Richardson, W. (1937). The theory of the estimation of test reliability. *Psychometrika*, 2(3), 151-160.
- Leslie, K. and Didben, L. (2004). Adolescent parents and their children - The paediatrician's role. *Paediatr Child Health*, 9(8), 561-564.
- Libertad, G. (2005). *The Determinants of the Prevalence of Single Mothers: A Cross-Country Analysis*. Germany: The Institute for the Study of Labor (IZA).

- McClelland, D., and Boyatzis, R. (1982). The leadership motive pattern and long-term success in management. *Journal of Applied Psychology*, 67, 737-743.
- McClelland, D. (1987). *Human motivation*. New York: University of Cambridge.
- Maslow, A. (1943). Maslow's Hierarchy of Needs, "A Theory of Human Motivation". *Psychological Review*, 50(1943), 370-396.
- Maslow, A (1954). *Motivation and personality*. New York: Harper.
- Nicaise, I. and Tonguthai, P. (2000). *School dropout in Thailand: causes and remedies*. Leuven, HIVA: University of Leuven.
- Nidhi, K. and Bharti, P. (2009). The Problems Faced by Single Mothers. *J Soc Sci*, 21(3), 197-204.
- Rebecca, B. and Brian, K. (2008). The growing problem of disconnected single mothers. *Fall-Winter 2007-08*, 25(2), 27-34.
- Sharma, S. (2013). *Life Management Skills*. Chandigarh: Institute of Technology and Future Trend, College Chandigarh.
- Shewhart, W. (1980). *Economic Control of Quality of Manufactured Product/50th Anniversary Commemorative Issue*. New York: Dover.
- Suwansuntorn, P. and Laeheem, K. (2012). *The Social Effects on Pregnant Teenagers in Na Mom district, Songkhla Province*. The 4th International Conference on Humanities and Social Sciences, Prince of Songkla University.
- The Women's Legal Defense and Education Fund. (2012). *Single Motherhood in the United States – A Snapshot*. U.S.: Legal Momentum.
- Thronidike, R., Cunningham, K. and Hagen, E. (1991). *Measurement and Evaluation in Psychology and Education*. Republic of Singapore: Macmillan.
- UNICEF. (2008). *Fact Sheet: Young People and Family Planning: Teenage Pregnancy*. Malaysia: UNICEF office for Malaysia.
- U.S. Census Bureau. (2009). *Custodial mothers and fathers and their child support: 2007*. Washington, DC.

Warakamin, S. and Boonthai, N. (2004). Induced abortion in Thailand: current situation in public hospital. *Reproductive Health Matters*, 12(1), 147-156.

World Health Organization. (2008). *Adolescent pregnancy: fact sheet*. Retrieved 19 June 2016. from http://www.who.int/making_pregnancy_safer/topics/adolescent_pregnancy/en/index.html.







การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) Index of Item Objective Congruence (IOC)

การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ผู้วิจัยได้นำข้อคำถามในแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านพิจารณาและทำการประเมินให้คะแนนความสอดคล้องของเนื้อหาในข้อคำถามต่างๆ ตามวัตถุประสงค์และตัวแปรของการวิจัย ซึ่งจะให้คะแนนเป็น 3 ระดับ ได้แก่ สอดคล้อง = 1 คะแนน ; ไม่แน่ใจ = 0 คะแนน ; ไม่สอดคล้อง = -1 คะแนน แล้วนำค่าคะแนนที่ได้มาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องหรือ IOC ซึ่งแต่ละข้อจะต้องมีค่าไม่ต่ำกว่า 0.5 ขึ้นไปถึงนับว่าใช้ได้ โดยใช้สูตรในการคำนวณ ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum_{i=1}^n R}{N} \quad \text{โดยที่ } R = \text{คะแนนที่ได้ และ } N = \text{จำนวนผู้เชี่ยวชาญ}$$

ผลการพิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องเชิงเนื้อหาหรือ IOC ได้ผลดังต่อไปนี้

เครื่องมือ: แบบบันทึกการสัมภาษณ์

ประกอบด้วยคำถามจำนวน 2 ข้อ ได้ค่า IOC ดังนี้

	ข้อคำถาม	ค่า IOC
1	ความต้องการในด้านการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวในลักษณะของการจัดการความรู้และการมีส่วนร่วม มีอะไรบ้าง	1.00
2	แนวทางพัฒนาการถ่ายทอดนวัตกรรมที่จำเป็นเพื่อตอบสนองความต้องการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวได้อย่างยั่งยืน เป็นอย่างไร	1.00

เครื่องมือ: แบบสอบถาม

แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. แบบสอบถามข้อมูลเบื้องต้น ประกอบด้วยคำถามจำนวน 4 ข้อ ได้ค่า IOC ดังนี้

	ข้อคำถาม	ค่า IOC
1	ประเภทผู้ให้ข้อมูล	1.00
2	เพศ	1.00
3	อายุ	1.00
4	ความสนใจเข้าร่วมการให้ความรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพ	1.00

2. แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการให้ความรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพ ประกอบด้วยคำถามจำนวน 10 ข้อ ได้ค่า IOC ดังนี้

	ข้อคำถาม	ค่า IOC
1	ความพึงพอใจต่อการถ่ายทอดความรู้ของวิทยากร	1.00
2	ความพึงพอใจต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการส่งเสริมพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพ	1.00
3	ความพึงพอใจต่อระยะเวลาในการดำเนินโครงการ	1.00
4	ความพึงพอใจต่อสถานที่ในการจัดโครงการ	1.00
5	ความพึงพอใจต่อการพัฒนาความรู้ของตนเองหลังจากได้เข้าร่วมโครงการ	1.00
6	ความพึงพอใจในด้านการพัฒนาทักษะของตนเองที่เกิดจากการเข้าร่วมโครงการ	1.00
7	ความพึงพอใจในด้านการนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง	1.00
8	ความพึงพอใจในด้านโอกาสการพัฒนาอาชีพของตนเองหลังจากได้เข้าร่วมโครงการ	1.00
9	ความพึงพอใจต่อองค์ความรู้ที่ได้รับ	1.00
10	ความพึงพอใจต่อโครงการในภาพรวม	1.00

การหาอำนาจจำแนก (Discrimination) และความเชื่อมั่น (Reliability)

ค่าอำนาจจำแนก (Corrected Item-Total Correlation) และความเชื่อมั่น (Cronbach's Alpha)

แบบสอบถามความพึงพอใจ

ข้อ	คำถาม	Scale Mean if Item Deleted	Scale Vari- ance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha
1	ความพึงพอใจต่อการถ่ายทอดความรู้ของ วิทยากร	32.1240	28.309	.676	.933
2	ความพึงพอใจต่อประโยชน์ที่ได้รับจากการ ส่งเสริมพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพ	32.0980	27.291	.794	.927
3	ความพึงพอใจต่อระยะเวลาในการดำเนิน โครงการ	32.2180	27.874	.706	.932
4	ความพึงพอใจต่อสถานที่ในการจัดโครงการ	32.1680	27.791	.698	.932
5	ความพึงพอใจต่อการพัฒนาความรู้ของ ตนเองหลังจากได้เข้าร่วมโครงการ	32.1080	27.131	.779	.928
6	ความพึงพอใจในด้านการพัฒนาทักษะของ ตนเองที่เกิดจากการเข้าร่วมโครงการ	32.0960	27.269	.744	.930
7	ความพึงพอใจในด้านการนำไปใช้ประโยชน์ ได้จริง	32.0720	26.965	.786	.928
8	ความพึงพอใจในด้านโอกาสการพัฒนา อาชีพของตนเอง หลังจากได้เข้าร่วมโครงการ	32.0940	26.791	.790	.927
9	ความพึงพอใจต่อองค์ความรู้ที่ได้รับ	32.1020	27.142	.727	.931
10	ความพึงพอใจต่อโครงการในภาพรวม	32.1300	27.204	.743	.930
ความเชื่อมั่น: Reliability Coefficients		N of Cases = 30		Alpha = .936	



แบบบันทึกการสัมภาษณ์

“การพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว”

คำชี้แจง:

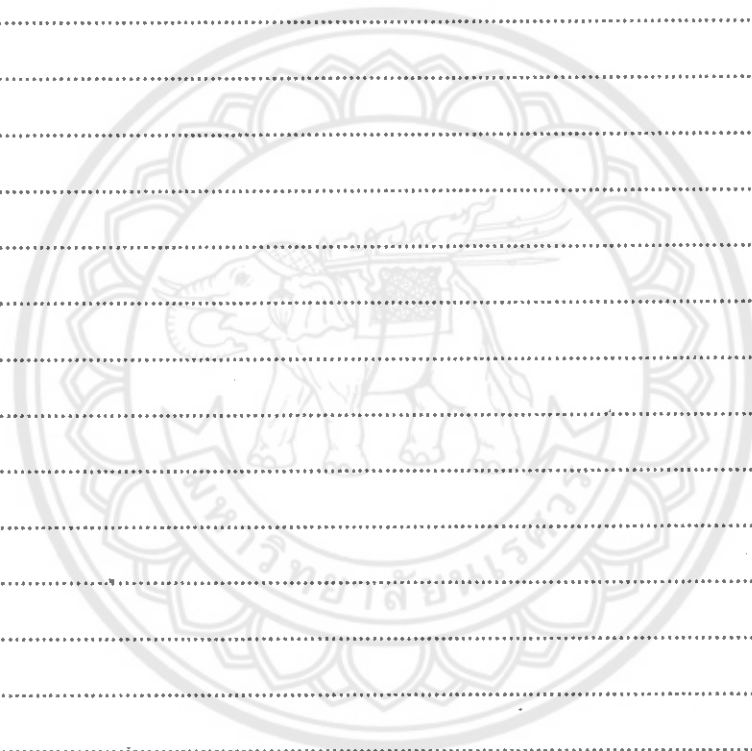
การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความต้องการในด้านการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวในลักษณะของการจัดการความรู้และการมีส่วนร่วม และพัฒนาแนวทางในการถ่ายทอดนวัตกรรมที่จำเป็นเพื่อตอบสนองความต้องการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวได้อย่างยั่งยืน ทำการศึกษาโดยมุ่งเน้นการจัดการความรู้ในเรื่องความต้องการในด้านการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพของวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว ซึ่งจะนำมาวิเคราะห์ข้อมูลและแสดงผลออกมาในภาพรวม จึงไม่มีผลกระทบใดๆ ทั้งสิ้นที่มีต่อผู้ตอบแบบสอบถามและให้ข้อมูลทั้งหมด โดยไม่มีการเปิดเผยหรืออ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูลและเก็บรักษาข้อมูลที่ได้ เป็นความลับซึ่งผู้ให้ข้อมูลสามารถปฏิเสธการให้ข้อมูลได้ตลอดช่วงของการวิจัย ทั้งนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณ ผู้ให้ข้อมูลทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

คำอธิบาย: แบบบันทึกการสัมภาษณ์นี้ประกอบด้วยคำถามจำนวน 2 ข้อ

ขอให้บันทึกคำตอบจากการสัมภาษณ์ลงในช่องที่กำหนดไว้ตามความเป็นจริง

คำชี้แจง ให้เติมคำตอบลงในช่องว่างที่กำหนดให้ตามความเป็นจริง

1. ความต้องการในด้านการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวในลักษณะของการจัดการความรู้และการมีส่วนร่วม มีอะไรบ้าง



2. แนวทางการถ่ายถอดนวัตกรรมที่จำเป็นเพื่อตอบสนองความต้องการพัฒนาทักษะ
ทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวได้อย่างยั่งยืน เป็นอย่างไร

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ขอบคุณสำหรับคำตอบของท่าน

แบบสอบถาม

โครงการวิจัยเรื่อง

“การพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว”

(ใช้สำหรับสอบถามความพึงพอใจหลังจากเข้าร่วมการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีผ่านการอบรม)

คำชี้แจง:

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความต้องการในด้านการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวในลักษณะของการจัดการความรู้และการมีส่วนร่วม และพัฒนาแนวทางในการถ่ายทอดนวัตกรรมที่จำเป็นเพื่อตอบสนองความต้องการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวได้อย่างยั่งยืน ทำการศึกษาโดยมุ่งเน้นการจัดการความรู้ในเรื่องความต้องการในด้านการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพของวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว ซึ่งจะนำมาวิเคราะห์ข้อมูลและแสดงผลออกมาในภาพรวม จึงไม่มีผลกระทบใดๆ ทั้งสิ้นที่มีต่อผู้ตอบแบบสอบถามและให้ข้อมูลทั้งหมด โดยไม่มีการเปิดเผยหรืออ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูลและเก็บรักษาข้อมูลที่ได้ เป็นความลับซึ่งผู้ให้ข้อมูลสามารถปฏิเสธการให้ข้อมูลได้ตลอดช่วงของการวิจัย ทั้งนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณ ผู้ให้ข้อมูลทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

คำอธิบาย: ส่วนประกอบของแบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น

ส่วนที่ 1 การสอบถามข้อมูลเบื้องต้น ประกอบด้วยคำถามจำนวน 4 ข้อ

ส่วนที่ 2 การสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการให้ความรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพ ประกอบด้วยคำถามจำนวน 10 ข้อ

ขอให้ตอบคำถามลงในช่องที่กำหนดไว้ หรือเติมคำตอบลงในช่องว่างตามความเป็นจริง

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลเบื้องต้น

คำชี้แจง ให้เลือกตอบโดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง ของคำตอบ)เพียงคำตอบเดียว(

1. ประเภทผู้ให้ข้อมูล

- วัยรุ่นหญิง
- มารดาวัยรุ่น
- ครอบครัว
- อื่นๆ (โปรดระบุ).....

2. เพศ

- ชาย
- หญิง
- อื่นๆ (โปรดระบุ).....

3. อายุ

(โปรดระบุ).....ปี.....เดือน

4. ความสนใจเข้าร่วมการให้ความรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพ

- สนใจมากที่สุด
- สนใจมาก
- สนใจปานกลาง
- สนใจน้อย
- สนใจน้อยที่สุด
- ไม่สนใจแต่อยากเข้าร่วมเพราะต้องการพัฒนาตนเอง

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการให้ความรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพ

ประกอบด้วยคำถามจำนวน 10 ข้อ

คำชี้แจง ให้เลือกตอบโดยทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง □ ของคำตอบเพียงคำตอบเดียว

ข้อ	รายการ	ระดับความพึงพอใจ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ความพึงพอใจต่อการถ่ายทอดความรู้ ของวิทยากร					
2	ความพึงพอใจต่อประโยชน์ที่ได้รับ จากการส่งเสริมพัฒนาทักษะอาชีพ					
3	ความพึงพอใจต่อระยะเวลาในการ ดำเนินโครงการ					
4	ความพึงพอใจต่อสถานที่ในการจัด โครงการ					
5	ความพึงพอใจต่อการพัฒนาความรู้ ของตนเองหลังจากเข้าร่วมโครงการ					
6	ความพึงพอใจในด้านการพัฒนา ทักษะของตนเองที่เกิดจากการเข้า ร่วมโครงการ					
7	ความพึงพอใจในด้านการนำไปใช้ ประโยชน์ได้จริง					
8	ความพึงพอใจในด้านโอกาสการ พัฒนาอาชีพของตนเองหลังจากได้ เข้าร่วมโครงการ					
9	ความพึงพอใจต่อองค์ความรู้ที่ได้รับ					
10	ความพึงพอใจต่อโครงการใน ภาพรวม					

ขอบคุณสำหรับคำตอบของท่าน



ภาพบรรยากาศกิจกรรมอบรมให้ความรู้แบบกลุ่มย่อยจำนวน 10 ครั้ง

กิจกรรมการถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมองค์ความรู้จากการวิจัยผ่านการอบรมให้ความรู้ ครั้งที่ 1



กิจกรรมการถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมองค์ความรู้จากการวิจัยผ่านการอบรมให้ความรู้ ครั้งที่ 2



กิจกรรมการถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมองค์ความรู้จากการวิจัยผ่านการอบรมให้ความรู้ ครั้งที่ 3



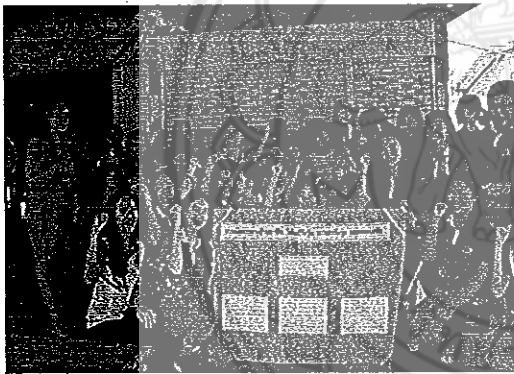
กิจกรรมการถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมองค์ความรู้จากการวิจัยผ่านการอบรมให้ความรู้ ครั้งที่ 4



กิจกรรมการถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมองค์ความรู้จากการวิจัยผ่านการอบรมให้ความรู้ ครั้งที่ 5



กิจกรรมการถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมองค์ความรู้จากการวิจัยผ่านการอบรมให้ความรู้ ครั้งที่ 6



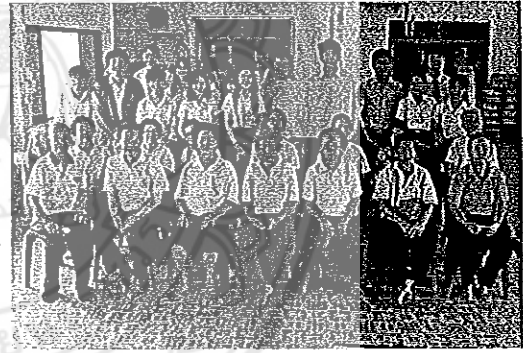
กิจกรรมการถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมองค์ความรู้จากการวิจัยผ่านการอบรมให้ความรู้ ครั้งที่ 7



กิจกรรมการถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมองค์ความรู้จากการวิจัยผ่านการอบรมให้ความรู้ ครั้งที่ 8



กิจกรรมการถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมองค์ความรู้จากการวิจัยผ่านการอบรมให้ความรู้ ครั้งที่ 9



กิจกรรมการถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมองค์ความรู้จากการวิจัยผ่านการอบรมให้ความรู้ ครั้งที่ 10





COA No. 015/20019

IRB No. 0828/61



คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

มหาวิทยาลัยนเรศวร

99 หมู่ 9 ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก 65000 เบอร์โทรศัพท์ 05596 8642

เอกสารรับรองโครงการวิจัย

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์-มหาวิทยาลัยนเรศวร ดำเนินการให้การรับรองโครงการวิจัยตามแนวทาง

หลักจริยธรรมการวิจัยในคนที่เป็นมาตรฐานสากล ได้แก่ Declaration of Helsinki, The Belmont Report, CIOMS Guideline และ International Conference on Harmonization In Good Clinical Practice หรือ ICH-GCP

ชื่อโครงการ : การพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว
 Study Title : Career Skills Development for Youth Females, Teen Moms, and Family
 ผู้วิจัยหลัก : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิชญ์ อภิสมภารโยธิน
 สังกัดหน่วยงาน : คณะสังคมศาสตร์
 วิธีทบทวน : แบบเร่งรัด (Expedited-Review)
 รายงานความก้าวหน้า : ส่งรายงานความก้าวหน้าอย่างน้อย 1 ครั้ง/ปี หรือส่งรายงานฉบับสมบูรณ์หากดำเนินโครงการเสร็จสิ้นก่อน 1 ปี

เอกสารรับรอง

1. AF 01-10 เวอร์ชัน 1.0 วันที่ 12 ตุลาคม 2561
2. AF 02-10 เวอร์ชัน 1.0 วันที่ 12 ตุลาคม 2561
3. AF 03-10 เวอร์ชัน 1.0 วันที่ 12 ตุลาคม 2561
4. AF 04-10 เวอร์ชัน 3.0 วันที่ 03 มกราคม 2562
5. AF 05-10 เวอร์ชัน 2.0 วันที่ 23 พฤศจิกายน 2561
6. สรุปโครงการเพื่อการพิจารณาทางจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เวอร์ชัน 2.0 วันที่ 23 พฤศจิกายน 2561
7. โครงการวิจัยฉบับเต็ม เวอร์ชัน 1.0 วันที่ 12 ตุลาคม 2561
8. ประวัติผู้วิจัย เวอร์ชัน 1.0 วันที่ 12 ตุลาคม 2561
9. แบบบันทึกการสัมภาษณ์ เวอร์ชัน 1.0 วันที่ 12 ตุลาคม 2561
10. แบบสอบถาม เวอร์ชัน 1.0 วันที่ 12 ตุลาคม 2561
11. จบประมาณที่ได้รับ เวอร์ชัน 1.0 วันที่ 12 ตุลาคม 2561

ลงนาม

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วนวathy คาสิต)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

มหาวิทยาลัยนเรศวร

วันที่รับรอง : 09 มกราคม 2562
 Date of Approval : January 09, 2019
 วันหมดอายุ : 09 มกราคม 2563
 Approval Expire Date : January 09, 2020

ทั้งนี้ การรับรองนี้มีเงื่อนไขที่ระบุไว้ด้านหลังทุกข้อ (ดูด้านหลังของเอกสารรับรองโครงการวิจัย)



เอกสารปกปิด ห้ามเผยแพร่ก่อนได้รับอนุญาต

คู่มือ



835094



สัญญาสนับสนุนทุนการวิจัย
จากงบประมาณแผ่นดิน (บูรณาการวิจัยและนวัตกรรม) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562
เป้าหมายที่ 2

โครงการ : การพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว

สัญญานี้ทำขึ้น ณ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ ตั้งอยู่ เลขที่ 99 หมู่ 9 ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2561 ระหว่างมหาวิทยาลัยนครสวรรค์ โดย นางสาวทรงรัตน์ ขงควิชยานุกุล ผู้บริหารกองนวมยุคนามมหาวิทยาลัย ตามคำสั่งมหาวิทยาลัยนครสวรรค์ ที่ 05795/2561 เรื่อง มอบอำนาจให้รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยนครสวรรค์ปฏิบัติราชการแทน อธิการบดีมหาวิทยาลัยนครสวรรค์ ลงวันที่ 1 ตุลาคม 2561 ซึ่งต่อไปในสัญญานี้เรียกว่า "ผู้ให้ทุน" ฝ่ายหนึ่ง กับ นายพิเชษฐ อภิสมจรรย์อินทร์ ซึ่งต่อไปในสัญญานี้เรียกว่า "ผู้รับทุน" อีกฝ่ายหนึ่ง ทั้งสองฝ่ายตกลงกันด้วยความตั้งใจต่อไป

การให้และรับทุน

ข้อ 1 ผู้ให้ทุนตกลงให้ทุนอุดหนุนวิจัยแก่ผู้รับทุนเพื่อการวิจัย เรื่อง การพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว ซึ่งต่อไป ในสัญญานี้จะเรียกว่า "โครงการวิจัย" หรือ "โครงการ" ตามเอกสารแนบหมายเลข 4 ใน วงเงิน 683,600.00 บาท (หกแสนแปดหมื่นสามพันหกร้อยบาทถ้วน) โดยมีระยะเวลาดำเนินการของโครงการวิจัย ไม่เกิน 12 เดือน นับตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2561 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2562

ข้อ 2 ผู้ให้ทุนจะจ่ายเงินตามสัญญา ให้กับผู้รับทุนเป็นงวด ตามกำหนดเวลา และเงื่อนไขตามเอกสารแนบหมายเลข 1 และตามระเบียบต่างๆ ของผู้ให้ทุน

ผู้รับทุนจะต้องใช้เงินทุนที่ได้รับตามสัญญา เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการตามสัญญานี้ เท่านั้น และจะต้องใช้อย่างประหยัด และเหมาะสม ตามระเบียบการเงินฯ ของผู้ให้ทุน ตลอดจนจัดเตรียมหลักฐานการรับเงิน และการจ่ายเงินให้ถูกต้องครบถ้วน เพื่อให้ผู้ให้ทุนตรวจสอบได้ และในกรณีที่เกิดปัญหาซึ่งต้องพิจารณาว่าค่าใช้จ่ายเพื่อดำเนินการของผู้รับทุนเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ ทั้งสองฝ่ายตกลงให้ผู้ให้ทุนเป็นผู้วินิจฉัยขาด

ผู้ให้ทุนจะไม่หักเงินทุนอุดหนุนโครงการนี้ไปเป็นค่าใช้จ่ายทางอ้อมใดๆ (indirect or overhead cost) ทั้งสิ้น หากมีรายได้ หรือผลประโยชน์ใดๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการทำโครงการวิจัย ผู้รับทุนจะต้องรายงานให้ผู้ให้ทุนทราบ เป็นหนังสือโดยเร็ว ตลอดจนบันทึกรายรับรายจ่ายในรายงานการเงินที่เสนอต่อผู้ให้ทุน

หากมีเงินเหลือเมื่อสิ้นสุดโครงการแล้ว ผู้รับทุนจะต้องคืนเงินที่เหลือพร้อมดอกเบี้ยที่เกิดขึ้นให้แก่ผู้ให้ทุน ภายใน 60 (หกสิบ) วัน นอกจากนี้จะมีหลักฐานเป็นหนังสือว่าได้มีการตกลงกันเป็นอย่างอื่น

ข้อ 3 การเบิกจ่ายเงินของผู้รับทุน

- 3.1 งวดแรก จำนวนร้อยละ 40 เมื่อส่งแบบคำขออนุมัติเบิกเงิน พร้อมสัญญาซึ่งผ่านความเห็นชอบจาก คณะกรรมการวิจัยคณะ ไปยังกองส่งเสริมการวิจัย และส่งต่อไปยังกองคลัง
- 3.2 งวดที่สอง จำนวนร้อยละ 40 เมื่อส่งแบบคำขออนุมัติเบิกเงิน พร้อมกับส่งรายงานความก้าวหน้า ครั้งที่ 1 และรายงานค่าใช้จ่ายเงินในงวดแรก ซึ่งผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการวิจัยคณะ ไปยังกองส่งเสริมการวิจัย และส่งต่อไปยังกองคลัง
- 3.3 งวดที่สาม จำนวนร้อยละ 20 เมื่อส่งแบบคำขออนุมัติเบิกเงิน พร้อมกับส่งรายงานผลการดำเนินงานฉบับสมบูรณ์ และสำเนาต้นฉบับ (Reprint) ผลการดำเนินโครงการตามตัวชี้วัดที่ระบุไว้ในสัญญาและรายงานค่าใช้จ่ายเงินทั้งหมดของโครงการไปยังกองส่งเสริมการวิจัย และส่งต่อไปยังกองคลัง

คู่ฉบับ

เอกสารปกปิด-โรมแนบพร้อมได้รับอนุญาต

โครงการที่ไม่สามารถนำส่งรายงานผลการดำเนินงานฉบับสมบูรณ์ และสำเนาต้นฉบับ (Reprint) ผลการดำเนินงานโครงการตามตัวชี้วัดที่ระบุไว้ในสัญญา จะไม่ได้รับการพิจารณาการเบิกจ่ายเงินในงวดที่ 3 จนกว่าสามารถดำเนินการในส่วนดังกล่าวให้แล้วเสร็จ หลังจากจากสิ้นสุดระยะเวลาดำเนินการ

เอกสารหรือหลักฐานแนวทางการเงินต่างๆ ให้ผู้รับทุนเป็นผู้รับผิดชอบในการเก็บหลักฐานดังกล่าว และพร้อมสำหรับการเรียกตรวจสอบหากมีการร้องขอ

การดำเนินงาน

ข้อ 4 ผู้รับทุนจะต้องทำงานวิจัยตามโครงการนี้ด้วยความวิริยะอุตสาหะ และรับรองว่าจะไม่นำงานตามโครงการวิจัยบางส่วนหรือทั้งหมดไปให้ผู้อื่นรับช่วง เว้นแต่จะได้รับความยินยอมจากผู้ให้ทุนเป็นลายลักษณ์อักษรก่อน

ข้อ 5 ผู้รับทุนต้องดำเนินการตามโครงการในทันที นับแต่วันลงนามในสัญญา ถ้าหากผู้รับทุนมิได้เริ่มดำเนินการภายใน 30 (สามสิบ) วัน นับจากวันดังกล่าว ผู้ให้ทุนมีสิทธิบอกเลิกสัญญา

ผู้รับทุนต้องดำเนินการตามวิธีการที่เสนอไว้ตามเอกสารหมายเลข 1 เอกสารหมายเลข 2 และเอกสารหมายเลข 3 ให้ครบถ้วนสมบูรณ์ หากเกิดอุปสรรคไม่สามารถดำเนินการวิจัยได้ หรือมีความจำเป็นต้องแก้ไขเปลี่ยนแปลงแผนงานหรือวิธีการใดๆ ผู้รับทุนจะต้องแจ้งให้ผู้ให้ทุนทราบเป็นหนังสือภายในกำหนด 30 (สามสิบ) วัน ทั้งนี้ผู้ให้ทุนมีสิทธิที่จะยุติการสนับสนุนทุนวิจัย หรือให้ความเห็นชอบกับการแก้ไขเปลี่ยนแปลงโครงการได้ตามความเหมาะสม

กรณีไม่สามารถทำการวิจัยตามโครงการให้แล้วเสร็จได้ภายในกำหนดเวลาตามข้อ 1 ผู้รับทุนต้องแจ้งเหตุผลให้ผู้ให้ทุนทราบเป็นลายลักษณ์อักษร และขออนุมัติขยายเวลายกวันสิ้นสุดสัญญาไม่น้อยกว่า 15 (สิบห้า) วัน ทั้งนี้ผู้ให้ทุนทรงไว้ซึ่งสิทธิที่จะพิจารณาอนุมัติให้ขยายเวลาหรือไม่ได้ โครงการที่ได้รับอนุมัติให้ขยายเวลาได้จะถือเอาวันสุดท้ายของการขยายเวลาเป็นวันกำหนดส่งผลงาน หากพ้นกำหนดวันส่งผลงานนั้นให้ถือว่าผู้รับทุนส่งผลงานล่าช้า

ข้อ 6 ผู้รับทุนต้องรับผิดชอบการดำเนินการวิจัย โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้เกี่ยวข้องด้วยเงินที่ใช้ในการทดลอง และสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ให้เป็นไปตามจริยธรรมการวิจัย

ข้อ 7 ผู้รับทุนต้องอำนวยความสะดวกให้ผู้ให้ทุน หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายเข้าไปในสถานที่ทำการของผู้รับทุน หรือสถานที่ที่ทำการวิจัยเพื่อประโยชน์ในการติดตาม และประเมินผลการวิจัยตามโครงการได้

ผลงาน

ข้อ 8 ผู้ให้ทุน ผู้รับทุน ตกลงร่วมกันที่จะให้มีการประเมินคุณภาพผลงานวิจัยตาม วิธีการที่ผู้ให้ทุนกำหนดระหว่างดำเนินการตามโครงการ และ/หรือ เมื่องานวิจัยเสร็จสิ้น และผู้รับทุนต้องปรับปรุงแก้ไขผลงานวิจัยตามที่ผู้ให้ทุนร้องขอ

ในการประเมินผลงานเพื่อการอนุมัติค่าใช้จ่ายในงวดที่ 3 ผู้วิจัยยินดีให้ผู้ให้ทุนประเมินผลงานตามที่ระบุไว้ในรายงานสรุปการเงิน

ข้อ 9 ผู้รับทุนต้องนำส่งผลงาน ซึ่งมีรูปแบบและเนื้อหาตามที่ผู้ให้ทุนกำหนดโดยมีสำเนาให้ผู้ให้ทุนหรือผู้ให้ทุนมอบหมายภายใน 60 วัน นับตั้งแต่วันสิ้นสุดโครงการ

กรณีที่ผู้รับทุนไม่สามารถนำส่งรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ และสำเนาต้นฉบับ (Reprint) ผลการดำเนินงานโครงการตามตัวชี้วัดที่ระบุไว้ในสัญญา ภายในหลังเสร็จสิ้นระยะเวลาดำเนินการตามที่ระบุในสัญญา (ไม่นับรวมขยายเวลา) ผู้รับทุนยินยอมให้ผู้ให้ทุนระงับค่าใช้จ่ายในงวดที่ 3 ที่ยังคงค้างอยู่ตามที่ระบุไว้ในสัญญา และมีสิทธิบอกยกเลิกสัญญาได้

สิทธิและการยกเลิกสัญญา

ข้อ 10 สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาใดๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการวิจัยตามสัญญานี้เป็นสิทธิของผู้ให้ทุน โดยให้ผู้ให้ทุนเป็นผู้ทำนิติกรรมใดๆ ที่เกี่ยวข้องกัผลประโยชน์ในผลงานวิจัยแต่ผู้เดียว

คู่มือฉบับ

เอกสารปกปิด ห้ามเผยแพร่ก่อนได้รับอนุญาต

หากผู้รับทุนต้องการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ใดๆ จะต้องทำความเข้าใจความตกลงเป็นลายลักษณ์อักษรกับผู้ให้ทุนก่อน

ข้อ 11 ผู้รับทุน จะต้องรับผิดชอบ และชดเชยค่าเสียหายใดๆ อันเกิดขึ้นจากการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา หรือละเมิดสิทธิใดๆ ในสิทธิบัตร หรือลิขสิทธิ์ของบุคคลที่สาม ซึ่งผู้รับทุน และผู้ที่รับมอบหมายนำมาใช้ในการปฏิบัติงานตามสัญญา

ข้อ 12 อุปกรณ์ หรือครุภัณฑ์ใดๆ ที่ผู้รับทุนได้จัดซื้อโดยเงินทุนตามสัญญา ให้ตกเป็นของผู้ให้ทุน

การใช้อุปกรณ์ หรือครุภัณฑ์การวิจัยที่ผู้รับทุนได้จัดซื้อดังกล่าว ผู้รับทุนจะต้องใช้ และบำรุงรักษาอุปกรณ์ หรือครุภัณฑ์การวิจัยดังกล่าวให้อยู่ในสภาพที่ใช้การได้ดีเสมอ และผู้รับทุนยินยอมให้ผู้ให้ทุน หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายเข้าตรวจสอบอุปกรณ์ หรือครุภัณฑ์ได้ตลอดเวลา ผู้รับทุนจะต้องจัดทำบัญชีแสดงรายการอุปกรณ์ หรือครุภัณฑ์การวิจัยมอบให้ผู้ให้ทุน พร้อมกับรายงานการวิจัยที่เสร็จสมบูรณ์แล้ว หรือเมื่อสัญญาสิ้นสุดลง

กรณีอุปกรณ์ หรือครุภัณฑ์การวิจัยเสียหาย โดยเหตุที่ผู้รับทุนต้องรับผิดชอบ ผู้รับทุนต้องจัดการซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพใช้งานได้ดังเดิมด้วยค่าใช้จ่ายของตนเอง แต่หากเกิดเหตุไม่จัดการซ่อมแซมอุปกรณ์ หรือครุภัณฑ์ดังกล่าว ผู้ให้ทุนมีสิทธิซ่อมแซมเอง และเรียกให้ผู้รับทุนชดเชยค่าใช้จ่ายตามจำนวนที่ผู้ให้ทุนออกค่าใช้จ่ายไป

เมื่อเสร็จสิ้นการวิจัยตามสัญญาแล้ว ผู้รับทุนจะต้องส่งอุปกรณ์ หรือครุภัณฑ์ที่เหลือจากการวิจัยให้แก่ผู้ให้ทุน เจ้าของอุปกรณ์ หรือครุภัณฑ์ทันที

ข้อ 13 กรณีผู้รับทุนมีได้รายงานความก้าวหน้า ร่างรายงานฉบับสมบูรณ์ และรายงานฉบับสมบูรณ์ ตามเงื่อนไขของมหาวิทยาลัยให้ถือว่าผู้รับทุนผิดเงื่อนไข ผู้รับทุนยินยอมให้หักเงินเดือนที่ผู้รับทุนจะได้รับ และยินยอมให้ผู้ให้ทุนดำเนินการทางวินัย ตามสมควรกรณี

ข้อ 14 การระงับงานชั่วคราวและการบอกเลิกสัญญา

14.1 ผู้ให้ทุนมีสิทธิระงับงานทั้งหมด หรือบางส่วน หรือบอกเลิกสัญญาได้ ถ้าผู้ให้ทุนเห็นว่าผู้รับทุนไม่ได้ปฏิบัติงานด้วยความชำนาญ หรือด้วยความเอาใจใส่ในวิชาชีพเท่าที่พึงคาดหมายได้จากบุคคลในระดับเดียวกัน หรือมิได้ปฏิบัติตามหนังสือสัญญาข้อใดข้อหนึ่ง หรือเมื่อ ผู้ให้ทุนเห็นว่าควรยุติโครงการวิจัยตามสัญญา ในกรณีเช่นนี้ ผู้ให้ทุนต้องมีลายลักษณ์อักษรแจ้งให้ผู้รับทุนทราบล่วงหน้าอย่างน้อย 60 (หกสิบ) วัน

14.2 กรณีที่ผู้รับทุนเห็นว่าผู้ให้ทุนมิได้ปฏิบัติตามสัญญา ในกรณีเช่นนี้ผู้รับทุนจะต้องมีลายลักษณ์อักษรถึงผู้ให้ทุน ระบุรายละเอียดถึงสาเหตุ และเหตุผล ถ้าผู้ให้ทุนมิได้ดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้องตามสัญญาภายในระยะเวลา 30 (สามสิบ) วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือบอกกล่าวนั้น ผู้รับทุนมีสิทธิบอกเลิกสัญญาได้

14.3 เมื่อมีการบอกเลิกสัญญาตามข้อ 14.1 หรือ 14.2 ผู้ให้ทุนจะจ่ายเงินให้แก่ผู้รับทุนตามสัดส่วนที่เป็นธรรม และเหมาะสมเฉพาะตามที่กำหนด และผู้รับทุนจะต้องคืนเงินที่เหลือ ณ วันสัญญาสิ้นสุดลง พร้อมทั้งส่งมอบเครื่องมือเครื่องใช้ และวัสดุอุปกรณ์ที่ผู้รับทุนได้จัดซื้อด้วยทุนทรัพย์ของผู้ให้ทุนให้แก่ผู้ให้ทุนทั้งหมดภายใน 30 (สามสิบ) วัน หลังจากวันบอกเลิกสัญญา

14.4 ในกรณีที่มิเหตุสุดวิสัยหรือเหตุใดๆ อันเนื่องมาจากความคิด หรือความบกพร่องของผู้ให้ทุน หรือพฤติการณ์อันหนึ่งอันใดที่สัญญาไม่ต้องการรับผิดชอบตามกฎหมาย ทำให้ผู้รับทุนไม่สามารถทำการวิจัยให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาแห่งสัญญา ผู้ให้ทุนมีสิทธิระงับงานตามโครงการชั่วคราว และผู้รับทุนมีสิทธิได้รับการขยายเวลาตามสัญญาข้อ 5 วรรคสาม โดยให้อยู่ในดุลพินิจของผู้ให้ทุนที่จะพิจารณาตามที่เห็นสมควร

ข้อ 15 ผู้รับทุนรับรองว่าไม่เคยรับทุนอุดหนุนการวิจัยเรื่องเดียวกันนี้จากแหล่งอื่นอยู่ก่อน และรับรองว่าจะไม่นำโครงการวิจัยที่ได้รับทุนนี้ไปขอทุนจากแหล่งอื่นๆ เพิ่มเติม โดยมิได้รับความเห็นชอบจากผู้ให้ทุน

คู่มือ

เอกสารปกปิด ห้ามเผยแพร่ก่อนได้รับอนุญาต

ข้อ 16 เอกสารแนบท้ายสัญญาให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของสัญญา ในกรณีที่ข้อความในเอกสารแนบท้ายสัญญาขัดแย้งกับข้อความในสัญญา ให้ถือตามข้อความในสัญญา และในกรณีที่เอกสารแนบท้ายสัญญาขัดแย้งกันเอง หรือมีได้กล่าวไว้ ให้ถือปฏิบัติตามลำดับของผู้นิพนธ์

ข้อ 17 หากมีคำฟ้องอากร ค่าใช้จ่ายอื่นที่เกิดขึ้นจากการได้รับเงินอุดหนุนการวิจัยตามโครงการแห่งสัญญานี้ ให้เป็นความรับผิดชอบของผู้รับทุนเอง และไม่ถือว่าเป็นค่าใช้จ่ายที่อยู่ในข่ายได้รับการสนับสนุนเงินอุดหนุนภายใต้สัญญานี้



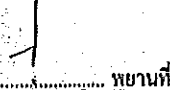
ข้อ 18 ระยะเวลาความเป็นโครงการวิจัย นับตามปีงบประมาณแผ่นดิน ระยะเวลาตั้งแต่ 1 ตุลาคมของปีหนึ่ง ถึงวันที่ 30 กันยายนของปีถัดไป กรณีมีการจัดสรรทุนวิจัยเป็นไตรมาส วันที่เริ่มต้นทำสัญญานับตั้งแต่วันที่ได้รับการอนุมัติทุนวิจัย พร้อมทำแผนแจกแจงรายละเอียดการเบิกจ่ายเงินงวดโดยระบุวงเงินประมาณนี้เป็งวดไคว่บ้าง และงวดที่เหลือผูกผูกพันไปตั้งใหม่ในปีงบประมาณถัดไป กรณีโครงการวิจัยไม่แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด ผู้ให้ทุนอาจพิจารณาให้เบิกจ่ายข้ามปีงบประมาณได้ โดยผู้รับทุนต้องแสดงเหตุผลประกอบการพิจารณา

ข้อ 19 มาตราการควบคุมการวิจัยสำหรับโครงการวิจัยที่ไม่แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดไม่เกิน 2 ปี ตามสัญญารับทุน

- มาตราที่ 1 ให้คุณบดสอบสวนหาข้อเท็จจริงเพื่อพิจารณาเห็นควรอนุมัติปิดโครงการได้
- มาตราที่ 2 หากเหตุผลตามมาตราที่ 1 ไม่เพียงพอให้ตั้งคณะกรรมการสอบสวนความวินัย พร้อมกำหนดบทลงโทษตามที่ระบุไว้ในสัญญา
- มาตราที่ 3 ให้กองส่งเสริมการวิจัย จัดทำบัญชีรายชื่อนักวิจัย (Blacklist) ที่ดำเนินโครงการวิจัยไม่แล้วเสร็จสืบเนื่องจากมาตราที่ 2 โดยไม่สามารถขอรับทุนอุดหนุนการวิจัยของมหาวิทยาลัยได้อีกภายในระยะเวลา 2 ปี นับตั้งแต่ปีที่ผลสอบสวนสิ้นสุด (กรณีนักวิจัยที่ถูกขังบัญชีรายชื่อ (Blacklist) มีความประสงค์จะขอรับทุนอุดหนุนการวิจัยทั้งงบประมาณรายปี และงบประมาณแผ่นดิน จะถูกจัดลำดับความสำคัญไว้ท้ายสุด)

สัญญานี้ทำขึ้น 3 ฉบับ มีข้อความถูกต้องตรงกัน คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายได้อ่านและเข้าใจข้อความโดยตลอดแล้ว จึงได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญต่อหน้าพยาน และต่างเก็บไว้ฝ่ายละฉบับ

ลงชื่อ  ผู้ให้ทุน ลงชื่อ  ผู้รับทุน
 (นางสาวพรรณรัตน์ ขจิตาษาพฤก) (นายพิษณุ อภิสมการโยธิน)
 รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยนครสวรรค์ หัวหน้าโครงการวิจัย

ลงชื่อ  พยานที่ 1 ลงชื่อ  พยานที่ 2 ลงชื่อ  พยานที่ 3
 (นางสาวกนิษฐา ไชยเกียรติ) (นางสาวสิริกร ชูแก้ว) (นางสาวสิริดาวัลย์ ชูสาย)
 คณะศึกษาศาสตร์ ผู้อำนวยการกองส่งเสริมการวิจัย ผู้อำนวยการกองกฎหมาย



ประวัติผู้วิจัย

1. ข้อมูลส่วนบุคคล

- 1.1 ชื่อ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชญ อภิสมาจารย์โยธิน
 NAME Asst. Prof. Dr. Phitsanu Aphisamacharayothin
- 1.2 ที่อยู่ปัจจุบัน ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
- 1.3 ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู เลขที่ 58309001437612
- 1.4 สมาชิกตลอดชีพ สมาคมสหกิจศึกษาไทย เลขที่ สสศท.002425
- 1.5 สมาชิกตลอดชีพ สมาคมวิชาชีพสาธารณสุข เลขที่ 583310126
- 1.6 สมาชิกสภาการสาธารณสุขชุมชน เลขที่ 60024208

2. ประวัติการศึกษา

- 2.1 คุณวุฒิปริญญาเอก ปรัชญาคุณวุฒิบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์การแพทย์และสาธารณสุข
 สถานศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล (ทุนเฉลิมพระเกียรติ 60 ปี ครองราชสมบัติ
 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ)
- 2.2 คุณวุฒิปริญญาโท ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษา
 สถานศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร (ได้รับโล่รางวัล “ผลการเรียนยอดเยี่ยม”)
- 2.3 คุณวุฒิปริญญาตรี สาธารณสุขศาสตรบัณฑิต สาขาสาธารณสุขศาสตร์
- 2.4 คุณวุฒิปริญญาตรี นิเทศศาสตรบัณฑิต สถานศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
- 2.5 การฝึกอบรมหลักสูตรประสบการณ์วิชาชีพนิเทศศาสตร์ วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์
 การฝึกอบรมหลักสูตรประสบการณ์วิชาชีพสาธารณสุขศาสตร์ และการฝึกอบรมหลักสูตรการ
 ใช้โปรแกรม SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
 อื่นๆ English for International Communication (66 credits) มหาวิทยาลัยเซนต์จอร์จ
 Major of English (68 credits) มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
 และ คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัย Xi'an Jiaotong University สาธารณรัฐประชาชนจีน

3. ประวัติการทำงาน

สถานที่ทำงานโทรศัพท์/	ตำแหน่ง	ระยะเวลา
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร	อาจารย์ประจำ	2558-ปัจจุบัน
	รองคณบดีฝ่ายบริหาร	2559-2561
	รองคณบดีฝ่ายพัฒนาคุณภาพฯ	2559-2559
คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา	รองอธิการบดี และ คณบดีคณะสาธารณสุขศาสตร์	2557-2558



คู่มือการบริหารองค์ความรู้และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

คู่มือการบริหารองค์ความรู้จากกรณีวิจัยเรื่อง

“การพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง

มารดาวัยรุ่น และครอบครัว”

จัดทำโดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิษณุ อภิสมชาจารย์โยธิน

คู่มือการบริหารองค์ความรู้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิษณุ อภิสมชาจารย์โยธิน

~ | ~

บทสรุปย่อ

บทสังเคราะห์จากงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดากวัยรุ่น และครอบครัว แสดงให้เห็นว่าวัยรุ่นหญิง มารดากวัยรุ่น และครอบครัว มีความต้องการในการพัฒนาทักษะ มารดากวัยรุ่นและครอบครัวส่วนใหญ่มองการให้ความรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพ โดยความต้องการในการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพ ของวัยรุ่นหญิง มารดากวัยรุ่น และครอบครัวที่มีความรู้เกี่ยวกับอาชีพ การส่งเสริมความรู้หรือชื่นชมงานที่เข้าใกล้ตลาดและสามารถจำหน่ายให้เกิดรายได้ การส่งเสริมทักษะด้านภาษา และด้านเทคโนโลยี การอบรมพัฒนาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ก่อให้เกิดรายได้ การเรียนรู้เรื่องการเงินได้ การส่งเสริมหรือสวัสดิการเลี้ยง และการแปรรูผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรให้เป็นสินค้า เป็นต้น แนวทางในการถ่ายทอดนวัตกรรมด้านองค์ความรู้เพื่อตอบสนองความต้องการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดากวัยรุ่น และครอบครัวที่สำคัญมากที่สุด ได้แก่ การให้ความรู้ผ่านสื่อออนไลน์ ได้แก่ เฟสบุ๊ก และแอปพลิเคชันต่างๆ ที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย เป็นต้น แนวทางการบริหารจัดการองค์ความรู้เพื่อนำไปสู่ภาคปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดคือ การกำหนดโครงการที่มีลักษณะเป็นแบบดุลยภาพระหว่างกลุ่ม (Group Equilibrium Model) สำหรับข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย พบว่า แนวทางในการกำหนดนโยบายหรือโครงการให้เกิดประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการจำเป็นจริงนั้นจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการรับฟังความคิดเห็น และความต้องการ ซึ่งวิธีที่ดีที่สุดคือ การให้ความรู้ผ่านการอบรมและสาธิตแบบมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ซึ่งต้องให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เนื่องจากเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากโครงการ ซึ่งจะช่วยให้เกิดการจูงใจอันนำไปสู่การมีส่วนร่วมและความผูกพันหรือยอมรับในการปฏิบัติ อันจะนำไปสู่การพัฒนาความรู้หรือทักษะที่ก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์และถูกนำไปต่อยอดและปฏิบัติได้อย่างยั่งยืน

บทนำ

ข้อมูลจากรายงานของสำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ (2558) พบว่า แนวโน้มของการมีเพศสัมพันธ์ของกลุ่มนักเรียนหรือวัยรุ่นมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นโดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียนหญิง ซึ่งแม้ว่าการใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกในกลุ่มเยาวชนจะเพิ่มขึ้น แต่ยังคงพบว่าการใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ครั้งสุดท้ายยังคงมีแนวโน้มที่ลดลง ส่งผลให้เกิดปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นโดยเฉพาะอายุระหว่าง 20-25 ปี รวมถึงปัญหาการทำแท้งของวัยรุ่น การทอดทิ้งบุตร และการเป็นแม่วัยใสที่ขาดความพร้อมในการดูแลบุตร หากพิจารณาสถิติการสำรวจข้อมูลของหญิงคลอดที่มีอายุระหว่าง 15-19 ปีในปี 2557 พบว่า มีหญิงคลอดอายุระหว่าง 15-19 ปีทั่วประเทศจำนวน 112,278 คน คิดเป็นอัตราการคลอดมีชีพ 47.9 ต่อประชากรเพศหญิงอายุระหว่าง 15-19 ปีหนึ่งคน (สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์, 2557) โดยหากพิจารณาเฉพาะในจังหวัดพิษณุโลกพบว่า มีจำนวนถึง 1,471 คน คิดเป็นอัตราการคลอดมีชีพจำนวน 47.0 ต่อประชากรเพศหญิงอายุระหว่าง 15-19 ปีหนึ่งคนในจังหวัดพิษณุโลก (อารีรัตน์ จันทร์สำญ, 2558) ซึ่งใกล้เคียงกับข้อมูลของประเทศไทยที่มีอัตราการคลอดมีชีพถึง 47.9 ต่อประชากรหญิงอายุระหว่าง 15-19 ปีหนึ่งคน แสดงให้เห็นความรุนแรงของปัญหาอย่างมาก นอกจากนี้ จากการศึกษาของสำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ (ม.ป.ป.) พบว่าอัตราการของการแท้งหรือการสิ้นสุดการตั้งครรภ์ด้วยการแท้งเองตามธรรมชาติ การยุติการตั้งครรภ์ตามกฎหมายอายุมาตรา 305 และการตัดสินใจแท้ง ด้วยวิธีการต่างๆ และการตั้งครรภ์ที่ไม่พร้อมในประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นมาก โดยในปี 2542 พบว่าร้อยละ 28.5 ของการแท้งทั้งหมดเกิดจากการทำแท้ง ร้อยละ 60 ของผู้ทำแท้งมีอายุต่ำกว่า 25 ปี และร้อยละ 30 เป็นวัยรุ่นที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี โดยร้อยละ 40 ของผู้หญิงหลังแท้งนั้นจำเป็นต้องเข้ารับการรักษาด้วยภาวะแทรกซ้อนที่รุนแรง และการสำรวจสุขภาพประชาชนโดยการตรวจร่างกาย ปี 2551-2552 เรื่องการแท้งบุตรพบประวัติการแท้งบุตรในสตรีเยาวชน ร้อยละ 15.2 สำหรับสาเหตุการแท้งบุตรในครั้งสุดท้ายพบว่าร้อยละ 65.4 เป็นการแท้งตามธรรมชาติ ร้อยละ 22.8 เป็นการแท้งโดยเหตุผลทางการแพทย์และร้อยละ 10.7 เป็นการทำแท้งเพราะไม่พร้อมที่จะมีบุตร และจากข้อมูล

รายงานการเฝ้าระวังการแก้ไขประเทศไทยปี 2554 โดยผู้ช่วยแห่งที่ยินยอมเข้าร่วมในกรอบแบบสอบถามจำนวน 1,425 ราย พบว่า ร้อยละ 32.7 ของการแก้ไขทั้งหมดเกิดจากการทำแท้ง ร้อยละ 53.0 ของผู้ทำแท้งมีอายุต่ำกว่า 25 ปี ร้อยละ 28.0 เป็นวัยรุ่นที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี และร้อยละ 30.2 ของผู้ทำแท้งมีสถานภาพเป็นนักเรียนหรือมีนักศึกษาซึ่งนับว่าเป็นปัญหาอย่างยิ่ง

ผลกระทบที่เกิดจากการตั้งครรภ์ของสตรีเยาวชนที่เพิ่มมากขึ้นนั้นได้ก่อให้เกิดปัญหาของความพร้อมในด้านการศึกษาชีวิตและคุณภาพชีวิตของเด็กที่ให้แก่ใหม่ซึ่งจะเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศไทยในอนาคต เนื่องจากอัตราการคลอดของสตรีเยาวชนเพิ่มสูงขึ้นจะทำให้มีแนวโน้มที่สวนทางกับการเกิดจากประชากรหญิงวัยอื่น ๆ ที่ลดลงในช่วงเวลาเพียงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ประชากรผู้หญิงวัย 10-19 ปีมีจำนวนลดลงถึง 966,000 คน เป็นการลดจำนวนของผู้หญิงวัยนี้เฉลี่ยปีละ 80,000 ราย จากที่มีจำนวนทั้งหมด 5.46 ล้านคนในปี 2543 เหลือเพียง 4.5 ล้านคนในปี 2555 ขณะที่ข้อมูลจากการคาดการณ์ประชากรของคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเมื่อปี 2555 คาดว่าอีก 30 ปีข้างหน้าหากข้อสมมุติฐานการเกิดยังคงมีแนวโน้มคงเดิมจะทำให้ในปี 2588 จะมีจำนวนเด็กเกิดใหม่ในประเทศไทยลดลงเหลือเพียงร้อยละประมาณ 500,000 รายเท่านั้น ซึ่งมีนัยยะว่าประเทศไทยจะมีภาวะทางเศรษฐกิจสังคมและสุขภาพเพิ่มสูงมากขึ้นเพราะในปัจจุบันพบว่าครึ่งของการคลอดในแต่ละวันเป็นการคลอดของสตรีเยาวชนอายุต่ำกว่า 15 ปี มากถึง 10 ราย โดย 0.6 รายมีลูกแล้วสองคนและในแต่ละวันจะมีอัตราการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2556) ปรากฏการณ์เหล่านี้ได้แสดงให้เห็นสถานการณ์ปัญหาของการเป็นมารดาวัยรุ่นในกลุ่มสตรีเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 20-25 ปีได้อย่างชัดเจน ปัญหาการตั้งครรภ์และการเป็นมารดาวัยรุ่นของสตรีเยาวชนได้ส่งผลกระทบต่อสตรีเยาวชนที่ท้องจิตใจ ร่างกาย อารมณ์ สังคมและการดำรงชีวิตจนเป็นปัญหาที่ครอบครัว ชุมชน และสังคมไม่ได้รับผลกระทบอย่างมาก การมีวุฒิภาวะที่ไม่เพียงพอทำให้วัยรุ่นขาดความรับผิดชอบและอาจส่งผลให้เกิดปัญหาทางสังคมอื่นๆ ได้ (พิษณุ อภิสมภารโยธิน, 2560) จึงจำเป็นต้องมีการจัดการชีวิตที่เหมาะสม โดยเฉพาะเรื่องการส่งเสริมทักษะที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีสุขภาพและสิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง เพราะนอกจากที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือจากปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อจิตใจแล้วยังเกี่ยวข้องกับการจัดการชีวิตในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านครอบครัว สังคม การศึกษา อาชีพ

คู่มือการบริหารองค์ความรู้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิษณุ อภิสมภารโยธิน

เศรษฐกิจและการเงิน (วารสารณิ สามโกเศศ, 2556) นอกจากนี้ หากไม่สามารถดูแลตนเองและบุตรได้ก็จะส่งผลกระทบต่อครอบครัวหรือพ่อแม่ของมารดาวัยรุ่นสตรีเยาวชน ทำให้ต้องรับภาระและได้รับผลกระทบจากการปรับตัวทางสภาพจิตใจและสังคมที่เกิดขึ้นด้วย สตรีเยาวชนที่เป็นมารดาวัยรุ่นจำนวนมากที่ต้องได้รับความยากลำบากในหลายลักษณะทั้งการไม่ยอมรับของครอบครัวของมารดาหรือไม่สามารถดูแลได้ การเป็นสาเหตุของปัญหาที่ทำให้เกิดเด็กกำพร้าที่ถูกทอดทิ้งเนื่องจากความไม่พร้อม และการขาดโอกาสในการศึกษาเท่าที่ควรจะได้รับ เป็นต้น (นิสาพร วัฒนศัพท์ และศุภสิทธิ์ พรรณารุโณทัย, 2558) นอกจากนี้ ปัญหาสุขภาพจิตที่เกิดขึ้นกับกลุ่มเยาวชนวัยรุ่นหญิงซึ่งเป็นกลุ่มเปราะบางและกลุ่มมารดาวัยรุ่นสตรีเยาวชน และครอบครัวส่วนใหญ่ที่เห็นได้ชัดเจน ได้แก่ ความรู้สึกหวาดกลัว ขาดความเชื่อมั่นกับอนาคตที่จะก้าวเดินต่อไป ทำให้เกิดความเครียด เกิดภาวะซึมเศร้า เกิดรูปแบบอารมณ์ด้านลบ เป็นต้น (นวพรรัช บุญชญา, 2557) ซึ่งจำเป็นที่จะต้องมีการบริหารจัดการชีวิตในเรื่องการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวที่เหมาะสมเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการพัฒนาตนเองและเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป โดยเน้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (2555-2559) ได้นำเรื่องการตั้งครรภ์ของสตรีเยาวชนเป็นอีกประเด็นสำคัญที่จะต้องเร่งแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่นซึ่งนับเป็นปัญหาสังคมที่ทวีความรุนแรงและส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ในการดูแลเด็กและเยาวชนของประเทศไทย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555) นอกจากนี้ ตามพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ.2559 ได้ระบุในมาตรา 5 ว่าวัยรุ่นมีสิทธิได้รับข้อมูลข่าวสารความรู้ การบริการอนามัยเจริญพันธุ์ การเป็นส่วนตัว ได้รับการจัดสวัสดิการสังคมอย่างเสมอภาค ไม่ถูกเลือกปฏิบัติและได้รับสิทธิที่เป็นประโยชน์อย่างถูกต้อง ครบถ้วน และเพียงพอ (ราชกิจจานุเบกษา, 2559; พิษณุ อภิสมชาจารย์อิน, 2562) แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากครอบครัวของวัยรุ่นหญิงและมารดาวัยรุ่นนิยมแก้ปัญหาดังกล่าวด้วยการให้เด็กเรียนที่ตั้งครรภ์ออกจากโรงเรียนและให้แต่งงานเพื่อสร้างครอบครัว และลดแรงเสียดทานจากสังคมที่ตีตรา ส่งผลต่อเรื่องชีวิตครอบครัวของวัยรุ่นที่ไม่มีความพร้อมแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและการเลี้ยงดูบุตร และสืบเนื่องจากการมีระดับการศึกษาต่ำ ส่งผลให้ไม่สามารถหางานที่มีรายได้เพียงพอให้เลี้ยงดูตนเองและครอบครัวอย่างมีคุณภาพ และมักไม่ได้รับความช่วยเหลือหรือร่วมรับผิดชอบจากฝ่ายชายตลอดจนครอบครัวและเครือญาติอันเนื่องมาจากการตีตราทางสังคม นอกจากนี้ มีรายงานของธนาคารโลกที่ศึกษาต้นทุนการเสียโอกาสที่เกิดจากการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิษณุ อภิสมชาจารย์อิน

คู่มือการบริหารองค์ความรู้

ตั้งครุฑและออกจากรังเรียนกลางคืนของวัยรุ่น พบว่ามีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศอย่างมาก ตัวอย่างเช่น ในประเทศบราซิลซึ่งมีระดับการพัฒนาประเทศคล้ายคลึงกับประเทศไทย พบว่าบราซิลจะมีผลผลิตเพิ่มขึ้นอีก 3.5 พันล้านเหรียญหากหญิงวัยรุ่นทุกคนไม่ประสบปัญหาตั้งครุฑมาก่อนอายุ 20 ปี ซึ่งแสดงให้เห็นว่ายังมีวัยรุ่นตั้งครุฑจำนวนมาก ต้นทุนการเสียโอกาสทางเศรษฐกิจจะยิ่งส่งผลกระทบต่อชน และประเทศมากกว่าต่อตัวบุคคล อีกทั้งต้นทุนค่าใช้จ่ายที่ประเทศต้องสูญเสียในการดูแลและเด็กในกลุ่มนี้นับว่ามีมูลค่าไม่น้อย ยกตัวอย่างประเทศสหรัฐอเมริกา ในปี 2551 พบว่าเกิดต้นทุนค่าใช้จ่ายประมาณ 11 พันล้านเหรียญต่อปี ในการจัดการดูแลคุณภาพชีวิต (กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติประจำประเทศไทย, 2557) นอกจากนี้ ในสังคมไทยยังพบว่าวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวจำนวนมากต่างประสบปัญหาทางเศรษฐกิจภายในครอบครัวแบบเดียวกัน คือ รายได้ไม่เพียงพอ รายได้ไม่มีความแน่นอน บางครอบครัวอาจได้รับจ้างได้ค่าจ้างวันละ 150-200 บาท ซึ่งไม่เพียงพอที่จะเลี้ยงดูสมาชิกครอบครัว ซึ่งผู้หารายได้หลักของครอบครัวจะมีเพียง 1-2 คน คือ พ่อหรือแม่ของแม่วัยรุ่น หรือทั้งพ่อและแม่ รายได้ของครอบครัวเป็นรายได้ที่มีความไม่แน่นอน รายได้น้อย หัวหน้าครอบครัวคือผู้หารายได้หลักเข้าสู่ครอบครัวยังต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในบ้านทั้งหมดและต้องเลี้ยงดูสมาชิกหลายคนภายในบ้าน บทบาทหน้าที่ในเรื่องของรายได้ของสมาชิกในบ้านที่เหลือบางคนหารายได้จากงานที่มีเป็นบางช่วงหรือหารายได้เป็นวันๆ และพอเงินหมดค่อยหาใหม่หรือทำงานได้แต่แม่ทำและทำงานไม่ได้เนื่องจากเจ็บป่วย โดยวัยรุ่นหญิงและมารดาวัยรุ่น ยังคงใช้เงินจากหัวหน้าครอบครัวเป็นหลัก อยู่ ถึงแม้ว่าจะออกไปรับจ้างบ้างแต่ก็ยังเป็นรายได้ที่ได้มาเพียงน้อยนิด ส่งผลกระทบต่อปัญหาการหารายได้ของครอบครัวที่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของสมาชิกในครอบครัวได้ทั้งหมด อีกทั้งสมาชิกภายในครอบครัวมีจำนวนมากที่ต้องได้รับการดูแล (ขวัญตา ตุ่มหรือริญและจิตตินันท์ เดชะคุปต์, 2553) จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการส่งเสริมอาชีพโดยเฉพาะการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว เพื่อให้สามารถมีโอกาสในการประกอบอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัวได้อย่างเพียงพอ การพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวจะช่วยให้เกิดความยั่งยืนและความสำเร็จในการพึ่งพิงตนเอง ตลอดจนส่งเสริมให้เกิดรายได้ที่ตนเองสามารถควบคุมได้ในระยะยาว อันจะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไปในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่ได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิษณุ อภิสมชาจารย์

คู่มือการบริหารองค์ความรู้

นิยามศัพท์สำคัญ

เพื่อให้ความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดนิยามศัพท์สำคัญซึ่งเป็นนิยามศัพท์เฉพาะซึ่งปฏิบัติการใช้ดังนี้

1. **ความต้องการ** หมายถึง ความรู้สึกของวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวที่ประสงค์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่จำเป็นสำหรับตนเองและครอบครัว โดยในงานวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นความต้องการในด้านอาชีพและการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ

2. **ความต้องการในด้านทักษะทางตัวอาชีพ** หมายถึง ความรู้สึกของวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวที่ประสงค์ที่จะมีโอกาสในการพัฒนาทักษะหรือความสามารถที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพหรือพัฒนาตนเองทางด้านความรู้ความสามารถต่างๆ ที่จำเป็นในการประกอบอาชีพของตนเองและครอบครัว

3. **การพัฒนาทักษะทางตัวอาชีพ** หมายถึง การพัฒนานวัตกรรมทางด้านองค์ความรู้หรือการพัฒนาความรู้หรือการพัฒนาความรู้ของมารดาวัยรุ่น และครอบครัวเพื่อให้มีความรู้ในเรื่องทักษะหรือความสามารถที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพหรือสามารถพัฒนาตนเองทางด้านความรู้ความสามารถด้านต่างๆ ที่จำเป็นในการประกอบอาชีพของตนเองและครอบครัวได้

แนวคิดที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้มีบทบทวนเอกสาร แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ และการแนวคิดเกี่ยวกับความต้องการด้านทักษะอาชีพ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

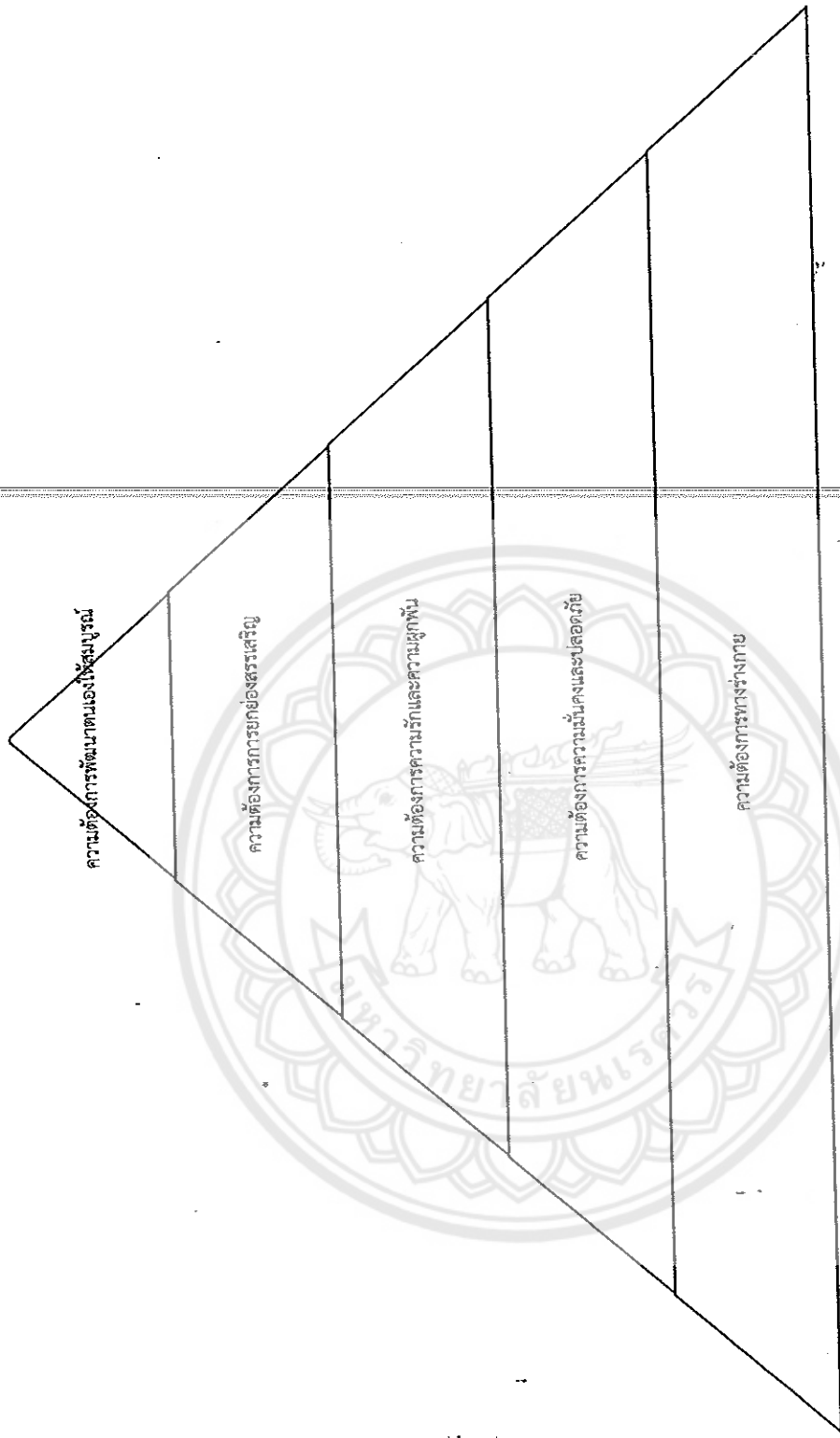
คู่มือการบริหารองค์ความรู้

ทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ

ตามแนวคิดเกี่ยวกับความต้องการของแอบราฮัม มาสโลว์ (Abraham Maslow) จะเห็นว่ามนุษย์มีความต้องการเรียงลำดับจากพื้นฐานไปยังระดับสูงสุด กล่าวคือมนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความต้องการอยู่เสมอและมีวันสิ้นสุดและมากขึ้นเรื่อยๆ สิ่งที่มีมนุษย์ต้องการขึ้นอยู่กับสิ่งที่เขาได้รับ หรือมีอยู่แล้ว เมื่อความต้องการอย่างใดอย่างหนึ่งได้รับการตอบสนองแล้วก็ยังมีความต้องการนั้นต่อไป ได้แก่ ความต้องการในปัจจุบันที่จำเป็นในการดำรงชีวิต เป็นต้น นอกจากนี้ ความต้องการที่รับการตอบสนองแล้วจะไม่เป็นสิ่งจูงใจพฤติกรรมของมนุษย์อีก แต่ความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองจะเป็นสิ่งจูงใจต่อไปและความต้องการของมนุษย์มีลำดับของความสำคัญแตกต่างกัน ความต้องการมีหลายด้าน บุคคลมีการแบ่งระดับความสำคัญ และความจำเป็นต่อชีวิตแตกต่างกัน และจะแสดงพฤติกรรมที่นำไปสู่ความต้องการที่มีความสำคัญมากกว่าก่อนเสมอ (เมธา ทริมเทพาธิป, 2560) ในอดีตนั้นทฤษฎีลำดับขั้นแห่งความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs) ได้แบ่งความต้องการของมนุษย์แบ่งออกเป็น 5 ชั้น (Boeree, 2006) ได้แก่

- 1) ความต้องการทางร่างกาย (Physiological Needs)
- 2) ความต้องการความมั่นคงและปลอดภัย (Safety Needs)
- 3) ความต้องการความรักและความผูกพัน (Love and Belonging Needs)
- 4) ความต้องการการยกย่องสรรเสริญ (Esteem Needs)
- 5) ความต้องการพัฒนาตนเองให้สมบูรณ์ (Need for Self-Actualization)

ซึ่งสามารถพิจารณาได้ดังภาพ



ภาพที่ 1 ลำดับขั้นแห่งความต้องการของมาสโลว์ (Maslow, 1943)

ความต้องการทางร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการพื้นฐานของร่างกาย เช่น ความหิว ความกระหาย ความต้องการทางเพศและการพักผ่อน เป็นต้น ความต้องการเหล่านี้เป็นความต้องการที่จำเป็นสำหรับมีชีวิตอยู่ มนุษย์ทุกคนมีความต้องการทางกายอยู่เสมอจะขาดเสียไม่ได้ ถ้าอยู่ในสภาพที่ขาดจะกระตุ้นให้มีพฤติกรรมที่จะสนองความต้องการ ความต้องการความมั่นคงและปลอดภัย (Safety Needs) เป็นความต้องการความมั่นคงปลอดภัยทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ และเป็นอันตรายจากผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม เป็นความต้องการที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครอง ความต้องการความรักและความผูกพัน (Love and Belonging Needs) เป็นความปรารถนาจะให้เป็นที่รักของผู้อื่น และต้องการมีความผูกพันกับผู้อื่นหรือมีความสัมพันธ์เป็นส่วนหนึ่ง สำหรับความต้องการยอมรับและสรรเสริญ (Esteem Needs) เป็นความต้องการที่จะประสบความสำเร็จ มีความสามารถและต้องมีการยอมรับจากผู้อื่นและมีเกียรติ ต้องการได้รับความยกย่องและนับถือจากผู้อื่น ผู้ที่รับผิดชอบต่อความต้องการนี้จะเป็นผู้ที่มีความมั่นใจในตัวเอง เป็นคนมีประโยชน์และมีค่าซึ่งตรงข้ามกับผู้ที่มีความต้องการประเภทนี้จะรู้สึกว่าการตนเองไม่มีความสามารถและมีมดอยหรือมองโลกในแง่ร้าย นอกจากนี้ มนุษย์ยังมีความต้องการสูงสุดก็คือ ความต้องการพัฒนาตนเองให้สมบูรณ์ (Need for Self-Actualization) ซึ่งเป็นความต้องการที่จะรู้จักตนเองตามสภาพที่แท้จริง กล่าวที่จะตัดสินใจเลือกทางเดินของชีวิต รู้จักค่านิยมของตนเอง มีความจริงใจต่อตนเอง บรรณาณาที่จะเป็นคนที่ดีที่สุดเท่าที่จะมีความสามารถทำได้ ทั้งทางด้านสติปัญญา ทักษะ และอารมณ์ ความรู้สึกโดยยอมรับตนเองทั้งส่วนตัวและส่วนเสียได้ดี (กรรณิการ์ ตะนาวศรี, 2458; สุขาคา สร้อยสน, 2553; ศิริภิญญา ตระกูลรัมย์, 2556) ที่สำคัญที่สุดก็คือการมีสติที่จะยอมรับว่าตนเองใช้กลไกในการป้องกันตนและพยายามเปิดโอกาสให้ตนเองได้เผชิญกับความจริงของชีวิต เผชิญกับสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ โดยคิดว่า เป็นสิ่งที่ท้าทายมาตั้งแต่เริ่มมีความหมาย (จึรนนท์ พิมภาวร และคณะ, 2557; ภาภิรัมย์ ศรีโสภ, 2556; เสาร์ว ลักขณ์ หนูสุรัสดี, 2554) กระบวนการที่จะพัฒนาตนเองเต็มศักยภาพของตนเองเต็มศักยภาพของตนเองเป็นกระบวนการที่ไม่มีจุดจบตลอดเวลาที่ชีวิตอยู่ ซึ่งมนุษย์ทุกคนมีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองเต็มที่ตามศักยภาพของตนเอง แต่มีเพียงมีน้อยคนที่จะพัฒนาได้ถึงขั้นสูงสุดนี้ได้อย่างสมบูรณ์ (เมธา ทริมเทพาธิบ, 2560)

ในปัจจุบัน ความต้องการของมนุษย์ตามแนวคิดของมาสโลว์ได้ถูกแบ่งออกเป็น 8 ชั้น โดยที่เดอพอยและกิลสัน (DePoy and Gilson, 2012) ได้สรุป 8 ลำดับชั้นของความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs Pyramid) ไว้ดังนี้

- 1) ความต้องการทางร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการลำดับที่สูงสุดและเป็นพื้นฐานของชีวิต ได้แก่ ความต้องการอาหาร น้ำ อากาศ ที่อยู่อาศัย ตลอดจนทั้งมีสภาพแวดล้อมการทำงานที่เหมาะสม เป็นต้น
- 2) ความต้องการความปลอดภัย (Need for Safety) เป็นความต้องการที่จะเกิดขึ้นหลังจากที่ความต้องการทางร่างกายได้รับการตอบสนองอย่างไม่ขาดแคลนแล้ว โดยเกี่ยวข้องกับความต้องการสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยทั้งทางกายและจิตใจ ความมั่นคงในงาน ชีวิตและสุขภาพ
- 3) ความต้องการความรักและการยอมรับ (Need for Love and Acceptance) เมื่อมีความปลอดภัยในชีวิตและมั่นคงในการงานแล้ว มนุษย์จะต้องการความรัก มิตรภาพ ความใกล้ชิด ผู้กน ความต้องการเพื่อน ตลอดจนการมีโอกาสนำเสนอความคิดเห็นและได้รับการยอมรับ เป็นสมาชิกในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือหลายกลุ่ม
- 4) ความต้องการนับถือตนเองและได้รับการเคารพจากผู้อื่น (Need for Self-Esteem) เมื่อความต้องการความรักและการยอมรับได้รับการตอบสนองแล้ว มนุษย์จะต้องการสร้างสถานภาพของตัวเองให้สูงขึ้น มีความภูมิใจและสร้างความสำเร็จของงานที่ทำได้จนมีความรู้สึกมีใจในตนเองและมีเกียรติ

5) ความต้องการรู้และเข้าใจตนเอง (Knowledge and Understanding Needs) ในด้านความสามารถ ความสนใจ สิ่งที่ทำแล้วเกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคมอย่างแท้จริง โดยไม่ยึดติดกับตำแหน่งหน้าที่ในการทำงาน แต่ทำทุกอย่างที่เป็นความสบายใจของตนเองและเกิดประโยชน์ทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น

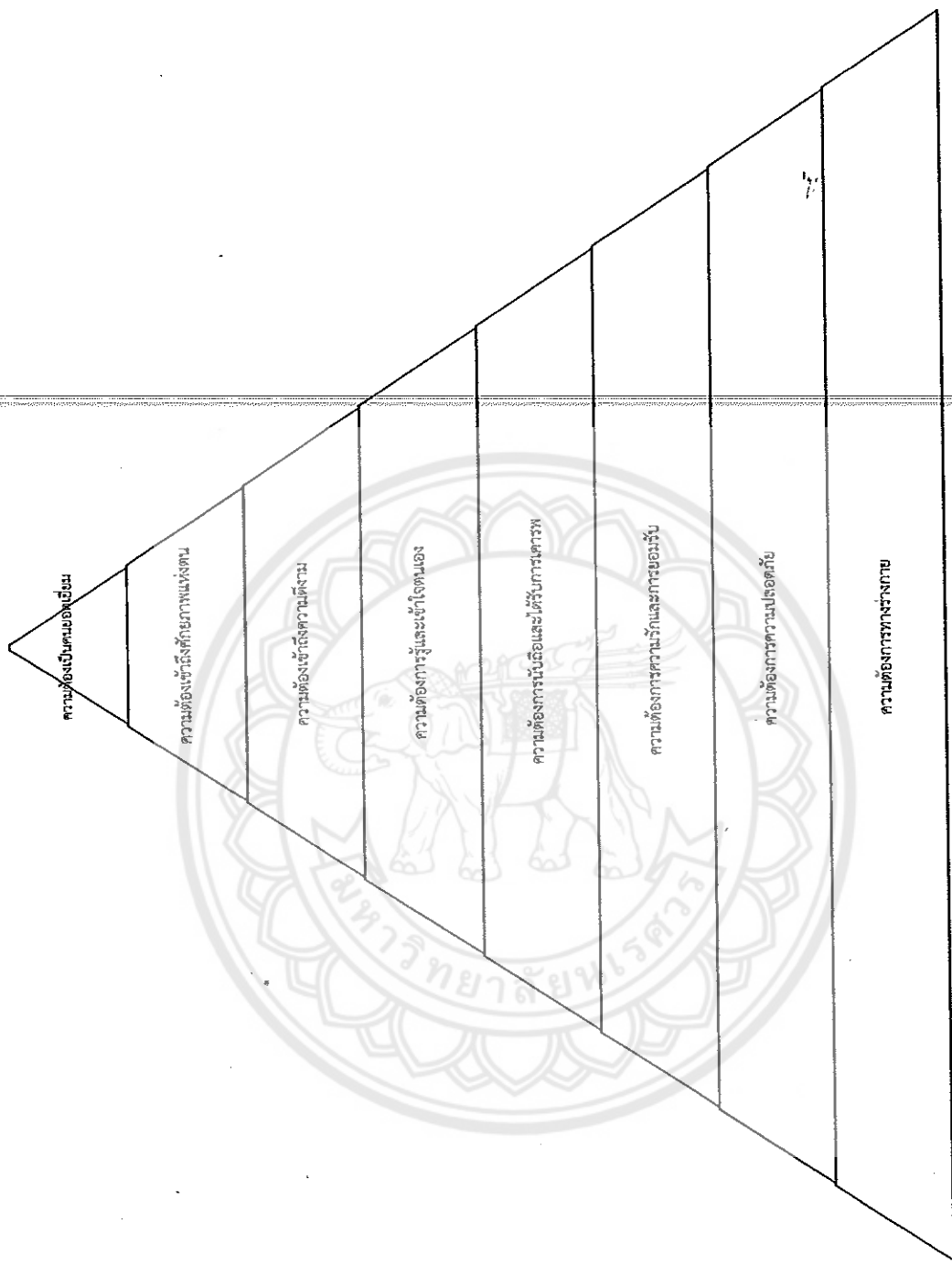
คู่มือการบริหารองค์ความรู้

6) ความต้องเข้าถึงสุนทรียะความดีงามของชีวิต (Need for Aesthetics/Beauty) เพื่อให้มีความสามารถในการมองเห็นสิ่งสวยงามที่อยู่รอบตัวที่คนอื่นมองไม่เห็น เข้าใจว่าตนเองและสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่แยกกันไม่ออก และทุกสิ่งในโลกนี้ล้วนสวยงามและมีคุณค่าในตนเอง

7) ความต้องเข้าถึงศักยภาพแห่งตน (Self-Actualization Needs) ซึ่งเป็นความต้องการเพิ่มเติมศักยภาพของตนเอง ต้องการความสำเร็จในสิ่งที่ปรารถนาของตนเอง ความเจริญก้าวหน้าในการพัฒนาทักษะความสามารถให้ถึงขีดสุดยอด มีความเป็นอิสระในการตัดสินใจและคิดสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ และมีการก้าวสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้นในอาชีพและการทำงาน

8) ความต้องเป็นบุคคลที่ยอดเยี่ยมในการอุทิศตนเพื่อมวลมนุษยชาติ (Transcendence) ซึ่งเป็นความต้องการที่จะเป็นอัจฉริยะบุคคลที่สามารถสร้างประโยชน์ให้กับมนุษยชาติอย่างถึงที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้ และมีชีวิตอยู่เพื่อผู้อื่นอย่างแท้จริง

โดยสามารถพิจารณาได้ดังภาพ



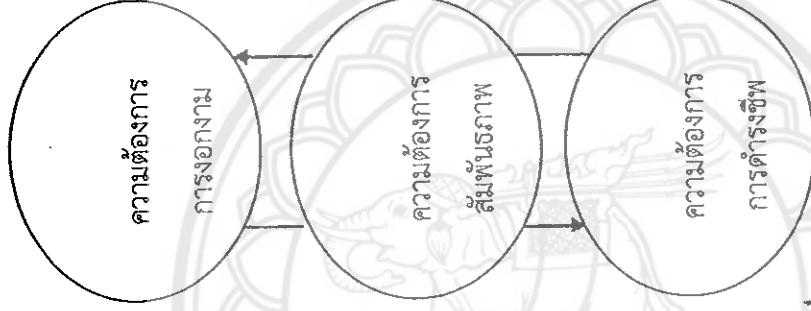
ภาพที่ 2.2 แปลลำดับขั้นของความต้องการของมาสโลว์ (DePoy and Gilson, 2012)

ความต้องการที่เปลี่ยนแปลงขึ้นสามารถจำแนกออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ ความต้องการที่เกิดจากความขาดแคลน (Deficiency Needs) ซึ่งเป็นความต้องการระดับพื้นฐาน ได้แก่ กลุ่มแรกคือความต้องการทางกายและความต้องการความปลอดภัย และความก้าวหน้าและพัฒนาตนเอง (Growth Needs) ได้แก่ กลุ่มที่สองคือความต้องการทางสังคม เกียรติยศ ชื่อเสียง และความต้องการเติมความสมบูรณ์ให้ชีวิตซึ่งจัดได้ว่าเป็นความต้องการระดับสูง (เมธา ทริมเทพาธิป, 2560)

พัฒนาการของทฤษฎีความต้องการได้มาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเห็นได้จากแนวคิดของแอลเดอร์เฟอร์ (Alderfer, 1980) ที่ได้นำทฤษฎีของมาสโลว์มาปรับเปลี่ยนพัฒนาใหม่เป็นทฤษฎี Existence-Relatedness-Growth Theory: ERG Theory หรือเรียกว่าทฤษฎีความต้องการเชิงลำดับขั้นประยุกต์ของแอลเดอร์เฟอร์โดยสรุปความต้องการต่างๆ ของมนุษย์เป็น 3 กลุ่ม ซึ่งประกอบด้วย

1. การดำรงชีพ (Existence) เป็นความต้องการที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยในการดำรงชีวิตของมนุษย์ เปรียบได้กับความต้องการทางร่างกาย หรือสรีระ และความต้องการความมั่นคงและปลอดภัยของมาสโลว์
2. สัมพันธภาพ (Relatedness) เป็นความต้องการที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ได้แก่ ความต้องการความรักและความผูกพัน และความต้องการการยกย่องตามทฤษฎีของมาสโลว์
3. การออกงาม (Growth) เป็นความต้องการที่จะพัฒนาศักยภาพในตนเอง ซึ่งถ้าเปรียบเทียบกับทฤษฎีของมาสโลว์ ได้แก่ ความต้องการการยกย่อง และความต้องการรู้จักตนเองอย่างแท้จริงและพัฒนาตนเองให้สมบูรณ์

โดยสามารถพิจารณาได้ดังภาพ



ภาพที่ 2.3 ทฤษฎีอี อาร์ จี (ERG) ของแอลเดอร์เฟอร์ (Alderfer, 1980)

เมื่อความต้องการขั้นต้นได้รับการตอบสนองแล้วก็จะเปลี่ยนไปสู่ความต้องการในขั้นสูงต่อไป ซึ่งสิ่งที่ทำให้ทฤษฎีของแอลเดอร์เฟอร์แตกต่างจากทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์คือแอลเดอร์เฟอร์เชื่อว่า แรงผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมอาจเกิดจากความต้องการหลายๆ อย่างในเวลาเดียวกัน (Porter, Bigley and Steers, 2003 อ้างถึงใน เมธา หริมเทพาธิป, 2560) นั่นเอง

คู่มือการบริหารองค์ความรู้

อย่างไรก็ตาม เมื่อมนุษย์เข้ามาอยู่ในสังคมย่อมเกิดการเรียนรู้ทางสังคมและวัฒนธรรม ผลของการเรียนรู้ทางสังคมและวัฒนธรรม โดยเฉพาะประสบการณ์ทางสังคมและการอบรมเลี้ยงดูในวัยเด็ก มีส่วนอย่างมากในการหล่อหลอมให้บุคคลเกิดแรงจูงใจที่ผลักดันให้กระทำการพฤติกรรม เพื่อตอบสนองความต้องการ จึงทำให้แมกคลีแลนด์ (McClelland, 1987) แบ่งความต้องการออกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่

1. ความต้องการความสำเร็จ (Need for Achievement: n-Ach) เป็นความต้องการที่จะทำสิ่งต่างๆ ให้เต็มที่และดีที่สุดเพื่อความสำเร็จ มีความสมบูรณ์แบบและได้มาตรฐานดีเยี่ยม ซึ่งบุคคลที่ต้องการความสำเร็จ (n-Ach) สูง จะมีลักษณะชอบการแข่งขัน มีความชำนาญ มีความรับผิดชอบ ถ้าเผชิญความล้มเหลว ชอบความท้าทายและมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการทำงาน และต้องการคำชื่นชม เพื่อประเมินผลงานของตนเอง และปรับปรุงพัฒนาให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป

2. ความต้องการอำนาจ (Need for Power: n-Pow) เป็นความต้องการอำนาจเพื่อที่จะควบคุมสิ่งแวดล้อมและมีอิทธิพลเหนือผู้อื่น บุคคลที่มีความต้องการอำนาจสูงจะแสวงหาวิถีทางเพื่อทำให้ตนเองมีอิทธิพลเหนือผู้อื่น ต้องการให้ผู้อื่นยอมรับหรือยกย่อง ต้องการความเป็นผู้ นำ ต้องการงานให้เหนือกว่าบุคคลอื่น และจะกังวลเรื่องอำนาจมากกว่าการทำงานให้มีประสิทธิภาพ

3. ความต้องการสัมพันธ์ภาพที่ดี (Need for Affiliation: n-Aff) เป็นความต้องการได้รับหรือมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ต้องการสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อบุคคลอื่น บุคคลที่ต้องการความสัมพันธ์สูงจะชอบสถานการณ์การรวมมือมากกว่าสถานการณ์การแข่งขัน โดยจะพยายามสร้างและรักษาความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น มีความต้องการให้ผู้อื่นยอมรับในตนเองและมีแนวโน้มที่จะยอมตามความปรารถนาหรือบรรทัดฐานของผู้อื่น รวมทั้งคำนึงถึงความรู้สึกของผู้อื่นเป็นสำคัญมากกว่าความรู้สึกของตัวเอง

โดยทั่วไปมนุษย์ทุกคนล้วนแต่มีความต้องการทั้ง 3 ส่วนประกอบกัน โดยมีความเอนเอียงในด้านหนึ่งไม่เท่ากัน จึงก่อให้เกิดการจูงใจที่ผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการนั้นๆ แตกต่างกัน นุชลี อูบภัย, 2558 อ้างถึงใน เมธา ทริมเทพาธิป, 2560) แต่อย่างไรก็ตามแมกคลีแลนด์ให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับความต้องการความสำเร็จอันเกิดจูงใจ (Achievement Motivation) ซึ่งถือเป็นความต้องการที่ทำให้เกิดผลงานที่สร้างสรรค์และมีคุณค่า (McClelland and Boyatzis, 1982)

การพิจารณาเรื่องความต้องการของวัยรุนหญิง มารดาวัยรุน และครอบครัวนั้น จำเป็นต้องทำความเข้าใจผลกระทบที่เกิดจากการตั้งครรถ์ของสตรีเยาวชนเพื่อให้เห็นปัญหาและเข้าใจรูปแบบความต้องการของกลุ่มคนเหล่านี้ได้มากขึ้น โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2556) ได้วิเคราะห์ผลกระทบจากการตั้งครรถ์ของสตรีเยาวชนในมิติต่างๆ ไว้ดังนี้

1) ผลกระทบต่อสุขภาพ โดยพบความเสียต่อกรได้รับเชื้อและสัมผัสโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ได้มาก ในแต่ละปีมีผู้ติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่มากกว่า 10,000 ราย และแนวโน้มการติดเชื้อ ในเยาวชนอายุระหว่างอายุ 15 - 24 ปี เพิ่มขึ้น แม้การติดโรคทางเพศไม่ได้อันเป็นผลจากการตั้งครรถ์ใน วัยรุนแต่เป็นผลจากการมีพฤติกรรมทางเพศที่ไม่ปลอดภัยที่นำไปสู่การตั้งครรถ์ในวัยรุน ไม่อย่างจะเป็น การใช้อุปกรณ์คุมกำเนิดที่ไม่ถูกต้อง อย่างอย่างไม่ถูกต้อง หากไม่ได้รับการรักษาที่ถูกต้องของโรคอาจทำให้เกิดภาวะการมีบุตรยาก ภาวะอีกเสบในอุ้งเชิงกราน ท้องนอกมดลูก มะเร็งในเด็กผู้หญิงและผู้หญิง และอาจทำให้เด็กมีน้ำหนักน้อย คลอดก่อนกำหนด และทำให้เกิดอาการทางกายและประสาทในกลุ่มเด็กที่เกิดจากมารดาที่มีโรคติดต่อทางเพศ โดยวัยรุนหญิงมักมีความเป็นไปไม่ได้ที่จะติดเชื้อเอชไอวีมากกว่าวัยรุนชายจากปัจจัยทางกายภาพ และวัยรุนหญิงบางรายมีเพศสัมพันธ์กับชายที่มีอายุมากกว่าตนมาก การไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลและบริการต่างๆ และวิถีปฏิบัติทางสังคมและค่านิยมซึ่งทำให้ความสามารถในการป้องกันตัวเองของเด็กผู้หญิงลดน้อยลง หรือการเพิ่มความเสี่ยงทางอนามัยการเจริญพันธุ์ที่เกี่ยวข้องกับเพศสัมพันธ์ต่างแบบต่างๆ (World Health Organization, 2008) ผลกระทบด้านสุขภาพของการตั้งครรถ์และคลอดบุตรในวัยรุน เกิดขึ้นทั้งจากปัจจัยด้านชีววิทยาและปัจจัยสิ่งแวดล้อมด้านพฤติกรรม สังคมและเศรษฐกิจอื่นๆ ของแม่ที่ส่งผลกระทบต่อแม่และลูก โดยผลกระทบเหล่านี้อาจเกิดขึ้นตั้งแต่ตั้งครรภ์ คลอดบุตร จนไปถึงผลกระทบภายหลังการคลอดบุตรทั้งระยะสั้น ระยะกลางและระยะยาว ผลกระทบเหล่านี้ในบางกรณีมีความรุนแรงถึงขั้นเสี่ยงต่อการเสียชีวิต เช่น การคลอดก่อนกำหนดหรือบางกรณีทำให้สุขภาพในด้ร่างกายหรือจิตใจไปตลอดชีวิต เช่น การเจริญเติบโตและพัฒนาการที่ล่าช้าของทารกจากแม่วัยรุน เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2556) ตลอดจนมีความวิตกกังวลอย่างรุนแรงที่เกิดขึ้นกับแม่วัยรุนเมื่อทราบว่าคุณเองตั้งครรถ์โดยมีการศึกษาแสดงให้เห็นว่า เกือบครึ่งหนึ่งของหญิงที่ทำงานในประเทศไทยมีอายุต่ำกว่า 20 ปี และร้อยละ 30 ของการทำ

แห่งอย่างผิดกฎหมายเป็นการทำแท้งในวัยรุ่น (Warakamin, Boonthai et al., 2004) ซึ่งร้อยละ 24 ของวัยรุ่นนี้ทำแท้งนี้ป็นนักเรียน (Intaraprasert and Pattarachai, 2006) และมีวัยรุ่นเป็นจำนวนมากที่ได้รับอันตรายจากอาการแทรกซ้อนจากการทำแท้ง

2) ผลกระทบต่อจิตใจ เป็นผลมาจากบริบททางความเชื่อ สังคมและวัฒนธรรม และชนบธรรมเนียมประเพณีโดยเฉพาะในสังคมที่ยินยอมให้ชายเป็นใหญ่ ในทุกๆ ปีมีเยาวชนหญิงจำนวน หลายล้านคนจากทั่วโลกถูกบังคับให้แต่งงาน โดยคาดประมาณว่าร้อยละ 90 ของวัยรุ่นที่คลอดบุตรทั่วโลกเป็นเยาวชนหญิงที่แต่งงานแล้ว นั่นหมายความว่าเด็กวัยรุ่นจำนวนมากได้เปลี่ยนสภาพจากเด็กเป็น ผู้หญิงที่แต่งงานแล้วและเป็นมารดา ที่ต้องมีความรับผิดชอบแบบผู้ใหญ่ในทันที ซึ่งทำให้ต้องเปลี่ยนสถานะจากเด็กเป็นเด็กที่อยู่ภายใต้การดูแลของพ่อแม่กลายเป็นภรรยาภายใต้อาณัติของสามีในทันที ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางเพศ เนื่องจากจะต้องขึ้นอยู่กับสามี และการไม่มีปากเสียง ขาดพลังอำนาจของการใช้ชีวิตครอบครัว และหากต้องกลายเป็นแม่วัยรุ่น ก็ยังได้รับผลกระทบทางด้านจิตใจมากยิ่งขึ้นจากทางสังคมและความรู้สึกภายใน แม้ว่าในประเทศไทยไม่ได้มีการแต่งงานในเด็กเช่นเดียวกับที่เห็นในสังคมและวัฒนธรรมของประเทศอื่นๆ การที่เยาวชนวัยรุ่นหญิงจำนวนมากต้องกลายเป็นแม่ตั้งแต่วัยเด็กย่อมทำให้ประสบความเครียดหรือเป็นโรคซึมเศร้า เนื่องจากไม่ได้เตรียมตัวสำหรับการใช้ชีวิตครอบครัว การมีเพศสัมพันธ์หรือการตั้งครรภ์ หรือแม่แต่ในกรณีของการเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยว โดยเฉพาะในกรณีที่เด็กหญิงถูกบังคับให้มีเพศสัมพันธ์ อาจจะทำให้รู้สึกว่าเป็นปัญหาที่ส่งผลกับวัยรุ่นหญิงและครอบครัวซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและแรงกดดันจากครอบครัวและชุมชน นำไปสู่ความพยายามยุติการตั้งครรภ์ แม้ว่าจะเป็นสิ่งผิดกฎหมายและไม่ปลอดภัย โดยยอมรับความเสี่ยงต่อสุขภาพจากการทำแท้งที่ไม่ปลอดภัย เมื่อออกจากโรงเรียนผู้ปกครองจะให้ลูกแต่งงานเพื่อรักษาชื่อเสียง ซึ่งพบว่าครอบครัววัยรุ่นเกิดปัญหาทั้งเรื่องการดำเนินชีวิตและการเลี้ยงดูเนื่องจากความไม่พร้อมด้านร่างกายและจิตใจ ขาดวุฒิภาวะ ขาดประสบการณ์ ขาดชีวิตอิสระ และไม่มีความดีที่ทำได้ไม่เพียงพอเพราะเรียมอาย เกิดปัญหาด้านเศรษฐกิจกลายเป็นภาระของพ่อแม่ทั้งสองฝ่าย กรณีพ่อแม่ไม่ช่วยเหลือหรือฝ่ายชายทอดทิ้งก็จะเครียด เกิดการทะเลาะและใช้ความรุนแรง หากไปอยู่บ้านฝ่ายชายต่างๆ ที่ไม่ได้รับการยอมรับก็จะกระทบต่อจิตใจมารดาที่ตั้งครรภ์อย่างรุนแรง ส่วนพ่อแม่ที่ลูกตั้งครรภ์ก็กลัวลูกอับอาย ผิดหวัง หรือเสียใจ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2556)

คู่มือการบริหารองค์ความรู้

3) ผลกระทบต่อการศึกษา การตั้งครุฑเป็นสาเหตุที่ทำให้วัยรุ่นที่เป็นนักเรียน ต้องหยุดเรียนหรือเลิกเรียน เพราะจำเป็นต้องหาเลี้ยงตัวเอง ในขณะที่ส่วนหนึ่งยังคงอาศัยอยู่กับพ่อแม่ของตนหรือครอบครัวสามี รวมทั้งการตั้งครุฑของนักเรียนยังไม่ได้รับการยอมรับในสังคมไทย (Nicaise, Tonguthai et al., 2000) ในระหว่างปี 2548-2552 มีนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 ลาออกจากโรงเรียนกลางคืนรวม 135,342 คน ในจำนวนนี้มีสาเหตุจากการสมรสแล้วถึง 19,178 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 14 ของจำนวนนักเรียนที่ลาออกจากโรงเรียนกลางคืนทั้งหมด และพบว่า การลาออกจากโรงเรียนด้วยสาเหตุจากการสมรสของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2, 3, 4, 5 และ 6 ทั้งหญิงและชายคิดเป็นร้อยละ 3, 6, 8, 6, 10 และ 11 ของการออกจากโรงเรียนกลางคืนทั้งหมดตามลำดับ อย่างไรก็ตาม แม้ไม่มีข้อห้ามไม่ให้นักเรียนที่ตั้งครุฑไปเรียนหนังสือที่โรงเรียนแต่การตั้งครุฑก็เป็นเหตุให้ชื่อเสียงของครอบครัว ทำให้รู้สึกอับอาย เนื่องจากการมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ได้แต่งงานเป็นพฤติกรรมที่ผิดจารีตสังคม ส่งผลให้ผู้ปกครองไม่ต้องการให้นักเรียนในขณะที่ตั้งครุฑ นักเรียนจึงต้องหยุดเรียนหรือเลิกเรียนไปในที่สุด (คณะกรรมการการสาธารณสุข วุฒิสภา, 2554)

4) ผลกระทบต่อครอบครัวและอาชีพ ผู้ปกครองบางรายเลือกที่จะให้สตรีเยาะชวน แต่งงานเพื่อแก้ปัญหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อรักษาชื่อเสียงของตนและวงศ์ตระกูล (Suwansuntorn and Laheem, 2012) และพบว่าชีวิตครอบครัวของพ่อแม่วัยรุ่นมักประสบปัญหาทั้งการดำเนินชีวิตโดยทั่วไป และการเลี้ยงดูบุตรจากความไม่พร้อม ขาดการเตรียมตัวทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ขาดวุฒิภาวะ ไม่มี ความรู้และประสบการณ์ในการเลี้ยงดูบุตร ขาดชีวิตอิสระ นอกจากนั้นการที่วัยรุ่นหญิงเลิกเรียนกลางคืน ส่งผลต่อชีวิตของแม่วัยรุ่นในระยยะยาว ไม่สามารถหางานที่จะมีรายได้สูงตามที่ต้องการได้ หากฝ่ายชาย มีอายุใกล้เคียงกันก็อาจจะยังคงเป็นนักเรียน และไม่มีรายได้ หรือรายได้ไม่พอกับค่าใช้จ่าย ทำให้เกิด ปัญหาเศรษฐกิจในครอบครัวเป็นภาระของครอบครัว (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ, 2556) ในกรณีที่ไม่วัยรุ่นไม่ได้รับความช่วยเหลือจากพ่อแม่หรือเครือญาติของตน หรือฝ่ายชายไม่รับผิดชอบหรือทอดทิ้งก็จะเกิดความเครียด มีการทะเลาะเบาะแว้งกันและมีการใช้ความรุนแรงตามมา และถ้าการตั้งครุฑในวัยรุ่นที่ไม่ได้แต่งงานเป็นสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ของสมาชิกในครอบครัวส่วนใหญ่ของผู้ปกครองวัยรุ่นคนนั้นรู้สึก

ผิดหวัง เสียใจ และอับอาย หากการตั้งครรภ์นั้นไม่เป็นที่ยอมรับของพ่อแม่ของฝ่ายชาย แต่แม่วัยรุ่นต้องแต่งงานและย้ายเข้าไปอยู่ที่บ้านของฝ่ายชายก็ จะทำให้เกิดผลกระทบทางจิตใจต่อวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์อย่างรุนแรง

5) ผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคม การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นสามารถแบ่งออกได้เป็นผลกระทบทั้งสังคม ความเป็นผลกระทบทันทีที่เกิดขึ้นได้แก่ ต้นทุนค่าเสียโอกาสที่แม่วัยรุ่นและพ่อจะมีความ สามารถในการจ่ายภาษีอากรให้กับประเทศชาติลดลงช่วงชีวิตของคนทั้งสอง รวมกับต้นทุนที่รัฐ ต้องจัดสวัสดิการทางสังคมให้กับแม่วัยรุ่น และผลกระทบที่เกิดขึ้นได้แก่ ต้นทุนที่ต้องจัดสวัสดิการทางการแพทย์และ สาธารณสุขจัดบริการทางสังคมให้กับแม่วัยรุ่น และการศึกษาพิเศษให้กับเด็กที่เกิดจากแม่วัยรุ่น ต้นทุนการบังคับใช้กฎหมายกับเด็กที่เกิดจากแม่วัยรุ่นที่ก่อปัญหา สังคมเมื่อโตขึ้น (Hoffman, 2006) สำหรับผลกระทบค่าเสียโอกาสในการจ่ายภาษีลดลง ตั้งอยู่บนหลักฐานสำคัญว่าการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นส่งผลให้แม่ และพ่อที่มีลูกตั้งแต่ยังเป็นวัยรุ่นมีโอกาสเสียโอกาสในการจ่ายภาษีลดลง อาชีพและรายได้ที่น้อยลงและการที่แม่หรือพ่อมีการศึกษาน้อยส่งผล ให้ลูกมีโอกาสทางการศึกษาน้อยลงตามไปด้วย (Denise and Pol, 1982) นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาถึงผลกระทบจากการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นที่เกิดขึ้น ซ้ำรุ่น (Intergenerational Impact) โดยมีข้อมูลว่าบุตรสาวของแม่วัยรุ่นมีโอกาสดังครรภ์และกลายเป็นแม่วัยรุ่นเช่นกันสูงถึงร้อยละ 33 สำหรับ บุตรสาวที่เกิดจากแม่อายุ 17 ปีหรือน้อยกว่า และร้อยละ 17 สำหรับบุตรสาวที่เกิดจากแม่อายุ 18-19 ปี และร้อยละ 11 กรณีบุตรสาวที่เกิดจากแม่ อายุ 20 ปีหรือมากกว่าจะตั้งครรภ์ในวัยรุ่น (Corcoran, 1998) การศึกษาในอเมริกาพบว่าเด็กชายที่เกิดจากแม่อายุต่ำกว่า 17 ปี มีโอกาสก่อ อาชญากรรมและถูกคุมขังมากกว่าแม่ที่อายุ 20 ปีขึ้นไป 2.2 เท่า และยังพบว่าผลกระทบจากการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเกิดซ้ำรุ่นคือลูกที่เกิดจากแม่วัยรุ่น มีโอกาสตั้งครรภ์ในวัยรุ่นด้วย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2556)

นอกจากนี้ ผลที่เกิดขึ้นจากการตั้งครรภ์เยาวชนหรือการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร (แมร์ลูก, 2556) ที่มีต่อตัวของสตรีเยาวชน

เอง ได้แก่

- 1) การเสียการเรียนเมื่อมีการตั้งครรภ์เกิดขึ้นจิตใจของฝ่ายหญิงที่ยังไม่พร้อมจะมีบุตรก็จะมีสติไม่มีความต้องการเรียนรู้สิ่งใดๆเลย จนในที่สุด จะเป็นปัญหาของการขาดเรียนและโหดเรียน บางคนต้องลาออกจากทางโรงเรียนหรือสถานศึกษา ปัญหาเหล่านี้มักจะกระทบกับฝ่ายหญิงเป็นส่วนมาก

ส่วนฝ่ายชายอาจจะเรียนต่อได้ตามปกติ

- 2) การเกิดการติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์เมื่อวัยรุ่นส่วนมากมักจะไม่ค่อยรู้จักการป้องกันหากต้องการมีเพศสัมพันธ์ความเสี่ยงที่จะติดเชื้อโรคจากอีกฝ่ายจึงเป็นเรื่องง่าย เช่น กามโรคและโรคเอดส์ ในส่วนของโรคเอดส์เป็นโรคที่ร้ายแรงมากเพราะยังไม่มีการรักษาที่หายขาดได้ ไม่มีวัคซีนป้องกัน และถ้าหากฝ่ายหญิงตั้งท้องถึงผลให้เด็กในครรภ์เป็นโรคไปด้วย
- 3) สร้างความทุกข์ให้กับพ่อแม่และครอบครัว เพราะคนเป็นพ่อแม่ย่อมต้องการเห็นอนาคตที่สดใสของลูก แต่เมื่อลูกตั้งครรรภ์หรือตั้งครรรภ์ก่อนวัยอันควรจริงเป็นเรื่องที่ทำให้ทุกข์ใจอย่างมาก และส่งผลกระทบต่อทั้งตัวสตรีเยาชนเองและครอบครัว
- 4) เกิดความขัดแย้งในครอบครัวเกี่ยวกับเรื่องการเลี้ยงดูเด็กและเรื่องค่าใช้จ่ายที่ต้องเกิดขึ้นเกี่ยวกับตัวเด็กในอนาคต เพราะสภาพทางการเงินของสตรีเยาชนการอาจจะเป็นการตั้งครรรภ์ที่ไม่มีความพร้อมเอง
- 5) เกิดปัญหาการหย่าร้างที่สูงมาก เพราะการตั้งครรรภ์ของสตรีเยาชนส่วนมากยังอยู่ในช่วงวัยเรียนหนึ่งสิ่งอย่างขาดความรับผิดชอบอยู่ และบางคู่ก็ไม่ได้ตั้งครรรภ์เพราะความรัก แต่เป็นเพียงการอยากลองจึงทำให้ยังไม่พร้อมในการมีครอบครัว

สำหรับสถานการณ์การเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวในปัจจุบันครอบครัวพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในสังคมไทยมีจำนวนร้อยละ 7 ของจำนวนครอบครัวทั้งหมด ในจำนวนนี้แม่เลี้ยงเดี่ยวมีจำนวนมากกว่า ร้อยละ 80 ของครอบครัวพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว และมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตามปรากฏการณ์เช่นนี้สร้างความกังวลให้กับคนบางส่วนของสังคมที่อาจมองว่าการเพิ่มจำนวนของครอบครัวเดี่ยวและแม่เลี้ยงเดี่ยวเป็นสัญลักษณ์ของความเสื่อมถอยของสถาบันครอบครัวและบุตรที่เกิดขึ้นในครอบครัวเหล่านี้จนอาจกลายมาเป็นประชากรที่ด้อยคุณภาพของสังคมได้ในอนาคตหากไม่ได้รับการดูแลและแก้ไขปัญหอย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ปัญหาส่วนใหญ่ที่มารดาวัยรุ่นต้องเผชิญ ได้แก่ ปัญหาเรื่องความสัมพันธ์กับบุตร ปัญหาทางเศรษฐกิจ การมีรายได้และการไม่มีงานทำ (พรวงเพ็ญ ชุณหปราณ, 2543; อรสม สิทธิสาร, 2551) นอกจากนี้ การใช้ชีวิตและความเป็นอยู่ทั่วไปส่วนใหญ่มักแตกต่างจากเดิมอย่างชัดเจนตั้งแต่เรื่องราวรับและการใช้จ่ายและปัญหาสุขภาพจิตที่ต้องเผชิญกับความเครียด (จิรรัตน์ พิมถาวร และคณะ, 2557) โดยมีหลายปัญหาที่

จำเป็นต้องได้รับการให้เหมาะสม โดยเฉพาะการจัดการชีวิตในด้านสุขภาพ ด้านสังคม ด้านครอบครัว ด้านการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านเศรษฐกิจและการเงิน และด้านการเลี้ยงดูบุตร ที่เป็นสิ่งที่จำเป็นของทั้งวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่นและครอบครัว

แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการด้านทักษะอาชีพ

การทำงานหรืออาชีพ (Career) เป็นสิ่งที่มนุษย์จำเป็นต้องทำเพื่อการดำรงชีวิต โดยใช้ความรู้ ทักษะ และความสามารถของตนที่ได้รับจากการศึกษาและฝึกอบรม (สุรชาติ ฤทธิชัย, 2555) ซึ่งเดอร์เซ็นโรบบินส์ (DeCenzo and Robbins, 1994) ได้ให้ความหมายของคำว่าอาชีพไว้ว่าเป็นลำดับของตำแหน่งซึ่งบุคคลดำรงอยู่ในช่วงชีวิต และการพัฒนาอาชีพ (Career Development) เป็นกระบวนการที่จะช่วยให้บุคคลจัดการกับอาชีพของตนเองได้ (DeCenzo and Robbins, 1994) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการประเมินศักยภาพของตนเอง การกำหนดเส้นทางอาชีพที่เหมาะสม การวางแผน และการฝึกอบรมเพื่อส่งเสริมให้พัฒนาและเกิดความก้าวหน้าขึ้นในอนาคต

การพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพมีความสำคัญที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ ดังนี้

1. บุคคลที่มีความสามารถและประสบการณ์ ย่อมเป็นที่ต้องการขององค์กรทุกแห่งและสามารถที่จะหางานใหม่ได้อย่างรวดเร็วและง่าย
2. บุคคลที่มีความสามารถสูงมักจะได้รับการพิจารณาเลือกให้มีโอกาสได้ทำงานกับองค์กรที่ดี และมีทางเลือกมากขึ้น
3. การพัฒนาทางด้านอาชีพจะช่วยเสริมภาพลักษณ์ที่ดี และเพิ่มทางเลือกในการประกอบอาชีพอิสระจนสามารถเลี้ยงดูครอบครัวได้
4. ช่วยทำให้บุคคลที่ได้รับการพัฒนาทางด้านอาชีพไม่กลายเป็นบุคคลที่ล้าสมัย เพราะมีโอกาสได้เพิ่มพูนความรู้และความสามารถต่างๆ

ที่จำเป็นได้อย่างต่อเนื่อง

คู่มือการบริหารองค์ความรู้

โดยทั่วไปการพัฒนาทางด้านอาชีพของบุคคลจะมุ่งเน้นการพัฒนาองค์ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) หรือพฤติกรรม (Behavior) และรวมไปถึงการเสริมสร้างทัศนคติ (Attitude) แรงจูงใจ (Motivation) หรือบุคลิก (Trait) ด้วย ซึ่งการพัฒนาคนในหลายองค์กร มักจะมุ่งเน้นผลการพัฒนาในระยะสั้นมากกว่าระยะยาว ดังนั้น รูปแบบการพัฒนาและฝึกอบรมจึงออกมาในลักษณะความรู้ ทักษะ และ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เพราะสามารถเห็นผลได้ทันที เช่น การฝึกอบรมซึ่งอาจจะใช้เวลาเพียงวันเดียว เป็นต้น นอกจากนี้แนวโน้มการพัฒนาคนในอนาคตจะไม่จำกัดเพียงแต่การพัฒนาความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม แต่ยังเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาทัศนคติ แรงจูงใจ และอุปนิสัยเพื่อให้คนหาความรู้เอง พัฒนาทักษะด้วยตัวเอง รวมถึงปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปตามทัศนคติที่เปลี่ยนไป ซึ่งองค์กรทุกองค์กรก็จะต้องต้องพัฒนาจิตใจของคนมากขึ้น (สุรชาติ ถักสิทธิ์, 2555) เพราะถ้าหากประสบความสำเร็จในการพัฒนาภายในจิตใจของคนแล้ว การพัฒนาด้านอื่นๆ ก็จะไม่ใช่ว่าจะยากอีกต่อไป โดยแนวทางหนึ่งก็คือ การพัฒนาตนเอง (Self-Development) ซึ่งเป็นแนวทางที่มุ่งเน้นการพัฒนาจิตใจเพื่อสร้างแรงจูงใจในชีวิตก่อนเป็นอันดับแรก ซึ่งจะทำให้ได้รับประโยชน์มากที่สุด การพัฒนาแนวทางนี้จะเน้นการค้นหาคำตอบ การวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งของตัวเอง การกำหนดเป้าหมายในชีวิต การกำหนดแนวทางไปสู่เป้าหมาย รวมถึงการจัดทำแผนการดำเนินชีวิตที่เป็นรูปธรรม เพราะถ้ามีแผนการบริหารชีวิตที่ดีแล้วย่อมสามารถเชื่อมโยงเป้าหมายชีวิตไปสู่เป้าหมายที่ทำได้ไม่ยากนัก นอกจากนี้ การบริหารงานก็ไม่ใช่ว่าเรื่องที่ยากอีกต่อไป เพราะคนที่ทำงานเก่งและทำงานดีนั้น ส่วนหนึ่งเกิดจากการที่คนๆ นั้นมีเป้าหมายในชีวิตที่ชัดเจน และมีแรงจูงใจที่เกิดจากแรงจูงใจภายใน (Internal Drive) ไม่ใช่แรงจูงใจภายนอก (External-Drive) เท่านั้น (สุรชาติ ถักสิทธิ์, 2555) ซึ่งเป็นกลยุทธ์ในการพัฒนาคนโดยมุ่งเน้นการพัฒนาจากภายใน ซึ่งประกอบด้วยทัศนคติ และแรงจูงใจ เป็นต้น ไปสู่การพัฒนาภายนอก ได้แก่ ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม เป็นต้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว ผู้วิจัยได้ทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดดังนี้

รินา ต๊ะดี (2560) ศึกษาเรื่องชีวิตวัยรุ่นหญิงเมื่อต้องเป็นแม่ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงผ่านของวัยรุ่นหญิงเมื่อกลายเป็นแม่ โดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีเรื่องการพัฒนาจิตสังคม ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง และทฤษฎีแรงสนับสนุนทางสังคม เก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงในแม่วัยรุ่นผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาคือวัยรุ่นหญิงในช่วงวัยรุ่นตอนปลาย มีความสนใจเพศตรงข้ามและอยากรู้อยากลองในเรื่องเพศ นำไปสู่การตั้งครรภ์ซึ่งเป็นเหตุการณ์สำคัญในชีวิต ที่ส่งผลกระทบต่อวัยรุ่นหญิงในหลายๆ ด้านได้แก่ผลกระทบทางด้านจิตใจ ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ และการเงิน และผลกระทบทางด้านสังคม รวมถึงส่งผลกระทบต่อรูปแบบบทบาทของวัยรุ่นหญิงด้วย แต่อย่างไรก็ตาม การศึกษาค้นคว้าพบว่าการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นและมารดาที่มาเป็นแม่วัยรุ่นได้ส่งผลกระทบต่อวัยรุ่นหญิงเพียงอย่างเดียว แต่ยังไม่ส่งผลกระทบต่อ การศึกษาค้นคว้าและสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงผ่านและผลกระทบที่เกิดขึ้นได้ สามารถปรับตัวเข้ากับบทบาทใหม่ได้เป็นอย่างดี โดยแรงสนับสนุนจากครอบครัวและคนรอบข้างมีส่วนสำคัญที่ช่วยผลักดันให้วัยรุ่นหญิงสามารถใช้ชีวิตใหม่ได้

อุมาภรณ์ กัวสิทธิ์ (2550) ศึกษาเรื่องคุณภาพชีวิตของสตรีและครอบครัวที่ไม่ได้วางแผนในการตั้งครรภ์ พบว่า การตั้งครรภ์ที่ไม่ได้วางแผนที่เกิดขึ้นกับสตรีอาจเนื่องมาจากเหตุผลหลายประการ ดังเช่น การตั้งครรภ์ที่ไม่ได้คุมกำเนิด เช่น การตั้งครรภ์ในสตรีที่มีบุตรเพียงพอแล้ว หรือไม่ได้มีการคุมกำเนิดในกลุ่มสตรีที่มีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียน หรือแม้แต่การตั้งครรภ์ที่เกิดจากการถูกล่วงละเมิดทางเพศ ถูกข่มขืนกระทำซ้ำๆ ซึ่งการตั้งครรภ์ที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากการตั้งครรภ์ที่ไม่ได้วางแผนล่วงหน้าอาจกลายเป็นการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ และนำมาซึ่งการที่ต้องยุติการตั้งครรภ์นั้นลง ซึ่งผลกระทบต่อสตรีที่เกิดขึ้นกับสตรีที่ตั้งครรภ์และครอบครัวนั้นเองที่จะต้องเผชิญกับ

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อคงไว้ซึ่งคุณภาพชีวิตที่ดีทั้งของสตรีตั้งครรภ์ และครอบครัวนั่นเอง การประเมินว่าการตั้งครรภ์ครั้งนี้เป็นการตั้งที่ได้วางแผนหรือไม่ได้วางแผนนั้นสังคมไทยไม่ได้รับชัดเจนในการประเมินหรือตัดสิน เป็นสิ่งที่ทำยากและมีข้อจำกัดหลายประการ รวมถึงการประเมินว่าคุณภาพชีวิตของครอบครัวและสตรีที่ไม่ได้วางแผนในการตั้งครรภ์หรือไม่นั้น และพยาบาลครอบครัวถือว่าเป็นบุคลากรทางสุขภาพที่ถือว่าเป็นด่านแรกของการได้พบกับผู้รับบริการในการที่ประเมินสตรีตั้งครรภ์และครอบครัว และเป็นผู้ซึ่งมีบทบาทสำคัญต้องมีส่วนในการดูแลสตรีตั้งครรภ์รวมทั้งครอบครัวอย่างใกล้ชิดโดยใช้กระบวนการพยาบาลในการประเมินสตรีและครอบครัวเหล่านั้นเพื่อส่งเสริมให้สตรีตั้งครรภ์และครอบครัวสามารถเผชิญปัญหาที่มากมายนับกับการตั้งครรภ์ที่ไม่ได้วางแผนและสามารถที่จะตัดสินใจแก้ปัญหาร่วมกับครอบครัว โดยคลุ่สว่างจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นไปด้วยดีรวมถึงคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

คณะกรรมการสิทธิการยุโรป (European Commission, 2014) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการเป็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวและการจ้างงานในยุโรป (Single Parents and Employment in Europe) โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิเคราะห์คุณลักษณะของการเป็นครอบครัวพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวโดยการอธิบายและเปรียบเทียบ พบว่า ครอบครัวแบบเลี้ยงเดี่ยวส่วนใหญ่เป็นครอบครัวที่ขับเคลื่อนโดยแม่เลี้ยงเดี่ยว ซึ่งต้องสวมบทบาททั้งการทำงานในบ้านและการทำงานในลักษณะของการถูกจ้างนอกบ้านด้วย แต่เนื่องจากพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวส่วนใหญ่จำเป็นต้องมีหน้าที่ในการดูแลบุตร (Childcare) หลังจากชั่วโมงเรียนของบุตร (School Hours) ด้วย จึงต้องเผชิญกับความจำเป็นในเรื่องของเวลาการทำงานที่ควรจะมีระยะเวลาที่สั้นกว่าชั่วโมงเรียนของบุตร และควรจะมีวันหยุดให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่างได้แก่ เวลาของบุตร (Children's Hours) การดูแลในวันที่เจ็บป่วย (Sick Days) เวลาพักของการเรียน (School Breaks) และวันหยุด (Holidays) ด้วย จึงนับว่าเป็นเรื่องที่ทำหายอย่างยากลำบากสำหรับแม่เลี้ยงเดี่ยว งานวิจัยดังกล่าวมีข้อเสนอแนะให้พัฒนานโยบายให้สามารถส่งเสริมประสิทธิภาพในด้านโอกาสของการทำงาน และการสนับสนุนให้สามารถจัดการกับความท้าทายที่ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวต้องเผชิญในการดำรงชีวิต

กองทุนการศึกษาและคุ้มครองทางกฎหมายแก่สตรี (The Women's Legal Defense and Education Fund, 2012) ได้ทำการศึกษาเพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับแม่เลี้ยงเดี่ยวในสหรัฐอเมริกา (Single Motherhood in the United States) พบว่าการเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวนั้นพบได้โดยทั่วไปจำนวนมาก โดยมีจำนวนกว่า 1 ใน 4 ของครอบครัวในสหรัฐอเมริกา และพบว่าแม่เลี้ยงเดี่ยวร้อยละ 45 ไม่เคยสมรส และร้อยละ 55 เกิดจากการหย่าร้าง ซึ่งในจำนวนนั้นมีถึงร้อยละ 34 ที่แยกกันอยู่หรือเป็นฝ่าย นอกจากนี้แม่เลี้ยงเดี่ยวร้อยละ 50 มีบุตรหนึ่งคน และร้อยละ 30 มีบุตรสองคน ส่วนอีกร้อยละ 20 มีบุตรมากกว่า 2 คน ซึ่งมีแม่เลี้ยงเดี่ยวเพียง 1 ใน 4 เท่านั้นที่มีวุฒิการศึกษาหรือจบการศึกษาจากวิทยาลัย และมีจำนวนมากถึง 1 ใน 6 ที่ไม่จบมัธยมศึกษา สำหรับการประกอบอาชีพ พบว่าจำนวน 2 ใน 3 ของแม่เลี้ยงเดี่ยวต้องทำงานนอกบ้าน แต่อย่างไรก็ตาม พบว่ามีเพียงจำนวน 2 ใน 5 ของแม่เลี้ยงเดี่ยวเท่านั้นที่ถูกจ้างงานเต็มเวลา (Full-Time) ในปีที่ผ่านมา ซึ่งรายได้ของแม่เลี้ยงเดี่ยวนั้นได้รับเพียง 1 ใน 3 เท่าของค่าเฉลี่ยรายได้ของครอบครัวที่มีคู่สมรสอยู่ด้วยกัน ทั้งนี้รายได้ของครอบครัวแม่เลี้ยงเดี่ยวจำนวนครึ่งหนึ่งของทั้งหมดมีน้อยกว่า \$25,000 และมีเพียง 1 ใน 3 ของแม่เลี้ยงเดี่ยวที่ได้รับการสนับสนุนอย่างใดอย่างหนึ่งในการดูแลบุตรแต่ได้รับการสนับสนุนเฉลี่ยเดือนละ \$300 เท่านั้น ทำให้ 2 ใน 5 ของจำนวนครอบครัวแม่เลี้ยงเดี่ยวทั้งหมดต้องอยู่ในสถานะที่ยากจน ซึ่งส่งผลให้เด็กยากจนส่วนใหญ่ในสังคมอเมริกาเป็นเด็กที่อยู่ในครอบครัวแม่เลี้ยงเดี่ยว จึงนำไปสู่การลาออกกลางคันจากโรงเรียน (School Dropout) ซึ่งเป็นที่เกี่ยวข้องกับภาวะไม่มั่นคงทางอาชีพ (Joblessness) และปัญหาด้านการเจ็บป่วย (ill Health) ของผู้ปกครอง ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติลดลงถึงร้อยละ 4 สำหรับ ความยากลำบากของครอบครัวแม่เลี้ยงเดี่ยวนั้น พบว่ามีจำนวน 2 ใน 5 ของครอบครัวแม่เลี้ยงเดี่ยวต้องเผชิญกับปัญหาความไม่ปลอดภัยด้านอาหาร (Food Insecure) จำนวน 1 ใน 5 ไม่มีประกันสุขภาพ (Health Insurance) จำนวน 1 ใน 3 ต้องใช้เงินที่ได้จากรายได้มากกว่าครึ่งไปกับค่าใช้จ่ายภายในบ้าน นอกจากนี้พบว่าจำนวน 3 ใน 4 ของครอบครัวไร้บ้านเป็นครอบครัวแม่เลี้ยงเดี่ยวและ 1 ใน 4 ไม่มีงานทำหรือไม่มีอาชีพ

นิตี และ บาร์ตี (Nidhi and Bhatti, 2009) ศึกษาปัญหาที่แม่เลี้ยงเดี่ยวเผชิญ (Problems Faced by Single Mothers) พบว่า บทบาทของแม่เลี้ยงเดี่ยวเมื่อต้องเผชิญกับภาวะของการเป็นหัวหน้าครอบครัวถูกเชื่อมโยงกับปัญหาของการดูแลบุตร อนาคตของการดูแลบุตร และการ

หยุดชะงักของชีวิตปกติ นอกจากนี้ ยังต้องเผชิญกับปัญหาทางด้านสังคม อารมณ์ และเศรษฐกิจ ผลของการศึกษาเปิดเผยให้เห็นว่าปัญหาทางการเงิน เป็นปัญหาหลักที่ส่งผลกระทบต่อความเครียดของแม่เลี้ยงเดี่ยว ส่วนสภาพทางอารมณ์ของแม่เลี้ยงเดี่ยวเกี่ยวข้องกับผลกระทบจากสถานภาพของการ ต้องอยู่เพียงลำพังโดยปราศจากคู่ชีวิต ทำให้แม่เลี้ยงเดี่ยวส่วนใหญ่เกิดความรู้สึกโดดเดี่ยว (Lonely) สิ้นหวัง (Hopeless) ไร้ที่พึ่ง (Helpless) และ สูญเสียอัตลักษณ์แห่งตน (Lack of Identity) และสูญเสียความมั่นใจ (Lack of Confidence) และแม่เลี้ยงเดี่ยวจำนวนมากที่ต้องเผชิญกับปัญหาของการ มีอาการไม่เพียงพอ และต้องเผชิญกับภาวะซึมเศร้า และความยากลำบากในการดูแลบุตร

สำนักงานสำรวจสำมะโนของสหรัฐอเมริกา (U.S. Census Bureau, 2009) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการรับผิดชอบของพ่อและแม่ใน การสนับสนุนช่วยเหลือบุตรของตนเอง (Custodial Mothers and Fathers and Their Child Support) พบว่า มีเด็กและเยาวชนจำนวน 1 ใน 4 หรือ ประมาณ 22 ล้านคนต้องเติบโตอยู่ในครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นครอบครัวแม่เลี้ยงเดี่ยว โดยครอบครัวพ่อและแม่เลี้ยงเดี่ยวส่วนใหญ่ต้องเผชิญกับความกดดันในด้านการเงินและขาดโอกาสในการได้รับความรับผิดชอบร่วมจากอีกฝ่าย จึงนับว่าเป็นปัญหาที่ท้าทายต่อ การดำรงชีวิตและความรับผิดชอบในการดูแล และการช่วยเหลือเลี้ยงดูบุตรของตนเองแต่เพียงฝ่ายเดียว

ริเบคคาร์ และเบรนท์ (Rebecca and Brian, 2008) ศึกษาเรื่องการเพิ่มขึ้นของปัญหาที่เกิดขึ้นแม่เลี้ยงเดี่ยวจากการถูกตัดขาดจาก สวัสดิการ (Growing Problem of Disconnected Single Mothers) พบว่า ในสหรัฐอเมริกาจำนวนครอบครัวที่ต้องเผชิญกับภาวะของการมีรายได้ ต่ำมากขึ้นโดยในกลุ่มดังกล่าวเป็นครอบครัวของแม่เลี้ยงเดี่ยวจำนวนมาก ถึงแม้ว่าแม่เลี้ยงเดี่ยวจำนวนมากซึ่งเพิ่มขึ้นจากการทำงานของตนเอง แต่ยังไม่พบกับแม่เลี้ยงเดี่ยวจำนวนมากที่เผชิญปัญหาความยากจนและตัดขาด (Disconnected) จากการชดเชยด้านสวัสดิการสังคมต่างๆ จึงส่งผลให้ กลุ่มเหล่านี้ยิ่งยากจน ซึ่งจำเป็นต้องได้การสนับสนุนช่วยเหลือทั้งตัวแม่เลี้ยงเดี่ยวและบุตรของพวกเขาด้วย เพื่อให้ได้รับการตอบสนองทั้งด้านความ ต้องการความปลอดภัยในชีวิตและความเท่าเทียมในเชิงนโยบาย

ลิเบอร์ตัด (Libertad, 2005) ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดความชุกของการเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยว (The Determinants of the Prevalence of Single Mothers) โดยศึกษาใน 14 ประเทศ พบว่า ในหลาย ๆ ประเทศมีการเพิ่มขึ้นของการสนับสนุนสาธารณะในด้านต่างๆ ซึ่งส่งผลให้เกิดการเพิ่มขึ้นของการเพิ่มขึ้นของระดับการสนับสนุนสาธารณะในด้านต่างๆ ของแม่เลี้ยงเดี่ยวนั้นต่ำกว่าที่ผู้ชายได้รับ โดยเฉพาะโอกาสในการทำงานของผู้หญิงที่แต่งงานแล้วในหลาย ๆ ประเทศนั้นมีน้อยกว่ามาก นอกจากนี้แม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีบุตรแต่ไม่เคยแต่งงานก็มีจำนวนที่น้อยกว่าแม่เลี้ยงเดี่ยวที่เกิดจากการหย่าร้าง ซึ่งแม่เลี้ยงเดี่ยวหลายคนต้องเผชิญกับภาวะค่าใช้จ่ายในการดูแลบุตรที่สูงและผลกระทบอย่างมากต่อการดำรงชีวิต

เลสลิย์ และดิดเบนน์ (Leslie and Didben, 2004) ศึกษาเกี่ยวกับพ่อแม่วัยรุ่นและบุตร (Adolescent Parents and Their Children) พบว่า ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจจากการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นยังเกิดจากการที่วัยรุ่นเตรียมเงินเนื่องจากที่ตั้งครรภ์ และมีแนวโน้มที่จะกลับไปศึกษาต่อ การมีวุฒิการศึกษาต่ำเป็นอุปสรรคสำคัญในการดำเนินงานที่มีความมั่นคงและให้ค่าตอบแทนสูง ด้วยเหตุนี้ สถานะทางเศรษฐกิจของผู้ที่มีบุตรตั้งแต่ยังวัยรุ่นจึงมีแนวโน้มไม่ค่อยดีนัก ในด้านผลกระทบเชิงลบทางด้านสังคม การพัฒนาทางอารมณ์ และความรู้สึกที่ยังไม่สมบูรณ์ของวัยรุ่นเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลให้ชีวิตต้องจบลง

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า งานวิจัยที่ผู้วิจัยพบส่วนใหญ่จะเป็นการวิจัยที่มุ่งเน้นศึกษาปัญหาของวัยรุ่นโดยรวมถึง ปัญหาการตั้งครรภ์และการเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยว สถานการณ์ครอบครัวและปัญหาที่เกิดขึ้น รูปแบบการดำเนินชีวิตคุณภาพชีวิต ผลกระทบต่อชีวิตและจิตใจ และการสำรวจแนวโน้มของปัญหาการเป็นแม่วัยรุ่นและแม่เลี้ยงเดี่ยว แต่ไม่พบประเด็นของการวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบและความต้องการทางด้านอาชีพของมารดาวัยรุ่น และครอบครัว รวมถึงการจัดการความรู้และการส่งเสริมการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่นและครอบครัว ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นให้ควมสำคัญกับทฤษฎีเรื่องการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่นและครอบครัวเพื่อให้เกิดประโยชน์ได้อย่างแท้จริง

คู่มือการบริหารองค์ความรู้

~ XXXVIII ~

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิษณุ อภิสมภารโยธิน

แนวทางบริหารองค์ความรู้

สรุปเนื้อหาจากงานวิจัย หากพิจารณาความต้องการในด้านการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพของวัยรุ่น มารดาวัยรุ่น และครอบครัว และแนวทางในการถ่ายทอดนวัตกรรมด้านองค์ความรู้เพื่อตอบสนองความต้องการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว สามารถพิจารณาได้ดังนี้

ความต้องการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพ

ความต้องการในด้านการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพ ของวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวที่มีความสำคัญมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ การส่งเสริมความรู้ในการสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์หรือชิ้นงานที่ไม่เข้ากับตลาดและสามารถจำหน่ายให้เกิดรายได้ การส่งเสริมทักษะที่สำคัญในการแสวงหาอาชีพ ได้แก่ ทักษะด้านภาษา และทักษะด้านเทคโนโลยี เป็นต้น อบรมพัฒนาความรู้เกี่ยวกับอาชีพอะไรก็ได้ที่ก่อให้เกิดรายได้ การส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้เรื่องการเงินใส่เดือนพร้อมการออมหรือสวัสดิการเสี่ยง และการปรับปรุงผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรให้เป็นสินค้า รองลงมา ได้แก่ การทำเครื่องสำอาง ได้แก่ ยาธรรมชาติ การผลิตอาหารแปรรูปและช่องทางการจัดจำหน่าย การขายสินค้าออนไลน์หรือขายบนอินเทอร์เน็ต การปลูกพืชขอรแกมหรือผักปลอดสารพิษ ทักษะและแนวทางการเป็นผู้ประกอบการ การผลิตขนมหรืออาหารทานเล่นเพื่อจัดจำหน่าย การจัดทำบัญชีครัวเรือนและวางแผนการใช้จ่าย การอบรมเรื่องการผลิตดอกไม้ประดิษฐ์และโมบาย การจัดกิจกรรมเป่าหรือรองเทาสตรีเพื่อจัดจำหน่าย ความรู้เรื่องการขายสินค้าอย่างมืออาชีพ การตัดเย็บเสื้อผ้าบุรุษและสตรีหรือการซ่อมแซมเสื้อผ้า ทักษะด้านงานช่างและการซ่อมแซมรถยนต์ การผลิตพวงหรีดหรือจัดดอกไม้สำหรับงานมงคล การผลิตตุ๊กตา หมอน หรือพวงกุญแจที่ระลึก และการทำอาหาร หรือประกอบอาชีพขายอาหาร

ตามลำดับ

แนวทางในการถ่ายทอดนวัตกรรมด้านองค์ความรู้

แนวทางในการถ่ายทอดนวัตกรรมด้านองค์ความรู้เพื่อตอบสนองความต้องการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวที่มีความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ การให้ความรู้ผ่านกิจกรรมและสถิติแบบมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ รองลงมา ได้แก่ การให้ความรู้ผ่านสื่อออนไลน์ ได้แก่ โลกโซเชียล และแอปพลิเคชันต่างๆ ที่สามารถเข้าถึงง่าย การใช้สื่อสิ่งพิมพ์หรือสื่อสิ่งพิมพ์โฆษณาต่างๆ ในพื้นที่สาธารณะ การใช้สื่อบุคคล ได้แก่ บุคลากรภาครัฐ และนักอาสาพัฒนา เป็นต้น การใช้สื่อโทรทัศน์ในการให้ความรู้เรื่องอาชีพแบบเข้าใจง่าย การเปิดโอกาสในการศึกษา นำสนใจ การประชาสัมพันธ์ผ่านเสียงตามสายของวิทยุชุมชน การให้ผู้นำชุมชนหรือผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชนเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ผ่านวิทยุชุมชน และการใช้ศูนย์การศึกษาครอบครัว (กศน.) เป็นศูนย์กลาง ตามลำดับ

แนวทางการบริหารองค์ความรู้

ในเบื้องต้นผู้วิจัยได้ทำการสำรวจโดยการสอบถามและรับฟังความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง โดยมีกระบวนการพิจารณาประเด็นความต้องการด้านการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งประกอบด้วยวัยรุ่น มารดาวัยรุ่น และครอบครัว โดยผู้วิจัยขอสรุปการได้มาซึ่งโครงการนำร่องเพื่อสาธิตโดยพิจารณารูปแบบการกำหนดโครงการตามความต้องการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพของวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว โดยประยุกต์จากงานวิจัยเรื่องการวิเคราะห์และประเมินผลนโยบายสาธารณะด้านเศรษฐกิจและสุขภาพ: กรณีศึกษาโครงการนำดื่มสะอาดของตำบลหนองดินแดง จังหวัดนครปฐม ของ พิษณุ อภิสมจารโยธิน (2559) มาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์รูปแบบการกำหนดโครงการ เพื่อให้เห็นความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโครงการที่สามารถก่อให้เกิดประโยชน์ได้อย่างแท้จริง ดังนั้นจึงเป็นเหตุผลให้ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์รูปแบบของการกำหนดโครงการดังกล่าว

คู่มือการบริหารองค์ความรู้

~ XXX ~

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิษณุ อภิสมจารโยธิน

การวิเคราะห์รูปแบบการกำหนดโครงสร้างพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่น และครอบครัว ทำโดยการจัดการศึกษาผ่านการสัมภาษณ์ การสังเกต และการศึกษาหาข้อมูลเพิ่มเติมของผู้วิจัย และวิเคราะห์เนื้อหา โดยพิจารณาองค์ประกอบ 3 ส่วน ได้แก่ ตัวแบบของการกำหนดโครงการ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของโครงการ และกระบวนการในการนำไปปฏิบัติโดยการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีผ่านกิจกรรมให้ความรู้ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

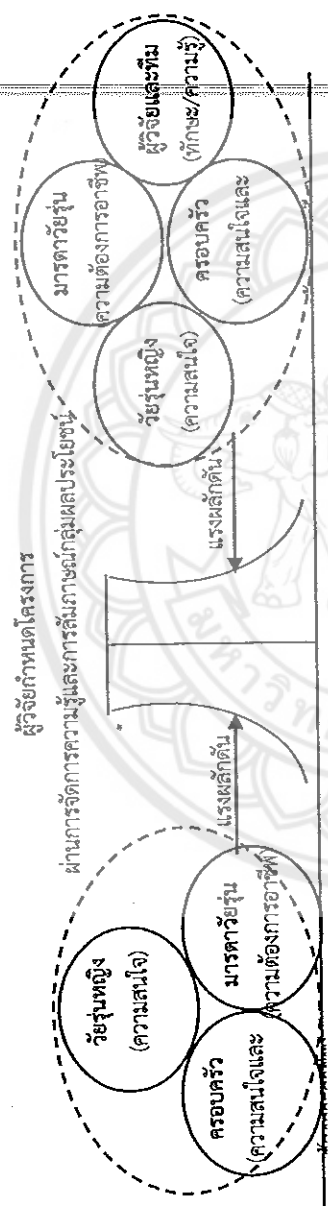
1. ตัวแบบของการกำหนดโครงการ

สำหรับโครงการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่น และครอบครัว และครอบครัวถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีผ่านการอบรมให้ความรู้ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์จากข้อมูลที่ได้ทั้งหมดออกมาเป็นตัวอย่างการกำหนดโครงการระหว่างกลุ่ม (Group Equilibrium Model) ซึ่งประยุกต์มาจากงานวิจัยของ พิษณุ อภิสมจารโยธิน (2559) โดยตอบสนองต่อความกดดันของกลุ่ม ได้แก่ การต่อรอง (Bargaining) การประนีประนอม (Compromising) ระหว่างความต้องการที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ โดยจะพยายามที่จะก่อให้เกิดการรวมกลุ่มเสียงข้างมาก เพื่อให้การประนีประนอมประสบความสำเร็จโดยง่าย

ซึ่งผู้วิจัยได้เสนอประเด็นการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีผ่านการอบรมให้ความรู้เรื่องการเพาะเลี้ยงไส้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ครอเลอร์ (African Night Crawler : AN) ซึ่งเป็นโครงการสาธิต ซึ่งผู้วิจัยและคณะทำงานโครงการมีความรู้และสามารถถ่ายทอดได้ เพื่อเป็นทางเลือกให้กับกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโครงการวิจัยครั้งนี้ โดยจากการสอบถามความคิดเห็นผ่านการสัมภาษณ์หลังจากที่ผู้วิจัยได้ให้แนวคิดดังกล่าวแล้ว พบว่ามีกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นกลุ่มผลประโยชน์นั้นแสดงลักษณะที่เป็นการต่อรอง (Bargaining) การประนีประนอม (Compromising) ระหว่างความต้องการที่แตกต่างกันซึ่งเป็นตัวแบบของการกำหนดโครงการแบบดุลยภาพระหว่างกลุ่ม (Group Equilibrium Model) ดังภาพที่ 1

ผู้ต้องการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยี
ผ่านการอบรมให้ความรู้ที่ก่อให้เกิดอาชีพอะไรก็ได้

ผู้สนับสนุนการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยี
ผ่านการอบรมให้ความรู้เรื่องการเพาะเลี้ยงไส้เดือน



ผลลัพธ์ของโครงการที่ต้องการ
ความรู้อื่นๆ ในการนำไปประกอบอาชีพ
เพิ่มรายได้ สร้างอาชีพให้ประชาชนในชุมชน

ผลลัพธ์ของโครงการที่ต้องการ
ความรู้ในการเลี้ยงไส้เดือนเพื่อนำไปประกอบอาชีพ
การเพิ่มรายได้ สร้างอาชีพ และก่อประโยชน์อื่นๆ ด้วย

ภาพที่ 1 ตัวแบบของการกำหนดโครงการ

จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มผลประโยชน์ในการการต่อรอง (Bargaining) การประนีประนอม (Compromising) ประกอบด้วย 2

กลุ่มใหญ่ คือ

กลุ่มที่หนึ่ง ประกอบด้วย วิจัยหญิง มารดาวิจัย และกรอบความรู้ที่ต้องการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีผ่านการอบรมให้ความรู้ที่ก่อให้เกิดอาชีพอะไรก็ได้ โดยไม่ระบุชัดเจน โดยมีทั้งความต้องการในการก่อให้เกิดแนวทางในการกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชน เพิ่มรายได้ สร้างอาชีพให้ประชาชนในชุมชน โดยมีแนวคิดที่ต้องการเลือกทำโครงการด้านอาชีพ และผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์การเกษตร อาหารแปรรูป

คู่มือการบริหารองค์ความรู้

ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง และอื่นๆ ที่รวมถึงทักษะด้านภาษาและเทคโนโลยี เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่หนึ่งมีทัศนคติที่จะให้ความร่วมมือ
ไม่ว่าโครงการจะเป็นไปในทิศทางของการให้ความรู้ผ่านกระบวนการอบรมในเรื่องก็ได้ก็โดยพิจารณาตามความเป็นไปได้

กลุ่มที่สอง ประกอบด้วย วิทยาลัย มารดาวิทยาลัย ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ที่ต้องการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีผ่านกา
อบรมให้ความรู้ที่ก่อให้เกิดอาชีพโดยไม่ระบุชัดเจนว่าต้องการเฉพาะเลี้ยงไส้เดือน ซึ่งกลุ่มนี้มีผู้วิจัยและทักษะในการให้ความรู้
เรื่องการเพาะเลี้ยงไส้เดือน ทำให้สามารถผลักดันให้เกิดความเป็นไปได้ในการกำหนดโครงการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีผ่านการอบรมให้ความรู้
เรื่องการเพาะเลี้ยงไส้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์ (African Night Crawler : AF) เพื่อเป็นโครงการสาธิต

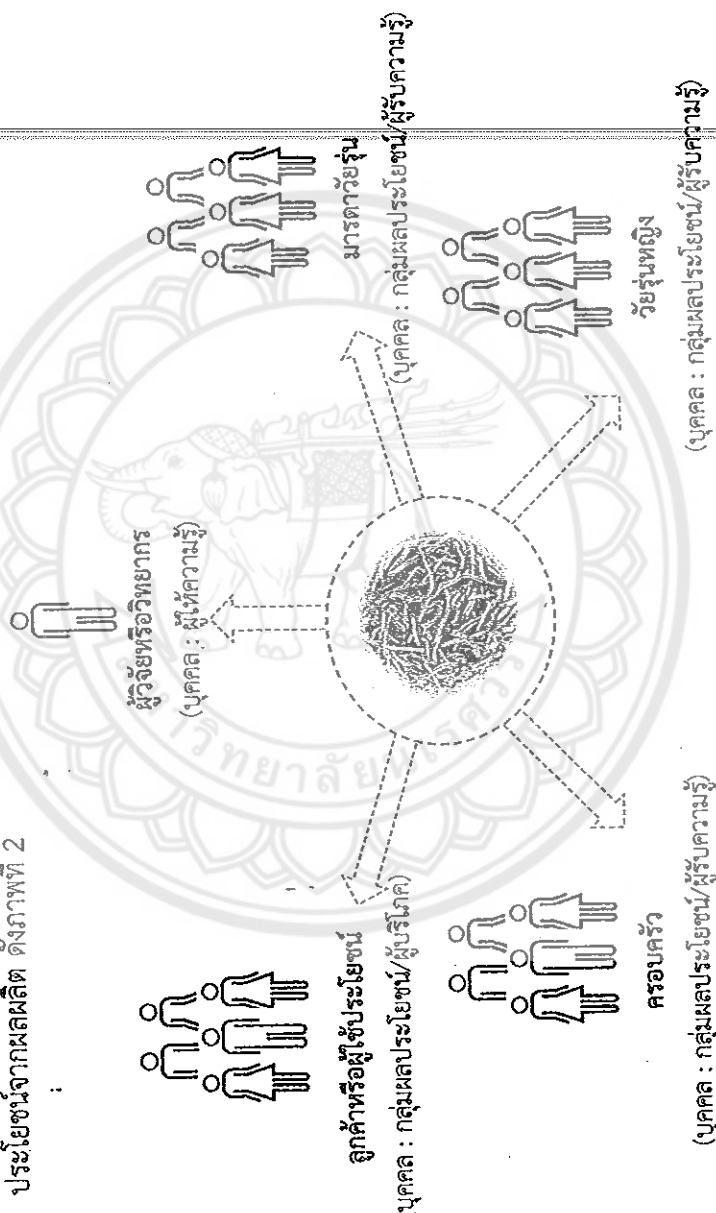
ซึ่งหากพิจารณาจะพบว่า แนวทางที่เป็นไปได้มากที่สุดคือการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีผ่านการอบรมให้ความรู้เรื่องการเพาะเลี้ยง
ไส้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์ (African Night Crawler : AF) เนื่องจากมีผู้ให้ความสนใจจากกลุ่มผู้รับผลประโยชน์ทั้งวัยหญิง มารดา
วัยรุ่น และครอบครัว ตลอดจนความพร้อมของผู้วิจัยในฐานะวิทยากรให้ความรู้และความพร้อมในการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ ในการสาธิต ตลอดจน
สามารถก่อให้เกิดความรู้เพื่อนำไปประกอบอาชีพ เป็นกำลังเสริมให้เกิดรายได้ สร้างอาชีพ และประโยชน์อื่นๆ ได้แก่ การเกษตรปลอดสารพิษ การลด
ต้นทุนในการเกษตรโดยการใช้อินทรีย์ การก่อให้เกิดประโยชน์ต่อทรัพยากรดินในการปรับสภาพดิน และง่ายต่อการผลิตและจัดจำหน่าย โดยมุ่งเน้น
ความเป็นไปได้ ดังนั้นจึงเลือกการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีผ่านการเพาะเลี้ยงไส้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์
เป็นกรณีศึกษา

2. ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของโครงการ

การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) วางอยู่บนแนวคิดพื้นฐานว่าในการดำเนินโครงการเพื่อการพัฒนา ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง
ต่างๆ (Players or Actors) อาจจะเป็นบุคคล กลุ่มผลประโยชน์ หรือกลุ่มทางสังคม ซึ่งย่อมเกี่ยวข้องกับเกิดขึ้นจากโครงการ โดย
การวิเคราะห์จึงประกอบด้วยกายภาพการหาค่าองค์ประกอบหลัก 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ใครหรือผู้เล่น (Player) จุดยืน (Position) และอำนาจ (Power) ดังนี้

1) ใครหรือผู้เล่น (Player)

สำหรับบริการวิเคราะห์ที่เริ่มต้นจากการระบุว่ามีใครบ้างที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการนั้น ผู้วิจัยได้พิจารณาถึงผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้เล่นมีใครบ้าง และมีลักษณะอย่างไร (ใคร : ลักษณะ) ซึ่งการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีผ่านการอบรมเรื่องการเพาะเลี้ยงไส้เดือนสายพันธุ์แอนโทริกัน ไนท์ ครอลเลอร์ มีผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย 5 กลุ่ม ประกอบด้วย ผู้วิจัยหรือวิทยากร วิทยุชุมชน ครอบครัวย้าย และกลุ่มลูกค้าหรือผู้ใช้ประโยชน์จากผลิตภัณฑ์ ดังภาพที่ 2

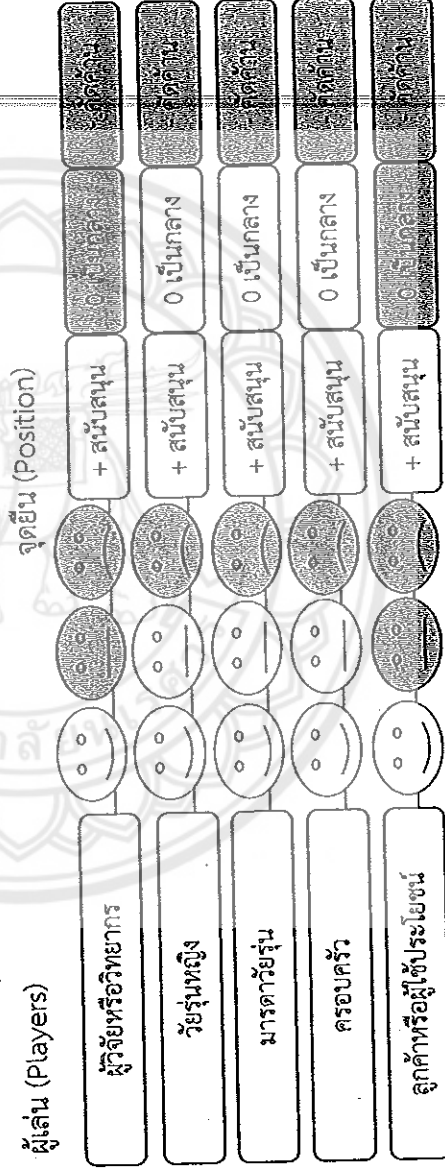


ภาพที่ 2 ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย

จากภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ผู้เล่น (Players) หรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 5 กลุ่ม ประกอบด้วย ผู้วิจัยหรือวิทยากร ซึ่งมีเป็นบุคคล ซึ่งมีลักษณะคือผู้ให้ความรู้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เข้ารับการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีผ่านการอบรมให้ความรู้เรื่องการเพาะเลี้ยงไส้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอลเลอร์ โดยมีผู้เข้าร่วมอบรมให้ความรู้ ได้แก่ วิทยากรซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ และครอบครัวซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลซึ่งมีลักษณะเป็นการได้รับความรู้ มารดาวิทยากรซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลซึ่งมีลักษณะเป็นการได้รับความรู้ และครอบครัวซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลซึ่งมีลักษณะเป็นการบริโภคหรือใช้ในการได้รับความรู้ นอกจากนี้ยังมีกลุ่มลูกค้าหรือผู้ใช้ประโยชน์จากผลิตภัณฑ์ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลซึ่งมีลักษณะเป็นการบริโภคหรือใช้ในการได้รับความรู้ ผลิตภัณฑ์ที่ได้ ซึ่งเป็นผู้รับผลประโยชน์ที่ได้จากโครงการด้วยกัน

2) จุดยืน (Position)

เมื่อสามารถระบุที่มีส่วนได้ส่วนเสียแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการพิจารณาว่าผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียแต่ละกลุ่มมีจุดยืนอย่างไรโดยพิจารณาจากลักษณะ การสนับสนุน การคัดค้าน หรือการเป็นกลาง ซึ่งผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีผ่านการอบรมให้ความรู้เรื่องการเพาะเลี้ยงไส้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอลเลอร์ มีจุดยืนซึ่งสามารถพิจารณาได้ดังภาพที่ 3



ภาพที่ 3 จุดยืนของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย

จากภาพที่ 3 แสดงให้เห็นจุดยืน (Position) ของผู้เล่น (Players) หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้ง 5 กลุ่ม โดยผู้วิจัยหรือวิทยากรเป็นผู้ที่มีจุดยืนในการสนับสนุน (+) โดยเป็นผู้ขับเคลื่อนการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีผ่านการอบรมให้ความรู้เรื่องการเพาะเลี้ยงไส้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์ โดยผู้เข้าร่วมอบรมให้ความรู้ ได้แก่ วิทยากรซึ่งเป็นกลุ่มผลประโยชน์ทั้งการสนับสนุน (+) และเป็นกลาง (0) มารดาจารย์ เป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่มีจุดยืนทั้งการสนับสนุน (+) และเป็นกลาง (0) และครอเลอร์เป็นกลุ่มผลประโยชน์ทั้งการสนับสนุน (+) และเป็นกลาง (0) นอกจากนี้ยังมีกลุ่มลูกค้าหรือผู้ใช้ประโยชน์เป็นกลุ่มผลประโยชน์ในการสนับสนุน (+) ด้วยเช่นกัน เพราะเป็นผู้ที่ได้รับผลประโยชน์ในฐานะผู้บริโภคและใช้ประโยชน์จากผลผลิต

3) อำนาจ (Power)

ในการพิจารณามิติเรื่องอำนาจของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้วิจัยพิจารณาอำนาจผ่านการครอบครองทรัพยากรซึ่งแบ่งเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

1. ทรัพยากรที่จับต้องได้ (Tangible Resources) ได้แก่ เงินหรือทุน พื้นที่เพาะเลี้ยง และสมาชิกในครอบครัวของตนเองหรือผู้ให้การสนับสนุน
 2. ทรัพยากรที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Resources) ได้แก่ ความรู้ ความมุ่งมั่น และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่สำคัญ
- เมื่อสามารถระบุที่มีส่วนได้ส่วนเสียและจุดยืนได้แล้ววิจัยได้ทำการพิจารณาว่าผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียแต่ละกลุ่มมีอำนาจมากน้อยเพียงใด ซึ่งพิจารณาความสามารถในการครอบครองทรัพยากรโดยเกณฑ์พิจารณา คือ
- หากสามารถครอบครองทรัพยากรที่จับต้องได้และไม่ได้ระหว่าง 1-2 รายการ หมายถึง มีอำนาจน้อย
 - หากสามารถครอบครองทรัพยากรที่จับต้องได้และไม่ได้ระหว่าง 3-4 รายการ หมายถึง มีอำนาจปานกลาง
 - หากสามารถครอบครองทรัพยากรที่จับต้องได้และไม่ได้ระหว่าง 5-6 รายการ หมายถึง มีอำนาจมาก
- การพิจารณามิติเรื่องอำนาจนั้นจะช่วยให้เห็นได้ชัดเจนในเรื่องของความเป็นไปได้ที่กลุ่มตัวอย่างจะนำความรู้และทักษะทางด้านอาชีพที่ได้ไปใช้ประโยชน์หรือปฏิบัติได้จริงมากยิ่งขึ้น ซึ่งสามารถพิจารณาได้ดังภาพที่ 4

คู่มือการบริหารองค์ความรู้

~ XXXVI ~

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิษณุ อภิสมภารโยธิน

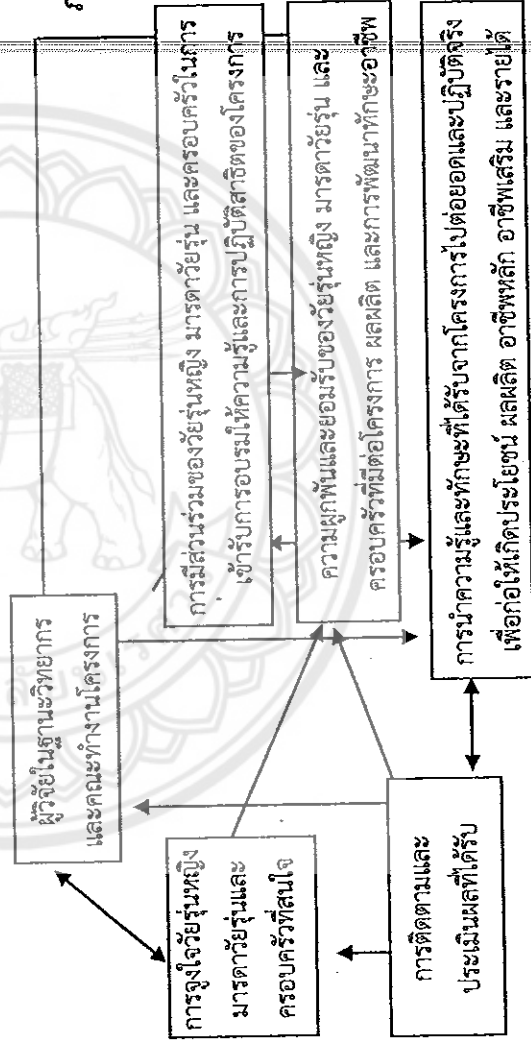
ผู้เล่น (Players)	จุดยืน (Position)	อำนาจ (Power)					
		Tangible Resources			Intangible Resources		
		เงินหรือทุน	พื้นที่สมาชิก	จำนวนสมาชิก	ความรู้	ความมุ่งมั่น	การเข้าถึงข้อมูล
ผู้วิจัยหรือวิทยากร	+	✓	✓	✓	✓	✓	มาก
วิทยากรหญิง	+ 0	×	✓	×	×	✓	ปานกลาง
มารดาครัวเรือน	+ 0	×	✓	×	×	✓	ปานกลาง
ครอบครัว	+ 0	×	✓	✓	×	✓	ปานกลาง
ลูกค้าหรือผู้ใช้ประโยชน์	+	✓	×	×	✓	×	ปานกลาง

ภาพที่ 4 อำนาจของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย

จากภาพที่ 4 แสดงให้เห็นอำนาจ (Power) จากทรัพยากรของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทั้ง 5 กลุ่ม โดยผู้วิจัยหรือวิทยากรเป็นผู้ที่มีอำนาจในระดับมากที่สุด เนื่องจากเป็นผู้ที่ได้รับเงินทุน มีพื้นที่สำหรับทำการเพาะเลี้ยงสาธิตและมีสมาชิกที่ให้การสนับสนุนในการดำเนินโครงการซึ่งเป็นทรัพยากรที่จับต้องได้ นอกจากนี้ยังมีความรู้ ความมุ่งมั่นในการดำเนินโครงการและความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารซึ่งเป็นทรัพยากรที่จับต้องไม่ได้ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยผลักดันให้เกิดประสิทธิภาพของการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีผ่านการอบรมให้ความรู้เรื่องการเพาะเลี้ยงได้เดือนสายพันธุ์แอฟริกันในที่ครอบครัว โดยผู้เข้าร่วมอบรมให้ความรู้ ได้แก่ วิทยากรหญิง มารดาครัวเรือนและครอบครัวเป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่มีอำนาจในระดับปานกลาง ซึ่งหากได้รับการสนับสนุนด้านเงินทุนและการให้ความรู้ ก็จะสามารถทำให้มีโอกาสมีอำนาจในระดับมาก ในที่นี้คือภาพสะท้อนของความสำคัญของการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพด้วยการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีผ่านการอบรมให้ความรู้เรื่องการเพาะเลี้ยงได้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ในที่ ครอบครัว ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้วิทยากรหญิง มารดาครัวเรือน และครอบครัวได้มีอำนาจในตนเองในการเป็นผู้ประกอบการอาชีพได้ในอนาคต นอกจากนี้กลุ่มลูกค้าหรือผู้ใช้ประโยชน์ก็จะได้รับผลต่อเนื่องได้ด้วยเช่นกัน

กระบวนการในการนำไปปฏิบัติโดยการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีผ่านการอบรมให้ความรู้

จากการที่ผู้วิจัยได้พิจารณาความพร้อมและความเป็นไปได้ของการเลือกประเด็นที่จะให้ความรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่ วิทยากร ฆราวาส และครอบครัวแล้ว พบว่า แนวทางที่เป็นไปได้ที่สุด คือ การส่งเสริมอาชีพอย่างยั่งยืนแบบเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการถ่ายทอด ความรู้และเทคโนโลยีผ่านการอบรมให้ความรู้เรื่องการผลิตสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์ (African Night Crawler : AN) ซึ่งเป็น โครงการสาธิตที่ได้แนวคิดมาจากนายสุธาภูมิ สุดสาย ซึ่งสถานที่ในการจัดทำโครงการเพาะเลี้ยงสาธิตอยู่ที่อำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลก โดยมีเป้าหมายในการส่งเสริมทักษะทางด้านอาชีพผ่านการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีผ่านการอบรมให้ความรู้เรื่องการผลิตสายพันธุ์แอฟริกันไนท์ครอเลอร์ที่ได้จากการเพาะเลี้ยงสำหรับจัดจำหน่าย ซึ่งผู้วิจัยใช้กรอบในการอธิบายกระบวนการในการนำไปปฏิบัติโดยการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีผ่านการอบรมให้ ความรู้ โดยมุ่งเน้นความสำคัญของการมีส่วนร่วมและการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการยอมรับและเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากภาพที่ 5



ภาพที่ 5 กรอบอธิบายการนำโครงการไปปฏิบัติ

การส่งเสริมความรู้ในลักษณะการทดลองสาธิต

การส่งเสริมความรู้ในลักษณะการทดลองสาธิต โดยทำการถ่ายทอดความรู้และเทคนิคโน้มน้าวผ่านการอบรมให้ความรู้แบบแบ่งกลุ่มย่อยโดยมีนักศึกษาอาสาสมัครแบบจิตอาสาเป็นทีมปฏิบัติงาน โดยทำการอบรมให้ความรู้จำนวน 10 ครั้ง โดยบรรยายกลุ่มย่อยประกอบการสาธิตกลุ่มละ 30-60 นาที สลับต่อเนื่องทั้งวันซึ่งใช้ระยะเวลาครั้งละ 2 วัน โดยเนื้อหาที่ให้ความรู้ในครั้งนี้ประกอบด้วยความรู้เบื้องต้นสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์ การเพาะเลี้ยงและจัดจำหน่าย และทำการประเมินผลสิทธิ์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับไส้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์

ไส้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์ (African Night Crawler หรือ AF) เป็นไส้เดือนที่เมื่อโตเต็มที่จะมีขนาดใหญ่ โดยมีความยาวได้มากถึง 25 เซนติเมตร ลำตัวของไส้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์จะมีสีน้ำตาลแดงปนเทา สามารถอยู่ได้ในสถานที่ที่มีอุณหภูมิสูงโดยกินซากอินทรีย์วัตถุที่เน่าสลายเป็นอาหาร ซึ่งกินได้รวดเร็ว และขยายพันธุ์ได้ค่อนข้างเร็ว ไส้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์แต่ละตัวสามารถผลิตไข่ได้มากกว่า 300 ฟองต่อปี และใช้ระยะฟักตัวระหว่าง 0.5-1 เดือน ซึ่งจะใช้เวลาในการได้เต็มวัยระหว่าง 5-10 เดือน ดังนั้นจึงเป็นไส้เดือนสายพันธุ์ที่มีความเหมาะสมในการนำมาใช้ในการระบวงการผลิตปุ๋ยหมักมูลไส้เดือนดิน (จिरायु नुचमर्त) และคณะ, 2560; พัชรีย์ สี่โรจน์, 2558) โดยลักษณะของไส้เดือนที่ทำการเลี้ยงสามารถพิจารณาได้จากภาพที่ 6



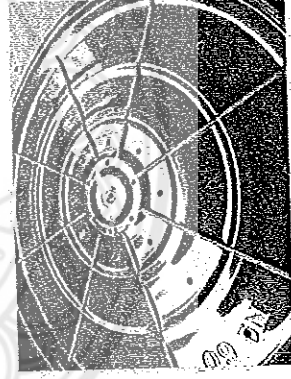
ภาพที่ 6 ไส้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์

ปัจจุบันมีการเพาะเลี้ยงไส้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์ และมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงและการเพาะพันธุ์อย่างแพร่หลาย โดยไส้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์มีถูกใช้ประโยชน์ในการกำจัดขยะอินทรีย์และได้ผลผลิตเป็นตัวได้ดินและปุ๋ยมูลไส้เดือนดินซึ่งเป็นปุ๋ยที่มีคุณสมบัติดีมากและเหมาะสมสำหรับการใช้ในการเกษตรซึ่งจะช่วยปรับปรุงสภาพดินและฟื้นฟูความเสื่อมโทรมของดิน ตลอดจนสามารถปรับปรุงสภาพดินให้มีความเหมาะสมกับการเพาะปลูกพืชได้อย่างดี (สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดอำนาจเจริญ, ม.ป.ป.)

2) การเพาะเลี้ยงและการจัดจำหน่าย

การเพาะเลี้ยงไส้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์ มีขั้นตอนไม่ยาก (กิตติ วิรุณพันธ์ และคณะ, 2553; สุสิทธิ์ อารักษ์ธรรม และสุชาดา สานสันต์, 2557; พัชรี สำโรงเย็น, 2558; สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดอำนาจเจริญ, ม.ป.ป.) สามารถทำได้โดยการเตรียมภาชนะที่สะดวกสำหรับผู้เลี้ยง ได้แก่ กะละมัง แอ่งของซีเมนต์ และชั้นพลาสติก เป็นต้น ที่มีขนาดเหมาะสมแล้วแต่จะสะดวกทำได้ในพื้นที่ ดัง

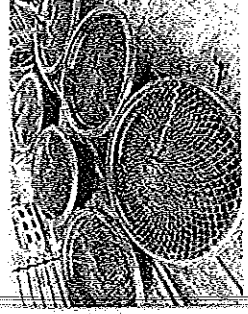
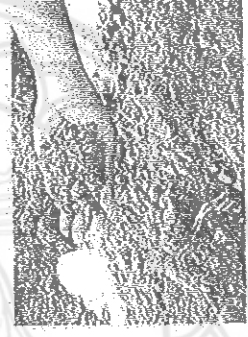
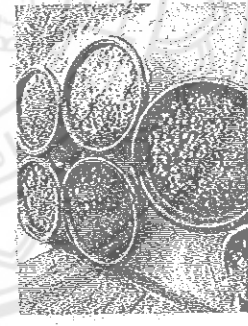
ภาพที่ 7



ภาพที่ 7 การเตรียมภาชนะและพื้นที่เพาะเลี้ยง

การเตรียมภาชนะโดยนำมาทำการเจาะรู เพื่อให้สามารถระบายน้ำได้เพื่อป้องกันไม่ให้น้ำท่วมซึ่งในภาชนะเพาะเลี้ยงเด็ดขาด ซึ่งหากเป็นการเลี้ยงในแอ่งของซีเมนต์จำเป็นต้องทำให้พื้นที่ลาดเอียงลงมาที่ขอบด้านใดด้านหนึ่งไว้และทำที่ระบายน้ำออกได้ นอกจากนี้พื้นที่หรือโรงเรือนที่ใช้ เพาะเลี้ยงควรตั้งอยู่ในที่ร่มและมีอากาศถ่ายเทได้สะดวก

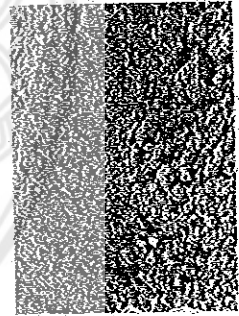
การเตรียมที่อยู่สำหรับไส้เดือน (Bedding) สามารถแบ่งออกเป็นการเตรียมที่อยู่สำหรับไส้เดือนแบบช้าและแบบเร็ว โดยการเตรียมที่อยู่สำหรับไส้เดือนแบบช้าจะใช้ขุยมะพร้าวได้แก่ เศษวัชพืช ใบไม้ ปุ๋ยมูลสัตว์ที่ผ่านการหมักเพื่อลดกลิ่นและความร้อนอย่างน้อย 1-2 เดือนแล้วจึงจะนำมาใช้ในการเลี้ยงไส้เดือนได้เนื่องจากไส้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ในที่ ครอเลอริโวโตความเย็นมากจึงต้องระมัดระวังเรื่องอุณหภูมิที่สูงเกินไปเพื่อป้องกันไส้เดือนหนี ส่วนการเตรียมที่อยู่สำหรับไส้เดือนแบบเร็วจะใช้มูลวัวหรือมูลควายแห้งนำไปแช่น้ำประมาณ 20-30 วันแล้วแยกออกมาพักไว้ในที่ร่มประมาณ 2-3 วันเพื่อให้แห้งก่อนนำมาใส่ภาชนะสำหรับเลี้ยงไส้เดือนได้ ดังภาพที่ 8



ภาพที่ 8 การเตรียมที่อยู่สำหรับไส้เดือน (Bedding)

การเตรียมที่อยู่สำหรับไส้เดือน (Bedding) โดยนำมูลวัวใส่ลงในกะละมังที่เตรียมไว้ แล้วเทน้ำลงไปให้ท่วมมูลวัวก่อนแช่ทิ้งไว้ 20-30 วัน เมื่อครบตามกำหนดให้ทำการเทน้ำออกและแยกมูลวัวไว้เพื่อตากแดดให้แห้ง จากนั้นเมื่อมูลวัวแห้งให้นำมูลวัวใส่ลงในกะละมังที่จะใช้เป็นภาชนะเพาะเลี้ยงปริมาณ ¾ ส่วน แล้วนำไส้เดือนไปใส่ลงในจำนวนก้ามือ แล้วใช้ตาข่ายคลุมเพื่อป้องกันนกหรือสัตว์ปีกมากัดขย้ำไส้เดือนแล้วทิ้งไว้ 30 วัน ซึ่งผู้เลี้ยงต้องคอยรดน้ำให้มีความชื้นสม่ำเสมอทุกวัน 1 ครั้ง จนครบกำหนดเพื่อทำการเก็บผลผลิตต่อไป การให้อาหารไส้เดือนสามารถพิจารณาได้ตามลักษณะของการเตรียมที่อยู่สำหรับไส้เดือน (Bedding) โดยการเตรียมที่อยู่สำหรับไส้เดือนแบบเร็วไม่จำเป็นต้องให้อาหารไส้เดือนเพราะไส้เดือนสามารถกำจัดมูลวัวที่เตรียมเป็นปุ๋ยได้เอง ส่วนโดยการเตรียมที่อยู่สำหรับไส้เดือนแบบช้าจะให้อาหารไส้เดือน ได้แก่ ผักหรือผลไม้ต่างๆ ในครัวเรือนที่ทำการสับย่อยให้มีขนาดเล็กลงเพื่อให้ไส้เดือนสามารถกินหมดได้เร็วขึ้น โดยสิ่งที่ห้ามใช้เป็นอาหารสำหรับไส้เดือน ได้แก่ พริก มะนาว หอม กระเทียม และสิ่งที่มีลักษณะก่อให้เกิดความเป็นกรดในที่อยู่สำหรับไส้เดือน (Bedding) ซึ่งประโยชน์อีกด้านหนึ่งของกาให้อาหารไส้เดือนคือ เป็นการช่วยกำจัดขยะอินทรีย์ในครัวเรือนได้ แต่ข้อควรระวังคือหากมีการให้อาหารปริมาณที่มากเกินไปอาจส่งผลต่อให้แมลงเข้ามาในที่อยู่สำหรับไส้เดือน (Bedding) แล้วจะมีโอกาสให้นกหรือสัตว์ปีกเข้ามาด้วยเช่นกัน

สำหรับผลผลิตที่ได้จากการเลี้ยงไส้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ในที่ ครอเลอร์ นอกจากจะได้ตัวไส้เดือนที่ขายพันธุ์และขนาดที่ใหญ่ขึ้นเพื่อจัดจำหน่ายแล้ว ยังได้มูลไส้เดือนที่สามารถจำหน่ายให้กับเกษตรกรสำหรับใช้เป็นปุ๋ยอินทรีย์ได้อย่างดีด้วย ดังภาพที่ 9



ภาพที่ 9 มูลของไส้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ในที่ ครอเลอร์

มูลค่าของสี่เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์ สามารถขายได้ราคาที่สูง โดยราคาในท้องตลาดอยู่ที่ระหว่าง 25-35 บาท/ กิโลกรัม ส่วนตัวของสี่เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์ นั้นมีราคาสูงถึงระหว่าง 500-700 บาท/กิโลกรัม ซึ่งสามารถที่จะก่อให้เกิดรายได้ สำหรับวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครีวคริวที่สนใจทำการเลี้ยงเป็นอาชีพได้อย่างดี โดยแหล่งในการจำหน่ายผลผลิตแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ การจำหน่ายด้วยตนเอง และการจำหน่ายผ่านฟาร์มที่เป็นเครือข่าย ซึ่งจะมีข้อดีและข้อเสียแตกต่างกัน โดยการจำหน่ายด้วยตนเองจะมีข้อดี คือสามารถทำให้ผู้เลี้ยงสามารถหาราคาขายได้สูงเทียบเท่ากับราคาตลาดโดยไม่ผ่านคนกลางทำให้ได้กำไรจากผลผลิตสูงกว่าแต่มีข้อเสียคือต้องหา แหล่งจำหน่ายด้วยตนเองและอาจมีคู่แข่งจำนวนมาก ส่วนการจำหน่ายผ่านฟาร์มที่เป็นเครือข่ายจะมีข้อดีคือเมื่อได้ผลผลิตแล้วผู้เลี้ยงจะสามารถ ส่งผลผลิตทั้งหมดขายให้กับฟาร์มเครือข่ายที่ผู้เลี้ยงซื้อตัวได้เร็วมากในช่วงแรกทำให้สามารถขายผลผลิตได้อย่างต่อเนื่องและแน่นอน โดยไม่ต้อง เหนื่อยที่จะหาตลาดเองตลอดจนไม่มีคู่แข่ง นอกจากนี้ยังสามารถแบ่งผลผลิตบางส่วนเพื่อไปจำหน่ายด้วยตนเองได้อีกด้วย ส่วนข้อเสียคือราคาราคาผลผลิตที่ฟาร์มเครือข่ายรับซื้อจะมีราคาต่ำกว่าราคาตลาดทั่วไป ตัวอย่างเช่น มูลได้เดือนที่มีราคาตลาดเท่ากับ 35 บาท/กิโลกรัม จะสามารถจำหน่าย ให้แก่ฟาร์มเครือข่ายได้ในราคาประมาณ 20 บาท/กิโลกรัม ส่วนตัวสี่เดือนมีราคาตลาดเท่ากับ 600 บาท/กิโลกรัม จะสามารถจำหน่ายให้แก่ฟาร์ม เครือข่ายได้ในราคาประมาณ 500 บาท/กิโลกรัม เป็นต้น

3) การประเมินผลผลิต

สำหรับการประเมินผลผลิตที่เกิดจากการถ่ายภาพทอดความรู้และเทคโนโลยีผ่านการอบรมให้ความรู้ด้านการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพ เรื่องการเพาะเลี้ยงสี่เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์ (African Night Crawler : AF) ผู้วิจัยได้ทำการประเมินผลผลิตเชิงปริมาณ ได้แก่ ผลผลิตที่ได้จากการสาธิต และผลผลิตเชิงคุณภาพ ได้แก่ การนำไปต่อยอดและปฏิบัติ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) ผลลัพธ์ในเชิงปริมาณ

การประเมินผลลัพธ์ในเชิงปริมาณ ได้แก่ ผลผลิตที่ได้จากการสาธิต ซึ่งการการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีผ่านการอบรมให้ความรู้ในการวิจัยครั้งนี้มีระยะเวลาการสาธิตทำการเพาะเลี้ยงทั้งสิ้น 5 เดือน ผู้วิจัยทำการประเมินผลลัพธ์ในเชิงปริมาณโดยแบ่งออกเป็นผลผลิตในด้านตัวได้เดือน และผลผลิตในด้านมูลค่าได้เดือน ดังนี้

1.1 ผลผลิตในด้านตัวได้เดือน
กระบวนการเลี้ยงไส้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์เป็นไปอย่างรวดเร็วเพราะหากทำตามขั้นตอนก็จะสามารถเลี้ยงไส้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์ได้อย่างง่ายดาย เนื่องจากไม่จำเป็นต้องซื้อหรือเพาะเลี้ยงได้ไม่ยากนัก ทั้งผู้วิจัยและผู้วิจัยตลอดจนกลุ่มตัวอย่างที่สนใจเข้าร่วมโครงการได้ทำตามขั้นตอนการเพาะเลี้ยงจนสามารถเห็นผลลัพธ์ได้ โดยพิจารณาจากผลผลิตด้านตัวได้เดือนในลักษณะการสาธิตตามระยะเวลาการเพาะเลี้ยงสาธิตทั้ง 5 เดือนได้ดังนี้

เดือนที่ทำการสาธิต	ผลผลิตตัวได้เดือนสายพันธุ์	หมายเหตุ
เดือนที่ 1	1.00 กิโลกรัม	ผลผลิตตัวได้เดือนสายพันธุ์
เดือนที่ 2	2.10 กิโลกรัม	แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์ หาก
เดือนที่ 3	5.50 กิโลกรัม	ต้องการจำหน่ายจะสามารถ
เดือนที่ 4	7.30 กิโลกรัม	จำหน่ายได้ราคา 500 บาทต่อ
เดือนที่ 5	13.70 กิโลกรัม	กิโลกรัม

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การสาธิตการเพาะเลี้ยงไส้เดือนสายพันธุ์ แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์ ได้ก่อให้เกิดผลผลิตในเชิงปริมาณ โดยทำให้เกิดการเพิ่มจำนวนและขนาดการเติบโตของไส้เดือนทำให้ได้ไส้เดือนที่มีน้ำหนักโดยรวมเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในระยะเวลาการสาธิต

เพียง 5 เดือนได้ก่อนให้เกิดจำนวนผลผลิตได้เร็วขึ้นจากเดือนแรกที่มีผลผลิตเพียง 1 กิโลกรัมเพิ่มขึ้นเป็น 13.70 กิโลกรัมในเดือนที่ 5 โดยคิดเป็นร้อยละ 1,370.00 ของการเพิ่มปริมาณผลผลิตด้านตัวได้เร็วขึ้น ซึ่งสามารถก่อให้เกิดรายได้เป็นอย่างดีหากมีการนำไปปฏิบัติจริง

1.2 ผลผลิตในต้นมูลไส้เดือน

แม้กระบวนการผลิตไส้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ในท์ ครอเลอร์เป็นไปอย่างรวดเร็ว แต่เนื่องจากการเตรียมที่อยู่สำหรับไส้เดือน (Bedding) ในระยะแรกมีผลให้ไส้เดือนปรับตัวและต้องใช้เวลาจึงทำให้ไส้เดือนกินอาหารช้าและเมื่อจากจำนวนไส้เดือนที่เพาะเลี้ยงในระยะแรกมีน้อยซึ่งส่งผลให้มูลไส้เดือนที่เป็นผลผลิตออกมาในระยะแรกจึงมีน้อยตามไปด้วย ซึ่งผู้วิจัยและทีมงานวิจัยตลอดจนกลุ่มตัวอย่างที่สนใจเข้าร่วมโครงการได้ทำตามขั้นตอนการเพาะเลี้ยงจนสามารถเห็นผลลัพธ์ได้ โดยพิจารณาจากผลผลิตด้านมูลไส้เดือนในลักษณะการสัณฐานตามระยะเวลาเพาะเลี้ยงสัณฐานทั้ง 5 เดือนได้ดังนี้

เดือนที่ทำการสัณฐาน	จำนวนผลผลิตด้านมูลไส้เดือน	หมายเหตุ
เดือนที่ 1	0.97 กิโลกรัม	ผลผลิตมูลไส้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ในท์ ครอเลอร์ หากต้องการจำหน่ายจะสามารถจำหน่ายได้ราคา 35 บาทต่อกิโลกรัม
เดือนที่ 2	1.60 กิโลกรัม	
เดือนที่ 3	2.90 กิโลกรัม	
เดือนที่ 4	6.70 กิโลกรัม	
เดือนที่ 5	7.10 กิโลกรัม	

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่า การสัณฐานการเพาะเลี้ยงไส้เดือนสายพันธุ์ แอฟริกัน ในท์ ครอเลอร์ ได้ก่อให้เกิดผลผลิตในเชิงปริมาณ โดยทำให้เกิดการเพิ่มจำนวนและขนาดการเติบโตของไส้เดือนทำให้ได้มูลไส้เดือนที่มีน้ำหนักโดยรวมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในระยะเวลาการสัณฐานเพียง 5 เดือนได้ก่อนให้เกิดจำนวนผลผลิตมูลไส้เดือนที่เพิ่มขึ้นจากเดือนแรกที่มีผลผลิตเพียง 0.97 กิโลกรัม เป็น 7.10 กิโลกรัมในเดือนที่ 5 โดยคิดเป็นร้อยละ 731.96 ของการเพิ่มปริมาณผลผลิตด้านมูลไส้เดือน ซึ่งสามารถก่อให้เกิดรายได้เป็นอย่างดีหากมีการนำไปปฏิบัติจริง

คู่มือการบริหารองค์ความรู้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิษณุ อภิธมาจารย์เออิน

2) ผลลัพธ์เชิงคุณภาพ

การประเมินผลลัพธ์เชิงคุณภาพ ได้แก่ การนำไปต่อยอดและปฏิบัติ จากการศึกษาที่ให้แก่กลุ่มตัวอย่างที่สนใจเข้าร่วมการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีผ่านการอบรมให้ความรู้ในด้านการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพเรื่องสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์ ในระยะแรกของการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีผ่านการอบรมให้ความรู้กับกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เนื่องจากการศึกษาเลี้ยงได้สายพันธุ์ แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์ ผู้เพาะเลี้ยงจำเป็นต้องมีเงินทุนตั้งต้นในการลงทุนประมาณ 2,500-3000 บาท ซึ่งนับว่าเป็นจำนวนที่สูงสำหรับกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ถึงแม้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่สนใจเข้ารับการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีผ่านการอบรมให้ความรู้ด้านการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพเรื่องการเพาะเลี้ยงได้สายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์ทั้งหมดจะมีความสนใจอย่างจริงจังและผลลัพธ์ที่ได้จากทุกคนที่เข้าร่วมโครงการที่ดีมีค่าอย่างยิ่ง และเห็นประโยชน์ที่ได้รับ แต่มีกลุ่มตัวอย่างจำนวนหนึ่งที่มีความพร้อมในการนำไปต่อยอดได้โดยทันทีอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืนที่จะทำการเลี้ยงได้ต่อไป เพื่อผลประโยชน์จากผลผลิตในระยะยาว

จากข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ผลลัพธ์เชิงปริมาณ ได้แก่ ผลผลิตที่ได้จากการสัทธิ และผลลัพธ์เชิงคุณภาพ ได้แก่ การนำไปต่อยอดและปฏิบัติ จากการถ่ายทอดความรู้ นับเป็นไปด้วยดีและก่อให้เกิดประโยชน์ได้อย่างเป็นรูปธรรมในทิศทางที่ดี โดยก่อให้เกิดผลผลิตทั้งในด้านตัวได้เดือนและมูลได้เดือน ตลอดจนมีผู้สนใจทั้งการดักจับ วิทยุหญิง และครอบครัวนำไปต่อยอดและปฏิบัติจริงอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในเรื่องของการเพาะเลี้ยง การใช้ประโยชน์จากผลผลิตตัวเต็มที่ได้ในการจัดจำหน่ายและปรับปรุงสภาพดิน และการใช้ประโยชน์จากมูลได้เดือนที่ได้ในการจัดจำหน่ายและปรับปรุงสภาพดิน โดยผู้มีใจและเห็นประโยชน์ด้านการพัฒนาทักษะการจัดการจำหน่ายและใช้เป็นยูนิตหรือหลักและอาชีพเสริมได้เป็นอย่างดี ดังนั้น การเพาะเลี้ยงได้เดือนสายพันธุ์แอฟริกัน ไนท์ ครอเลอร์จึงสามารถสร้างรายได้ให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดากวัยรุ่นและครอบครัวได้จริง หากนำไปต่อยอดและปฏิบัติ และแท้จริงแล้วการเลี้ยงได้เดือนไม่ได้ยากหรือมีซับซ้อน ตลอดจนการลงทุนที่น้อยหากเทียบกับผลผลิตที่ได้ในระยะยาว เพราะได้เดือนจะให้ผลผลิตมากขึ้นหลายเท่าตัวจากการเริ่มต้นและลงทุนในครั้งแรกเพียงครั้งเดียวเท่านั้น จึงคุ้มค่ากับการนำมาเป็นอาชีพทั้งอาชีพหลักและอาชีพเสริม

สรุปและข้อเสนอแนะ

สำหรับข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นนั้น ผู้วิจัยได้พิจารณาจากข้อมูลที่ได้จากการวิจัยและพิจารณาจากกระบวนการได้มาซึ่งโครงการ และการต่อยอดให้เกิดประโยชน์ ซึ่งได้สรุปเป็นข้อเสนอแนะดังนี้

1. แนวทางในการกำหนดนโยบายหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพของวัยรุ่น และครอบครัว ให้เกิดประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการจำเป็นได้อย่างแท้จริงนั้นจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการรับฟังความคิดเห็นและความต้องการของวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่นและครอบครัว เนื่องจากเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง ซึ่งแนวทางที่เหมาะสมที่สุดคือโครงการส่งเสริมความรู้ในการสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์หรือชิ้นงานที่ไม่ชู้กับตลาดและสามารถจำหน่ายให้เกษตรกรได้ การส่งเสริมทักษะที่สำคัญในการแสวงหาอาชีพ ได้แก่ ทักษะด้านภาษา และทักษะด้านเทคโนโลยี เป็นต้น อบรมพัฒนาความรู้เกี่ยวกับอาชีพอะไรก็ได้ที่ก่อให้เกิดรายได้ การส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้เรื่องความเสี่ยงได้เดือนพร้อมการสาธิต และการปรับปรุงผลิตภัณฑ์การเกษตร เป็นต้น

2. แนวทางในการทำให้นโยบายหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพของวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่นและครอบครัว เป็นที่ยอมรับและเกิดการมีส่วนร่วมสูงสุดนั้น จำเป็นต้องคำนึงถึงการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ตอบสนองกับความต้องการหรือความสามารถในการเข้าถึงของวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว ซึ่งวิธีที่ดีที่สุดคือทำให้ความรู้ผ่านกิจกรรมและสาธิตแบบมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ นอกจากนี้ควรใช้ช่องทางอื่นเพื่อบูรณาการให้เกิดบูรณาการให้มากยิ่งขึ้น ได้แก่ การให้ความรู้ผ่านสื่อออนไลน์ ได้แก่ เฟสบุ๊ก และแอปพลิเคชันต่างๆที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย การใช้สื่อสิ่งพิมพ์หรือสื่อโฆษณาต่างๆ ในพื้นที่สาธารณะ การใช้สื่อบุคคล ได้แก่ บุคลากรภาครัฐ และนักอาสาพัฒนา เป็นต้น การใช้สื่อโทรทัศน์ในการให้ความรู้เรื่องอาชีพแบบเข้าใจง่าย การใช้สื่อวีดิทัศน์ที่มีภาพและเสียงที่นำเสนอเสียงตามสายของวิทยุ

ชุมชน การให้ผู้นำชุมชนหรือผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชนเป็นผู้ถ่ายทอด การเปิดโอกาสในการศึกษาผ่านโรงเรียนผู้สูงอายุในชุมชน และการให้ศูนย์การศึกษา
นอกระบบ (กศน.) เป็นศูนย์กลาง เป็นต้น

3.แนวทางในการนำนโยบายหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพของวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่นและครอบครัวไป
ปฏิบัตินั้นจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการบริหารองค์ความรู้ โดยในในการทำโครงการที่จะปฏิบัติจำเป็นต้องพิจารณาถึงการต่อรอง (Bargaining)
การประนีประนอม (Compromising) ระหว่างความต้องการที่แตกต่างกันระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ โดยจะพยายามที่จะก่อให้เกิดการรวมกลุ่มเสี่ยง
ข้างมาก เพื่อให้การประนีประนอมประสบความสำเร็จโดยง่าย และต้องให้ความสำคัญกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องต่างๆ หรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียเนื่องจากเป็นผู้
ที่เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากโครงการ ซึ่งจะช่วยให้เกิดความผูกพันและความยอมรับในการปฏิบัติ อัน
จะนำไปสู่การพัฒนาความรู้หรือทักษะที่ก่อให้เกิดผลิตภัณฑ์และบริการนำไปต่อยอดและปฏิบัติได้อย่างยั่งยืน

4.สิ่งสำคัญที่ผู้กำหนดนโยบายหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพของวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่นและครอบครัวไม่
สามารถมองข้ามได้คือการส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของวัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และการแสดงความคิดเห็นและความต้องการและการร่วม
คิดร่วมกำหนดนโยบาย ร่วมหาแนวทางในการปฏิบัติที่สอดคล้องและตอบสนองความเป็นไปได้ในการนำไปสู่การปฏิบัติร่วมกัน และร่วมมือเรียนรู้ร่วมกัน
ตลอดจนร่วมประเมินผลและวิเคราะห์แนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานด้วย เพื่อให้เกิดความยั่งยืนและเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment)
ให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัวในการพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพของตนเองและต่อยอดไปสู่การประกอบอาชีพและสร้างรายได้ให้กับ
ตนเองและครอบครัวเพื่อให้สามารถเลี้ยงดูตนเอง บุตรและครอบครัวได้อย่างยั่งยืนและสามารถพึ่งพิงตนเองได้อย่างแท้จริง

ประกาศคุณูปการ

คู่มือเล่มนี้ได้นำเสนอเนื้อหาสำคัญจากส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะทางด้านอาชีพให้แก่วัยรุ่นหญิง มารดาวัยรุ่น และครอบครัว ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากทุนวิจัยงบประมาณแผ่นดิน จากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ปีงบประมาณ 2562

เอกสารอ้างอิง

- กมลชนก ชำสุวรรณ และบุรเทพ โจดชนานุกูล. (2555). ครอบครัวแม่เดี่ยว: การเป็นชายขอบและความไม่เป็นธรรมในสังคม ในประชากรชายขอบและความไม่เป็นธรรม ในสังคมไทย. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม.
- กรณีกักร ทะนาวศรี. (2548). ภาวะพฤติกรรมสุขภาพของเกษตรกรชาวสวนผลไม้ จังหวัดตราด. วิทยานิพนธ์หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติประเทศไทย. (2557). ผลกระทบที่เกิดจากสถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น. สืบค้นเมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2561 จาก www.lovecairstation.com.
- ขวัญตา ตุ่มศิริธัญและจิตตินันท์ เดชะคุปต์. (2553). สภาพการดำเนินชีวิตของครอบครัวพ่อแม่วัยรุ่นและรับบริการทางสังคมสำหรับครอบครัว. เอกสารประกอบงานประชุมวิชาการครอบครัวศึกษาปี 2553. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

คณะกรรมการการสาธารณสุขสภา (2554). สรุปผลการสัมมนา เรื่อง เป้าหมายการพัฒนาแห่ง สหประชาชาติด้านการส่งเสริมความเท่าเทียมกันทาง
เพศและด้านการสาธารณสุข. วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2554 ณ ห้องประชุมคณะกรรมการอาหาร อากาศรัฐสภา 2 กรุงเทพมหานคร.
จรรย์นัถ วัฒนถาวร, โสวัตรีย์ ณ ถลาง และ อรรถนัถดา ชินศิริ. (2557). ลักษณะและรูปแบบการดำเนินงานชีวิตของมารดาในครอบครัวแม่เลี้ยงเดี่ยวใน

กรุงเทพมหานคร. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 40(1), 85-97.

ชลดา จารุศิริชัยกุล. (ม.ป.ป.). เป็นพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวอย่างไรจึงมีความสุข. นนทบุรี: สำนักพัฒนาสุขภาพจิต.

ชาติณี สุริยงเปล่งแสง. (ม.ป.ป.). ความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมและลักษณะการเป็นพ่อแม่ ของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวที่มีบุตรปฐมวัยใน

กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธีรศักดิ์ อุ่นอารณ์เลิศ. (2548). เครื่องมือวิจัยทางการศึกษา. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พงษ์เพ็ญ ชุมพรปาน. (2543). การปรับตัวของสตรีที่เลี้ยงดูบุตรตามลำพังในชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิษณุ อภิสมจารโยธิน. (2557). รูปแบบการใช้การแพทย์แบบผสมผสานของผู้ป่วยโรคระบบกล้ามเนื้อและโครงร่างในจังหวัดนครปฐม. วารสาร

มหาวิทยาลัยศิลปากร, 34(4), 171-189.

พิษณุ อภิสมจารโยธิน. (2558). เอกสารการสนทนาวิชาการและการอำนวยการอนามัยเจริญพันธุ์. พิษณุโลกภาควิชาสังคมวิทยาและ มานุษยวิทยา คณะ :

.สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ .

พิษณุ อภิสมจารโยธิน. (2560). เรื่องเพศกับการแพทย์: อนามัยเจริญพันธุ์ในมิติของสังคมวิทยา . กรุงเทพฯ: ทริปปี้ด เอ็ดดูเคชั่น.

พิษณุ อภิสมจารโยธิน. (2560). ความท้าทายในการบริหารระบบสุขภาพชุมชนของไทย: กรณีศึกษานำร่องในจังหวัดนครสวรรค์ ประเทศไทย. วารสาร

มทร.อีสาน, 4(2), 61-76.

พิษณุ อภิธมาจารย์โยธิน. (2560). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตระหนักในเรื่องความงามและพฤติกรรม
การใช้เครื่องสำอางที่ไม่ได้มาตรฐานของผู้
หญิงไทย. *วารสารสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยทักษิณ*, 6(1), 194-216.

พิษณุ อภิธมาจารย์โยธิน. (2562). สมรรถนะหลัก ภารกิจสำคัญ และรายการพฤติกรรมที่จำเป็นภายใต้การเผชิญความท้าทายในการบริหารจัดการ
บริการสุขภาพ. กรุงเทพมหานคร: ทริปเปิ้ล เอ็ดดูเคชั่น.

พิษณุ อภิธมาจารย์โยธิน. (2562). *ชีวิตดีเชิงพรรณนาและเชิงอนุมานเบื้องต้นสำหรับกรวิจัย*. กรุงเทพมหานคร: ทริปเปิ้ล เอ็ดดูเคชั่น.
ภาภิกรมย์ ศรีโสภณ. (2556). *คุณภาพชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในจังหวัดกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

นิสาพร วัฒนศัพท์ และศุภลัทธ์ พรรณนารุโณทัย. (2558). *โครงการจัดทำชุดสวัสดิการพื้นฐานเพื่อการดูแลเด็กโดยโอกาสครอบครัวและเด็กกลุ่ม
เสี่ยงในระบบการศึกษา*. พิษณุโลก: ศูนย์วิจัยและติดตามความเป็นธรรมทางสุขภาพ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

นภาพรช บุษยาญ. (2557). *ปัญหาสุขภาพจิตพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว .กรุงเทพมหานคร.เดลินิวส์ :*
โนวาบิส. (2559). *การจัดความสำคัญก่อนหลัง เพื่อความสำใจในชีวิต*. สืบค้นเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2559 จาก <http://www.novabizz.com>.

ภาภิกรมย์ ศรีโสภณ และบุรณิภาญจนกุลย์. (2558). *คุณภาพชีวิตของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในจังหวัด กรุงเทพมหานครของชมรมเครือข่ายครอบครัวเลี้ยง
เดี่ยว มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว*. *จุฬาลงกรณ์เวชสาร*, 59(2), 181 – 93.

เมธา หริมเทพาธิป. (2560). *แนวคิดทฤษฎีทางจิตวิทยา*. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2560 จาก
<https://www.gotoknow.org/user/0818150908/profile>.

แม่รักลูก. (2556). *ท้องไม่พร้อม ปัญหาหนักใจของวัยรุ่นก่อนวัยอันควร*. สืบค้นเมื่อวันที่ 4 เมษายน 2559 จาก www.maerakluke.com.

- รีนา ต๊ะดี. (2560). ชีวิตวัยรุ่นหญิงเมื่อต้องเป็นแม่ “ความเป็นธรรม” และ “ความเป็นไป” ด้านเพศและการเจริญพันธุ์ ความท้าทายที่ไม่มีสิ้นสุด. 1(1), 159-172.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2559). พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ.2559. ประกาศ ณ วันที่ 30 มีนาคม 2559.
- วารกรณ์ สามโกเศศ. (2556). ความสามารถในการจัดการและชีวิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ศิริภิญญา ตรีภูธรณ์. (2556). การพัฒนาการเห็นคุณค่าแห่งตนของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. วารสารมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒสารคาม, 7(2), 205-212.
- ศรัทธัน แอดสกุล. (2556). สถานการณ์ครอบครัวไทย: กรณีศึกษาครอบครัวพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในเขต กรุงเทพมหานคร. วารสารการเมืองการบริหารและกฎหมาย, 5(1), 17-45.
- สุชาดา สร้อยสน. (2553). ประสบการณ์ด้านจิตใจของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยวในการเลี้ยงดูบุตร: การศึกษาเชิง คุณภาพ. วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรชาติ ถิกสิทธิ์. (2555). ความรู้มีอยู่ทั่วไป แล้วแต่ว่าใครจะไขควัก. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2560 จาก <https://www.gotoknow.org/blog/learning16010206>.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ.2555-2559. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2556). แม่วัยใสความท้าทายการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น. กรุงเทพฯ: บริษัทแอตวานส์สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาต. (2556). แม่วัยใสความท้าทายการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น. กรุงเทพฯ: บริษัทแอตวานส์สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพิษณุโลก. (2559). Teenage Pregnancy: เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการที่ป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น จังหวัดพิษณุโลก ประจำปี 2559 เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2559.

สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์. (2557). *อัตราการคลอดในวัยรุ่นอายุ -ปี ต่อประชากรหญิงอายุ 15 19-15*. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.
สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์. (2558). *Fact Sheet วัยรุ่น... ัยเรียนกับอนามัยการเจริญพันธุ์*. นนทบุรี: กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข.
สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์. (ม.ป.ป.). *การให้บริการอนามัยการเจริญพันธุ์ คู่มือสำหรับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพยาบาล

องค์การสหประชาชาติผ่านศึก.

เสาวลักษณ์ หนูสวัสดิ์. (2554). *ความต้องการพัฒนาตนเองของพนักงานบริษัทเทคโนโลยี จำกัด*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

อรสม สิทธิสาคร. (2551). *อยู่อย่างไม่แพ้เมื่อเป็น พ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว*. นนทบุรี: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส).

อุมาภรณ์ กั้วสิทธิ์. (2560). *คุณภาพชีวิตของสตรีและครอบครัวที่ไม่ได้วางแผนในการตั้งครรภ์โอกาสสำหรับบทบาทของพยาบาล :*

ครอบครัว. กลุ่มวิชาการพยาบาลครอบครัว คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

อารีรัตน์ จันทร์ลำภู. (2558). *ข้อมูลหญิงคลอด พ.ศ.2557*. สำนักการอนามัยเจริญพันธุ์ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข.

Alderfer, P. (1980). *The Methodology of Organizational Diagnosis*. *Professional Psychology*, 11(1), 459-468.

Berrein, F. (1968). *General and Social Systems*. New Brunswick: Rutgers University Press.

Best, J. (1981). *Research in Education*. London, India: Prentice-Hall.

Boeree, G. (2006). *History of Psychology*. Pennsylvania: Shippensburg University.

Cronbach, L. (1951). *Coefficient alpha and the internal structure of tests*. *Psychometrika*, 16(3), 297-334.

Corcoran, J. (1998). *Consequences of adolescent pregnancy/parenting: a review of the literature*. *Soc Work Health Care*, 27(2),

49-67.

คู่มือการบริหารองค์ความรู้

~ LIII ~

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิษณุ อภิศมาจารย์โยธิน

- DeCenzo, A. and Robbins, S. (1994). *Fundamentals of Human Resource Management, Binder Ready Version*. New York: Wiley.
- Denise, D. and Pol, L. (1982). The Individual Economic Costs of Teenage Childbearing. *Family Relations*, 31(2), 249-259.
- DePoy, E., and Gilson, S. (2012). Social work practice with disability: Moving from the perpetuation of a client category to local through global human rights and social justice. *Revista de Asistenta Sociala / Social Work Review*, 11(1), 11-22.
- Everett, R. (2003). *Diffusion of Innovations*. 5th edition. New York: Free Press.
- European Commission. (2014). *Single parents and employment in Europe*. , CA: European Union Programme for Employment and Social Solidarity.
- Goffman, E. (1963). *Stigma; notes on the management of spoiled identity*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall.
- Green , L. and Krueger, M. (1999). *Health Promotion Planning An Education Approach*. 3rd ed. Toronto: Mayfield Publishing Company.
- Hoffman, S. (2006). *By the Numbers: Public Costs of Teen Childbearing*. Washington, DC: The National Campaign to Prevent Teen Pregnancy.
- Intaraprasert, S. and Pattarachai, S. (2006). *Teens' problems in modern society: unplanned and unwanted pregnancy*. 2st ed. Bangkok: The Royal College of Thai Pediatricians.
- James, K. (1982). *The Life Management Model: The Integrated Systems Approach to Professional Mental Health Worker Burnout*. Dissertation of Doctor of Philosophy, Ohio State University.

- Krejcie, R. and Morgan, D. (1970). Determining Sampling Size for Research Activities. *Journal of Education and Psychological Measurement*, 10(11), 308.
- Kuder, G. and Richardson, W. (1937). The theory of the estimation of test reliability. *Psychometrika*, 2(3), 151-160.
- Leslie, K. and Diben, L. (2004). Adolescent parents and their children - The paediatrician's role. *Paediatr Child Health*, 9(8), 561-564.
- Libertad, G. (2005). *The Determinants of the Prevalence of Single Mothers: A Cross-Country Analysis*. Germany: The Institute for the Study of Labor (IZA).
- McClelland, D., and Boyatzis, R. (1982). The leadership motive pattern and long-term success in management. *Journal of Applied Psychology*, 67, 737-743.
- McClelland, D. (1987). *Human motivation*. New York: University of Cambridge.
- Maslow, A. (1943). Maslow's Hierarchy of Needs, "A Theory of Human Motivation". *Psychological Review*, 50(1943), 370-396.
- Maslow, A (1954). *Motivation and personality*. New York: Harper.
- Nicaise, I. and Tonguthai, P. (2000). *School dropout in Thailand: causes and remedies*. Leuven, HIVA: University of Leuven.
- Nidhi, K. and Bharti, P. (2009). The Problems Faced by Single Mothers. *J Soc Sci*, 21(3), 197-204.
- Rebecca, B. and Brian, K. (2008). The growing problem of disconnected single mothers. *Fall-Winter 2007-08*, 25(2), 27-34.
- Sharma, S. (2013). *Life Management Skills*. Chandigarh: Institute of Technology and Future Trend, CollegeChandigarh.
- Shewhart, W. (1980). *Economic Control of Quality of Manufactured Product/50th Anniversary Commemorative Issue*. New York: Dover.

York: Dover.

คู่มือการบริหารองค์ความรู้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิษณุ อภิสมการโยธิน

~ LV ~

- Suwansuntorn, P. and Laeheem, K. (2012). *The Social Effects on Pregnant Teenagers in Na Mom district, Songkhla Province*.
The 4th International Conference on Humanities and Social Sciences, Prince of Songkla University.
- The Women's Legal Defense and Education Fund. (2012). *Single Motherhood in the United States – A Snapshot*. U.S.: Legal Momentum.
- Thronldike, R., Cunningham, K. and Hagen, E. (1991). *Measurement and Evaluation in Psychology and Education*. Republic of Singapore: Macmillan.
- UNICEF. (2008). *Fact Sheet: Young People and Family Planning: Teenage Pregnancy*. Malaysia: UNICEF office for Malaysia.
- U.S. Census Bureau. (2009). *Custodial mothers and fathers and their child support: 2007*. Washington, DC.
- Warakamin, S. and Boonthai, N. (2004). Induced abortion in Thailand: current situation in public hospital. *Reproductive Health Matters*, 12(1), 147-156.
- World Health Organization. (2008). *Adolescent pregnancy: fact sheet*. Retrieved 19 June 2016. from http://www.who.int/making_pregnancy_safer/topics/adolescent_pregnancy/en/index.html.



[Home](#)

[Author](#)

[Print](#)

Submission Confirmation

Thank you for your submission

Submitted to
Kasetsart Journal of Social Sciences

Manuscript ID
KJSS-2019-0044

Title
Career Skills Development for Youth Females, Teen Moms, and Families

Authors
aphisamacharayothin, phitsanu

Date Submitted
06-Jun-2019

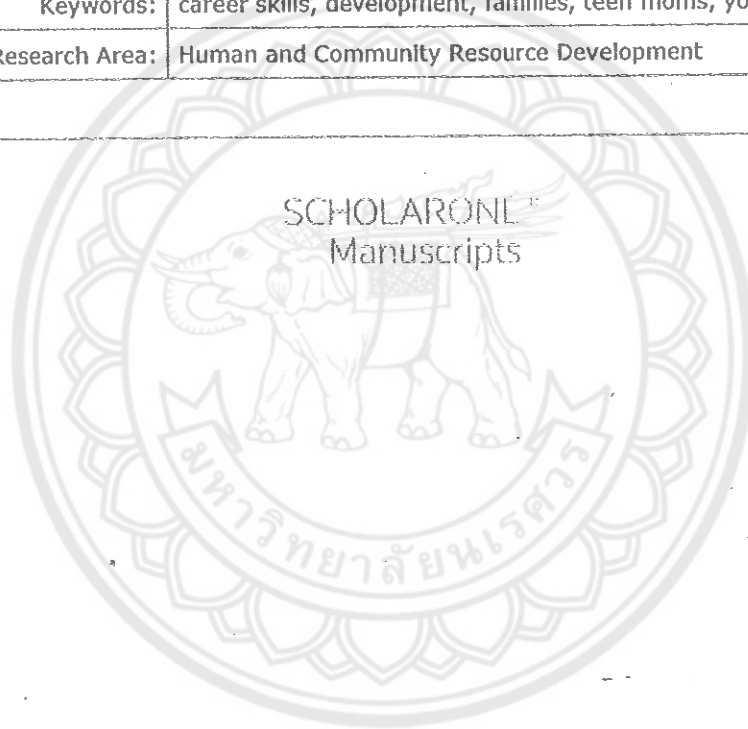


[Author Dashboard](#)

Kasetsart Journal of Social Sciences

Career Skills Development for Youth Females, Teen Moms, and Families

Journal:	<i>Kasetsart Journal of Social Sciences</i>
Manuscript ID:	Draft
Manuscript Type:	Research Article
Keywords:	career skills, development, families, teen moms, youth females
Research Area:	Human and Community Resource Development



1
2
3 1 **Career Skills Development for Youth Females, Teen Moms, and Families**
4

5 2
6

7
8 3 **Abstract**
9

10 4
11

12 5 The research aims to study the needs in career skills development of youth females,
13 6 teen moms, and family and transferred useful knowledge for careers promotion. The
14 7 researcher used research and development methodology with 200 youth females age between
15 8 20-25 years, 100 teen moms, and 200 representative families. The data analyze by using
16 9 content analysis and descriptive statistics. The results found that most of the samples were
17 10 interested in develop their career skills at a moderate level (40.00%) followed by a high level
18 11 (28.00%). The study of needs found that most requirement of needs in career skills
19 12 development were including the promoting of the knowledge about the creation of unique
20 13 artifacts that could be sold in the market, the training of earthworm farming or the
21 14 demonstration of earthworm farming, and the processing of agricultural products into goods.
22 15 The most important guidelines for the way of innovation transferring of career skills
23 16 development were including the learning through participation training and demonstration.
24 17 The knowledge management for highest effective implementation was the project formation
25 18 by using group equilibrium model. For the policy suggestion, found that, the effective way of
26 19 policy implementation was depended on the opinion and needs of stakeholders. The best way
27 20 was doing by using participation training and demonstration technique. It was usually to
28 21 emphasize on stakeholders. Beside, from the training and demonstration of African night
29 22 crawler earthworm breeding by the researcher found that the samples had satisfaction to the
30 23 project at a high level ($\bar{x} = 3.57$).
31 24

32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58 25 *Keywords: career skills, development, families, teen moms, youth females*
59
60

1

2 Introduction

3

4 The tendency of sexual intercourse of adolescents is likely to be more specific to the
5 youth female. Although the use of condoms when the first sex in youth groups tended to be
6 more promising, it also found the use of condoms when the last sex, as well as contraception
7 in the adolescents tended to decline. It was resulted to the pregnancy problems in adolescents,
8 especially the ages between 20-25 years. Considering the data survey statistics of Bureau of
9 Reproductive Health (2014), it showed a rate of teen moms up to 47.9 per a thousand youth
10 female populations. If only considering the Phitsanulok province, there were a number of
11 1,471 teen moms or up to 47.0 per a thousand youth female populations in Phitsanulok
12 (Chanlamphu, 2015), which they are being teen moms aged between 20-25 years at the
13 present. These situations had demonstrated severe problems. The increased effect of the
14 pregnancy of youth female has caused a problem in the readiness of living. These phenomena
15 have demonstrated a situation of teen mom in a youth female group. Pregnancy issues and
16 teen mom problems of youth females have impacted in many dimensions including physical
17 problems, social and emotional problems, and livelihoods problems. The insufficient maturity
18 may cause to lack responsibility and can result in other social problems
19 (Aphisamacharayothin, 2017). It also have impacted to the youth females and also impacted
20 to society, communities, and families.

21 It is necessary to focus on promoting the skills necessary for a career to ensure quality
22 and happiness of youth females, teen moms, and families. These are very important because
23 they were generally necessary to work hard on both child caring and money gaining at the
24 same time in addition to having to manage the suffering from problems (Samgoses, 2013).
25 Besides, if teen moms are unable to care for themselves and their child, it will affect to their

1 families (Wattanasupt & Pannarunothai, 2015). It is very important to emphasize on the
2 needs in career skills development of youth females, teen moms, and family and provide the
3 appropriate of useful knowledge transferring for them because they have right to develop
4 themselves and for good quality of life.

5 However, due to the families of pregnant youth females and teen moms, the problem
6 was solved by having pregnant students leave the school and get marriage for reduce the
7 stigmatization from society. This affects the life quality of pregnant youth females and teen
8 moms who are not ready for their life responsibility. As a result, they are not possible to find
9 enough income. In addition, there were reports of the World Bank that had showed the cost of
10 wasting from the chances of pregnancy and leaving school. It has been found a huge impact
11 on the economy of the country. For example, in Brazil where the level of development is
12 similar to Thailand, it was found that Brazil would have increased more than 3.5 billion
13 dollars of economic growth if all youth females did not suffer from pregnancy problems. The
14 loss of economic opportunities will also affect the community and the country more than the
15 individual because of there are high costs that the country must lose in caring for teen moms
16 and their children. For example, the United States found a cost of approximately 11 billion
17 dollars per year in the management of quality of life for teen moms and their children (United
18 Nations Population Fund in Thailand, 2014). In Thailand, there are many youth females, teen
19 moms, and families faced with economic problems as insufficient income. They still have got
20 uncertain income. Some families have employment only 150-200 baht per day, which is not
21 enough to raise all family members. The head of family is a main income provider and also
22 responsible for all home expenses. The youth females, teen moms, and family members still
23 use the money from the family head. The affecting of low family income issues is resulted to
24 the limited basic needs of all family members because they have a lot of family members who
25 need to be cared for (Tumhiran & Dechakub, 2010). Therefore, it is necessary to promote

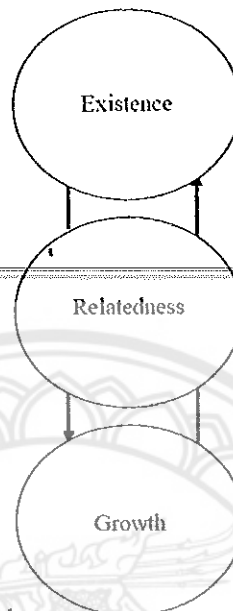
1 career skills development of youth females, teen moms, and families. It will help them to
2 have enough career opportunities and gain money for their families. The youth females, teen
3 moms, and family members should have to share their responsibility. They should have
4 chances to rely on parents as well as dedicated their time and ability to develop professional
5 training. They are one of the vulnerable groups in Thai society who must receive the
6 assistance of an external skilled expert and need to be empowered to develop skills and
7 knowledge that are necessary for sustainable work, occupation, and self-reliant
8 (Aphisamacharayothin, 2019). Therefore, researchers needed to study the needs in career
9 skills development of youth females, teen moms, and family and transferred useful
10 knowledge for careers promotion. Which, if we can integrated the knowledge from research,
11 it will advantage to promote the participation and can help promote sustainability of the
12 development of community and society in the future.

14 Literature Review

16 *The Needs of Living*

18 The development of the theory of needs has continued. It can be seen from the
19 concept of the Alderfer (1980) which has introduced by the theory of Maslow (1954) and
20 redeveloped as Existence-Relatedness-Growth Theory (ERG Theory). It is also known as the
21 application of the sequential demand of human needs which are including existence,
22 relatedness, and growth. The existence is a requirement related to human life factors. It is
23 similar to the physical needs and the safety or security requirements of Maslow's theory.
24 Then, the relatedness is a requirement associated with a person's relationship, or having a
25 good relationship with others, such as the need for love and belonging and the need for self-

1 actualization of Maslow's theory. Besides, the growth is a requirement to develop its own
2 potential. If compared with the theory of Maslow, it is related to the needs for a truly self-
3 esteem and self-actualization. We can summarize ERG theory as in the figure 1.



4
5 **Figure 1 Existence-Relatedness-Growth Theory (Alderfer, 1980)**

6
7 When the basic needs have been completed, it will change to the next advanced
8 requirement. The different between the theory of Alderfer (1980) and Maslow (1954) is that
9 it is believed that the driving force for a person needs can show in the several stages at the
10 same time (Limteepartip, 2017). However, the effect of social and cultural learning,
11 especially social experiences and parenting in childhood is very common to motivated and
12 pushing the individual's behavior. The McClelland (1987) had divided the needs into three
13 ways including the demand for achievement, demand for power, and demand for affiliation.
14 In general, there are different requirements to the motivation that drives individual to a
15 special interest for successful incentives. Especially, the achievement motivation is a
16 requirement to create a constructive and valuable work (McClelland & Boyatzis, 1982).
17

1 *The Effects of the Pregnancy of Youth Females*

2

3
4
5
6
7
8 3 The effects of the pregnancy of youth females are in various dimensions included
9
10 4 health effects with a risk of getting sexually sensitive infections. Each year, there are more
11
12 5 than 10,000 new HIV infections and the likelihood of infection in youth age between 15-24
13
14 6 years old. Even sexual infections are not the result of pregnancy in directly, however, it was a
15
16 7 result of unsafe sexual behavior that can lead to pregnancy in adolescents, whether they
17
18 8 didn't have condom using nor have incorrect used of condoms (World Health Organization,
19
20 9 2008). In addition, the impact on mental health is a result of the turning into teen moms since
21
22 10 they are young. They will suffer from stress or depression, as they are not prepared for their
23
24 11 family life. The teen moms will lack of child breeding experience and do not get enough
25
26 12 income because of unemployment. The economic problem has become the burden of both
27
28 13 parents and may be ashamed or regret for teen moms (Office of the National Economic and
29
30 14 Social Development Board of Thailand, 2013). Pregnancy is the cause of teen mom students
31
32 15 to stop learning (Nicaise & Tonguthai, 2000). This affects the long-term life of teen moms, as
33
34 16 it may cause insufficient income. It also impacts the economy and society. Pregnancy in
35
36 17 adolescents can be a result of the GDP growth because the country must provide social
37
38 18 welfare to them (Hoffman, 2006).
39
40
41
42
43
44
45
46

47 20 *The Importance of Career Skills*

48
49 21

50
51 22 Career is what human needs to do for the living by using their knowledge, skills, and
52
53 23 abilities, which obtained from education and training (DeCenzo & Robbins, 1994). The
54
55 24 meaning of the term career is a sequence of positions in which a person living within a
56
57 25 lifetime and career development is processes that can help individuals manage their own
58
59
60

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60

1 careers, which involve assessing their potential and training to encourage development and
2 advancement in the future. In general, the career development of individuals focuses on
3 knowledge, skill, or behavior development, and also to enhance attitudes; motivation or trait.
4 The developing person in many organizations often more focus on short-term development
5 than long-term. The development and training patterns come out in the way of developing
6 knowledge, skills, and behavioral modifications because they can be seen the results
7 immediately, such as training which may take only a day. In addition, future development
8 prospects are not limited to the development of knowledge, skills and behaviors, but also
9 links to attitude development. Every organization needs to develop the staff's minds and
10 opinions. If they have successfully developed within the attitudes, the development of other
11 aspects is no longer difficult. One option is self-development. It is a way to focus on the
12 development of the mind and attitude to create an incentive in life before other skills, which
13 makes the most of the benefit. The development of this approach focuses on searching for
14 self-determination of strengths, weaknesses, and target of a life approach to goals
15 achievement, including making a concrete lifestyle and life management plan and link into a
16 set of goals (Thuksathit, 2012).

18 **Methods**

19
20 This research is a survey study that focuses on the research and development
21 methodology. The research aims to study the needs in career skills development of youth
22 females, teen moms, and family and transferred useful knowledge for career promotion.
23 Researcher using knowledge management by incorporate between quantitative and
24 qualitative methodology.

25

1 *Samples*

2

3 The samples of this research were selected by using simple random sampling
4 technique. The researcher set a sample size as a case study of totally 500 samples that are
5 including 100 teen moms, 200 youth females, and 200 representatives of families in
6 Phitsanulok. The inclusion criterion is a teen mom aged 20-25 years, a youth female aged 20-
7 25 years (according to the definition of UNICEF, 2008), and a representative family aged 20
8 years or above who willing to participate in the research. The exclusion criterion is the person
9 who cannot read and have not enough of time to complete the questionnaire.

10 *Variables*

11

12 The researcher had determined the variables in this study by focus on content of needs
13 in career skills development of youth females, teen moms, and family by using knowledge
14 management and participation in opinions expression and studying the transferred useful
15 knowledge for careers promotion by the training and demonstration of African night crawler
16 earthworm breeding which is an issue that the samples are interested.

17

18 *Data Collection*

19

20 The researcher was using provided questionnaires and interview recording forms to
21 collect data. The quality was found by an analysis of content validity from 3 experts and the
22 values of Index of Item Objective Congruence were between 0.60-1.00 in all factors. For the
23 satisfaction assessment questionnaires, which using for assessment the satisfaction on the
24 participation in the training and demonstration of African night crawler earthworm breeding

25

26

1
2
3 1 program, the discrimination analyzed by using correlation test had values more than 2.0 in all
4
5 2 questions. In addition, the reliability analyzed by using alpha coefficient test
6
7 3 (Aphisamacharayothin, 2019) had values more than 0.75 in all factors. The totally reliability
8
9 4 of the questionnaire was equal to 0.936. The researcher conducted a collection of data by
10
11 5 performing ethical procedures and taking into account of the ethical issues and ethics in
12
13 6 researching and protection of rights. This research was approved in ethical certification from
14
15 7 Naresuan University with the COA No. 015/2019; IRB No.0828/61.
16
17
18

19 8

20
21 9 **Data Analysis**
22
23

24 10

25
26 11 The quantitative data was analyzed by using statistics of frequency, percentage, mean
27
28 12 and standard deviation. And, the qualitative data was analyzed by using content analysis.
29

30 13

31 14 **Results and Discussion**
32
33

34 15

35 16 **Needs in Career Skills Development**
36
37

38 17

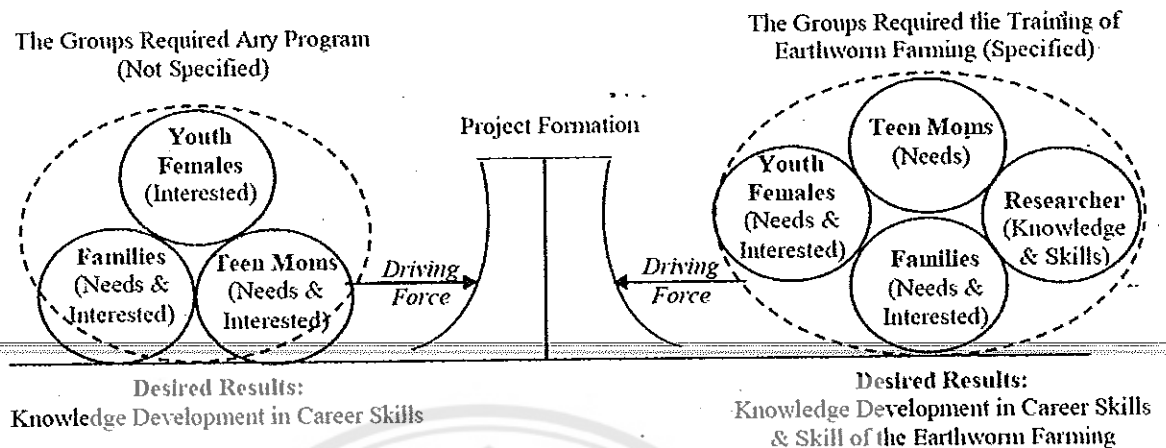
39
40 18 The samples were interested in develop their career skills at a moderate level
41
42 19 (40.00%) followed by a high level (28.00%). The top five of most requirements for the needs
43
44 20 in career skills development of youth females, teen moms, and family were including the
45
46 21 promoting of the knowledge about the creation of unique artifacts that could be sold in the
47
48 22 market (22.60%), the promoting of the skills such as language skills and technological skills
49
50 23 (20.20%), the training of knowledge development in any profession that could contribute to
51
52 24 revenue (20.80%), the training of earthworm farming or the demonstration of earthworm
53
54 25 farming (12.20%), and the processing of agricultural products into goods (11.20%). This
55
56
57
58
59
60

1 information was in *accordance* with the studies of Tadee (2017) and Kuasit (2017) that found
2 that the economic and financial impacts had affected to change in role and had affected to the
3 quality of life of teen moms and family. And, it was in accordance with the studies of Nidhi
4 & Bharti (2009), Libertad (2005), and Leslie & Didben (2004) that found that the samples
5 faced the condition of becoming teen moms, linked to the problem of child care, which
6 requires sufficient income and a reasonable time. The sample faces the problem of low
7 income, unemployment, and economic impact. They needed to be satisfied with the demand
8 of having career. This could be discussing that, when youth females, teen moms, and family
9 were facing the burden of life, it is not possible to find high-income jobs as needed. The
10 insufficient income was causing economic problems (Office of the National Economic and
11 Social Development Board, 2013). If there is no choice of work or occupation, the problems
12 of less revenue will affect to economic and social status (Denise & Pol, 1982). In general, the
13 development of a person's professional can be done by developing knowledge, skill, or
14 behavior. This leads to self-development and career development, which is a process that will
15 help youth females, teen moms, and family manage their own life and it will help to deal with
16 selves' response to the basic requirements (DePoy & Gilson, 2012).

17 18 *Policy Management and Implementation*

19
20 The top five of most important guidelines for the way of innovation transferring of
21 career skills development were including the learning through participation training and
22 demonstration (40.60%), the online media education includes line, facebook and applications
23 that are easy to access (17.40%), the use of publications or advertisements in public areas
24 (15.80%), the use of personal media such as volunteer developers (14.40%), and the using of
25 TV media (3.00%). The knowledge management for highest effective implementation was

1 the project formation by using group equilibrium model which was the equalization in both
 2 bargaining and compromising between groups as in figure 2.



3
 4 **Figure 2 Group Equilibrium Model**

5
 6 This information was in accordance with the study of Aphisamacharayithin (2016)
 7 and it could be discussing that the most possible approach was the training and demonstration
 8 of earthworm of African Night Crawler (AF) farming, because it was due to the attention of
 9 the group's beneficiary including youth females, teen moms, and family, as well as the
 10 availability of researcher's knowledge and equipment in the demonstration. This project
 11 would be promoting career revenue and other benefits, including non-toxic agriculture,
 12 agricultural costs reduction, organic fertilizer, soil improvement, and facilitate production.

13 *Knowledge Transferring and Satisfaction Assessment*

14
 15
 16 After the findings, the researcher had transferred the knowledge of the development
 17 of career skills to youth females, teen moms, and families who were interested in attending
 18 the training and demonstration of earthworm of African Night Crawler (AF) farming, as in
 19 figure 3.

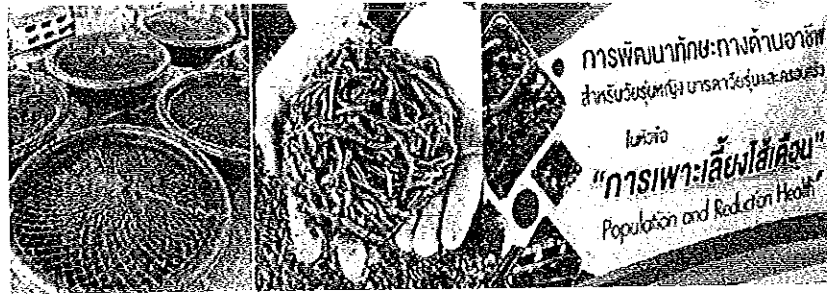


Figure 3 the Training and Demonstration of Earthworm Farming

A qualitative result from the project was the sufficient practical and participation of samples. There were 3 samples that were immediately ready for continue self-enterprise, and confirm to make the earthworm farming for long-term. In addition, the participated samples were satisfied with the program and had satisfaction to the project at a high level ($\bar{x} = 3.57$, S.D. = 0.579).

Conclusion and Recommendation

The knowledge management for effectively implement should to define a balanced that responding to the pressure among the difference groups, including bargaining and compromising to compromise between different requirements. It is necessary to focus on listening to the opinions and needs of youth females, teen moms, and families, as they are direct stakeholders. To make policies or projects being accept and engaging in the highest engagement, it is necessary to provide the cognitive innovation that balances the needs and abilities of youth females, teen moms, and families. The best way is to educate, practice, and demonstrate engaging into action. In addition, it is necessary to focus on those involved and stakeholders when apply a policy or project to implementation. It will allow the motivation and will lead to engagement and acceptance in practicing. This help to provide a successful

1 and sustainable of manner. It is important to promote the participation of youth females, teen
2 moms, and families to express their opinions and needs in the policy process, together with a
3 consistent approach of equity and accessibility in order to achieve sustainability and
4 strengthen of empowerment.

5

6 **Conflict of interest**

7

8 There is no conflict of interest.

9

10 **Acknowledgments**

11

12 This research had been funded from the research scholarship of the Thailand's Budget
13 in Brief Fiscal Year 2019 supported by the National Research council of Thailand.

14

15 **References**

16

17 Alderfer, P. (1980). The methodology of organizational diagnosis. *Professional Psychology*,
18 11(1), 459-468.

19 Aphisamacharayithin, P. (2016). Public health policy and economic analysis and evaluation:
20 Case study of pure drinking water in Nongdindang sub-district, Nakhonpathom
21 province. *University of the Thai Chamber of Commerce Journal Humanities and*
22 *Social Sciences*, 36(1), 62-81.

23 Aphisamacharayothin, P. (2017). The challenges of Thai district health system management:
24 a pilot study in Nakhon Sawan province, Thailand. *RMUTI Journal*, 4(2), 61-76.

57

58

59

60

- 1
2
3 1 Aphisamacharayothin, P. (2017). *Sexual and medicine: Reproductive health in sociology*.
4
5 2 Bangkok: Triple Education Company Limited.
6
7 3 Aphisamacharayothin, P. (2019). *Biostatistics: Basic concept of descriptive and inferential*
8
9 4 *statistic for research*. Bangkok: Triple Education Company Limited.
10
11 5 Aphisamacharayothin, P. (2019). *Core competencies, key tasks, and behavioral items under*
12
13 6 *the challenges facing in health services management*. Bangkok: Triple Education
14
15 7 Company Limited.
16
17
18
19 8 Bureau of Reproductive Health. (2014). *Childbirth rate in adolescents*. Nonthaburi: Ministry
20
21 9 of Public Health.
22
23 10 Chanlamphu, A. (2015). *Female's birth data*. Nonthaburi: Bureau of Reproductive Health.
24
25 11 DeCenzo, A. & Robbins, S. (1994). *Fundamentals of human resource management: Binder*
26
27 12 *ready version*. New York: Wiley.
28
29 13 Denise, D. & Pol, L. (1982). The individual economic costs of teenage childbearing. *Family*
30
31 14 *Relations*, 31(2), 249-259.
32
33 15 DePoy, E., & Gilson, S. (2012). Social work practice with disability: Moving from the
34
35 16 perpetuation of a client category to local through global human rights and social
36
37 17 justice. *Revista de Asistentia Sociala / Social Work Review*, 11(1), 11-22.
38
39 18 Hoffinan, S. (2006). *By the numbers: Public costs of teen childbearing*. Washington, DC: The
40
41 19 National Campaign to Prevent Teen Pregnancy.
42
43 20 Kuasit, U. (2017). *The quality of life of women and families who unplanned in pregnancy: an*
44
45 21 *important opportunity for the role of family nursing*. Faculty of Nursing Sciences,
46
47 22 Maha Sarakham University.
48
49 23 Leslie, K. & Didben, L. (2004). Adolescent parents and their children - The paediatrician's
50
51 24 role. *Paediatr Child Health*, 9(8), 561-564.
52
53
54
55
56
57
58
59
60

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60

- 1 Libertad, G. (2005). *The determinants of the prevalence of single mothers: A cross-country*
2 *analysis*. Germany: The Institute for the Study of Labor (IZA).
- 3 Limteepartip, M. (2017). *Psychological theory concept*. Retrieved from
4 <https://www.gotoknow.org/user/0818150908/profile>.
- 5 Nidhi, K. & Bharti, P. (2009). The problems faced by single mothers. *J Soc Sci*, 21(3), 197-
6 204.
- 7 Maslow, A. (1954). *Motivation and personality*. New York: Harper.
- 8 McClelland, D. & Boyatzis, R. (1982). The leadership motive pattern and long-term success
9 in management. *Journal of Applied Psychology*, 67, 737-743.
- 10 McClelland, D. (1987). *Human motivation*. New York: University of Cambridge.
- 11 Nicaise, I. & Tonguthai, P. (2000). *School dropout in Thailand: Causes and remedies*.
12 Leuven, HIVA: University of Leuven.
- 13 Office of the National Economic and Social Development Board of Thailand. (2013). *Teen*
14 *mom's pregnancy challenge in adolescents*. Bangkok: Advanced Printing Co., Ltd.
- 15 Samgoses, W. (2013). *Ability to manage life*. Bangkok: Dhurakij Pundit University.
- 16 Tadee, R. (2017). *Young women's life when they need to be mom, fairness and the being, the*
17 *gender and fertility: The challenge never ends*. Retrieved from
18 [http://www.ms.ipsr.mahidol.ac.th/Conference2017/Download/Book/08_Rina-](http://www.ms.ipsr.mahidol.ac.th/Conference2017/Download/Book/08_Rina-Teen%20mom.pdf)
19 [Teen%20mom.pdf](http://www.ms.ipsr.mahidol.ac.th/Conference2017/Download/Book/08_Rina-Teen%20mom.pdf).
- 20 Thueksathit, S. (2012). *Knowledge is generally available, but who is going to grab it*.
21 Retrieved from <https://www.gotoknow.org/blog/learning16010206>.
- 22 Tumhiran, K. & Dechakub, J. (2010). *The living condition of the family, parents, teenagers*
23 *and social services for the family: Supporting documents for Family academic*
24 *meeting year 2553*. Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat University.

- 1 UNICEF. (2008). *Fact sheet: Young people and family planning: teenage pregnancy*.
 2 Malaysia: UNICEF office for Malaysia.
- 3 United Nations Population Fund in Thailand. (2014). *Adverse effects are caused by*
 4 *pregnancy situations in adolescents*. Retrieved from www.lovecarestation.com.
- 5 Wattanasupt, N. & Pannarunothai, S. (2015). *Project for creating basic welfare kits for*
 6 *caring for underprivileged and vulnerable children in the education system*.
 7 (Research report). Phitsanulok: Naresuan University.
- 8 World Health Organization. (2008). *Adolescent pregnancy: fact sheet*. Retrieved from
 9 [http://www.who.int/making_pregnancy_safer/topics/adolescent_](http://www.who.int/making_pregnancy_safer/topics/adolescent_pregnancy/en/index.html)
 10 [pregnancy/en/index.html](http://www.who.int/making_pregnancy_safer/topics/adolescent_pregnancy/en/index.html).

Submission items

Cover letter. Authors should confirm that the work is original and has not been published elsewhere nor is it currently under consideration for publication elsewhere. Please explain in your own words the significance and novelty of the work, the problem that is being addressed, and why the manuscript belongs in this journal.

Title page. The title page must be included: title, full name, full sure name, address, keywords, E-mail.

English Manuscript. The manuscript must be an original copy typed. The use of language must meet written publication standards. Double line space all components of the manuscript except tables, using 12 point Times New Roman. Type on one side of A4 paper. Use one inch margins. Number all pages. Each double spaced article must not exceed 15 typed pages. Abstracts should be no longer than 250 words.

Submission (Submit online at website <http://www.journals.elsevier.com/kasetsart-journal-of-social-sciences/>)